

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Dziedzina nauki: Nauki społeczne

Dyscyplina naukowa: Ekonomia i finanse

Mariusz Wcisło

**SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE ORAZ POLSKA STREFA
INWESTYCJI JAKO INSTRUMENTY STYMULOWANIA ROZWOJU
REGIONALNEGO**

Rozprawa doktorska

Promotor: dr hab. Joanna Kudełko, prof. UEK

Kraków, 2025

Spis treści

Wstęp	4
Rozdział 1. Problematyka rozwoju społeczno-gospodarczego regionów	12
1.1. Pojęcie rozwoju społeczno-gospodarczego.....	14
1.2. Rozwój społeczno-gospodarczy w teoriach ekonomicznych.....	17
1.3. Pojęcie regionu oraz rozwoju regionalnego.....	23
1.4. Wybrane teorie rozwoju regionalnego	27
1.5. Determinanty rozwoju regionalnego.....	33
1.6. Mechanizmy kształtowania się regionalnych zróżnicowań w poziomie rozwoju	39
Rozdział 2. Instrumenty regionalnej pomocy inwestycyjnej jako narzędzia stymulowania rozwoju regionalnego	42
2.1. Rola polityki w stymulowaniu rozwoju regionalnego	44
2.2. Instrumenty stymulowania rozwoju regionalnego.....	48
2.3. Uprzywilejowane strefy gospodarcze w wybranych państwach świata jako instrument realizacji polityki rozwoju	53
2.4. Regionalna pomoc inwestycyjna w Polsce	62
Rozdział 3. Podstawy prawne i warunki wsparcia przedsiębiorstw w specjalnych strefach ekonomicznych w Polsce oraz w Polskiej Strefie Inwestycji	70
3.1. Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce.....	71
3.1.1. Ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych	72
3.1.2. Rozporządzenie w sprawie pomocy publicznej udzielanej na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenach specjalnych stref ekonomicznych	76
3.1.3. Rozporządzenie o rozszerzeniu specjalnych stref ekonomicznych.....	83
3.2. Polska Strefa Inwestycji.....	89
3.2.1. Ustawa o wspieraniu nowych inwestycji.....	91
3.2.2. Rozporządzenie w sprawie pomocy publicznej udzielanej niektórym przedsiębiorcom na realizację nowych inwestycji	100
3.2.3. Interpretacja ogólna i objaśnienia podatkowe	129
3.3. Analiza porównawcza w zakresie podobieństw oraz różnic pomiędzy rozwiązaniami stosowanymi w ramach specjalnych stref ekonomicznych i Polskiej Strefy Inwestycji	132
Rozdział 4. Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w latach 2014-2018 oraz Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022 - analiza porównawcza	140
4.1. Dynamika zmian w zakresie liczby podmiotów realizujących nowe inwestycje	142
4.2. Wartość i dynamika inwestycji lokowanych przez podmioty realizujące nowe inwestycje	148
4.3. Dynamika zmian w zakresie nowych miejsc pracy deklarowanych przez podmioty realizujące nowe inwestycje	156
4.4. Zmiany w zakresie struktury wielkościowej oraz własnościowej podmiotów realizujących nowe inwestycje.....	163

4.5. Napływ kapitału zagranicznego	171
Rozdział 5 Zróżnicowania regionalne w zakresie efektów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w latach 2014-2018 oraz Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022.....	177
5.1. Ocena zróżnicowań przestrzennych w zakresie rozwoju regionalnego w Polsce	179
5.2. Liczba podmiotów realizujących nową inwestycję w ramach specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji w ujęciu regionalnym	187
5.3. Nakłady podmiotów realizujących nową inwestycję w ramach specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji w ujęciu regionalnym	191
5.4. Liczba nowych miejsc pracy deklарowanych przez podmioty realizujące nową inwestycję w ramach specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji w ujęciu regionalnym.....	197
5.5. Struktura wielkościowa oraz własnościowa podmiotów realizujących nowe inwestycje w ramach specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w latach 2014-2018 oraz Polskiej Strefie Inwestycji w latach 2018-2022 w ujęciu regionalnym	203
5.6. Wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych w specjalnych strefach ekonomicznych w Polsce w latach 2014-2018 oraz w Polskiej Strefie Inwestycji w latach 2018-2022 w ujęciu regionalnym.....	210
5.7. Związek pomiędzy poziomem rozwoju regionów a efektami realizowanymi w nich inwestycji	213
Rozdział 6 Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych oraz Polskiej Strefy Inwestycji w opinii ekspertów oraz przedsiębiorców	220
6.1. Założenia metodyczne badań.....	221
6.2. Wyniki badań przeprowadzonych z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety	225
6.3. Wyniki badań przeprowadzonych metodą wywiadu pogłębionego z przedstawicielami sektora publicznego.....	232
6.4. Wyniki badań przeprowadzonych metodą wywiadu pogłębionego z przedstawicielami sektora prywatnego.....	236
6.5. Podsumowanie wyników badań	239
Zakończenie.....	242
Bibliografia	247
Spis tabel.....	261
Spis rysunków.....	264
Aneks 1. Kwestionariusz ankiety.....	265

Wstęp

Problematyka rozwoju regionalnego stanowi ważny aspekt badań naukowych oraz rozwiązań praktycznych, mających odzwierciedlenie w realizowanej polityce. Głównym celem wspierania rozwoju regionalnego jest tworzenie nowoczesnych i konkurencyjnych struktur społeczno-gospodarczych. Ważnym zagadnieniem jest poszukiwanie sposobów na zwiększenie dynamiki rozwoju regionów. Ponadto, istotną kwestią jest problem regionalnych dysproporcji rozwojowych. W warunkach coraz silniejszej konkurencji, rozwój poszczególnych obszarów odbywa się z różną intensywnością. Siły rynkowe oddziałują w kierunku koncentracji procesów rozwojowych w najbardziej atrakcyjnych miejscach, co prowadzi do polaryzacji przestrzeni społeczno-gospodarczej i powstawania dysproporcji w zakresie poziomu rozwoju regionów. Koncentracja aktywności gospodarczej realizuje się wraz z migracją ludności, przemieszaniem się kapitału i lokowaniem działalności gospodarczej w miejscach, które zapewniają osiągnięcie największej efektywności ekonomicznej lub użyteczności. W świetle współczesnych mechanizmów prowadzących do polaryzacji, niezbędne staje się więc prowadzenie działań, które muszą być silniejsze niż siły rynkowe, aby móc się im przeciwstawić. W przeciwnym razie, postępujące procesy polaryzacyjne doprowadzą do pogłębiania się dysproporcji regionalnych i marginalizacji najsłabiej rozwiniętych obszarów, jako regionów położonych z dala od krajowych biegunów wzrostu (Kudełko, 2013).

W ramach realizowanej polityki stosuje się różnorodne instrumenty wsparcia rozwoju regionalnego, tj. legislacyjne, administracyjne czy ekonomiczne, obejmujące oddziaływanie środkami finansowymi wspierającymi przedsięwzięcia rozwojowe podejmowane przez podmioty gospodarcze. Jednym z działań polityki państwa polskiego ukierunkowanym na rozwój oraz zapobieganie nadmiernym dysproporcjom rozwojowym i marginalizacji obszarów słabo rozwiniętych są instrumenty stanowiące regionalną pomoc inwestycyjną, których najpopularniejszą formą są zwolnienia z podatku dochodowego z tytułu realizacji nowych inwestycji w ramach specjalnych stref ekonomicznych oraz, od III kw. 2018 r., w ramach Polskiej Strefy Inwestycji.

Tematyka regionalnej pomocy inwestycyjnej w postaci zwolnienia z podatku dochodowego dla podmiotów prowadzących działalność na mocy ważnego zezwolenia na terytorium specjalnych stref ekonomicznych w Polsce stanowiła przedmiot wielu opracowań naukowych: monografii, prac doktorskich, a także raportów i analiz. Przegląd dostępnej literatury pozwala stwierdzić, że w dyskursie badawczym dominują następujące podejścia:

- badania jakościowe w kontekście aktywności podmiotów działających w specjalnych strefach ekonomicznych, opierające się na danych pochodzących z ankiet i wywiadów (czyli są to w głównej mierze badania społeczne, np. Hajduga, 2012; Broszkiewicz, 2006),
- badania ilościowe w kontekście aktywności podmiotów działających w specjalnych strefach ekonomicznych w ujęciu ekonomicznym (analiza danych ilościowych i finansowych pochodzących od zarządów poszczególnych specjalnych stref ekonomicznych, np. Lizińska, Marks-Bielska, 2013; Miłaszewicz, 2011; Ambroziak, 2008; Brezdeń, Spallek, 2008; Krzemiński, 2009),
- weryfikacja znaczenia specjalnych stref ekonomicznych w zwiększaniu atrakcyjności inwestycyjnej gmin (np. Jarczewski, 2007),
- analiza korzyści finansowych i kosztów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce (Lichota, 2016),
- wpływ specjalnych stref ekonomicznych na rozwój regionalny na przykładzie wybranych regionów (Pastusiak, Jasiniak, Keller, Krzeczewski, 2016).

Specjalne strefy ekonomiczne są instrumentem krajowej polityki gospodarczej pozwalającym na uzyskiwanie efektu przewagi konkurencyjnej danej gospodarki na arenie międzynarodowej (Porter, 1990) oraz ważnym czynnikiem umacniającym rozwój społeczno-ekonomiczny (Piersiala, 2018). Według UNCTAD, do 2018 r. liczba specjalnych stref ekonomicznych na świecie oraz państw które je uruchamiają wzrosła odpowiednio do 5 400 stref i 147 państw (World Investment Report, 2019). Według danych OECD, specjalne strefy ekonomiczne są też generatorem eksportu w wysokości 3,5 biliona USD (Mosle, 2019). W literaturze można znaleźć szereg pozycji opisujących pozytywne doświadczenia z korzystania z tej formy pomocy w Europie czy na świecie (np. Won, 1993; Remedio, 1996; Long, 1986; Kaplinsky, 1993; Jinghan, 1993; Sampat, 2010; Shah, 2009; Leong, 2013; Wang, 2013). Niemniej jednak w literaturze przedmiotu można odnaleźć także krytyczną ocenę idei krajowej pomocy regionalnej w formie specjalnych stref ekonomicznych (np. Augustyński, 2017; Kitowski, 2011; Wiszczun, 2010; Ambroziak, 2009; Warżala, 2013; Brdulak, 1999; Mrówka, 2009; Guagliano, Biela, 2005).

Polska Strefa Inwestycji stanowi nowy instrument regionalnej pomocy inwestycyjnej, umożliwiający uzyskanie zwolnienia w podatku dochodowym z tytułu realizacji nowych inwestycji. Funkcjonuje dopiero od 2018 r., zastępując dotychczasowy mechanizm pomocy publicznej dostępny w specjalnych strefach ekonomicznych. Jest to nowy instrument

pomocowy, także w skali globalnej. Dopuszcza korzystanie ze zwolnienia na terenie całego kraju, z zastosowaniem zróżnicowanych terytorialnie warunków aplikowania i korzystania ze zwolnień podatkowych (ustalanych dla poszczególnych powiatów, a niekiedy także gmin).

Ze względu na stosunkowo krótki okres obowiązywania przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji, brakuje opracowań naukowych obejmujących tę tematykę. Pojawiła się zatem potrzeba rozszerzenia perspektywy badawczej o ten obszar. Problematyka Polskiej Strefy Inwestycji i odpowiednie wprowadzenie jej do dyskursu naukowego staje się istotne także ze względu na bardzo wysoką częstotliwość zmian przepisów jej dotyczących, które miały miejsce np. wraz z wejściem w życie przepisów tzw. Polskiego Ładu (Wcisło, 2021), a także z powodu bardzo rozbieżnego, względem reżimu specjalnych stref ekonomicznych, podejścia do interpretacji analogicznie brzmiących przepisów przez organy podatkowe, co bezpośrednio wpływa na zakres oraz wartość pozyskiwanej przez inwestorów pomocy publicznej. Jako przykład można wskazać zmianę podejścia w zakresie rozumienia momentu poniesienia kosztu kwalifikowanego (Wcisło, 2022).

W dorobku literatury przedmiotu brakuje publikacji naukowych dotyczących funkcjonowania Polskiej Strefy Inwestycji oraz jej wpływu na rozwój regionalny, a także badań porównawczych odnoszących się do skuteczności dwóch wspomnianych instrumentów wsparcia (specjalnych stref ekonomicznych oraz Polskiej Strefy Inwestycji). Zidentyfikowana w tym zakresie luka badawcza stanowiła przesłankę do opracowania niniejszej dysertacji.

W świetle przedstawionych przesłanek, interesującym kierunkiem dociekań naukowych wydaje się zbadanie, czy wprowadzenie zmian legislacyjnych w zakresie stosowania finansowych instrumentów regionalnej pomocy inwestycyjnej, tj. wprowadzenie rozwiązań Polskiej Strefy Inwestycji w miejsce specjalnych stref ekonomicznych, było słuszną decyzją i czy przyczyniło się do zwiększenia skali dokonywanych inwestycji. Ważne jest także zbadanie, czy wprowadzone zmiany przyczyniły się do zniwelowania różnic regionalnych w zakresie pozyskiwania inwestycji i związanych z tym pozytywnych efektów gospodarczych.

W związku z tym, w pracy sformułowano następujące **pytania badawcze**:

1. Czy Polska Strefa Inwestycji okazała się skuteczniejszym instrumentem stymulowania inwestycji niż specjalne strefy ekonomiczne?
2. Czy wprowadzenie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji wpłynęło na zmniejszenie dysproporcji regionalnych w zakresie dokonywanych inwestycji?
3. Czy warunki korzystania ze zwolnienia podatkowego według zasad wprowadzonych przez Polską Strefę Inwestycji są atrakcyjniejsze dla inwestorów od zasad funkcjonujących w specjalnych strefach ekonomicznych?

Na podstawie postawionych pytań badawczych sformułowano **cel główny** pracy, jakim jest dokonanie oceny porównawczej efektów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji związanych z realizacją nowych inwestycji oraz kształtowaniem się regionalnych różnicowań w zakresie dokonywanych inwestycji.

Efekty stosowania tych dwóch wymienionych instrumentów stymulowania inwestycji można ocenić na podstawie wskaźników opisujących: liczbę dokonanych inwestycji, wartość poniesionych nakładów inwestycyjnych, liczbę utworzonych nowych miejsc pracy, strukturę wielkościową i własnościową dokonanych inwestycji oraz zróżnicowanie przestrzenne w zakresie lokalizacji inwestycji.

W związku z powyższym, celowi głównemu pracy zostały podporządkowane **cele szczegółowe**:

1. Ocena skuteczności rozwiązań wprowadzonych w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w porównaniu z rozwiązaniami stosowanymi w specjalnych strefach ekonomicznych na podstawie liczby dokonanych inwestycji, wartości poniesionych nakładów inwestycyjnych oraz liczby utworzonych nowych miejsc pracy.
2. Ocena zmian zachodzących w wyniku wprowadzenia nowych regulacji w strukturze wielkościowej oraz własnościowej dokonywanych inwestycji (z uwzględnieniem inwestycji zagranicznych).
3. Ocena zróżnicowania regionalnego w Polsce w zakresie realizacji inwestycji korzystających z regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach specjalnych stref ekonomicznych oraz Polskiej Strefy Inwestycji.
4. Ocena atrakcyjności warunków korzystania ze zwolnienia podatkowego dla inwestorów według regulacji przyjętych w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w porównaniu do przepisów obowiązujących w specjalnych strefach ekonomicznych.

Na podstawie analizy literatury przedmiotu oraz dokumentów legislacyjnych, przy uwzględnieniu przyjętych celów badawczych, sformułowano następującą **hipotezę główną** pracy:

Utworzenie Polskiej Strefy Inwestycji, jako nowego instrumentu regionalnej pomocy inwestycyjnej w stosunku do specjalnych stref ekonomicznych, przyczyniło się do zwiększenia skali i pozytywnych efektów dokonywanych inwestycji oraz do pogłębienia różnicowań regionalnych w zakresie realizowanych inwestycji.

Rozwijając hipotezę główną, sformułowano następujące **hipotezy szczegółowe**:

H1: Wprowadzenie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji wpłynęło pozytywnie na zwiększenie liczby nowych inwestycji w Polsce i wartość deklarowanych nakładów inwestycyjnych oraz negatywnie na deklarację dotyczącą planowanych do utworzenia nowych miejsc pracy, w porównaniu do okresu funkcjonowania reżimu specjalnych stref ekonomicznych.

H2: Wprowadzenie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji wpłynęło pozytywnie na zwiększenie aktywności inwestycyjnej podmiotów z sektora MŚP oraz podmiotów o dominującym kapitale krajowym, w porównaniu do okresu funkcjonowania reżimu specjalnych stref ekonomicznych.

H3: Wprowadzenie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji wpłynęło pozytywnie na zwiększenie wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych, w stosunku do okresu obowiązywania przepisów o specjalnych strefach ekonomicznych.

H4: Inwestorzy działający na podstawie przepisów o specjalnych strefach ekonomicznych preferowali regiony lepiej rozwinięte, a wprowadzenie PSI nie wpłynęło na zmianę tego trendu, co przyczyniło się do utrwalenia różnicowań regionalnych w zakresie dokonywanych inwestycji.

H5: Warunki korzystania z finansowych instrumentów regionalnej pomocy inwestycyjnej, związane z procesem aplikowania o pomoc i jej rozliczania, są postrzegane przez ekspertów jako korzystniejsze dla inwestorów w okresie funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych niż w reżimie Polskiej Strefy Inwestycji.

Dysertacja składa się z sześciu rozdziałów, w podziale na trzy rozdziały teoretyczne oraz trzy rozdziały empiryczne.

W rozdziale pierwszym opisano rezultaty przeglądu literatury w zakresie problematyki rozwoju społeczno-gospodarczego regionów, wychodząc od przedstawienia definicji „*rozwoju społeczno-gospodarczego*” (z uwzględnieniem jej ewolucji i podejścia szerokiego spektrum reprezentantów ekonomii jak m.in. Schumpeter, Kalecki czy Bell), „*regionu*” i „*rozwoju regionalnego*” (przedstawiając wybrane teorie w tym zakresie, w tym m.in. teorię biegunów wzrostu Perroux’a czy koncepcję dyfuzji innowacji Rogersa). Konkluzję rozważań teoretycznych w tym obszarze stanowi identyfikacja determinant rozwoju regionalnego oraz mechanizmów kształtowania się regionalnych różnicowań w poziomie rozwoju.

Rozdział drugi stanowi rozwinięcie rozważań przedstawionych w rozdziale pierwszym. Główny obszar stanowi bowiem omówienie roli polityki w stymulowaniu rozwoju regionalnego, wraz z przedstawieniem istoty wybranych instrumentów, w tym w szczególności koncepcji uprzywilejowanych stref gospodarczych i rezultatów ich funkcjonowania w

wybranych krajach świata. Ponieważ w Polsce od momentu akcesji Rzeczypospolitej do Unii Europejskiej w 2004 r., zarówno pomoc przyznawana inwestorom w ramach specjalnych stref ekonomicznych, jak i Polskiej Strefy Inwestycji, mieści się w ramach tzw. regionalnej pomocy inwestycyjnej, w niniejszym rozdziale omówione zostały również kluczowe dla dalszych rozważań zasady udzielania tej formy pomocy publicznej.

W trzecim rozdziale skupiono się na rozwinięciu koncepcji specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji, przedstawiając podstawy prawne i zasady ich funkcjonowania, a także identyfikując podobieństwa i różnice pomiędzy rozwiązaniami stosowanymi w ramach tych dwóch systemów. Oprócz omówienia podstawowych aktów prawnych, analizie zostały poddane także dwa dokumenty nieposiadające charakteru aktów prawnych, lecz mające istotny wpływ na zakres zwolnienia podatkowego podmiotów posiadających decyzję o wsparciu, tj. interpretacja ogólna Ministra Finansów, Inwestycji i Rozwoju z dnia 25 października 2019 r. oraz objaśnienia podatkowe Ministra Finansów z dnia 6 marca 2020 r.

Czwarty rozdział to pierwszy z rozdziałów empirycznych. Obejmuje ocenę efektów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji dokonaną przy wykorzystaniu metod analizy porównawczej, z zastosowaniem wybranych narzędzi statystyki opisowej. Przedstawiona w niniejszym rozdziale analiza obejmuje lata 2014-2022. Została ona zrealizowana w oparciu o dane niepublikowane, udostępnione przez Departament Rozwoju Inwestycji Ministerstwa Rozwoju i zarządy specjalnych stref ekonomicznych. Uzyskane wyniki umożliwiły dokonanie oceny porównawczej w zakresie skali i dynamiki inwestycji dokonywanych w ramach specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji, a tym samym porównanie skuteczności tych dwóch instrumentów w generowaniu pozytywnych efektów dokonywanych inwestycji.

W rozdziale piątym, dokonano oceny zróżnicowania regionalnego w Polsce w zakresie efektów realizacji inwestycji w ramach specjalnych stref ekonomicznych oraz Polskiej Strefy Inwestycji. W pierwszej kolejności, oceniono poziom rozwoju regionów z wykorzystaniem taksonomicznej metody wzorca rozwoju. Następnie, dokonano analizy porównawczej efektów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w latach 2014-2018 oraz Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022, w odniesieniu do czterech grup regionów o różnym poziomie rozwoju. W dalszej kolejności, dokonano analizy korelacji, w celu określenia związku pomiędzy poziomem rozwoju regionów, a efektami wynikającymi z realizowanych w nich inwestycji.

Rozdział szósty stanowi uzupełnienie i pogłębienie badań ilościowych. Przedstawia wyniki badań, służących pozyskaniu opinii ekspertów na temat skuteczności reformy przeprowadzonej w 2018 roku, polegającej na zastąpieniu specjalnych stref ekonomicznych przepisami o Polskiej Strefie Inwestycji, a także nowych warunków korzystania z finansowych instrumentów pomocy publicznej. Badania zostały zrealizowane przy zastosowaniu metody wywiadu z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety oraz metody indywidualnego wywiadu pogłębionego. Respondentami byli pracownicy Ministerstwa Rozwoju i Technologii oraz zarządów specjalnych stref ekonomicznych, pracownicy firm doradczych specjalizujących się w zakresie pomocy publicznej oraz przedstawiciele przedsiębiorstw korzystających ze zwolnień podatkowych w ramach SSE oraz PSI.

W zakończeniu zawarto podsumowanie pracy i wnioski z przeprowadzonych badań. Całość została uzupełniona spisem literatury, aktów prawnych, komentarzy prawnych i orzecnictw sądowych wykorzystanych w rozprawie, a ponadto spisem zawartych w niej tabel i rysunków. W aneksie umieszczono kwestionariusz ankiety.

Dla uzyskania odpowiedzi na postawione pytania badawcze, zrealizowania założonych celów pracy oraz weryfikacji przyjętych hipotez, zastosowano triangulację metod badawczych, polegającą na realizacji procesu badawczego z wykorzystaniem różnych metod i źródeł informacji. Służy to lepszemu zrozumieniu badanych kwestii, uzyskaniu szerszej perspektywy badawczej oraz zwiększeniu dokładności wyników badań.

Do przygotowania części teoretycznych zastosowano analizę krytyczną literatury przedmiotu oraz dokumentów prawnych.

Przy opracowaniu części empirycznych, wykorzystano następujące metody statystyczne:

- statystyczne metody analizy opisowej – do analizy danych ilościowych,
- metodę analizy porównawczej – na potrzeby oceny efektów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji, a także oceny zróżnicowania regionalnego w Polsce w zakresie efektów realizowanych inwestycji w ramach tych dwóch systemów,
- taksonomiczną metodę wzorca rozwoju - do oceny poziomu rozwoju polskich regionów,
- analizę korelacji z wykorzystaniem współczynnika korelacji rang Spearmana oraz Pearsona – dla zbadania związku pomiędzy poziomem rozwoju regionów, a efektami

wynikającymi z realizowanych w nich inwestycji w ramach specjalnych stref ekonomicznych oraz Polskiej Strefy Inwestycji.

W celu poznania opinii ekspertów w zakresie warunków korzystania z finansowych instrumentów pomocy publicznej w ramach specjalnych stref ekonomicznych oraz Polskiej Strefy Inwestycji oraz skuteczności tych rozwiązań wykorzystano:

- metodę wywiadu z zastosowaniem kwestionariusza ankiety,
- metodę indywidualnego wywiadu pogłębionego.

W dysertacji wykorzystano pierwotne i wtórne źródła wiedzy i informacji, tj.:

- polską oraz anglojęzyczną literaturę przedmiotu,
- akty prawne, komentarze prawne i orzecznictwa sądowe,
- dane statystyczne pochodzące z Banku Danych Lokalnych oraz Roczników Statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego,
- niepublikowane dane statystyczne, udostępnione przez Departament Rozwoju Inwestycji Ministerstwa Rozwoju oraz zarządy specjalnych stref ekonomicznych,
- dane pierwotne – pozyskane w wyniku zrealizowanych badań ankietowych i wywiadów pogłębionych.

Rozdział 1

Problematyka rozwoju społeczno-gospodarczego regionów

Jednym z podstawowych wyzwań ekonomii, od momentu wyodrębnienia jej jako osobnej dyscypliny naukowej, było poszukiwanie przyczyn sukcesów gospodarczych jednych krajów czy regionów oraz niepowodzeń innych, tak aby móc zdefiniować pakiet rozwiązań pozwalających na utrzymanie stabilnego wzrostu państw bogatych oraz zmniejszanie dystansu do nich przez państwa słabiej rozwinięte.

Pierwsze opracowania w tym zakresie skupiały się na identyfikacji czynników, które przekładają się na wzrost bogactwa narodów. Warto podkreślić, że dysproporcje w poziomie rozwoju wynikają nie tylko z wyborów podejmowanych przez reprezentantów społeczeństw danego kraju, ale są także wypadkową zidentyfikowanych na danym obszarze zasobów (Drabarczyk, 2021).

Pierwotnie, rozwój gospodarczy definiowany był w sposób bardzo wąski, tj. utożsamiany ze wzrostem gospodarczym. Pojęcie to posiada silne teoretyczne podstawy i jest łatwo kwantyfikowane jako wzrost zagregowanej produkcji. Powszechnie przyjętą miarą wzrostu gospodarczego jest przyrost realnego produktu krajowego brutto (PKB), często uzupełnianego przez podanie PKB przypadającego na 1 mieszkańca (Begg i in. 2007). Jest to jednak, zarówno w ocenie autora, jak i współczesnych badaczy, wskaźnik bardzo niemiarodajny i niepozwalający mierzyć faktycznego poziomu życia danego społeczeństwa.

Pomimo tego, że poziom i tempo wzrostu gospodarczego nie zawsze odzwierciedlają rzeczywisty poziom standardu życia ludności, wskaźnik ten pozostaje podstawowym miernikiem rozwoju (Pięta 2014), lecz niestety zbyt „fetyzycznym” (Furtado 1976). Wzrost gospodarczy służy bowiem wyłącznie do opisanie zmian ilościowych, a nie jakościowych. Nie zmienia to jednak faktu, że stanowi jeden z podstawowych punktów odniesienia dla delimitowania państw jako tych, które odniosły sukces.

Konieczność uwzględnienia czynników jakościowych jako istotnej składowej rozwoju, pozwalającej przede wszystkim definiować faktyczny poziom życia oraz zadowolenie społeczeństwa danego kraju, doprowadziła do ewolucji pojęcia wzrostu gospodarczego - w pierwszej kolejności do definicji rozwoju gospodarczego, kolejno do rozwoju społeczno-gospodarczego.

Obecnie, najpopularniejszym terminem, stanowiącym główne zagadnienie badawcze, stanowi rozwój zrównoważony, łączący kompleksowo problematykę rozwoju z czynnikami ekonomicznymi, społecznymi i ekologicznymi (Poskrobko, 2012).

Ze względu na tematykę pracy - poprzestanie na omówieniu definicji rozwoju społeczno-gospodarczego byłoby niewystarczające. W dalszych częściach rozdziału (tj. po przeprowadzeniu analizy pojęcia rozwoju społeczno-gospodarczego, jego dotychczasowej ewolucji oraz teorii rozwoju społeczno-gospodarczego), następuje pogłębienie rozważań poprzez poszukiwanie definicji rozwoju regionalnego (za punkt wyjścia obierając odpowiednie zrozumienie pojęcia samego „*regionu*”), czynników determinujących ten proces oraz mechanizmów różnicujących poziom rozwoju regionalnego.

1.1. Pojęcie rozwoju społeczno-gospodarczego

Próbie zrozumienia danego pojęcia należy, w ocenie autora, rozpocząć od interpretacji literalnej poszczególnych jego składowych. Stąd też pierwszym etapem na drodze do zrozumienia zagadnienia rozwoju społeczno-gospodarczego będzie zastanowienie się nad znaczeniem terminu „*rozwój*”.

Jednego z podstawowych, lecz mimo to bardzo przekrojowych objaśnień pojęcia „*rozwój*”, dostarczają ogólnodostępne źródła wiedzy, jak np. Encyklopedia PWN czy Słownik Języka Polskiego. Zgodnie z nimi, rozwojem można nazwać proces kierunkowych przemian, w toku którego obiekty (układy) danego rodzaju przechodzą od form lub stanów prostszych do form lub stanów bardziej złożonych czy doskonalszych. Tak rozumiane pojęcie „*rozwój*” można ściśle wiązać z pojęciem postępu, co stanowi pewnego rodzaju normę w mowie potocznej i jest spotykane również w literaturze ekonomicznej (Szymczak, 1978).

Ponieważ jednak sama kategoria „*rozwój*”, bez stosownego dookreślenia typu: rozwój gospodarczy, rozwój społeczno-gospodarczy, rozwój regionalny czy rozwój lokalny, jest kłopotliwa do zdefiniowania na potrzeby badań ekonomicznych (Obrębalski, 2006; Strahl (red.). 2006; Brandenburg, 2002), dalsza analiza będzie skupiona na wypracowaniu prawidłowego rozumienia „*rozwój gospodarczy*” jako kategorii najszerszej (z pominięciem zdefiniowanego na początku rozdziału „*wzrostu gospodarczego*”), stanowiącej punkt wyjścia do zrozumienia sformułowań będących wynikiem ewolucji powyższego terminu, w tym m.in. „*rozwój społeczno-gospodarczy*”.

W literaturze można spotkać wielorakie podejście do zagadnienia „*rozwój gospodarczy*”. Jedną z pierwszych definicji stanowiła, że rozwój gospodarczy to zachodzące w społeczeństwie zmiany ilościowe i jakościowe, przekładające się na sprawniejsze funkcjonowanie gospodarki, społeczeństwa i państwa (Marks, 1906). Jest to jednak definicja na tyle szeroka i niedookreślona, że zaprzestanie analizy na tym etapie rodzi uzasadnione wątpliwości i pytania związane m.in. z tym, jakie to dokładnie zmiany ilościowe i jakościowe pozwalają osiągnąć oczekiwany poziom zmiany na lepsze.

Badaczem, który podjął się prac nad lepszym zrozumieniem analizowanego pojęcia, był J. Schumpeter (Schumpeter, 1960). To właśnie on dokonał głębszej analizy procesu zmian jakościowych idących w parze ze zmianami ilościowymi. Od tego momentu, traktowanie rozwoju gospodarczego jako kategorii jakościowej oznaczającej zmiany strukturalne gospodarki, ugruntowało się na stałe w debacie ekonomicznej (Flammang, 1979; Porter, 1990; Ettliger, 1989; Watts, 2000).

Rozwój gospodarczy definiowano jako złożony i długotrwały proces całokształtu zmian, jakim podlegają zarówno społeczeństwo, jak i gospodarka (Schumpeter, 1960; Cyrson, 1997; Begg i in., 2007; Samuelson, Nordhaus, 2012). Należy jednak podkreślić, że w odniesieniu do społeczeństwa i gospodarki, rozwojem gospodarczym nazwać można jedynie zmiany pozytywne, korzystne i postępowe (Parysek, 2018).

Na przestrzeni lat można wyróżnić także definicje o charakterze statycznym, wskazujące na to, że rozwój gospodarczy (rozumiany nie jako proces, lecz pewnego rodzaju stan) jest jednym z podstawowych warunków do osiągnięcia poprawy życia. Definiowanie rozwoju gospodarczego jako pewnego rodzaju parametru bazującego na aspektach jakościowych nie oznacza oczywiście odejścia od wskaźników ilościowych, co podkreśla ewolucyjny charakter tego pojęcia. Oprócz wskaźników jakościowych, jak struktura gospodarki czy stopień jej transformacji, analiza rozwoju gospodarczego bazuje także na danych liczbowych, uwzględniających m.in. wzrost PKB, przyrost naturalny, poziom zatrudnienia czy poziom urbanizacji (World Bank, 1991; Morse, Loveridge, 1997).

Kolejnym krokiem do pełnego zrozumienia pojęcia „*rozwoju społeczno-gospodarczego*” jest analiza zagadnienia stanowiącego jeden z bazowych komponentów omawianej definicji, czyli „*rozwoju społecznego*”. Pojęcie rozwoju społecznego, które może być rozpatrywane zarówno z perspektywy ekonomicznej, jak i socjologicznej, jest jednak znacznie trudniejsze do zdefiniowania niż pojęcie rozwoju gospodarczego. Ogólna definicja rozwoju społecznego wskazuje, że jest to ukierunkowany proces społeczny, w wyniku którego następuje ciągły wzrost pewnych istotnych dla danego społeczeństwa zmiennych (Sztompka, 2005). Bardziej precyzyjne definicje wskazują natomiast, że rozwój społeczny to proces planowych zmian społecznych mający na celu wsparcie ludzkiego dobrobytu w kontekście wszechstronnego rozwoju gospodarczego (Midgley, 1995). Proces ten można rozumieć także jako istotne i nieodwracalne przemiany struktur społecznych, którym można przypisać określony kierunek i zdeterminowanie przez specyficzne warunki przyrodnicze, demograficzne czy społeczne (Dzieciuchowicz, 2011). Rozwój społeczny jest rozumiany także jako proces pozytywnych zmian ilościowo-jakościowych w sferze społecznej i kulturowej danego społeczeństwa oraz jego stosunków społeczno-produkcyjnych i polityczno-ustrojowych (Kupiec, 1995).

Tak zdefiniowany rozwój społeczny można opisać występowaniem następujących zjawisk (Szajnowska-Wysocka, 2011):

- poprawa warunków egzystencji,

- pozytywne zmiany w sferze stosunków społeczno-produkcyjnych i postaw społecznych,
- zwiększenie i doskonalenie funkcjonalne instytucji infrastruktury społecznej,
- powszechność i dostęp do usług oraz świadczeń socjalnych,
- wzrost dorobku kulturowego i postępu naukowego.

Warto nadmienić, że idea rozwoju społecznego nie stoi w kontrze do rozwoju gospodarczego, tylko stanowi jego komplementarny element, pozwalając identyfikować mechanizmy dystrybucji wytwarzanego bogactwa w sposób użyteczny społecznie. Na takie podejście wskazuje się w literaturze, rozumiejąc rozwój społeczny jako odejście od wzrostu gospodarczego jako jedynego warunku budowy dobrobytu (Krzyminiewska, 2012).

Procesem stanowiącym syntezę rozwoju gospodarczego i rozwoju społecznego jest rozwój społeczno-gospodarczy. Bazując na przeprowadzonym przeglądzie literatury, można go zdefiniować jako zmiany ilościowo-jakościowe, zmierzające do osiągnięcia trwałego wzrostu potencjału społeczno-gospodarczego i kulturowego (Kudełko, 2013) oraz jako kategorię świadczącą o kierunkach i natężeniu aktywności ludzi zamieszkujących pewien region (Pawlik, 2011).

Ostatecznym celem rozwoju społeczno-gospodarczego jest tym samym poprawa warunków życia i zapewnienie coraz to większego dobrobytu społecznego, co wynika z faktu, iż osiągnięcie wyższego potencjału gospodarczego, nie może następować w oderwaniu od aspektów społeczno-kulturowych. Jest to proces szeregu zmian w życiu społeczno-gospodarczym kraju, które prowadzą do poprawy życia ludzi, a także lepszej organizacji struktur i procesów zachodzących w danym kraju (Stec, Filip, Grzebyk, Pierścieniak, 2014).

Innymi słowy, wyzwaniem gospodarek narodowych jest nie tylko poszukiwanie dróg do osiągnięcia coraz większego, skumulowanego (najczęściej w wąskiej grupie osób) bogactwa, lecz wytyczanie sposobu na pomnażanie majątku narodowego w sposób uwzględniający potrzeby szerokiego spektrum interesariuszy, w tym także jednostek, które w zdecydowanej większości wyłamują się poza sztywną i nierealną koncepcję społeczeństwa jako zbiorowości *homo oeconomicus*.

1.2. Rozwój społeczno-gospodarczy w teoriach ekonomicznych

Teorie rozwoju gospodarczego, a w szczególności rozwoju społeczno-gospodarczego, stanowią ważny obszar badań współczesnych ekonomistów. Nie zmienia to jednak faktu zainteresowania tym zagadnieniem już w początkowych stadiach rozwoju myśli ekonomicznej. Spośród klasycznych koncepcji, zawierających rozważania w tym zakresie, warto wspomnieć m.in. o:

- merkantylizmie Jean Baptiste Colberta,
- koncepcji źródeł dobrobytu Adama Smitha,
- modelu dwusektorowym Davida Ricardo,
- prawie ludnościowym i teorii efektywnego popytu Thomasa Malthusa,
- teorii rozwoju gospodarczego Karola Marksa.

Powyżej wymienieni ekonomiści stworzyli podwaliny pod dalsze analizy procesów rozwoju dla badaczy w XX i XXI w.

Jedną z pierwszych koncepcji rozwoju społeczno-gospodarczego była koncepcja merkantylistyczna. Termin merkantylizm pojawił się po raz pierwszy w dziele Jean Baptiste Colberta: *O zasadach merkantylizmu*. Merkantylści uważali przede wszystkim, że źródłem bogactwa jest rozwinięty eksport, tj. konieczne jest dążenie do jak największego dodatniego bilansu handlowego gospodarki narodowej, umożliwiającego pozyskiwanie jak największych zasobów złota i srebra. Dopływ kruszcu z dodatniego bilansu miał pozwalać na zwiększenie stopy inwestycji, wzrost konsumpcji oraz umożliwić nabywanie czynników produkcji. Wskazuje się, że merkantylizm był siłą napędową kolonializmu, właśnie ze względu na dążenie do możliwie jak największego zwiększania eksportu (znajdującego swoje podwaliny w wyzysku podbijanych narodów, np. Afryki czy obu Ameryk), zamiast importowania wybranych dóbr i surowców, nawet z państw sąsiadujących. Kolejnym, istotnym dogmatem merkantylizmu, stanowiącym rozwinięcie powyższego, było twierdzenie, że eksportowanie materiałów surowych lub niewykończonych jest szkodliwe dla kraju, ponieważ więcej bogactwa daje eksport produktów przetworzonych. Zdaniem merkantylistów, rozbudowany interwencjonizm państwowy pozwalał zapewnić samowystarczalność gospodarczą (Glapiński, 2005; Davanzati, 1958; Goryszewski, 2010).

Kres merkantylizmowi położył Adam Smith, autor dzieła: *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów* (Smith, 2012). Jedną z kluczowych tez Smitha jest twierdzenie, że pierwotnym źródłem wartości dóbr jest ludzka praca. Każde społeczeństwo przyczynia się do wytwarzania rocznie określonej liczby produktów, których sprzedaż pozwala

mówić o dochodzie społecznym brutto. Pomniejszenie tej wartości o koszty związane z wytwarzaniem dóbr pozwalają skalkulować dochód społeczny netto. Im wyższy dochód społeczny netto, tym bogatsze społeczeństwo. Kluczowym czynnikiem, pozwalającym osiągnąć wyższy dochód społeczny netto, jest podział pracy, umożliwiający poprawę efektywności procesów produkcyjnych. Co ważne, zdaniem Smitha, nie każda praca tworzy bogactwo. Mianowicie, tylko praca produkcyjna pozwalająca stwarzać materialne środki zaspokojenia potrzeb społeczeństwa, przyczynia się do kreacji bogactwa, co stoi w sprzeczności z aktualnym dorobkiem naukowym, np. ekonomii feministycznej. Smith twierdził także, że kluczowym czynnikiem zapewniającym sprawne funkcjonowanie społeczeństwa jest mechanizm rynkowy, odpowiadający za samoregulację cen oraz ilości dóbr. Odrzucał on tym samym ingerowanie w mechanizm rynkowy przez rząd (Cox M., Alm R., 1999; Rothbard, 1995; Friedman, 1978).

Kontynuatorem myśli Adama Smitha, a zarazem twórcą własnej teorii rozwoju gospodarczego, był David Ricardo. W jego ocenie podstawowym czynnikiem pro wzrostowym są właściciele kapitału, posiadający możliwość reinwestowania zysków. Tym samym, im mniejsza skala zysków kapitalistów, tym mniejszy wzrost gospodarczy lub ryzyko wystąpienia stagnacji. Przy zapewnieniu odpowiedniej swobody przedsiębiorczości prywatnej, kapitał alokowany jest każdorazowo w najbardziej opłacalnych przedsięwzięciach, tj. tych, które potencjalnie gwarantują najwyższą stopę zwrotu. Osiągnięcie tego stanu jest możliwe przy maksymalnie daleko idącym ograniczeniu obostrzeń i przeszkód w handlu zagranicznym. Tym samym, zdaniem Ricardo, analogicznie jak w przypadku Smitha, najlepszym regulatorem gospodarki jest nieskrępowany, wolny rynek (Colander, 2007; Knight, 1959).

Autorem kolejnej teorii rozwoju społeczno-gospodarczego był Thomas Malthus, kojarzony głównie ze względu na sformułowanie prawa ludnościowego (znanego również jako teoria przeludnienia). Na podstawie opracowań Malthusa, powstało określenie pułapki maltuzjańskiej, zgodnie z którą wzrost populacji nie gwarantował wcale poprawy warunków życia ludzi (Clark, 2007). Wynika to z faktu, iż niedostateczna ilość zasobów, rosnąca arytmetycznie, nie pozwala utrzymać ciągle rosnącej w postępie geometrycznym liczby ludności (Księżyk, 2012). Po osiągnięciu pewnego pułapu liczby obywateli nadchodzi okres nędzy i głodu, który redukuje liczbę mieszkańców, co uniemożliwia trwały wzrost gospodarczy. Malthus nie uwzględnił jednak w swoich rozważaniach postępu technologicznego (głównie ze względu na fakt, iż nie był bezpośrednim świadkiem rewolucji przemysłowej), którego efekty pozwalają przewyższać zagrożenia pułapki maltuzjańskiej. Malthus stał także na stanowisku, że osiągnięcie równowagi ogólnej w gospodarce jest

możliwe dzięki uwzględnieniu, poza robotnikami i kapitalistami, dochodów i wydatków właścicieli ziemi, urzędników, duchowieństwa i innych grup nieprodukcyjnych. W sytuacji zidentyfikowania luki popytowej, rolą państwa jest jego aktywne zaangażowanie jako podmiotu utrzymującego równowagę rynkową (Bochenek, 2016; Stankiewicz, 2007; Malthus, 2013).

Karol Marks stał na stanowisku, że w warunkach konkurencji kapitałiści muszą dążyć do akumulacji i zwiększania swoich zysków. Ponieważ w warunkach rynkowych zobowiązani są do konkutowania o siłę roboczą poprzez podnoszenie płac, potencjalne zyski pochłaniane są przez rosnące płace. Reakcją kapitalistów na to zjawisko jest zwiększanie kapitału stałego, rozumianego jako umaszynowanie zakładów. Pojawianie się kolejnych maszyn powoduje z jednej strony zwiększenie efektywności i skali produkcji, a z drugiej powstanie bezrobocia technologicznego oraz utrzymanie płac na niskim poziomie i w efekcie mniejszą bazę wartości dodatkowej (która wytwarzana jest tylko przez kapitał zmienny, czyli przez pracowników). W efekcie sytuacja ta prowadzi do kryzysu oraz rewolucji, która spowoduje uspołecznienie środków produkcji i zdynamizowanie procesów rozwoju gospodarczego. Warto jednak wskazać, że Marks nie był przeciwnikiem postępu technologicznego. Proces związany z opracowywaniem coraz efektywniejszych metod produkcji, pozwalających na eliminację czynnika ludzkiego, traktował jako jeden z etapów procesu przejścia z gospodarki kapitalistycznej do socjalistycznej (Landreth, Colander, 2005; Marks, 2009).

Istotny wkład w zagadnienia związane z rozwojem społeczno-gospodarczym wniósł Joseph A. Schumpeter. Uważał on, że przyczyny cyklicznego rozwoju gospodarczego tkwią w stronie podażowej gospodarki. Za główną determinantę rozwoju uznał on innowacje, w tym m.in. zmiany technologii wytwarzania, metod organizacji czy zarządzania. Zdaniem Schumpetera, pojawienie się innowacji wywołuje proces tzw. twórczej destrukcji, polegającej na niszczeniu starych metod i procesów produkcji oraz powstawaniu zupełnie nowych branż i sektorów, ale także metod osiągania możliwie największej efektywności w związku z powstaniem innowacyjnych metod zarządzania organizacjami. Efektem wdrożenia innowacji w jednym z przedsiębiorstw są większe zyski, które powodują powstanie tzw. efektu naśladownictwa, czyli stosowania się do nowych metod, sposobów czy wchodzenia do nowych branż przez inne podmioty gospodarcze. Proces ten, trwający w gospodarce nieustannie, wytrąca ją z równowagi i przywraca ją do niej z powrotem (Schumpeter, 1960; Schumpeter, 1939; Lis, 2020).

Kolejną z teorii rozwoju gospodarczego, cieszącą się niesłabnącą popularnością, jest teoria Johna M. Keynesa, upowszechniona głównie w ramach jego najbardziej znanego dzieła

Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza (Keynes, 1936). Zgodnie z jego założeniami, gospodarka rynkowa jest ze swej natury niestabilna i wymaga aktywnej polityki gospodarczej państwa. Nie powraca ona automatycznie do stanu równowagi. Jest to więc nurt opozycyjny względem ekonomii klasycznej. Zdaniem Keynesa, agregatowa podaź (czyli poziom produktu narodowego) oraz zatrudnienie determinowane są przez agregatowy popyt (czyli całkowity poziom wydatków, zarówno prywatnych jak i rządowych, na zakup dóbr i usług). Teoria Keynesa konstryuuje tym samym model popytowy. Równocześnie, zakłada niepełne wykorzystanie zdolności wytwórczych i związane z tym przymusowe bezrobocie. W takiej sytuacji dochodzi do powstania luki pomiędzy produkcją faktyczną, a produkcją potencjalną. Zgodnie ze stanowiskiem Keynesa, główną przyczyną powstania luki jest niedostateczny popyt, który przekłada się na obniżenie poziomu produkcji oraz zatrudnienia. Tym samym, państwo powinno podjąć aktywne działania mające na celu stymulację popytu, wykorzystując do tego przede wszystkim politykę fiskalną (Bludnik, 2004).

Pierwszym zwolennikiem interwencjonizmu w teorii rozwoju gospodarczego nie był jednak Keynes, tylko polski ekonomista Michał Kalecki, który wyprzedził teorematy Keynesa wynikające z jego *opus magnum* o trzy lata, publikując *Próbkę teorii koniunktury*. Kalecki jako pierwszy wskazał na istotną rolę deficytu budżetowego jako czynnika pobudzającego koniunkturę w ramach teorii efektywnego popytu. Stanowisko polskiego ekonomisty wynikało m.in. z odrzucenia Prawa Saya. Kalecki uznał, że równowaga rynkowa nie dokonuje się w mgnieniu oka, tylko w procesie, który wymaga międzyokresowej analizy. Wskazywał, że mechanizm rynkowy nie musi prowadzić do równowagi podaży i popytu przy pełnym wykorzystaniu czynników produkcji. Zdaniem Kaleckiego, podaź nie rodzi automatycznie popytu, tylko może przyjąć postać niechcianego przyrostu zapasów, a oszczędności wcale nie przeistaczają się automatycznie w inwestycje (Osiatyński, 2006).

Z biegiem lat, we współczesnej literaturze zaczęły pojawiać się opracowania ekonomistów, którzy skupili się w swoich badaniach głównie nad barierami rozwojowymi państw biednych, dostrzegając, że wolny rynek w sytuacji np. braku stabilności politycznej, nie stanowi kluczowego remedium. Jednym z nich był Ragnar Nurkse, który stwierdził, że kraje biedne z reguły tkwią w błędnym kole, którego nie są w stanie opuścić bez napływu kapitału od inwestorów zagranicznych. Wskazywał on, że niskie dochody w biednych krajach uniemożliwiają gromadzenie oszczędności, co przekłada się na brak inwestycji. Z kolei zyski przedsiębiorców, ze względu na występowanie w głównej mierze niewykwalifikowanej kadry i idącej za tym niskiej wydajności, odnotowywane są na poziomie uniemożliwiającym nabywanie efektywnych technologii. Kluczowym remedium na te problemy mają być

inwestycje zagraniczne, oznaczające napływ kapitału oraz transfer know-how niezbędnego do wejścia na ścieżkę wzrostu (Nurkse, 2009).

Na podobne zagrożenia dla biednych społeczeństw wskazał Walt Whitman Rostow w teorii startu. Zgodnie z nią, każdy kraj przechodzi przez pięć kolejnych faz rozwoju gospodarczego, które obejmują jakościowe oraz strukturalne zmiany w gospodarce narodowej, które są następstwem wzrostu gospodarczego. Fazy te (nazywane również stadiami), kształtują się następująco (Kamerschen, McKenzie, Nardinelli, 1991):

- społeczeństwo tradycyjne - większość zasobów w gospodarce narodowej skoncentrowana jest w rolnictwie, przez co nie występuje samoczynny proces postępu materialnego,
- przesłanki do startu - w ramach tego stadium, uznanie społeczne zaczyna być uzależnione od statusu materialnego oraz osiągnięć ekonomicznych. Gospodarka narodowa na tym etapie cechuje się występowaniem sektora przodującego (np. górnictwa), które inicjuje wejście na ścieżkę dynamicznego rozwoju,
- start - następstwo przemian z poprzedniego etapu, prowadzące do zmian nie tylko w sferze ekonomicznej, ale również społecznej (np. poprzez unowocześnienie form i metod zarządzania). Determinantą wzrostową jest rosnąca skala oszczędności i inwestycji,
- dojrzałość gospodarcza - gospodarka narodowa w tym stadium cechuje się regularnym wzrostem produktu narodowego brutto, zarówno jako wartości zagregowanej, jak i w przeliczeniu na osobę (per capita). Branża przemysłowa jest w stanie dostarczać wszelkiego rodzaju produkty, dzięki posiadaniu najnowocześniejszych technologii,
- masowa konsumpcja - społeczeństwo osiąga bardzo wysoki standard życia dzięki brakom jakichkolwiek ograniczeń dla gospodarki. Większość społeczeństwa osiąga bardzo wysokie dochody.

W teorii Rostowa brakuje jednak jasnego wskazania czynników wzrostu w poszczególnych okresach, przez co należy ją traktować wyłącznie jako narzędzie klasyfikacji faz rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych państw.

Warto też przytoczyć teorię społeczeństwa postindustrialnego, której autorem był amerykański socjolog i publicysta Daniel Bell. W jego ocenie, w przeciwieństwie do Rostowa, rozwój społeczno-gospodarczy można podzielić na trzy, następujące etapy (Bell, 1973):

- etap przedindustrialny - okres zdominowany przez zatrudnienie i produkcję w szeroko rozumianym rolnictwie (zbieractwo, myślistwo, rybołówstwo i hodowla). Gospodarka na tym etapie jest słabo rozwinięta,

- etap industrialny - dominacja zatrudnienia oraz produkcji w sektorach pozarolniczych, lecz w szczególności w przemyśle, górnictwie, hutnictwie, budownictwie oraz energetyce. Społeczeństwo zamieszkuje głównie tereny okalające wielkie zakłady przemysłowe, gwarantujące im dostęp do wysokopłatnej pracy,
- etap postindustrialny - następuje szeroka automatyzacja w przemyśle, wiedza staje się najbardziej pożądanym towarem, przez co rozwój gospodarczy można mierzyć skalą udziału sektora usług w gospodarce narodowej. Najważniejszą rolę w społeczeństwie zaczynają pełnić wysoko wykwalifikowani specjaliści, przez co czynnikiem wzrostu staje się edukacja. Społeczeństwo skupia się i rozwija głównie w aglomeracjach.

Jak wynika z przeprowadzonego przeglądu, na przestrzeni ostatnich stuleci można zidentyfikować szereg teorii, pozwalających, w ocenie ich twórców, osiągnąć zadowalającą skalę rozwoju społeczno-gospodarczego. Czas zweryfikował negatywnie niektóre z nich (jak np. teorię rozwoju gospodarczego Marksa czy założenie o szkodliwym wpływie interwencjonizmu państwowego wynikające z prac Smitha). Rezultaty większości z pozostałych oraz ich aplikowalność w aktualnych realiach gospodarczych stanowią ciągle przedmiot debaty. Skala, a przede wszystkim dynamika zmian oraz występowanie zdarzeń nieprzewidywalnych (pandemia COVID-19, wojna w Ukrainie) powoduje konieczność dalszego poszukiwania możliwie najlepszych rozwiązań odpowiadających potrzebie chwili. Największym wyzwaniem jest bowiem poszukiwanie takich modeli wzrostu, które pozwolą pogodzić poprawę jakości życia lub utrzymanie jej na zadowalającym i akceptowalnym poziomie z dbałością o wskaźniki makroekonomiczne, bez doprowadzenia do rozpadu tkanki społecznej (co miało miejsce np. w ostatnich latach w Grecji w związku ze stosowaniem polityki *austerity* i doprowadziło do pogłębienia nierówności dochodowych czy do kryzysu politycznego) (Flassbeck, 2013).

1.3. Pojęcie regionu oraz rozwoju regionalnego

Region stanowi podstawowe pojęcie z zakresu gospodarki przestrzennej (Chądzyński i in. 2007), chociaż brak jest powszechnie akceptowanych i jednoznacznych kryteriów definiowania regionów (Klasik 1974). Pomimo znaczącego dorobku publikacyjnego oraz długich tradycji naukowych, termin „*region*” należy do pojęć dyskusyjnych i niejednoznacznie definiowanych (Szewczuk i in., 2011).

Pojęciem „*region*” w różnym kontekście posługują się przedstawiciele wielu dziedzin nauki oraz praktyki życia społecznego i gospodarczego, co oznacza, że inaczej to pojęcie rozumie geograf, politolog, socjolog czy ekonomista (Domański, 1972).

Można spotkać się ze stanowiskiem, że pod ogólnym pojęciem „*regionu*” kryją się zarówno terytoria określone historycznie lub kulturowo, obszary wyodrębnione na podstawie kryteriów organizacji administracyjnej, jak i politycznej, a także używa się go do określenia przestrzeni ekonomicznej (Pietrzyk, 2000). Inni badacze wskazują z kolei, że regionem mogą być nazywane zarówno tereny powierzchniowo duże, jak i niewielkie, obszary jednorodne i zróżnicowane (Korenik, 1999).

Region rozważać można również w ujęciu systemowym jako realną jednostkę przestrzenną lub terytorialną, złożoną z różnych elementów powiązanych ze sobą (Chojnicki, 1996). Według podziału regionów, zgodnie z kryterium odmienności strukturalnej obszarów, wyróżnić można dwa typy regionów (Chądzyński i in., 2007):

- regiony jednorodne - obszary względnie jednolite w zakresie pewnych cech, skupiające sąsiadujące ze sobą tereny o podobnych cechach,
- regiony węzłowe - obszary objęte oddziaływaniem pewnego centrum (węzła), wokół którego skupione są pozostałe części tego regionu.

Na terytorium Unii Europejskiej obowiązuje podział według kryterium statystycznego, które umożliwia ujednoczenie zasad sprawozdawczości i planowania polityki regionalnej krajów członkowskich.

Według tego kryterium wydzielono tzw. NUTS-y, które posiadają pięć poziomów. W przypadku Polski mówimy o następującym podziale:

- NUTS 1 - siedem makroregionów grupujących województwa: makroregion północny (województwo pomorskie, kujawsko-pomorskie i warmińsko-mazurskie), makroregion północno-zachodni (województwo zachodniopomorskie, lubuskie i wielkopolskie), makroregion województwo mazowieckie, makroregion centralny (województwo łódzkie i świętokrzyskie), makroregion południowo-zachodni (województwo

dolnośląskie i opolskie), makroregion południowy (województwo śląskie i małopolskie) oraz makroregion wschodni (województwo podlaskie, lubelskie i podkarpackie),

- NUTS 2 - siedemnaście jednostek, które co do zasady stanowią województwa, z wyjątkiem województwa mazowieckiego podzielonego na region warszawski stołeczny oraz mazowiecki regionalny,
- NUTS 3 – siedemdziesiąt trzy podregiony grupujące powiaty,
- NUTS 4 - terytorium odpowiadające administracyjnie 308 powiatom oraz 65 miastom na prawach powiatu,
- NUTS 5 - terytorium odpowiadające 2489 gmin (w tym 11 gmin m.st. Warszawy).

W rozważaniach ekonomicznych można spotkać się jednak z bardziej precyzyjną i przydatną na potrzeby pracy definicją „*regionu ekonomicznego*”. Jest nim ukształtowany lub kształtujący się układ ekonomiczny, którego elementy powiązane są między sobą i ze środowiskiem przyrodniczym relacjami współwystępowania i współzależności, a z otoczeniem zewnętrznym - relacjami współzależności o dużym nasileniu (Domański, 1972).

Inna definicja regionu ekonomicznego stanowi, że regiony ekonomiczne to obszary zwarte przestrzennie, będące częścią większego - powiązanego z innymi - terytorium, spójne wewnątrz i stanowiące kompleksy o określonym profilu gospodarczym (Meyer, 1999). Region ekonomiczny z perspektywy teorii systemów daje się zdefiniować jako układ (Kosiedowski, 2001):

- zorganizowany celowo, to znaczy powołany do osiągnięcia określonych celów ekonomiczno-społecznych i świadomie wypełniający wynikające stąd funkcje i zadania,
- ustrukturalizowany i hierarchiczny, ze względu na wewnętrzny podsystem regulacji, sterujący całym układem regionalnym,
- względnie wyodrębniony z otoczenia i otwarty w stosunku do otaczającego go środowiska społecznego, ekonomicznego i przyrodniczego, prowadzący z tym otoczeniem wymianę ludzi, dóbr, środków pieniężnych i informacji,
- dysponujący zasobami czynników egzogenicznych i endogenicznych, niezbędnych do prowadzenia określonych form działalności i wzajemnie powiązanych, najczęściej na zasadzie sprzężenia zwrotnego,
- transformujący czynniki w dobra i usługi, aby osiągnąć wyniki zgodne z założonymi celami,

- zdolny do samodzielnego określania i wyboru oraz modyfikacji celów, a także do zwiększania stopnia swojej sprawności i stopnia zorganizowania.

Regiony można podzielić według kryterium rodzaju działalności prowadzonej w tych regionach na regiony: przemysłowe, rolnicze, przemysłowo-rolnicze, rolniczo-przemysłowe (w zależności od proporcji) oraz turystyczno-rekreacyjne (Kuciński, 2004).

Rozwój regionalny, podobnie jak pojęcie regionu, jest trudny do jednoznacznego zdefiniowania. W literaturze można spotkać definicje różniące się stopniem uogólnienia rozpatrywanego pojęcia. Możliwe jest jednak zidentyfikowanie definicji syntetycznych (Strahl, 2006).

Pierwsza z nich stanowi, że rozwój regionalny to systematyczna poprawa konkurencyjności podmiotów gospodarczych i poziomu życia mieszkańców oraz wzrost potencjału gospodarczego regionów, przyczyniający się do rozwoju społeczno-gospodarczego (Szlachta, 1997).

Kolejno, spotkać się można z podejściem, zgodnie z którym rozwój regionalny to trwały wzrost poziomu życia mieszkańców i potencjału gospodarczego w skali określonej jednostki terytorialnej (Kudłacz, 1999).

Rozwinięcie tej definicji stanowi utożsamianie pojęcia rozwoju regionalnego ze zmianami jego głównych komponentów, którymi są:

- potencjał gospodarczy,
- struktura gospodarcza,
- środowisko przyrodnicze,
- zagospodarowanie infrastrukturalne,
- ład przestrzenny,
- poziom życia mieszkańców,
- zagospodarowanie przestrzenne.

Inne podejście do omawianego zagadnienia wskazuje, że rozwój regionalny to trwały wzrost trzech elementów: potencjału gospodarczego regionów, ich siły konkurencyjnej oraz poziomu i jakości życia mieszkańców, przy akcentacji, że jednocześnie chodzi o trwały wzrost przyczyniający się do rozwoju całej wspólnoty narodowej (Klasik, 1996).

W ramach uszczegółowienia tej definicji wskazuje się na główne części składowe rozwoju regionalnego:

- wzrost gospodarczy i zatrudnienie,
- wzrost dobrobytu i jakości życia,
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionów,

- procesy innowacyjne i dywersyfikacja struktury gospodarczej regionów,
- ekorozwój i polepszenie życia w regionach,
- rozwój usług społecznych i kapitału ludzkiego,
- wzbogacenie tożsamości i procesy integracji regionalnej.

Takie rozumienie definicji rozwoju regionalnego oznacza, że mówimy o procesie złożonym, którego złożoność jest pochodną (Wojtasiewicz, 1997):

- wielorakości celów - którym rozwój ma służyć,
- różnorodności działań - które go kształtują,
- kombinacji między zasobami, a czynnikami produkcji - które określają relacje ekonomiczne regionu z otoczeniem,
- przesłanek społecznych - akceptacji celów rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego ze strony społeczności danego terytorium oraz ich kreatywnej postawy w realizacji tych celów.

Rozwój w odniesieniu do gospodarki kraju, jak również do gospodarki poszczególnych regionów, oznacza wzrost poziomu inwestowania, produkcji, eksportu i poziomu życia ludności (Stawasz, 2000).

Jedną aktualniejszych prób zdefiniowania rozwoju regionalnego jest stanowisko, zgodnie z którym mówimy o procesie o charakterze ekonomicznym, który polega na transformacji czynników i zasobów regionalnych (wewnętrznych i zewnętrznych) w dobra i usługi (Rosa, Smalec, 2020).

1.4. Wybrane teorie rozwoju regionalnego

Polityka rozwoju jednostek terytorialnych w wymiarze zarówno lokalnym, jak i regionalnym, podlega ewolucji (Szafranek, 2019). W ujęciu historycznym, do najbardziej reprezentatywnych teorii rozwoju regionalnego zalicza się (Szewczuk, 2011; Tab. 1):

- teorię lokalizacji,
- teorię bazy ekonomicznej,
- teorię ośrodków centralnych,
- teorię wzajemnego oddziaływania,
- teorię biegunów wzrostu,
- koncepcję terytorialnych systemów społecznych,
- koncepcję dyfuzji innowacji.

Przedstawione powyżej teorie rozwoju regionalnego opierają się na jednym z dwóch podstawowych założeń dotyczących naturalnego stanu gospodarki (Chądzyński i in., 2007). Z jednej strony mogą to być teorie odnoszące się do ścieżki rozwoju zrównoważonego, czyli takiego, w którym naturalnym stanem gospodarki jest równowaga i dążenie do jej osiągnięcia. Po drugiej stronie możemy znaleźć teorie osadzone na ścieżce rozwoju niezrównoważonego, gdzie wskazuje się, że to istnienie nierównowagi jest siłą sprawczą rozwoju.

Tabela 1. Wybrane teorie rozwoju regionalnego oraz ich podstawowe założenia

Nazwa teorii	Podstawowe założenia
Teoria lokalizacji (A. Weber, W. Christaller, A. Losch)	Inwestycje lokalizowane są w regionach cechujących się przewagą konkurencyjną. O podjęciu inwestycji w danym regionie decydują cztery podstawowe grupy czynników: (i) czynniki instytucjonalne i polityczne, (ii) czynniki kosztowe, (iii) czynniki rynkowe oraz (iv) bariery handlowe. Sumarycznie decydują one o wytworzeniu odpowiedniego klimatu inwestycyjnego danego obszaru, co bezpośrednio przekłada się na jego atrakcyjność w oczach inwestorów.
Teoria bazy ekonomicznej (W. Sombart)	Wiąże się z określeniem endo- oraz egzogenicznych czynników rozwoju jednostek osadniczych. Wewnętrzny popyt i poprawa sytuacji gospodarczej w regionie zależy od eksportu i popytu zewnętrznego. Tworzenie nowych miejsc pracy oraz wzrost

	dochodów ludności regionalnej jest wypadkową rozwoju produkcji i usług nastawionych na zewnętrznych odbiorców. Generowanie rozwoju opiera się o działalność podstawową (egzogeniczną) i efekty mnożnikowe, stanowiące rezultat działalności lokalnej (endogenicznej).
Teoria ośrodków centralnych (W. Christaller)	Rozmieszczenie, liczba i wielkość miejscowości w danym regionie wynika z pełnionych przez nie tzw. funkcji centralnych (co wiąże się z wykształceniem takich rodzajów działalności, które obsługują ludność mieszkającą na obszarze ich wpływu). Charakter produkowanych w danym miejscu wyrobów oraz świadczonych usług definiuje pozycję danego ośrodka w hierarchicznej strukturze oraz przyporządkowuje mu rynek o określonej skali przestrzennej. W rozumieniu tej teorii większe szanse rozwojowe mają duże ośrodki, co stawia na pozycji przegranej mniejsze ośrodki (ich oddziaływanie przestrzenne jest niewielkie, przeważnie na skalę lokalną). Tym samym, większe szanse rozwojowe mają ośrodki osadnicze o większym poziomie scentralizowania produkowanych tam wyrobów i dostarczanych usług.
Teoria wzajemnego oddziaływania (W. Isard)	W ramach tej teorii zakłada się, że układy przestrzenne dążą do stanów równowagi gospodarczej (pomiędzy jednostkami na terenie regionu dochodzi do podziału aktywności społeczno-gospodarczej). Układ sił w regionie kształtowany jest przez siłę odśrodkową oraz siłę dośrodkową. Siła dośrodkowa zakłada skupianie się działalności gospodarczej w niewielkiej liczbie większych ośrodków. Siła odśrodkowa natomiast lokalizuje działalność gospodarczą w mniejszych jednostkach. Tym samym, każda miejscowość ma własną szansę rozwojową o innym znaczeniu i konfiguracji. Ośrodki koncentracji działalności gospodarczej działają jednak silniej na otoczenie niż ośrodki małe. Przekłada się to w praktyce na powstanie stref oddziaływania, w pobliżu których pojawiają się następnie ośrodki mniejsze.

Teoria biegunów wzrostu (F. Perroux)	Rozwój regionalny nie zachodzi we wszystkich miejscach jednakowo. Obszary, które na skutek różnych uwarunkowań są w tym zakresie uprzywilejowane, noszą nazwę ośrodków (biegunów) lub centrów wzrostu. Rozwój gospodarczy ma charakter spolaryzowany. Siły rozwojowe powodują koncentrację działalności gospodarczej oraz samego wzrostu. Aby dana jednostka gospodarcza mogła zostać uznana za czynnik napędowy pozwalający danej lokalizacji osiągnąć miano centrum wzrostu, powinna: (i) posiadać wielkość zdolną do wywierania wpływu na gospodarkę oraz tempo jej rozwoju, (ii) reprezentować dziedzinę gospodarczą, która rozwija się dynamicznie w badanym okresie, (iii) być aktywną stroną w istniejącym systemie powiązań z istotnymi sektorami gospodarczo-społecznymi. Taka jednostka rozwojowa może wywierać aktywny wpływ na inne organizacje gospodarcze i publiczne, przyczyniając się do rozwoju regionalnego. Teoria biegunów wzrostu zaliczana jest do koncepcji zorientowanych na rozwój przestrzenny. Układ przestrzenny, w którym występuje biegun wzrostu oraz relacje z jego otoczeniem, nosi nazwę układu spolaryzowanego. Można wyszczególnić różne formy polaryzacji, w tym techniczną, dochodową, psychologiczną i geograficzną. Każda z nich generuje określone korzyści.
Koncepcja terytorialnych systemów społecznych (Z. Chojnicki)	Każdy terytorialny system społeczny uznawany jest za funkcjonalną całość. System ten powinien posiadać własną organizację oraz strukturę. Funkcjonalna i terytorialna warstwa terytorialnego systemu społecznego wpływa pozytywnie na realizację działań na rzecz usprawniania jego organizacji i funkcjonowania. Każdy z systemów posiada swój określony dynamizm, który powinien służyć jego rozwojowi. Dynamizm wynika z poszczególnych elementów, relacji i właściwości systemu. Konieczne jest włączenie określonych czynników w realizowany proces rozwoju, które możemy podzielić na wewnętrzne (ukierunkowane na

	podniesienie stopnia zorganizowania systemu) oraz zewnętrzne (zmierające do tworzenia korzystnych relacji z innymi systemami). O rozwoju systemu decyduje jego wielkość, właściwości oraz miejsce, jakie zajmuje ten system w hierarchii systemów danego regionu.
Koncepcja dyfuzji innowacji (E.M. Rogers)	Innowacje potrafią rozprzestrzeniać się na konkretnym obszarze, stanowiąc bodziec rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. W praktyce i teorii występuje wiele klasyfikacji dyfuzji przestrzennej. Najpopularniejsze z nich to dyfuzja ekspansywna (proces transmisji z jednego miejsca do wielu miejsc sąsiednich) oraz relokacyjna (przenoszenie innowacji w skali regionalnej np. w związku z migracją osób).

Źródło: opracowanie własne na podstawie Janowska, 2003; Szymła, 2000; Korenik, 1999; Stackelberg von K., 1998; Parysek, 1997; Dąbrowski, 1995.

W ramach ewolucji podejścia do rozwoju regionalnego zidentyfikować można także inne teorie rozwoju o walorach pragmatycznych, które w praktyce nie zawsze były uznane za wartościowe czy aplikowane, m.in.:

- teorię przyczyn kumulatywnych,
- teorię korzyści i kosztów komparatywnych.

Teoria przyczyn kumulatywnych próbuje wyjaśnić zjawisko nierównomierności rozwoju społeczno-gospodarczego regionów, a w oparciu o uzyskane wnioski, określić realne szanse rozwojowe. Badania mają tym samym prowadzić do zmapowania obszarów i kierunków działania, które pozwolą poprawić sytuację danego regionu poprzez jego rozwój. Czynnikiem różnicującym poziom rozwoju regionów jest rynek i prowadzona w jego ramach gra rynkowa, wskutek którego dochodzi do przepływu kapitału, wykwalifikowanych kadr, etc. Wskutek działań rynkowych wyłaniają się obszary cieszące się większym zainteresowaniem inwestorów oraz pracowników, które zyskują z czasem coraz większą moc „przyciągania”. Po drugiej stronie zostają obszary biedniejsze, z coraz mniejszymi szansami rozwojowymi. Sposobem na przerwanie tego procesu jest uruchamianie procesów inwestycyjnych (głównie rewitalizacyjnych) na obszarach biednych, tak aby ograniczyć niekorzystny dla nich proces „wypychania na zewnątrz” kapitału i kadr. Celem podejmowanych działań jest tym samym stworzenie na obszarach relatywnie biedniejszych warunków dla komfortowego życia. Istotną rolę w tych procesach pełnią specjalne powoływane do tego agendy rządowe.

Teoria korzyści i kosztów komparatywnych sprowadza się do identyfikacji czynników i rozwiązań, które pozwolą osiągać dodatkowe efekty ekonomiczne w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Wskazuje się, że co do zasady do uzyskania dodatkowych korzyści prowadzą istotne zasoby naturalne regionu, technologia produkcji, wykształcenie i dostępność kadr, przyjazna infrastruktura etc. W praktyce źródłem osiągnięcia tych dodatkowych korzyści jest wybór właściwej lokalizacji dla prowadzonego przedsięwzięcia. Korzyści komparatywne są tym samym wypadkową dobrego umiejscowienia inwestycji, względem lokalizacji wybranej przez bezpośrednich konkurentów (tj. cechujących się gorszą dostępnością kadr, niższej jakości infrastrukturą, ograniczonym dostępem do zasobów naturalnych). Rolą osób odpowiedzialnych za gospodarkę regionu jest tworzenie tego typu przewag komparatywnych, tak aby przyciągać kolejnych inwestorów, skuszonych wizją łatwiejszego konkurowania w wybranej dziedzinie/branży. Może to być zarówno działanie ukierunkowane na tworzenie systemu zachęt inwestycyjnych (ulgi/zwolnienia podatkowe), ale też zdolność do kształcenia i utrzymania wysoce wykwalifikowanej kadry, zdolnej do podjęcia pracy zarobkowej w tym regionie (poprzez inwestycje społeczne).

Współcześnie na popularności zyskuje koncepcja rozwoju endogenicznego. Koncepcja rozwoju endogenicznego zakłada, że rozwój regionalny stymulowany jest przede wszystkim przez potrzeby i działania lokalne, bazujące na umiejętnościach i wiedzy, a także świadomości społeczności lokalnych („*rozwój oddolny*”). Wnioski wynikające z analiz wykorzystujących modele wzrostu endogenicznego wskazują, że akumulacja kapitału wiedzy - w tym w szczególności kapitału ludzkiego oraz kapitału B+R - prowadzić może do trwałego przejścia gospodarki na trajektorię wyższej dynamiki wzrostu (Florczak, 2009).

Wobec realnych zagrożeń występowania negatywnych konsekwencji rozwoju dla środowiska naturalnego, obecnie bardzo ważna jest koncepcja zrównoważonego rozwoju. Koncepcja rozwoju zrównoważonego wyraża się w realizacji zasad i kierunków polityki ładu zintegrowanego, obejmującego łąd:

- ekonomiczny,
- społeczny,
- ekologiczny,
- przestrzenny.

W praktyce koncepcja ta sprowadza się do realizacji polityk rozwojowych w sposób zapewniający zaspokojenie potrzeb społecznych, przy jednoczesnym respektowaniu m.in. ochrony środowiska. Koncepcja ta oznacza trwały oraz zrównoważony rozwój gospodarczy i

społeczny, który umożliwia godzenie materialnych aspiracji obecnego i przyszłych pokoleń z koniecznością ochrony środowiska naturalnego i jego zasobów (Górka, 2007).

Kryzys światowy z 2008 r. oraz kryzys wywołany pandemią COVID-19 przyczynił się do popularyzacji koncepcji wrażliwości i odporności gospodarki regionalnej na negatywne szoki zewnętrzne. Wrażliwość regionów jest definiowana jako ich podatność na zewnętrzne bodźce ekonomiczne, m.in. kryzysy czy zmiany strukturalne o charakterze globalnym. Na bazie prac badawczych dotyczących zagadnienia koncepcji wrażliwości i odporności gospodarki regionalnej, można wyłonić filary nowoczesnej i odpornej na zewnętrzne zakłócenia gospodarki regionalnej, w podziale na wartości potencjału endogenicznego (kompetencje, wiedza naukowa i technologiczna, kapitał finansowy, bezpieczeństwo publiczne i społeczne) oraz na style działania (elastyczność, dywersyfikacja, komunikacja i współpraca) (Kudęłko, Szmigiel, Wałachowski, Żmija, 2022; Baldwin, Weder di Mauro, 2020).

1.5. Determinanty rozwoju regionalnego

Rozwój regionalny nie jest samoistnym procesem. Wpływ na uruchomienie całego ciągu przyczynowo-skutkowego, prowadzącego do poprawy poziomu życia osób zamieszkującym dany obszar, ma występowanie szeregu czynników zwanych także determinantami rozwoju regionalnego. Są to cechy, które w istotny i zasadniczy sposób wpływają na rozwój regionu. Mogą mieć charakter obiektywny lub subiektywny i są sterowalne w relatywnie krótkim czasie. Mają czynny charakter, ich oddziaływanie jest różnokierunkowe i mogące wpływać na rozwój regionu w sposób pozytywny lub negatywny. Na rozwój regionu wpływ mają także uwarunkowania płynące z otoczenia zewnętrznego, tj. krajowego, międzynarodowego, globalnego. Uwarunkowania zewnętrzne regionu stanowią pewną obiektywną kategorię przemian, na którą regiony nie mają zwykle wpływu, lub jest on bardzo ograniczony (Kudelko, 2013).

W literaturze można spotkać szereg klasyfikacji determinant rozwoju regionalnego, w tym zdefiniowanych m.in. w oparciu o warunki obiektywnie istniejące w regionach, do których należą (Winiarski, 1999):

- rozwinięta i zróżnicowana struktura gospodarki,
- ogólne zagospodarowanie,
- obecność szkół wyższych,
- istnienie otoczenia okołobiznesowego,
- stan środowiska naturalnego,
- dostępność terenów atrakcyjnych inwestycyjnie.

W innych klasyfikacjach można spotkać się z podziałem czynników rozwoju na (Blakely, 1989):

- zasoby naturalne,
- zasoby pracy,
- kapitał (zwłaszcza inwestycyjny),
- zasoby terenów nadających się do zagospodarowania,
- działające przedsiębiorstwa,
- zagospodarowanie transportowe i komunikacyjne,
- istniejący potencjał produkcyjny i usługowy,
- nowoczesne technologie wytwarzania,
- wielkość rynku wewnętrznego i zewnętrznego,
- walory środowiska przyrodniczego,

- działalność władz terytorialnych,
- aktywność społeczną,
- możliwość wsparcia finansowego,
- współpracę międzynarodową.

Można się także spotkać z generalnym podziałem determinant na: ekonomiczne, społeczne, ekologiczne i przestrzenne (Secomski, 1987). Podobny sposób klasyfikacji czynników rozwoju, tj. na: ekonomiczne, społeczne, techniczne i technologiczne oraz ekologiczne, spotyka się również w bardziej współczesnych opracowaniach (Kosiedowski, 2008). Według innego ujęcia, najważniejsze determinanty wzrostu stanowią: kapitał ludzki, zaplecze innowacyjne, walory przestrzenne, poziom infrastruktury transportowej, jakość administracji i korzyści aglomeracji (Prusek, 1999).

Dla potrzeb dalszych rozważań przyjęta zostanie następująca lista czynników (determinant) rozwoju regionalnego o charakterze ogólnym, posiadająca w ocenie autora najbardziej syntetyczny charakter (Parysek, 1997; Tab. 2):

- potrzeby społeczności lokalnych,
- zasoby i walory środowiska przyrodniczego,
- zasoby pracy,
- inwestycje infrastrukturalne,
- rynki (lokalny i zewnętrzne),
- kapitał finansowy,
- poziom nauki, techniki i kultury,
- nowoczesne technologie wytwarzania,
- stosunki międzynarodowe i współpraca bilateralna.

Tabela 2. Charakterystyka kluczowych determinant rozwoju regionalnego

Determinanta rozwoju regionalnego	Charakterystyka
Potrzeby społeczności lokalnych	Jednym z podstawowych powodów prowadzenia działalności gospodarczej jest osiągnięcie zysku, będące wypadkową zaspokajania aktualnych oraz potencjalnych przyszłych potrzeb konsumentów (w domyśle - również społeczności danego regionu). Na tej podstawie można wnioskować, że jednym z czynników rozwoju jest odpowiednie adresowanie potrzeb zgłaszanych przez te osoby. Potrzeby

	można podzielić na następujące główne kategorie: (i) egzystencjalne, (ii) mieszkaniowe, (iii) kulturalne, (iv) społeczne. W przypadku potrzeb egzystencjalnych mówimy o podstawowym zapotrzebowaniu gospodarstw domowych. Cechują się one zmiennością w czasie. Powstanie nowych podmiotów dedykowanych zaspokajaniu tych potrzeb traktowane jest jako determinanta rozwoju regionalnego. Potrzeby mieszkaniowe to nic innego jak zapotrzebowanie na domy/mieszkania oraz ich wyposażenie. Stopień zaspokojenia tych potrzeb jest powszechnie uznawany za miarę standardu życia mieszkańców. Potrzeby kulturalne i społeczne wiążą się z dostępem do wysokiej jakości usług publicznych umożliwiających spędzanie czasu wolnego (teatry, muzea, centra kultury) oraz jakością życia (placówki zdrowotne, komunikacja zbiorowa).
Zasoby i walory środowiska przyrodniczego	Wśród zasobów i walorów środowiska przyrodniczego można wymienić takie elementy jak: zasoby terenu (potencjalne miejsce realizacji inwestycji czy zaspokajania potrzeb mieszkaniowych), surowce mineralne, rzeźba terenu, warunki klimatyczne, walory przyrodnicze (bogactwo flory i fauny). Środowisko przyrodnicze może wpływać na rozwój regionalny zarówno negatywnie, jak i pozytywnie. W przypadku niedostępności odpowiednich wolumenów surowców mineralnych część rodzajów działalności może rezygnować z lokalizacji inwestycji na tym terenie. Z drugiej strony, bogactwo surowcowe może oznaczać kumulację przedsiębiorstw z branży wydobywczej, która prowadzić może do erozji gleb i wód. Dokonując tym samym oceny wpływu omawianego czynnika, należy każdorazowo przeprowadzić kompleksową analizę krzyżową, uwzględniającą wszelkie związki przyczynowo-skutkowe.
Zasoby pracy	Czynnik ludzki jest jedną z kluczowych determinant, którą można rozpatrywać na wielu płaszczyznach. W pierwszej kolejności z perspektywy stopy bezrobocia. Wskazuje

	się, że najlepszą z perspektywy rozwoju regionalnego sytuacją jest występowanie równowagi w popycie i podaży pracy, co nie prowadzi do degradacji społecznej (w przypadku niewystarczającej podaży pracy) lub do spadku atrakcyjności regionu, jako miejsca realizacji inwestycji, w związku z brakiem dostępnych rąk do pracy. Kolejną perspektywą, z której można oceniać zasób ludzki, jest jego gotowość do świadczenia oczekiwanej pracy. Nieodpowiednie, przestarzałe lub niskie kwalifikacje mogą stanowić barierę rozwojową i czynnik hamujący napływ nowych inwestycji.
Inwestycje infrastrukturalne	Powszechnie uważane są za jeden z najważniejszych czynników rozwoju regionalnego, budzący szczególne zainteresowanie inwestorów. Dobrze rozwinięta infrastruktura umożliwia redukcję kosztów związanych z transportem materiałów/surowców, ograniczenie nakładów na przygotowanie gruntu pod inwestycje, połączenie z innymi lokalizacjami istotnymi z punktu widzenia prowadzonego biznesu (np. dostępność połączeń lotniczych z zagraniczną siedzibą spółki). Równie ważna jest dostępność sieci i infrastruktury technicznej, pozwalającej na zapewnienie odpowiednich zasobów energii elektrycznej, gazu czy wody.
Rynki	Czynnikami rozwoju regionalnego są aktywne rynki, przejawiające się określonym popytem i jego potencjalnym trendem wzrostowym. Wysokie obroty, wynikające z zaspokajania popytu przekładają się na wzrost zysków, a te z kolei na bogactwo społeczności regionu i rosnące wpływy z tytułu podatków i opłat, które generują kolejne inwestycje infrastrukturalne czy oświatowe. Rynki zasadniczo można podzielić na rynek lokalny/regionalny oraz rynki zewnętrzne. W przypadku braku popytu na rynku lokalnym/regionalnym istotne staje się zapewnienie warunków eksportowych.
Kapitał finansowy	Dostępność kapitału (pochodzącego od

	mieszkańców, jednostek samorządu terytorialnego czy od inwestorów zewnętrznych) stanowi podstawowe źródło inwestycji.
Poziom nauki, techniki i kultury	Strategiczny czynnik rozwoju regionalnego, rozumiany głównie jako zapewnianie odpowiedniego funkcjonowania i finansowania sektora edukacji (mającego za zadanie kształcenie wykwalifikowanych kadr) oraz realizacja prac badawczo-rozwojowych.
Nowoczesne technologie wytwarzania	W obecnych realiach gospodarczych technologia odgrywa coraz istotniejszą rolę w generowaniu wartości dodanej. Opracowywanie oraz wdrażanie nowoczesnych metod produkcji wpływa pośrednio na rozwój regionalny, przyczyniając się do wyższej stopy zwrotu regionalnych inwestorów, a także przyciągając najwyższej wykwalifikowanych pracowników, planujących kontynuację badań w obrębie innowacyjnych przedsiębiorstw.
Stosunki międzynarodowe i współpraca bilateralna	Efektywna współpraca międzynarodowa przekłada się na obecność nowych inwestorów (wraz z transferem posiadanego przez nich know-how) czy też z pozyskiwaniem zewnętrznego kapitału (np. w ramach środków UE).

Źródło: opracowanie własne na podstawie Chączyński i in., 2007.

Do wymienionego katalogu determinant rozwoju regionalnego należy dodać niezwykle ważny (z punktu widzenia sterowania procesami rozwoju regionalnego) czynnik, jakim jest realizowana polityka regionalna. Rola polityki regionalnej oraz jej instrumenty zostały szczegółowo omówione w rozdziale drugim.

Powyższa lista determinant nie stanowi katalogu zamkniętego. Wraz z dalszym rozwojem gospodarki globalnej i narodowej, mogą się pojawić nowe przesłanki umożliwiające wejście na ścieżkę rozwoju. Stąd też należy wskazać na istotną rolę samorządu terytorialnego, który powinien przyjąć na siebie obowiązek monitorowania zmian zachodzących w gospodarce i społeczeństwie. Celem tego procesu jest bieżące dostosowywanie strategii rozwoju w sposób umożliwiający jak najlepszą adaptację do zidentyfikowanych oczekiwań

inwestorów oraz mieszkańców, a także do możliwości ich zaspokajania w zmieniających się uwarunkowaniach społeczno-gospodarczych, w których funkcjonują regiony.

1.6. Mechanizmy kształtowania się regionalnych zróżnicowań w poziomie rozwoju

Rozwój społeczno-gospodarczy regionów nie przebiega równomiernie w przestrzeni. Dysproporcje w poziomie rozwoju dostrzegalne są również na innych poziomach, tj. globalnym, krajowym czy lokalnym. Rezultatem tych dysproporcji jest pojawienie się negatywnych konsekwencji, np. w postaci kosztów związanych z prowadzoną polityką socjalną (Gilles, 1998).

W naukach ekonomicznych można wyróżnić kilka istotnych koncepcji i teorii skupionych na identyfikacji przyczyn powstawania nierówności w poziomie, tempie oraz kierunku rozwoju.

W pierwszej kolejności warto wskazać na klasyczne teorie polaryzacji (ich podstawowy rys teoretyczny przedstawiony został w podrozdziale 1.4), zgodnie z którymi rozwój jest procesem, który nie przebiega równomiernie w przestrzeni, ponieważ czynniki produkcji mają tendencję do koncentrowania się w wybranych biegunach wzrostu (Perroux, 1950). Rolę biegunów wzrostu mogą pełnić dominujące w danej gospodarce przedsiębiorstwa lub, w ujęciu terytorialnym, aglomeracje miejskie lub regiony cechujące się wysokim potencjałem demograficznym, inwestycyjnym oraz infrastrukturalnym. Im dynamika rozwoju danego bieguna jest wyższa, tym mocniej przyciąga on inwestorów czy mieszkańców, co równocześnie powoduje ich odpływ z obszarów słabiej rozwiniętych. Powoduje to nie tylko utrwalenie się dysproporcji, ale również ich ciągle pogłębianie.

Natomiast zgodnie z teorią kumulatywnego uwarunkowania, przyczyną pogłębiania się różnic w rozwoju regionalnym jest kumulacja zjawisk ekonomicznych, politycznych i kulturowych, mogących wywoływać postęp lub pogłębiać regres (Kudełko, 2013). Jak wskazuje się w literaturze, każda zmiana pierwotna wywołuje drugorzędne przekształcenia, które kumulują tę zmianę, wzmacniają jej działanie i w rezultacie następuje ruch systemu społecznego w kierunku wywołanej zmianą pierwotną (Jakubczyk, 2010). W efekcie, w sytuacji w której pojawią się pierwotne czynniki „regresogenne”, dochodzi do sprzężenia zwrotnego prowadzącego do zakłętego kręgu ubóstwa, czyli sytuacji, w której region cechujący się niskim poziomem i/lub dynamiką rozwoju nie jest w stanie samodzielnie wejść na drogę rozwoju społeczno-gospodarczego. Za przyczyny takiego stanu rzeczy podaje się czynniki popytowe (np. niski poziom dochodów społeczeństwa) oraz podażowe (np. niski poziom oszczędności).

Bazując na założeniach neoklasycznego modelu wzrostu Roberta Solowa, wpływ na zróżnicowanie dochodów ma w szczególności rozbieżność w zakresie akumulacji kapitału oraz

pracy i ich malejąca produktywność. Wszelkie różnice, zdaniem neoklasyków, korygowane są niejako samoczynnie za sprawą procesów rynkowych, poprzez m.in. transfer czynników produkcji do lokalizacji, w której osiągają największą wydajność. Ponieważ regiony lepiej rozwinięte cechują się wyższą ceną czynników produkcji, następuje transfer kapitału do tańszych i przeważnie słabiej rozwiniętych regionów. Teoria ta ma wiele ograniczeń. Należy zgodzić się przede wszystkim ze stwierdzeniem, że transfer czynników produkcji charakteryzuje się ograniczoną mobilnością (Korenik, Zakrzewska-Półtorak, 2011). O tyle, o ile w przypadku kapitału ludzkiego, kwestia transferu jest relatywnie prostym i szybkim do realizacji w czasie przedsięwzięciem, to już przeniesienie zakładu produkcyjnego wydaje się działaniem abstrakcyjnym. Tym samym, na gruncie wyłącznie obserwacji, można dokonać obalenia tej teorii. Wynika to nie tylko ze wskazanych powyżej ograniczeń mobilności, ale też z faktu ponoszenia szeregu innych kosztów w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej w regionach słabiej rozwiniętych (ograniczony dostęp do wykształconej i wykwalifikowanej kadry pracowniczej, odległość od rynków zbytu, słabo rozwinięta infrastruktura, brak instytucji otoczenia biznesu etc.). Innymi słowy, nawet niższa cena czynników produkcji nie powoduje zachęty do autokorekty dysproporcji rozwojowych, ponieważ koszty dotyczące innych, równie istotnych aspektów działalności gospodarczej, powodują w efekcie większą opłacalność lokowania inwestycji w regionie lepiej rozwiniętym.

Potwierdzeniem powyższego stanowiska są opracowania Krugmana, który w toku swoich badań dowiódł, że korzyści aglomeracji, istnienie dużych zasobów wykwalifikowanej kadry czy wielkość lokalnych rynków zbytu, stanowią niedocenianą przewagę regionów lepiej rozwiniętych nad regionami słabiej rozwiniętymi (Krugman, Venables, 1995), powodując dalsze pogłębianie się dysproporcji rozwojowych.

Negatywny wpływ na pogłębianie się różnic rozwojowych ma także struktura gospodarki poszczególnych regionów (co jest w dużej mierze wypadkową opisanych wcześniej procesów polaryzacyjnych). Na terenie większości krajów, w szczególności Polski, można zidentyfikować regiony cechujące się nadmiernym udziałem sektorów tradycyjnych (takich jak rolnictwo) czy brakiem odpowiedniej infrastruktury technicznej, transportowej, społecznej czy instytucjonalnej. Tego typu nierówności, zdaniem niektórych badaczy, doprowadzają do kształtowania się systemu gospodarki o charakterze dwubiegunowym, w ramach którego można wyróżnić bogate i dynamicznie rozwijające się centrum oraz zacofane i borykające się z szeregiem barier rozwojowych peryferia (Lewis, 1978; Jakubczyk, 2010).

Warto również wskazać na kwestie związane z segmentacją gospodarki, gdzie dochodzi do podziału na segment „wysoki” oraz „niski”. Ponieważ to właśnie głównie w

metropoliach spotyka się najwięcej branż wpisujących się w segment „wysoki” (oparty o innowacje, wiedzę, najnowocześniejszą technologię), regiony ich pozbawione ulegają osłabieniu, starając się konkurować niską ceną, co w wielu przypadkach pociąga za sobą relatywnie niewielką stopę zwrotu, uniemożliwiającą nabywanie i wdrażanie najnowszych technologii pozwalających na uzyskanie przewagi komparatywnej, tak jak dzieje się w przypadku branż wpisujących się w segment „wysoki”.

Nie bez znaczenia pozostają także procesy globalizacyjne, w ramach których międzynarodowy biznes w celu maksymalizacji zysków stawia na najbardziej rozwinięte regiony, co również prowadzi do wzmocnienia procesów polaryzacji.

Podsumowując powyższe rozważania, w naukach ekonomicznych wyróżnia się wiele różnorodnych teorii i koncepcji uzasadniających powstawanie oraz dalsze pogłębianie się różnic w rozwoju regionalnym. Przewidywania niektórych ekonomistów nie pozwalają myśleć optymistycznie o przyszłości. Wskazuje się w nich bowiem, że problem ten nigdy nie zostanie rozwiązany, ponieważ nigdy nie znikną istniejące przestrzenne zróżnicowania działalności człowieka (Hausner, 1998).

Autor częściowo podziela to stanowisko. Z jednej strony faktycznie można zidentyfikować regiony posiadające aktualnie i najpewniej również w przyszłości wysoką siłę przyciągania, powodującą dalszy drenaż kapitału ludzkiego z regionów słabiej rozwiniętych, pociągający za sobą malejący przyływ kapitału oraz pogarszający się stan instytucji. Niemniej jednak aktualnie w Polsce zaobserwować można proces „ucieczki” z miast uznawanych za bieguny wzrostu na korzyść miast tzw. Polski powiatowej. Głównym czynnikiem dla wystąpienia tego procesu są rosnące koszty życia w dużych miastach, dyktowane wynagrodzeniami osób pracujących w globalnych przedsiębiorstwach, co przekłada się na wykluczenie społeczne osób o niższych zarobkach i finalnie na ich migracje do miast oferujących np. niższą cenę mieszkań. Nasilenie się procesów migracyjnych może istotnie zdynamizować procesy rozwojowe regionów uchodzących aktualnie za regiony słabiej rozwinięte. Otwartym pytaniem badawczym pozostaje kwestia zmapowania skali tych procesów (tj. przepływów w obu kierunkach) oraz ich faktycznego przełożenia na dynamikę rozwoju obu rodzajów regionów.

Rozdział 2

Instrumenty regionalnej pomocy inwestycyjnej jako narzędzia stymulowania rozwoju regionalnego

Ze względu na istniejące niedoskonałości rynku jako automatycznego regulatora procesów rozwojowych, istotną rolę w stymulowaniu procesów rozwojowych regionów pełnią działania interwencyjne państwa i samorządów.

Angażowanie podmiotów publicznych w procesy rozwojowe pozwala m.in. antycypować i realnie sterować procesem rozwojowym, w przeciwieństwie do mechanizmów rynkowych, które stanowią automatyczną korektę dopiero dla zaistniałych w danym stanie faktycznym nierównowag. Przy odpowiedniej zdolności przewidywania i angażowania z wyprzedzeniem zasobów w określone działania, można znacząco redukować skalę nierównowag lub też ograniczać ich negatywne dla społeczeństwa i gospodarki skutki.

Tym samym, podstawową rolę polityki w stymulowaniu rozwoju jest podejmowanie określonych, zaplanowanych decyzji w sposób mający dyskutować z góry zakładane cele (Strzelecki red., 2008). Immanentną cechą tak rozumianej polityki rozwojowej staje się więc jej programowanie.

W działaniach jednostek publicznych można zidentyfikować także prowadzenie polityki pomijającej aspekt planowania, posiadającej charakter reakcyjny (opracowywanie rozwiązań *ad hoc* dla zaistniałych w danym momencie problemów/wyzwań rozwojowych). Podejście to, w praktyce, nie różni się znacząco od autokorekty wynikającej z działania mechanizmu rynkowego.

Elementem planowania, a docelowo kształtowania procesów rozwojowych w państwie i regionie, są instrumenty oddziaływania na rozwój regionalny, czyli różnego rodzaju możliwości, którymi dysponują władze terytorialne w sterowaniu procesami, których celem jest wywołanie określonych efektów (Dobrodziej, 2002). Istotnym z punktu widzenia skali beneficjentów pozostają instrumenty regionalnej pomocy inwestycyjnej, których ramy funkcjonowania wytyczają przepisy unijne - w szczególności Rozporządzenie Komisji UE nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu.

Instrumentarium pozostające w rękach władz (zarówno centralnych, jak i regionalnych) obejmuje jednak również inne, wykraczające poza ramy prawne regionalnej pomocy inwestycyjnej, sposoby kształtowania polityki regionalnej.

Biorąc pod uwagę temat i cele pracy, niniejszy rozdział służy zaprezentowaniu zasad i instrumentów regionalnej pomocy inwestycyjnej, na podstawie których udzielane jest wsparcie inwestorom w ramach specjalnych stref ekonomicznych i Polskiej Strefy Inwestycji. Zagadnienia związane z tą formą pomocy publicznej, która jest jednym z instrumentów polityki regionalnej, zostały przedstawione na tle szerszych rozważań na temat roli polityki w stymulowaniu rozwoju regionalnego i stosowanych w jej ramach głównych instrumentów. Dla ukazania szerszego kontekstu omawianego zjawiska, zawarto także informacje dotyczące funkcjonowania uprzywilejowanych stref gospodarczych w wybranych krajach świata.

2.1. Rola polityki w stymulowaniu rozwoju regionalnego

W przestrzeni publicznej można zaobserwować różnego rodzaju działania, które mają na celu zarówno ukierunkowanie rozwoju ekonomicznego w układzie terytorialnym, jak i wspieranie inicjatyw lokalnych (Winiarski, 2003).

Działania te noszą miano polityki rozwoju regionalnego, która często nazywana jest po prostu polityką regionalną, której podstawę stanowi idea rozwoju regionalnego (Dahlke, 2017). Polityka regionalna, jako integralna część współczesnej polityki gospodarczej państwa, jest dziedziną stosunkowo młodą, gdyż początki swoje datuje w latach 30. XX w. Wtedy to zaistniały pierwsze motywacje i przesłanki do wprowadzenia działań państwa związanych z tą polityką. W kolejnych latach, wraz z rozwojem sytuacji zarówno politycznej, społecznej, jak i gospodarczej, pojawiały się coraz to nowe przesłanki stosowania w szerszym zakresie polityki regionalnej (Korenik, 2012).

Polityka regionalna jest tym samym środkiem mającym na celu prowadzić do osiągnięcia zadowalających rezultatów w zakresie rozwoju regionalnego (Właźlak, 2010). Jej charakter, tj. sposób, zakres i przeznaczane do jej prowadzenia zasoby, determinowany jest polityką gospodarczą prowadzoną na szczeblu centralnym (Ćwikliński, 2004).

Podobne podejście przedstawia krajowy ustawodawca, który w treści ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r..., 2006) posługuje się sformułowaniem „polityki rozwoju”, rozumianej jako zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej.

Politykę regionalną można zatem definiować jako świadomie zaprojektowany zestaw działań ukierunkowanych na stały rozwój gospodarki regionalnej, a pośrednio całej gospodarki narodowej w sposób uwzględniający szerokie potrzeby kluczowego interesariusza gospodarki narodowej - społeczeństwa.

Na bazie tak założonej definicji, można wskazać podstawowe cele polityki regionalnej, do których należy:

- poprawa konkurencyjności regionów,
- aktywny rozwój gospodarki regionów,
- zwalczanie dysproporcji regionalnych.

Politykę regionalną można podzielić na dwa podstawowe rodzaje, tj. na politykę:

- interregionalną - prowadzoną przez władze centralne, której celem jest realizacja celów ogólnonarodowych, równoważących rozwój w skali całego kraju (Wojarska, Zielińska-Szczepkowska, 2013),
- intraregionalną - prowadzoną przez władze regionalne (radni sejmiku województwa) oraz lokalne (radni powiatowi oraz gminni), samodzielnie decydujące o sposobie wpływania na przebieg procesów społeczno-gospodarczych na obszarach ich jurysdyksji (Ćwikliński, 2004).

Tym samym, to do zakresu obowiązków władzy centralnej należy wspieranie działań służących ograniczeniu dysproporcji rozwojowych kraju, prowadzenie procesów restrukturyzacyjnych czy tworzenie podstawowej infrastruktury techniczno-ekonomicznej stanowiącej fundament pod prowadzenie polityki rozwojowej (autostrady, drogi szybkiego ruchu, podmioty szkolnictwa wyższego, infrastruktura przesyłowa etc.) (Winiarski, 2003).

Polityka intraregionalna, posiadająca charakter regionalny/lokalny (ze względu na znajomość specyfiki poszczególnych regionów przez władzę samorządową, a także ograniczoną przepisami prawa administracyjnego jurysdykcję), stanowi ukierunkowane uzupełnienie polityki władz centralnych, które nie są w stanie rozpoznać wszystkich problemów rozwojowych dla danego obszaru kraju. Innymi słowy, polityka intraregionalna powinna uwzględniać założenia polityki interregionalnej w sposób umożliwiający osiągnięcie efektu synergii.

Prowadzenie polityki rozwojowej w opisanej powyżej, dwutorowej formie, pozwala znacząco skracać proces decyzyjny (Paczoski, 2010) i w bardziej świadomy oraz zorganizowany sposób identyfikować i rozwiązywać zaistniałe wyzwania rozwojowe.

Dobrą praktyką w kontekście prowadzenia polityki regionalnej jest tworzenie dokumentów strategicznych, wskazujących na największe wyzwania danej gospodarki narodowej/regionalnej w określonym horyzoncie czasowym, wraz z informacją o zaprogramowanych działaniach, dedykowanych im zasobach i sposobach weryfikacji osiągniętych rezultatów.

Przykładem dokumentu definiującego wyzwania polityki interregionalnej, jest Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR), w ramach której wyznaczono siedem wyzwań dla rodzimej polityki regionalnej, tj.:

1. Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska,
2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych,
3. Rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego,
4. Wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek,

5. Rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach,
6. Zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami,
7. Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

System realizacji KSRR zawiera m.in. określenie podmiotów zaangażowanych w realizację KSRR, instrumenty realizacji KSRR, formy wsparcia czy źródła finansowania oraz zasady monitoringu i ewaluacji.

Podobne opracowania powstają również na szczeblu województwa, jak np. Strategia Rozwoju Województwa „*Małopolska 2030*”, stanowiąca aktualizację dokumentu pn. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020. Analogicznie jak w KSRR, również w tym dokumencie można znaleźć diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej (w ujęciu regionalnym, tj. dla Małopolski), główne determinanty rozwoju regionu w perspektywie do 2030 r. oraz pięć obszarów stanowiących wyzwania rozwojowe, w ramach których zaangażowane zostaną władze województwa:

- Małopolskie - działania na rzecz wsparcia rodzin, opieki zdrowotnej, poprawy bezpieczeństwa, rozwoju sportu i rekreacji, ochrony dziedzictwa i uczestnictwa w kulturze, rozwoju edukacji oraz wspierania aktywności zawodowej,
- Gospodarka - działania mające na celu podniesienie innowacyjności i konkurencyjności regionu, wsparcie turystyki, realizacji inwestycji z zakresu zintegrowanego i zrównoważonego transportu, rozwój cyfryzacji oraz wprowadzanie gospodarki o obiegu zamkniętym,
- Klimat i środowisko - działania skoncentrowane na ograniczaniu zmian klimatycznych (w tym poprawie jakości powietrza, rozwoju OZE i efektywności energetycznej), zrównoważonym gospodarowaniu wodami, ochronie bioróżnorodności i krajobrazu Małopolski oraz edukacji ekologicznej,
- Zarządzanie strategiczne rozwojem - działania koncentrujące się na zbudowaniu funkcjonalnego systemu zarządzania rozwojem województwa, współpracy i partnerstwa oraz promocji regionu,

- Rozwój zrównoważony terytorialnie - działania adresowane do miast i obszarów wiejskich oraz ukierunkowane na zrównoważony rozwój przestrzenny, spójność wewnątrzregionalną i dostępność.

Analiza porównawcza KSRR oraz Strategii Rozwoju Województwa „*Małopolska 2030*” prowadzi do praktycznej konkluzji w postaci kierunków działania polityki regionalnej, jaką jest współpraca władz centralnych i samorządowych pozwalająca m.in. na rozwój i rozbudowę infrastruktury, stymulację innowacyjności oraz przedsiębiorczości, a także dbanie o bezpieczeństwo obywateli w sposób zrównoważony, tj. bez dalszego pogłębiania różnic rozwojowych pomiędzy poszczególnymi gminami, powiatami czy województwami.

2.2. Instrumenty stymulowania rozwoju regionalnego

Jedną z podstawowych form wywierania pozytywnego wpływu na procesy rozwojowe w regionie jest korzystanie z instrumentów stymulowania rozwoju regionalnego. Instrumenty te można zasadniczo podzielić na systemy programowania i planowania działań organów publicznych oraz narzędzia realizacji zapewniające osiągnięcie zaplanowanych celów (Winiarski, 2006). W krajowej literaturze przedmiotu znaleźć można różnorodną klasyfikację instrumentów (Tab. 3).

Tabela 3. Wybrane klasyfikacje instrumentów rozwoju regionalnego

Autor	Klasyfikacja
L. Patrzalek (1996)	Narzędzia (instrumenty) rozwoju regionalnego dzielone są, zgodnie z ich przystosowaniem do realizacji dwóch rodzajów zadań, na narzędzia identyfikacji problemów regionalnych, kierunku oddziaływania i sposobu przeprowadzania poszczególnych operacji oraz narzędzia wprowadzania w życie ustaleń i programów.
W. Dziemianowicz (1997)	Autor wyróżnia cztery grupy instrumentów polityki regionalnej: ● instrumenty inwestycyjne (ukierunkowane na poprawę infrastruktury danego obszaru), ● instrumenty finansowe (różnego rodzaju programy mające na celu wspieranie inwestorów, w tym ulgi/zwolnienia podatkowe, kredyty, subsydia, dotacje, granty czy gwarancje), ● instrumenty legislacyjne (np. wydawanie przepisów dot. prowadzenia działalności gospodarczej), ● instrumenty informacyjne (reklama i marketing państwa/regionu).
Z. Gilowska, G. Gorzelak, B. Jałowiecki, K. Sobczak (1998)	Instrumenty polityki regionalnej dzielą się na trzy grupy: ● bezpośrednie instrumenty finansowe skierowane do podmiotów gospodarczych, ● rozbudowa infrastruktury społecznej i technicznej,

	• instrumenty niematerialne (kształcenie, szkolenia, informacje, wspieranie B+R).
T. Markowski (1999)	Narzędzia (instrumenty) rozwoju regionalnego dzieli się, ze względu na ich zasięg oddziaływania, na instrumenty powszechne (dot. wszystkich podmiotów), lokalne (dot. podmiotów z danego obszaru) oraz indywidualne (dot. konkretnego podmiotu).
A. Potoczek, J. Stępień (2012)	Narzędzia (instrumenty) rozwoju regionalnego można podzielić na bezpośrednie (dot. działań przymuszających do czynności zgodnych z wolą podmiotu stosującego narzędzie) oraz pośrednie (mobilizujące podmioty do realizacji zdefiniowanych zadań).
A. Noworól (2017)	Można wyszczególnić cztery typy instrumentów rozwoju regionalnego: • instrumenty planowania rozwoju (instrumenty planistyczne), • instrumenty organizacyjne (związane z organizacją procesu rozwoju), • instrumenty bieżącego sterowania rozwojem, • instrumenty monitoringu i kontroli.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Patrzalek, 1996; Dziemianowicz, 1997; Gilowska, Gorzelak, Jałowiecki, Sobczak, 1998; Markowski, 1999; Potoczek, Stępień, 2012; Noworól, 2017.

W uzupełnieniu do powyższej klasyfikacji, warto wskazać, że po wejściu Polski do Unii Europejskiej wskazuje się na istnienie tzw. nowego instrumentarium w zakresie aktywnej polityki wspierania rozwoju regionalnego (Sanetra-Półgrabi, 2011). W katalogu tym wyróżnia się przede wszystkim klastry (w tym także Krajowe Klastry Kluczowe), parki technologiczne oraz inkubatory przedsiębiorczości czy wreszcie - specjalne strefy ekonomiczne (omówione szerzej w rozdziale 3). Każdy ze wskazanych powyżej instrumentów cechują inne założenia oraz rola w procesie rozwojowym danego regionu (Tab. 4).

Tabela 4. Podstawowe założenia oraz rola instrumentów w procesie wspierania rozwoju regionalnego

Nazwa instrumentu	Definicja	Rola w procesie wspierania rozwoju regionalnego
Klastry	Klaster jest geograficznym skupiskiem powiązanych ze sobą przedsiębiorstw z tego samego lub pokrewnych sektorów, wyspecjalizowanych dostawców i usługodawców oraz związanych z nimi instytucji (Porter, 2001)	Klaster, jako instytucja zrzeszająca na jednym obszarze wiele podmiotów gospodarczych z jednego lub wielu pokrewnych sektorów, pozwala na identyfikację oraz rozwój silnych stron danego regionu, dynamizując jego rozwój poprzez zachęcanie kolejnych inwestorów do podejmowania inwestycji na obszarze objętym zasięgiem danego klastra. Tym samym, podstawową rolą klastrów jest przyciąganie do regionu nowych inwestorów z określonych sektorów oraz ich rozwój w oparciu o współpracę.
Krajowe Klastry Kluczowe	Specyficzna dla gospodarki polskiej grupa klastrów, które w toku konkursu organizowanego przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii otrzymują na okres 3 lat status Krajowego Klastra Kluczowego, które stanowią, zgodnie z intencją oceniających, katalizatory procesów innowacyjnych. Do końca 2024 r. status Krajowego	Zacieśnianie współpracy pomiędzy interesariuszami reprezentującymi różne środowiska, branże oraz technologie w celu wzmocnienia koncentracji wysiłków oraz zasobów w obszarach istotnych z punktu widzenia gospodarki Polski. Ze względu na określone, geograficzne rozmieszczenie

	Klastra Kluczowego w Polsce posiadają: ● Klaster Dolina Lotnicza, ● Klaster Obróbki Metali, ● Mazowiecki Klaster ICT, ● Polski Klaster Budowlany, ● NUTRIBIOMED Klaster, ● MedSilesia - Śląska Sieć Wyrobów Medycznych, ● Polski Klaster Technologii Kompozytowych, ● Klaster Fotoniki i Światłowodów.	podmiotów wchodzących w skład danego Krajowego Klastra Kluczowego, można traktować je jako jeden z instrumentów rozwoju regionalnego.
Parki technologiczne	Zespół wyodrębnionych nieruchomości wraz z infrastrukturą techniczną, utworzony w celu dokonywania przepływu wiedzy i technologii pomiędzy jednostkami naukowymi a przedsiębiorcami. Parki Technologiczne oferują przedsiębiorcom wykorzystującym nowoczesne technologie usługi w zakresie doradztwa w tworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw, transferu technologii oraz przekształcania wyników badań naukowych i prac rozwojowych w innowacje technologiczne, a także stwarzają przedsiębiorcom możliwość prowadzenia działalności	Podstawowym zadaniem parków technologicznych jest wzmacnianie kompetencji regionalnych poprzez wsparcie procesów opracowywania i wdrażania innowacji mających zastosowanie komercyjne. Jednak ze względu na fakt, że parki technologiczne powstają w głównej mierze w miastach posiadających silne zaplecze akademickie, należy uznać je za instrumenty rozwoju regionalnego silnie wzmacniające polaryzację w gospodarce narodowej.

	gospodarczej przez korzystanie z nieruchomości i infrastruktury technicznej na zasadach umownych (zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 20 marca 2002 r. o finansowym wspieraniu inwestycji (Dz. U. 2002 nr 41 poz. 363)).	
Inkubatory przedsiębiorczości	Zorganizowane kompleksy gospodarcze dostarczające usługi wspierające nowo powstałe podmioty gospodarcze (np. poprzez doradztwo prawne, organizacyjne czy technologiczne oraz wsparcie w pozyskiwaniu finansowania). W przypadku Polski najwięcej inkubatorów działa przy uczelniach wyższych.	Dzięki popularyzacji przedsiębiorczości oraz oferowaniu bezpośredniego wsparcia dla osób rozpoczynających prowadzenie działalności gospodarczej, inkubatory wzmacniają potencjał rozwojowy regionu, na którego terytorium operują.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sanetra-Półgrabi, 2011.

Mając na względzie bardzo szeroki zakres oraz alternatywne podejścia do klasyfikacji instrumentów rozwoju regionalnego, można stwierdzić, że lista ta w opracowaniu żadnego z autorów nie jest wyczerpana. Stanowią one pewnego rodzaju katalog instrumentów, posiadający charakter ewolucyjny. Można jednak zidentyfikować pewną zgodność w różnych klasyfikacjach instrumentów rozwoju regionalnego, tj. wyszczególnianie każdorazowo w grupie instrumentów takiej grupy działań, które ukierunkowane są na wspieranie działalności inwestycyjnej podmiotów prywatnych.

2.3. Uprzywilejowane strefy gospodarcze w wybranych państwach świata jako instrument realizacji polityki rozwoju

Pominąwszy pierwsze porty morskie posiadające specjalny status (możliwość zwolnienia z cła), za początek funkcjonowania stref uprzywilejowanych można uznać bezcłową strefę produkcyjną na Puerto Rico, która utworzona została w 1951 r. W 1975 r. na świecie funkcjonowało 75 stref uprzywilejowanych, podczas gdy w 2008 r. liczba ta urosła do około 3 000 w 135 krajach (Kozaczka, 2015). Najwięcej takich obszarów znajduje się w Ameryce Północnej oraz w Azji (Czarnas, 2011).

Jednym z najbardziej znanych przykładów tego typu stref jest powstała w 1959 r. w Irlandii strefa przetwórcza w Shannon. Strefy tego typu zyskały dużą popularność w latach siedemdziesiątych, szczególnie w krajach rozwijających się, począwszy od Republiki Chińskiej (strefa w Kaoshiung utworzona w 1965 r.) Korei Południowej (strefa w Masan utworzona w 1971 r.), Malezji (strefa w Penang utworzona w 1971 r.) czy Filipin (strefa w Bataan utworzona w 1971 r.) (Bazydło, Smętkowski, 2000).

Na przestrzeni lat, wielość miejsc lokalizacji stref uprzywilejowanych oraz różnorodne przywileje przewidziane dla inwestorów, doprowadziły do sytuacji, w której wyszczególniano kilkanaście rodzajów stref uprzywilejowanych, w tym m.in. bezcłowe strefy handlowe, strefy handlu zagranicznego, uprzywilejowane strefy inwestycyjne, parki naukowe, parki technologiczne czy specjalne strefy ekonomiczne (United Nations Conference on Trade and Customs, 1991).

Dla ułatwienia debaty nad strefami uprzywilejowanymi, w literaturze przedmiotu najczęściej dzieli się je na trzy rodzaje, tj. strefy wolnocłowe, specjalne strefy przemysłowe oraz strefy eksportowe (Bank Światowy, 1992; Olszewski, 1995; Ofiarska, 2000).

Strefy wolnocłowe to wyodrębniona część obszaru danego kraju, na którego terenie istnieje możliwość korzystania ze zwolnienia (całkowitego lub częściowego) z podatków celnych od towarów wprowadzanych na ten obszar. Tym samym, strefy te są związane głównie z prowadzeniem handlu detalicznego (Pilarska, 2009).

Specjalne strefy przemysłowe są z kolei obszarami przygotowanymi dla inwestorów (działki uzbrojone w media, nierzadko również w infrastrukturę drogową) z branży przemysłowej, tj. dedykowanymi inwestycjom produkcyjnym (Trojak, Wiedermann, 2009).

Strefy eksportowe również dedykowane są prowadzeniu działalności wytwórczej, a podstawowym beneficjentem pozostaje zwolnienie z podatków i opłat związanych z eksportem wyprodukowanych produktów.

W literaturze można się spotkać ze stanowiskiem, że strefa uprzywilejowana powstaje po to, aby osiągnąć jeden z następujących celów (Madani, 1999; Leong, 2013; FIAS, 2008; Farole, 2011; Zeng, 2015):

- promowanie wzrostu gospodarczego kraju poprzez zwiększenie eksportu,
- przyciągnięcie inwestorów zagranicznych i zwiększenie dochodów walutowych,
- podnoszenie kwalifikacji pracowników i transfer technologii,
- zwiększenie zatrudnienia.

Światowym przykładem dynamicznego rozwoju stref uprzywilejowanych jest Azja, a w szczególności Korea Południowa. Pierwsza strefa uprzywilejowana w tym kraju powstała w 1971 r. w Masan. W niedługim okresie przyciągnęła ona 94 inwestorów, którzy zainwestowali 114,6 mln USD oraz utworzyli ponad 31 tys. miejsc pracy (Jenkins, Esquivel, Larrain, 1998). Przeciętna nominalna kwota inwestycji na przedsiębiorcę prowadzącego działalność na jej terytorium wzrosła z 238 700 USD w 1971 r. do 1 871 100 USD w 1986 r. W tej samej strefie wskaźnik eksportu wzrastał szybciej niż wynik całej gospodarki narodowej. Podkreśla się także pozytywny wpływ na rynek pracy, rozumiany nie tylko jako tworzenie nowych miejsc pracy, ale również jakościową poprawę środowiska pracy (Won, 1993). Koreański rząd zakłada przyciągnięcie do stref uprzywilejowanych inwestycji na kwotę do 76 miliardów USD do 2032 r. i utworzenie na ich terenie co najmniej 450 tys. miejsc pracy (The Korea Herald, 2023).

Aktualnie, w Korei Południowej występują trzy kategorie stref uprzywilejowanych, z których każda oferuje inny rodzaj benefitów dla inwestorów, mianowicie:

- strefy inwestycji zagranicznych (ang. *foreign investment zones*),
- wolne strefy ekonomiczne (ang. *free economic zones*),
- strefy wolnego handlu (ang. *free trade zones*).

Można zidentyfikować dwa główne rodzaje stref inwestycji zagranicznych (dalej: "SIZ"), tj. kompleksowe i indywidualne. Na koniec 2020 r., na terenie Korei Południowej funkcjonowało 28 kompleksowych SIZ i 78 indywidualnych SIZ.

Kompleksowe SIZ dedykowane są wyłącznie przedsiębiorstwom zarejestrowanym jako przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym, w których udział kapitału zagranicznego wynosi co najmniej 30% oraz 100 mln KRW (ok. 70 tys. USD). Lokalizacja kompleksowych SIZ jest ustalana przez rząd. Podstawowym benefitem dla podmiotów z wybranych branż inwestujących w ramach kompleksowych SIZ jest prawo do korzystania z obniżki czynszu za korzystanie z gruntu objętego statusem kompleksowej SIZ, pod warunkiem zadeklarowania poniesienia określonej kwoty nakładów i/lub utworzenia stosownej liczby nowych miejsc pracy. Bazowa wartość czynszu, która podlega redukcji, kalkulowana jest jako 5% wartości

gruntu nabytego pod inwestycję. Kolejnym benefitem przewidzianym w kompleksowych SIZ jest zwolnienie z obowiązku uiszczania cła od importowanych dóbr kapitałowych przez okres 5 lat oraz podatków i opłat lokalnych przez okres do 15 lat, pod warunkiem realizacji inwestycji o nakładach co najmniej 10 milionów USD (w przypadku branży przemysłowej) lub co najmniej 5 milionów USD (w przypadku branży logistycznej).

Indywidualne SIZ również dedykowane są inwestorom zagranicznym, jednak bez wymogów co do udziału kapitału zagranicznego w kapitale zakładowym inwestora oraz wartości zainwestowanego kapitału. W przeciwieństwie do kompleksowych SIZ, w ramach systemu indywidualnych SIZ to inwestor decyduje o dogodnej lokalizacji dla swojej inwestycji. Kryteria wejścia do indywidualnych SIZ zróżnicowane są według branż oraz profilu docelowej działalności przedsiębiorcy. Zakres benefitów przewidzianych dla inwestujących w ramach indywidualnych SIZ jest analogiczny jak w ramach kompleksowych SIZ i obejmuje przede wszystkim prawo do całkowitego zwolnienia z uiszczania czynszu, pod warunkiem stwierdzenia przez Komitet ds. Inwestycji Zagranicznych, że realizowana inwestycja posiada pozytywny efekt na gospodarkę narodową. Każdy inwestor w indywidualnych SIZ jest zwolniony z płacenia cła od importowanych dóbr kapitałowych przez okres 5 lat oraz z podatków i opłat lokalnych przez okres do 15 lat, pod warunkiem poniesienia określonej kwoty nakładów, zróżnicowanej dla przedstawicieli różnych branż.

Na terytorium Korei Południowej występuje również 7 wolnych stref ekonomicznych (dalej: "WSE"). WSE mają na celu oferować przyjazne środowisko biznesowe dla firm z kapitałem zagranicznym. W przeciwieństwie jednak do SIZ inwestorami mogą być również lokalni przedsiębiorcy. Inwestor w WSE może liczyć na szereg benefitów, w tym na zwolnienia podatkowe, granty bezpośrednie, obniżkę czynszu oraz przygotowanie infrastruktury pomocniczej. Warunkiem do skorzystania z oferowanych benefitów jest, podobnie jak w przypadku SIZ, zadeklarowanie określonej kwoty nakładów inwestycyjnych w ramach planowanej inwestycji.

Ostatnim rodzajem stref uprzywilejowanych w Korei Południowej są strefy wolnego handlu (dalej: "SWH"). SWH powstały w celu przyciągnięcia przedsiębiorstw ukierunkowanych na eksport. Dzieli się na: przemysłowe, lotniskowe oraz morskie. Można zidentyfikować 7 SWH przemysłowych (głównie lokalizacje to Masan, Iksan, Gunsan i Daebul) oraz 6 SWH lotniskowych i morskich, zlokalizowanych m.in. na terytorium Międzynarodowego Portu Lotniczego Incheon, Portu Pohang, Portu Pyeongtaek-Dangjin oraz Portu Gwangyang. Podstawowym benefitem, przewidzianym dla zagranicznych oraz rodzimych inwestorów jest zwolnienie z cła (Invest Korea, n.d.).

Ogólnoświatowy trend sprawił, że Korea Południowa nie była jedynym krajem, który utworzył strefy uprzywilejowane na obszarze półwyspu koreańskiego. Również północnokoreański reżim zdecydował się uruchomić w 1992 r. specjalną strefę ekonomiczną (dalej: "SSE") w Rason, nazywaną także Rajin-Sonbong SSE. Celem utworzenia tej strefy było osiągnięcie wzrostu gospodarczego w oparciu o inwestycje zagraniczne (Yoon, Kopp, 2017). W przeciwieństwie jednak do stref uprzywilejowanych u swojego południowego sąsiada, w przypadku północnokoreańskiej SSE beneficjentem jest samo prawo do prowadzenia w miarę swobodnej działalności gospodarczej, regulowanej na szczeblu lokalnym (Choson Exchange, 2011).

Pozytywne doświadczenia z funkcjonowania uprzywilejowanych stref gospodarczych w Azji odnotowano także na Filipinach. W opracowaniach podkreśla się zdolność do przyciągania nowych inwestorów zagranicznych, tworzenia nowych miejsc pracy oraz pozytywnego wpływu na eksport. Sama łączna wartość eksportu realizowanego przez podmioty prowadzące działalność na terenie filipińskich stref wzrosła ze 162 mln USD w 1980 r. do 1 994 mln USD w 1994 r. Firmy prowadzące działalność na terytorium stref przyczyniły się do utworzenia ponad 85 tys. miejsc pracy. Szacuje się jednak, że realna liczba nowo utworzonych miejsc pracy, w związku z prowadzeniem działalności na terytorium stref, wyniosła ponad 200 tys. etatów (na co ma wpływ także wartość pośrednio utworzonych miejsc pracy, np. u kooperantów podmiotów strefowych). W 1980 r. na terytorium stref poniesiono koszty odpowiadające 0,4% wartości całkowitej bezpośrednich inwestycji zagranicznych na terytorium Filipin. Współczynnik ten wzrósł do 5,2% w 1992 r. (Remedio, 1996).

Równie pozytywne konkluzje co do uprzywilejowanych stref gospodarczych przedstawiają badacze zajmujący się analizą tego zagadnienia w Chińskiej Republice Ludowej. Za kluczowe rezultaty wskazuje się ogólnie pozytywny wpływ na inwestycje (wzrost bezpośrednich inwestycji zagranicznych per capita o 21,7% oraz stopę wzrostu bezpośrednich inwestycji zagranicznych o 6,9 punktów procentowych w latach 1978-2008). Strefy wpływają także na postęp technologiczny gmin, w których zostały utworzone. Wynagrodzenia pracowników zatrudnionych w firmach działających na terytorium stref wzrastają średnio o 8% rok do roku, gdzie w analogicznych okresach wynagrodzenia pracowników pozastrefowych rosną o 5% (Wang, 2013).

Bazując na sukcesie dotychczasowych SSE zlokalizowanych w Azji, pod koniec lat dziewięćdziesiątych XX w. opracowana została koncepcja stworzenia indyjskich SSE. Pierwsza SSE na terytorium Indii powstała w kwietniu 2000 r. Do lutego 2006 r. funkcjonowało 9 takich obszarów, na mocy przepisów Polityki Handlu Zagranicznego. Jednak,

ze względu na niewielkie zainteresowanie ze strony inwestorów, w 2005 r. została wydana Ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych, która weszła w życie 10 lutego 2006 r., której celem było zdynamizowanie procesów inwestycyjnych, poprzez (Minister of Commerce & Industry, n.d.):

- generowanie dodatkowej działalności gospodarczej,
- promowanie eksportu towarów i usług,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- rozwój infrastruktury.

Indyjska SSE może zostać utworzona przez rząd centralny, rząd stanowy, lub inny podmiot (w tym spółkę zagraniczną) w celu produkcji towarów i/lub świadczenia usług. Jednym z podstawowych kryteriów dla utworzenia SSE w Indiach jest minimalna powierzchnia gruntu (w zależności od typu inwestycji od 10 do 1000 ha) (Dohrmann, 2008). Zachęty inwestycyjne przewidziane dla inwestorów w SSE obejmują zwolnienie z cła (dot. importu towarów), zwolnienie z podatku dochodowego, zwolnienie z podatku od usług oraz wsparcie finansowe dla realizacji infrastruktury socjalnej dla pracowników (w tym obiektów mieszkalnych, edukacyjnych, placówek opieki zdrowotnej oraz obiektów rekreacyjnych, Minister of Commerce & Industry, n.d.) .

W przeciwieństwie do pozostałych krajów azjatyckich, szacuje się, że indyjskie SSE odpowiadają za utworzenie tylko ok. 0,5% wszystkich miejsc pracy w gospodarce narodowej. Eksport podmiotów prowadzących działalność na terytorium stref nie przekraczał z kolei 5% eksportu całej gospodarki kraju w latach 2000-2007. Przy okazji wskazuje się na negatywne rezultaty funkcjonowania stref, jak np. sztuczne przenoszenie działalności między regionami, tak aby skorzystać z benefitów oferowanych na terytorium stref czy też szkody wyrządzone środowisku naturalnemu (Sampat, 2008; Shah, 2009).

Przykład Indii stanowi tym samym cenną lekcję dla ustawodawców wdrażających podobne rozwiązania w swoich państwach. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości oraz aktywności inwestycyjnej nie może odbywać się kosztem strat społecznych. Co więcej, wprowadzane rozwiązania legislacyjne powinny blokować możliwość korzystania z benefitów, przewidzianych dla inwestorów, dla przedsiębiorców dokonujących zwykłej relokacji swojej działalności, bez wnoszenia wartości dodanej do gospodarki narodowej, np. poprzez wzrost wolumenu produkcji czy tworzenie nowych miejsc pracy.

Na kontynencie afrykańskim tylko kilka krajów zdecydowało się na wprowadzenie mechanizmu stref uprzywilejowanych. Należał do nich m.in. Egipt, w którym tego typu rozwiązanie zostało dobrze przyjęte, jako próba rozwiązania problemów z niewłaściwą

alokacją zasobów w egipskiej gospodarce (Ali, 2020). Inwestor w Egipcie może prowadzić działalność w ramach tzw. *free zones* (FZ), których sposób funkcjonowania regulują przepisy Prawa Inwestycyjnego nr 72 z 2017 r. oraz dedykowane mu rozporządzenia wykonawcze, których egzekwowanie jest nadzorowane przez Generalny Urząd ds. Inwestycji i FZ. W obrębie FZ dozwolone są praktycznie wszystkie rodzaje działalności gospodarczej, z wyjątkiem produkcji broni, wina, napojów alkoholowych i nawozów sztucznych. FZ dzielą się na prywatne oraz publiczne. W przypadku prywatnych FZ minimalna kwota nakładów inwestycyjnych powinna wynieść przynajmniej 20 mln USD. Inwestor zobowiązany jest także do utworzenia co najmniej 500 nowych miejsc pracy. Co ważne, w związku z realizacją inwestycji, przedsiębiorca zobowiązany jest zapewnić, że przynajmniej 80% wartości przychodów osiągnęte będzie z eksportu (GAFI, 2019). Tego typu ograniczenia nie występują w publicznych FZ. Inwestor każdorazowo może wyrazić swój akces o wejście do publicznej FZ, jednak prawo to jest limitowane (GAFI, 2019). Poza tą jedną, istotną różnicą, inwestorzy w obu typach FZ mają prawo do tych samych benefitów, tj. ulgi w podatkach dochodowych, oraz braku cła od importowanych i eksportowanych dóbr.

Uprzywilejowane strefy gospodarcze, jako narzędzie polityki rozwojowej, wykorzystywane są także szeroko w krajach Ameryki Północnej.

W Stanach Zjednoczonych spełniły znacząco swoją funkcję jako katalizatory wzrostu (Barnes, 1999). Podmioty działające na terytorium stref istotnie zwiększają swoje przychody, co przekłada się także na rosnącą wartość eksportu oraz wzrost liczby miejsc pracy (Annual Report of the Foreign-Trade Zones Board to the Congress of the United States, 2021).

Nie mniej pozytywne rezultaty odnotowano w Ameryce Środkowej i Południowej. Dla przykładu szacuje się, że strefy odpowiadają za powstanie 600 tys. miejsc pracy w Meksyku oraz za praktycznie połowę wartości eksportu do Stanów Zjednoczonych (Teutli, 1980; Grunwald, 1991).

Na terenie Dominiki, strefy uprzywilejowane odpowiadają za 141 tys. miejsc pracy (Jenkins, Esquivel, Larrain, 1998).

W każdym z tych przypadków wskazuje się jednak na istotną wadę stref - tworzone miejsca pracy dedykowane są głównie dla niewykwalifikowanej siły roboczej, realizującej proste czynności produkcyjne, głównie dla potrzeb branży tekstylnej oraz elektronicznej. Podobna sytuacja, tj. powstanie istotnej liczby nowych miejsc pracy dla nisko wykwalifikowanych pracowników, ma miejsce także na terenach stref w Kolumbii czy na Jamajce.

Jednym z ciekawych przykładów stref uprzywilejowanych zlokalizowanych w Ameryce Środkowej jest funkcjonująca od 2013 r. na Kubie SSE w Mariel, obejmująca prawie 500 km² przestrzeni udostępnianej potencjalnym inwestorom (głównie zagranicznym). Przedsiębiorca może aplikować z projektem wpisującym się w jeden z następujących sektorów priorytetowych: przemysł, biotechnologia, logistyka, żywność, budownictwo, farmacja, transport i nieruchomości.

Dostępne dla inwestorów benefity to zwolnienie z podatku dochodowego przez pierwsze 10 lat działalności w strefie, zwolnienie z podatku od wykorzystania siły roboczej bez daty granicznej (podatek lokalny), zwolnienie z cła importowego na nabycie składników majątku wykorzystywanych w procesie inwestycyjnym, a także z cła od eksportu wyrobów produkowanych na terenie strefy. Co ciekawe, kubańska SSE zwyciężyła w 2017 r. w rankingu Financial Times na najlepszą strefę w przyszłości (ZED Mariel, n.d.). W literaturze wskazuje się, że uruchomienie SSE na terenie Kuby może stanowić, podobnie jak w Chińskiej Republice Ludowej, bodziec do otwarcia się na globalną ekonomię oraz początek transferu innowacji do gospodarki narodowej (Grishin, 2017).

W literaturze brak jest precyzyjnych danych statystycznych dotyczących istnienia SSE na terenie UE. W oparciu o dane Banku Światowego można oszacować jednak ich liczebność na ok. 500 stref. Na terenie UE przeważają zdecydowanie strefy wolnościowe oraz strefy eksportowe.

W krajach zachodniej Europy, strefy albo w ogóle nie występują (np. Francja), albo ich rola jest na tyle marginalna, że nie prowadzi się żadnych statystyk związanych z działalnością prowadzoną na ich terenie (np. Wielka Brytania, Włochy, Niemcy).

Odmienna sytuacja występuje na terytorium Europy Środkowo-Wschodniej. Rozwinięty system stref uprzywilejowanych można zidentyfikować w Polsce, w Rumunii, na Litwie, Łotwie oraz w Estonii. W literaturze można wyróżnić opracowania wskazujące zarówno na pozytywne, jak i negatywne aspekty funkcjonowania stref na tym obszarze.

Przykładowo, na terytorium Łotwy funkcjonują dwa rodzaje stref uprzywilejowanych - dwa wolne porty (port morski w Rydze oraz w Ventspils) oraz trzy SSE (Liepaja, Rezekne oraz Latgale SSE). Podstawowym benefitem dla przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie którejkolwiek ze stref jest 80% ulga w podatku dochodowym od osób prawnych należnym od dywidendy oraz 80% ulga w podatku od nieruchomości (Investment and Development Agency of Latvia, n.d.). Maksymalna kwota dostępnej pomocy w postaci ulg podatkowych nie może przekroczyć wartości stanowiącej iloczyn kosztów kwalifikowanych oraz intensywności pomocy, która na Łotwie wynosi 35% w przypadku dużych

przedsiębiorców, 45% w przypadku średnich przedsiębiorców oraz 55% w przypadku mikro i małych przedsiębiorstw (PwC, n.d.). Oceny wystawiane przez badaczy łotewskim strefom uprzywilejowanym, pomimo przyciągnięcia przez nie inwestycji kalkulowanych w milionach EUR, są bardzo surowe. W głównej mierze wynika to z faktu, iż udział nakładów inwestycyjnych na terytorium stref uprzywilejowanych jest relatywnie niewielki w kontekście wszystkich inwestycji zagranicznych zrealizowanych na terytorium Łotwy. Nawet obecność ulg podatkowych nie okazała się być wystarczającym impulsem dla napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w regionach, w których zlokalizowane są strefy uprzywilejowane (Gulbis, 2017).

Równie rozwinięty system specjalnych stref funkcjonuje w Rumunii. Podstawowym benefitem dla inwestorów jest zniesienie opłat celnych, podatku akcyzowego oraz VAT dla towarów i usług pozostających w obrocie handlowym na terenie stref wolnocłowych. Wsparcie inwestycyjne wynosi 50% ponoszonych nakładów w przypadku dużych przedsiębiorców oraz 65% dla inwestorów małych i średnich. W literaturze wskazuje się na istotną rolę przedsiębiorstw strefowych w kreowaniu nowych miejsc pracy (w szczególności dla personelu wykwalifikowanego), podkreślając jednak niewielką liczbę inwestycji o dużym znaczeniu czy też niewielki udział sektora produkcyjnego (Enache, 2012).

Podobnie w przypadku Litwy, gdzie wskazuje się na istotną rolę stref uprzywilejowanych na rozwój regionalny, akcentując jednak również, że koszt benefitów udzielanych inwestorom niekiedy przewyższa korzyści z liczby tworzonych nowych miejsc pracy czy wartości eksportu (Naydenov, 2018). Istotne jest również to, że strefy na terytorium Litwy stanowią bodziec głównie dla inwestycji zagranicznych firm, co może negatywnie wpływać na konkurencyjność rodzimych przedsiębiorstw (Navickas, 2021).

W Estonii można zidentyfikować cztery strefy - Sillamae, Muuga, Paldiski, Valga. Zakres benefitów jest znacznie bardziej ograniczony w stosunku do poprzednich przykładów z Europy. Inwestorzy mają prawo do korzystania ze zwolnienia z VAT oraz do systemu odroczonej płatności dla zobowiązań celnych.

Tematyka stref uprzywilejowanych na terytorium Polski (tj. specjalnych stref ekonomicznych) stanowiła dotychczas przedmiot wielu opracowań naukowych, które koncentrują się głównie na wskazaniu pozytywnych aspektów ich (podkreślając rolę podmiotów prowadzących działalność na ich terytorium w tworzeniu nowych miejsc pracy czy w kooperacji z przedsiębiorstwami lokalnymi).

Niemniej jednak, w literaturze przedmiotu można odnaleźć także krytyczną ocenę idei specjalnych stref ekonomicznych (Augustyński, 2017; Kitowski, 2011; Wiszczun, 2010;

Ambroziak, 2009). Lektura tych opracowań pozwala zapoznać się z argumentacją przemawiającą za tym, że głównym efektem działania specjalnych stref ekonomicznych jest spadek dochodów budżetowych. Wskazuje się, że strefy co do zasady nie powstawały tam, gdzie ich pojawienie się byłoby najistotniejsze z punktu widzenia rozwoju regionalnego/lokalnego, tylko na obszarach wskazywanych przez inwestorów.

Podsumowując powyższe, na świecie można zidentyfikować szereg modeli funkcjonowania stref uprzywilejowanych. Wszystkie z nich jednak (za wyjątkiem Korei Północnej) stanowią wyodrębnione administracyjnie terytorium danych krajów, na którym oferowane są różnego rodzaju benefity mające na celu wzmocnienie szans danej gospodarki na przyciągnięcie do siebie kolejnych inwestorów lub też ułatwienie podjęcia decyzji o kolejnych inwestycjach przez rodzimych przedsiębiorców. Uwagę zwraca fakt, że na wprowadzenie mechanizmu stref uprzywilejowanych decydują się także władze państw uznawanych obiegowo za gospodarki zamknięte (jak na przykład Kuba czy Korea Północna). Można zatem wnioskować, że strefy uprzywilejowane stanowią jedną z najchętniej wybieranych i wdrażanych zachęt inwestycyjnych na świecie. Jest tak pomimo faktu, iż w wybranych krajach (np. na Łotwie), wpływ stref uprzywilejowanych na zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionów jest znikomy.

2.4. Regionalna pomoc inwestycyjna w Polsce

Regionalna pomoc inwestycyjna to specyficzna kategoria wsparcia, ustanowiona w celu poprawy atrakcyjności inwestycyjnej danego obszaru borykającego się z problemami rozwojowymi. Zasady udzielania regionalnej pomocy inwestycyjnej w Polsce opierają się na przepisach obowiązujących w krajach Unii Europejskiej.

Udział tej formy pomocy publicznej w ogólnej kwocie przyznawanej pomocy dla państw rozwijających się w Europie znacząco wzrósł w okresie 2014-2020 r. w stosunku do lat 2007-2013 np. na Węgrzech (z 21,7% do 40,9%), Łotwie (z 8% do 21,4%), Polsce (z 25,6% do 31,9%) czy w Portugalii (z 13,1% do 71,7%) (Ambroziak, 2020).

Pojęcie regionalnej pomocy inwestycyjnej znajduje swoje umocowanie w Komunikacie Komisji - Wytyczne w sprawie regionalnej pomocy państwa (Komunikat Komisji..., 2021) (RAG) i jest to pomoc państwa przeznaczona na wspieranie rozwoju gospodarczego niektórych regionów na terenie UE znajdujących się w niekorzystnym położeniu. Obszary te, zgodnie z art. 107 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), podzielić można na:

- regiony „a” (tj. regiony gorzej rozwinięte), w których poziom PKB na 1 mieszkańca wynosi 75% lub mniej średniego poziomu PKB w UE za okres 3 ostatnich lat, lub regiony ultraperyferyjne (zdefiniowane w art. 349 TFUE),
- regiony „c” (tj. regiony znajdujące się w niekorzystnej sytuacji), będące byłymi regionami „a”, obszarami słabo zaludnionymi lub innymi regionami z trudnościami, z populacją co najmniej 50 tys. mieszkańców.

Tym samym, głównym celem regionalnej pomocy inwestycyjnej jest wspieranie rozwoju gospodarczego regionów UE uznanych za regiony najsłabiej rozwinięte zgodnie z powyższą klasyfikacją.

Przyczynkiem do wdrożenia regionalnej pomocy inwestycyjnej było wyrażone w art. 174 TFUE zobowiązanie się krajów członkowskich, zgodnie z którym Unia Europejska rozwija i prowadzi działania służące wzmocnieniu jej spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, w celu wspierania harmonijnego rozwoju całej Unii. Na uwagę zasługuje wskazane w treści omawianego artykułu uszczegółowienie, zgodnie z którym Unia Europejska zmierza do zmniejszenia dysproporcji w poziomie rozwoju różnych regionów oraz zacofania regionów najmniej uprzywilejowanych. Z kolei, zgodnie z art. 175 TFUE, państwa członkowskie zobowiązane są prowadzić swoją politykę gospodarczą oraz koordynować ją w taki sposób, aby osiągnąć cele wskazane w art. 174.

Wsparciem dla gospodarek narodowych w tych procesach jest dopuszczenie przyznawania przez władze państw członkowskich regionalnej pomocy inwestycyjnej. Warto w tym miejscu podkreślić, że zgodnie z art. 107 TFUE, przyznawanie pomocy publicznej na terytorium UE jest co do zasady zabronione. Dopiero konieczność realizowania unijnej polityki regionalnej stanowiła bodziec do wdrożenia przepisów RAG i Rozporządzenia Komisji (UE) NR 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r., uznających niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Rozporządzenie Komisji..., 2014) (GBER), określających brzegowe ramy prawne dla ustanawianych przez poszczególne państwa członkowskie programów pomocowych wpisujących się w zasady zdefiniowane dla regionalnej pomocy inwestycyjnej.

Podstawowe zasady funkcjonowania programów regionalnej pomocy inwestycyjnej w krajach Unii Europejskiej przedstawia Tab. 5.

Tabela 5. Podstawowe zasady funkcjonowania regionalnej pomocy inwestycyjnej w krajach Unii Europejskiej

Zasada	Wymiar praktyczny
Sektory/obszary wykluczone	Z regionalnej pomocy inwestycyjnej nie mogą skorzystać, co do zasady, następujące sektory/obszary: ● branża hutnictwa żelaza i stali, ● sektor włókien syntetycznych, ● branża budownictwa okrętowego, ● sektor węglowy, ● sektor rolnictwa, ● sektor rybołówstwa i akwakultury, ● sektor energetyczny, ● sektor transportu, ● branża sieci szerokopasmowych, ● infrastruktura naukowo badawcza.
Zakaz przeniesienia	Brak możliwości wsparcia dla inwestycji powodujących przeniesienie działalności gospodarczej pomiędzy państwami Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Przeniesienie ma miejsce wówczas gdy łącznie zostaną spełnione

	następujące przesłanki: ● produkt lub usługa w zakładzie pierwotnym i zakładzie objętym pomocą służy przynajmniej częściowo do tych samych celów i zaspokaja wymagania, lub potrzeby tej samej kategorii klientów, oraz ● w jednym z pierwotnych zakładów beneficjenta w Europejskim Obszarze Gospodarczym nastąpiła likwidacja miejsc pracy związanych z taką samą lub podobną działalnością.
Realizacja inwestycji początkowej (dot. regionów „a”)	Regionalna pomoc inwestycyjna (na terenie regionów „a”) może zostać przyznana wyłącznie na realizację inwestycji początkowej rozumianej jako: ● inwestycja w rzeczowe aktywa trwałe lub wartości niematerialne i prawne związane z założeniem nowego zakładu, zwiększeniem zdolności produkcyjnej istniejącego zakładu, dywersyfikacją produkcji zakładu poprzez wprowadzenie produktów uprzednio nieprodukowanych w zakładzie lub zasadniczą zmianą dotyczącą procesu produkcyjnego istniejącego zakładu, lub ● nabycie aktywów należących do zakładu, który został zamknięty lub zostałby zamknięty, gdyby zakup nie nastąpił, przy czym aktywa nabywane są przez inwestora niezwiązanego ze sprzedawcą i wyklucza się samo nabycie akcji lub udziałów przedsiębiorstwa.
Realizacja inwestycji początkowej na rzecz nowej działalności gospodarczej (dot. regionów „c”)	Regionalna pomoc inwestycyjna (na terenie regionów „c”) może zostać przyznana wyłącznie na realizację inwestycji początkowej na rzecz nowej działalności gospodarczej rozumianej jako: ● inwestycja w rzeczowe aktywa trwałe lub wartości niematerialne i prawne związane z założeniem nowego zakładu, lub z dywersyfikacją działalności zakładu, pod warunkiem że nowa działalność, która ma być prowadzona, nie jest taka sama jak działalność poprzednio prowadzona w

	danym zakładzie ani podobna do takiej działalności, lub • nabycie aktywów należących do zakładu, który został zamknięty lub zostałyby zamknięty, gdyby nie został nabyty, i który jest nabywany przez inwestora niezwiązanego ze sprzedawcą, pod warunkiem że nowa działalność, jaka ma być prowadzona z wykorzystaniem nowych aktywów, nie jest taka sama, jak działalność prowadzona w zakładzie przed nabyciem ani podobna do takiej działalności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GBER oraz RAG

Zgodnie z przepisami obowiązującymi w Polsce, dopuszczalna wielkość regionalnej pomocy inwestycyjnej na realizację jednego projektu jest wypadkową ponoszonych kosztów kwalifikowanych oraz intensywności pomocy regionalnej, określonej zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej na lata 2022-2027 (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2021 r..., 2021). Zgodnie z aktualną mapą pomocy regionalnej, intensywność pomocy na terytorium Polski w latach 2022-2027 kształtuje się następująco:

- 50% - województwo warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, świętokrzyskie, podkarpackie oraz powiaty garwoliński, łosicki, sokołowski, węgrowski, siedlecki i miasto Siedlce,
- 40% - województwo zachodniopomorskie, lubuskie, kujawsko-pomorskie, łódzkie, opolskie, małopolskie oraz teren województwa mazowieckiego z wyłączeniem obszarów gdzie obowiązuje 0%, 25%, 35% lub 50% intensywności,
- 35% - gminy Dąbrówka, Dobrze, Jadów, Kałuszyn, Kołbiel, Latowicz, Mrozy, Osieck, Serock, Siennica, Sobienie-Jeziory, Strachówka, Tłuszcz,
- 30% - województwo pomorskie i śląskie,
- 25% - gminy Baranów, Błonie, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Jaktorów, Kampinos, Leoncin, Leszno, Nasielsk, Prażmów, Tarczyn, Zakroczym, Żabia Wola oraz teren województwa wielkopolskiego i dolnośląskiego z wyłączeniem obszarów gdzie obowiązuje 15% lub 20% intensywności.
- 20% - Poznań oraz podregion poznański (powiat poznański, obornicki, szamotulski, średzki, śremski) oraz miasto Wrocław, w okresie od 1 stycznia 2022 r. do dnia 31 grudnia 2024 r.,

- 15% - Poznań oraz podregion poznański (powiat poznański, obornicki, szamotulski, średzki, śremski) oraz miasto Wrocław, w okresie od 1 stycznia 2025 r. do dnia 31 grudnia 2027 r.,
- 0% - miasto stołeczne Warszawa oraz powiaty ościenne (powiat legionowski, miński, otwocki, wołomiński, grodziski, nowodworski, piaseczyński, warszawski zachodni, pruszkowski).

W latach wcześniejszych, tj. w okresie od 2014 do 2021 r., intensywność pomocy w Polsce kształtowała się następująco:

- 50% - województwo warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie oraz podkarpackie,
- 35% - województwo pomorskie, zachodniopomorskie, lubuskie, kujawsko-pomorskie, łódzkie, opolskie, małopolskie oraz świętokrzyskie i podregiony ciechanowsko-płocki, ostrołęcko-siedlecki, warszawski wschodni i radomski,
- 25% - województwo wielkopolskie, dolnośląskie oraz śląskie,
- 20% - podregion warszawski zachodni,
- 15% - m. st. Warszawa od dnia 1 lipca 2014 r. do dnia 31 grudnia 2017 r.,
- 10% - m. st. Warszawa od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia 31 grudnia 2021 r.

Maksymalną intensywność regionalnej pomocy inwestycyjnej powiększa się o 20 punktów procentowych w przypadku mikro i małych przedsiębiorstw oraz o 10 punktów procentowych w przypadku średnich przedsiębiorstw. Status przedsiębiorstwa ustala się zgodnie z treścią Załącznika I do GBER.

Zgodnie z jego treścią:

- do kategorii mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) należą przedsiębiorstwa, które zatrudniają mniej niż 250 pracowników i których roczny obrót nie przekracza 50 milionów EUR, lub roczna suma bilansowa nie przekracza 43 milionów EUR,
- w kategorii MŚP małe przedsiębiorstwo definiuje się jako przedsiębiorstwo, które zatrudnia mniej niż 50 pracowników i którego roczny obrót lub roczna suma bilansowa nie przekracza 10 milionów EUR,
- w kategorii MŚP mikroprzedsiębiorstwo definiuje się jako przedsiębiorstwo, które zatrudnia mniej niż 10 pracowników i którego roczny obrót lub roczna suma bilansowa nie przekracza 2 milionów EUR.

Do kalkulacji prawidłowej wartości przysługującej inwestorowi kwoty regionalnej pomocy inwestycyjnej konieczne jest również zastosowanie odpowiedniego wzoru,

uzależnionego od deklarowanej wartości kosztów kwalifikowanych. Tym samym, w przypadku realizacji inwestycji do 55 mln EUR kosztów kwalifikowanych, wzór ten przedstawia się następująco:

$$I = R \times A$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

I - maksymalną wartość regionalnej pomocy inwestycyjnej,

R - maksymalną intensywność regionalnej pomocy inwestycyjnej (zgodnie z mapą pomocy regionalnej),

A - deklarowane koszty kwalifikowane nieprzekraczające równowartości 55 mln EUR.

W sytuacji, w której deklarowane koszty kwalifikowane przekraczają kwotę 55 mln EUR, lecz nie przekraczają 110 mln EUR, wzór kształtuje się następująco:

$$I = R \times (55 \text{ mln euro} + 0,5 \times B)$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

I - maksymalną wartość pomocy dla dużego projektu inwestycyjnego,

R - maksymalną intensywność regionalnej pomocy inwestycyjnej dla obszaru, na którym będzie zlokalizowany duży projekt inwestycyjny,

B - wielkość kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą przekraczającą równowartość 55 mln EUR, a nieprzekraczającą równowartości 110 mln EUR.

Jeżeli w ramach inwestycji przedsiębiorca planuje ponieść kwotę kosztów kwalifikowanych przekraczającą 110 mln EUR i wystąpił z wnioskiem o notyfikację pomocy publicznej w całkowitej wartości odpowiadającej deklarowanej kwocie kosztów kwalifikowanych, należy skorzystać ze wzoru:

$$I = R \times (55 \text{ mln euro} + 0,5 \times B + 0,34 \times C)$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

I - maksymalną wartość pomocy dla dużego projektu inwestycyjnego,

R - maksymalną intensywność regionalnej pomocy inwestycyjnej dla obszaru, na którym będzie zlokalizowany duży projekt inwestycyjny,

B - wielkość kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą przekraczającą równowartość 55 mln EUR, a nieprzekraczającą równowartości 110 mln EUR,

C - wielkość kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą przekraczającą równowartość 110 mln EUR.

Przedsiębiorca może jednak realizować również projekt, w ramach którego poniesie więcej niż 110 mln EUR kosztów kwalifikowanych, lecz ze względu na długi czas oczekiwania na notyfikację, może zrezygnować z korzystania z pomocy publicznej dla kosztów kwalifikowanych powyżej tego progu. Jest to działanie poprawne i ze względu na kilkuletni czas trwania postępowania przed Komisją Europejską rzadko praktykowane przez przedsiębiorców, o czym świadczy niewielka liczba decyzji notyfikacyjnych. W takiej sytuacji wzór przedstawia się następująco:

$$I = R \times (55 \text{ mln euro} + 0,5 \times B + 0 \times C)$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

I - maksymalną wartość pomocy dla dużego projektu inwestycyjnego,

R - maksymalną intensywność regionalnej pomocy inwestycyjnej dla obszaru, na którym będzie zlokalizowany duży projekt inwestycyjny,

B - wielkość kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą przekraczającą równowartość 55 mln EUR, a nieprzekraczającą równowartości 110 mln EUR,

C - wielkość kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą przekraczającą równowartość 110 mln EUR.

Aktualnie w Polsce, w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej, można aplikować zasadniczo o trzy mechanizmy pomocowe w ramach:

- Polskiej Strefy Inwestycji, umożliwiającej przedsiębiorcy korzystanie z pomocy w postaci zwolnienia w podatku dochodowym (szerzej opisana w Rozdziale 3),
- Programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej, zakładającego wsparcie w postaci grantu z tytułu ponoszonych przez inwestora kosztów tworzenia nowych miejsc pracy lub z tytułu kosztów kwalifikowanych nowej inwestycji (z możliwością pozyskania grantu również na szkolenie pracowników),
- Uchwały rad gmin dot. zwolnienia z podatku od nieruchomości gruntów, budynków oraz budowli lub ich części, związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Przedsiębiorca realizujący inwestycję na terytorium Polski jest uprawniony do skorzystania ze wszystkich wymienionych powyżej instrumentów pomocowych równocześnie. Łączna kwota wsparcia nie może jednak przekroczyć wartości stanowiącej iloczyn kosztów kwalifikowanych nowej inwestycji oraz intensywności pomocy (z zastosowaniem wzorów jak przedstawione powyżej).

Rozdział 3

Podstawy prawne i warunki wsparcia przedsiębiorstw w specjalnych strefach ekonomicznych w Polsce oraz w Polskiej Strefie Inwestycji

Jednym z istotnych zadań rządów poszczególnych państw jest tworzenie warunków prawno-ekonomicznych, które mogą się przyczyniać do wzrostu konkurencyjności gospodarki danego kraju. Istotną metodą przyciągania inwestorów zagranicznych oraz aktywizacji inwestorów rodzimych są strefy uprzywilejowane, występujące globalnie pod różną nomenklaturą, lecz ukierunkowane każdorazowo na tworzenie administracyjnie wydzielonych enklaw, na których terenie przedsiębiorcy mogą korzystać z różnorodnych benefitów.

W literaturze spotkać można się ze stanowiskiem, że gdyby istniały inne, bardziej skuteczne sposoby przyciągania inwestorów, nie istniałby bodziec do ustanawiania w poszczególnych krajach stref uprzywilejowanych (Curtis, Hill, Lin, 2006; Szyber, 2005).

Do stref uprzywilejowanych funkcjonujących w Polsce należą specjalne strefy ekonomiczne oraz Polska Strefa Inwestycji. Celem tego rozdziału jest szczegółowe omówienie zasad funkcjonowania tych dwóch instrumentów pomocy publicznej, przesłanek ich utworzenia oraz założonych efektów. Omówiono podstawy prawne i warunki funkcjonowania przedsiębiorstw w obydwu reżimach, na podstawie aktów prawnych regulujących te kwestie. W końcowej części przeprowadzono analizę porównawczą specjalnych stref ekonomicznych oraz Polskiej Strefy Inwestycji, pod kątem podobieństw oraz różnic w zakresie obowiązujących rozwiązań.

3.1. Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce

Specjalne strefy ekonomiczne (SSE) w Polsce należą do licznej rodziny specjalnych stref uprzywilejowanych (Kozaczka, 2021). W Polsce SSE istnieją od 1995 r., przy czym ich faktyczne oddziaływanie na gospodarkę można datować od 2000 r., kiedy to liczba przedsiębiorstw, które rozpoczęły inwestycje w SSE stawała się coraz bardziej znacząca (Pastusiak, Jasiniak, Keller, Krzeczewski, 2016). SSE zostały ustanowione dopiero w kilka lat po rozpoczęciu przemian związanych z procesem transformacji systemu społeczno-gospodarczego. Z jednej strony były sposobem na zmniejszenie negatywnych skutków towarzyszących procesowi transformacji, z drugiej zaś stanowiły szansę na zdynamizowanie kluczowych dziedzin i sektorów w gospodarce narodowej, m.in. poprzez przyciągnięcie do Polski bezpośrednich inwestorów zagranicznych (Pilarska, 2009). Tworzenie SSE, oferujących korzystne zachęty inwestycyjne dla przedsiębiorców, miało służyć również pobudzeniu rozwoju regionalnego kraju. Z napływem zagranicznych (ale również krajowych) inwestorów wiązano nadzieje na wzrost kapitału, transfer nowoczesnych technologii oraz powstanie nowych miejsc pracy. Zakładano także, że firmy działające w SSE będą aktywizować swoje otoczenie gospodarcze poprzez tworzenie powiązań kooperacyjnych z podmiotami funkcjonującymi w bezpośrednim sąsiedztwie stref (Kudęłko, 2006).

Zasady i tryb ustanawiania SSE na terytorium Polski, zarządzania nimi oraz szczególne zasady i warunki prowadzenia na ich terenie działalności gospodarczej określa Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Ustawa o specjalnych strefach..., 1994; Lizińska, Kisiel, 2008) (Ustawa o SSE). Ustawa o SSE była wielokrotnie nowelizowana, ostatni raz 1 stycznia 2022 r. Aktualnym aktem wykonawczym do Ustawy o SSE jest Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2008 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenach specjalnych stref ekonomicznych (Rozporządzenie RM w sprawie pomocy..., 2008) (Rozporządzenie o SSE). Drugim, istotnym z punktu widzenia warunków aplikowania do SSE w Polsce aktem normatywnym w randze rozporządzenia było obowiązujące od 30 grudnia 2008 r. do 2 lipca 2017 r. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2008 r. w sprawie kryteriów, których spełnienie umożliwia objęcie niektórych gruntów specjalną strefą ekonomiczną (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2008 r..., 2008) (Rozporządzenie o rozszerzeniu SSE).

3.1.1. Ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych

W myśl Ustawy o SSE, specjalną strefą ekonomiczną jest wyodrębniona, niezamieszkała część terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na której terenie może być prowadzona działalność gospodarcza na zasadach określonych Ustawą o SSE (zgodnie z art. 2 Ustawy o SSE).

Głównym celem tworzenia SSE w Polsce, zgodnie z art. 3 wspomnianej ustawy, było przyspieszenie rozwoju gospodarczego wskazanych części terytorium kraju, w szczególności poprzez (Ustawa o specjalnych strefach..., 1994):

- rozwój określonych dziedzin działalności gospodarczej,
- rozwój nowych rozwiązań technicznych i technologicznych oraz ich wykorzystanie w gospodarce narodowej,
- rozwój eksportu,
- zwiększenie konkurencyjności wytwarzanych wyrobów i świadczonych usług,
- zagospodarowanie istniejącego majątku przemysłowego i infrastruktury gospodarczej,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- zagospodarowanie niewykorzystanych zasobów naturalnych z zachowaniem zasad równowagi ekologicznej.

SSE w Polsce ustanawiane były w drodze rozporządzenia przez Radę Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw gospodarki. W 2022 r. na terytorium Polski funkcjonowało czternaście SSE:

- Kamiennogórska SSE Małej Przedsiębiorczości,
- Katowicka SSE,
- Kostrzyńsko-Słubicka SSE,
- Krakowski Park Technologiczny,
- Legnicka SSE,
- Łódzka SSE,
- SSE EURO-PARK MIELEC,
- Pomorska SSE,
- Słupska SSE,
- SSE „Starachowice”,
- Suwalska SSE,
- Tarnobrzaska SSE EURO-PARK WISŁOSAN,
- Wałbrzyska SSE INVEST-PARK,
- Warmińsko-Mazurska SSE.

SSE mogła być, zgodnie z art. 5 Ustawy o SSE, ustanawiana wyłącznie na gruntach stanowiących własność poszczególnych spółek zarządzających SSE, Skarbu Państwa, jednoosobowej spółki Skarbu Państwa, jednostki samorządu terytorialnego albo związku komunalnego lub będących w użytkowaniu wieczystym zarządzającego, albo jednoosobowej spółki Skarbu Państwa. SSE mogły również powstać, jeżeli nabycie prawa do gruntów przez spółkę zarządzającą SSE lub jednostkę samorządu terytorialnego wynikało z umowy zobowiązującej, która przewiduje ustanowienie SSE jako jedyny warunek nabycia. Na przestrzeni lat, pod warunkiem spełnienia określonych przesłanek, istniała także możliwość utworzenia SSE na gruntach należących do podmiotów innych niż wymienione powyżej (w praktyce - przedsiębiorców). Aktualnie jedyna możliwość przeznaczenia gruntów na cele SSE występuje w sytuacji, gdy pełna realizacja rozpoczętej inwestycji będzie wymagała zwiększenia terenu SSE, jednak o nie więcej niż 2 ha.

Podstawowym benefitem przedsiębiorców prowadzących działalność na terytorium SSE, było i jest zwolnienie z podatku dochodowego. Mianowicie, dochody uzyskane z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie SSE, pod warunkiem posiadania ważnego zezwolenia, są zwolnione od podatku dochodowego, odpowiednio na zasadach określonych w Ustawie o CIT oraz w Ustawie o PIT (zgodnie z art. 12 ust. 1 Ustawy o SSE).

Kluczowym wymogiem prawnym do korzystania z pomocy publicznej w postaci zwolnienia podatkowego, zgodnie z art. 16 ust. 2 Ustawy o SSE, jest posiadanie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie danej SSE. Zezwolenie określa przedmiot działalności gospodarczej oraz warunki dotyczące w szczególności:

- zatrudnienia przez przedsiębiorcę przy prowadzeniu działalności gospodarczej na terenie SSE przez określony czas określonej liczby pracowników,
- dokonania przez przedsiębiorcę na terenie SSE inwestycji o wartości przewyższającej określoną kwotę,
- terminu zakończenia inwestycji,
- maksymalnej wysokości kosztów kwalifikowanych inwestycji i dwuletnich kosztów kwalifikowanych pracy,
- dodatkowych wymagań, które wynikały z procedury polegającej na objęciu SSE gruntów innych niż posiadane przez podmioty publiczne.

Zezwolenie wygasa z upływem okresu, na jaki została ustanowiona SSE. Aktualnie, zakończenie funkcjonowania SSE w Polsce zaplanowane jest na dzień 31 grudnia 2026 r. Oznacza to, że zgodnie z przytoczonym przepisem, wszystkie aktywne zezwolenia zostaną do tego czasu wygaszone z mocy prawa.

Wydane zezwolenie może jednak utracić swoją moc prawną wcześniej, zgodnie z art. 19 ust. 3 Ustawy o SSE. Przede wszystkim warto wskazać, że zezwolenie może zostać cofnięte albo zakres lub przedmiot działalności określony w zezwoleniu może zostać ograniczony, jeżeli przedsiębiorca:

- zaprzestał prowadzenia na terenie SSE działalności gospodarczej, na którą posiadał zezwolenie, lub
- rażąco uchybił warunkom określonym w zezwoleniu, lub
- nie usunął uchybień stwierdzonych w toku kontroli, w terminie do ich usunięcia, wyznaczonym w wezwaniu ministra właściwego do spraw gospodarki, lub
- wystąpił z wnioskiem o cofnięcie zezwolenia albo ograniczenie zakresu lub przedmiotu działalności określonego w zezwoleniu.

Konsekwencją cofnięcia zezwolenia jest konieczność zwrotu całej kwoty wykorzystanego zwolnienia podatkowego, powiększonej o odsetki kalkulowane jak dla zaległości podatkowych. W powyższym zestawie przesłanek najtrudniej zdefiniować fakt wystąpienia rażącego uchybienia warunkom określonym w zezwoleniu. Ponieważ indywidualne decyzje administracyjne, w tym decyzje ministra właściwego do spraw gospodarki o cofnięciu zezwolenia strefowego, nie są podawane do publicznej wiadomości, dostęp do opisu konkretnych działań przedsiębiorców, uznanych za rażące naruszenia warunków określonych w zezwoleniach strefowych, jest znacznie utrudniony (Białas i in., 2015). Pewnych informacji w tym zakresie dostarcza raport Najwyższej Izby Kontroli z 1999 r., zgodnie z którym za rażące uchybienie warunkom określonym w zezwoleniu należy uznać w szczególności (NIK, 1999):

- poniesienie nakładów inwestycyjnych w niższej niż deklarowana wysokości,
- nieprzestrzeganie wymogu wytworzenia na terenie SSE co najmniej 30% wartości towaru,
- powstanie zaległości podatkowych przekraczających 3% kwoty zobowiązań.

Jednak w sytuacji, w której przedsiębiorca identyfikuje problemy związane z wypełnieniem swoich zobowiązań wskazanych w danym zezwoleniu, posiada możliwość zawnioskowania o zmianę treści zezwolenia. Przy czym, zmiana ta nie może, zgodnie z art. 19 ust. 4 Ustawy o SSE:

- dotyczyć obniżenia poziomu zatrudnienia określonego w zezwoleniu w dniu jego wydania o więcej niż 20%,
- skutkować zwiększeniem maksymalnej wysokości kosztów kwalifikowanych określonych w zezwoleniu,

- dotyczyć spełnienia specyficznych wymagań odnoszących się do inwestycji realizowanej w trybie rozszerzenia terytorium SSE na grunty, których właścicielem nie jest podmiot publiczny.

Alternatywnie, inwestor może ubiegać się o wygaszenie zezwolenia. Tryb ten, w przeciwieństwie do uchylecia zezwolenia, nie powoduje negatywnych konsekwencji podatkowych dla przedsiębiorcy. Wygaśnięcie zezwolenia następuje na wniosek przedsiębiorcy, w sytuacji w której, zgodnie z art. 19 ust. 5 Ustawy o SSE:

- nie skorzystał z pomocy publicznej na podstawie wygaszanego zezwolenia (jeżeli posiada wyłącznie jedno zezwolenie), lub
- nie osiągnął przychodów oraz nie korzystał ze zwolnienia w ramach inwestycji na którą zostało wydane zezwolenie (jeżeli przedsiębiorca posiada więcej niż jedno zezwolenie), lub
- skorzystał z pomocy publicznej i spełnił wszystkie warunki określone w zezwoleniu oraz warunki udzielania pomocy publicznej.

3.1.2 Rozporządzenie w sprawie pomocy publicznej udzielanej na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenach specjalnych stref ekonomicznych

Rozporządzenie o SSE stanowi podstawowy akt wykonawczy do Ustawy o SSE i określa:

- przedmioty działalności gospodarczej, na którą nie mogło być wydawane zezwolenie,
- maksymalną wielkość pomocy publicznej, którą można udzielić przedsiębiorcy prowadzącemu działalność gospodarczą na terenie SSE na podstawie zezwolenia,
- warunki udzielania pomocy publicznej przedsiębiorcy prowadzącemu działalność gospodarczą na terenie SSE na podstawie zezwolenia,
- warunki uznawania wydatków za wydatki poniesione na inwestycję na terenie SSE, a także minimalną wysokość tych wydatków,
- koszty inwestycji uwzględniane przy obliczaniu wielkości pomocy publicznej dla przedsiębiorców, którzy uzyskali zezwolenie po dniu 31 grudnia 2000 r.,
- sposób dyskontowania kosztów inwestycji i wielkości pomocy publicznej.

Zezwolenia wydawane były w związku z realizacją nowej inwestycji, rozumianej jako inwestycja w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, polegająca na utworzeniu nowego lub rozbudowie istniejącego przedsiębiorstwa, dywersyfikacji produkcji przedsiębiorstwa przez wprowadzenie nowych dodatkowych produktów bądź na zasadniczej zmianie dotyczącej całościowego procesu produkcyjnego istniejącego przedsiębiorstwa. Za nową inwestycję uznawano również nabycie przedsiębiorstwa, które było w likwidacji albo zostałyby zlikwidowane, gdyby nie zostało nabyte, albo zorganizowanej części takiego przedsiębiorstwa, o ile nabywca nie był powiązany ze zbywcą.

Utworzenie nowego zakładu stanowi najbardziej modelowy przykład inwestycji początkowej, przedsięwzięcia typu green-field, czyli utworzenia zupełnie nowej jednostki przez budowę obiektów, instalowanie urządzeń i uruchamianie działalności gospodarczej (Ambroziak, Pamuła-Wróbel, Zenc, 2020).

W przypadku zwiększenia zdolności produkcyjnej istniejącego przedsiębiorstwa jest to inwestycja skutkująca tym, że istniejący zakład może wytwarzać większe ilości co najmniej jednego z produktów dotychczas w nim wytwarzanych, przy czym ogólny proces produkcyjny nie ulega zasadniczej zmianie (European Commission, n.d.).

Dywersyfikacja produkcji zakładu przez wprowadzenie produktów dotychczas w zakładzie niewytwarzanych oznacza rozszerzenie oferty istniejącego zakładu nowego wyrobu (usługi), który nie był poprzednio w zakładzie produkowany (świadczony). W przepisach brak

jest precyzyjnych przesłanek pozwalających na określenie co stanowi dywersyfikację. Bazując jednak na orzecznictwie Komisji Europejskiej (Decyzja Komisji (UE) 2016/2007 z 01.02.2016 r. w sprawie pomocy państwa SA.36754-2014/C (ex 2014/NN i 2013/N), którą Węgry częściowo wdrożyły i planują wdrożyć na rzecz Audi Hungaria Motor Ltd. (Dz. Urz. UE L 310) lub Decyzja Komisji (UE) 2016/632 z 09.07.2014 r. w sprawie pomocy państwa SA.32009 11/C (ex 10/N) (Dz. Urz. UE L 113 z 2016 r.), którą Niemcy zamierzają przyznać na rzecz BMW AG na duży projekt inwestycyjny w Lipsku), można wskazać, że dywersyfikacja nie obejmuje jedynie niewielkich zmian, poprawy charakterystyki produktu czy też nieznacznych innowacji produktu, np. w zakresie jego wyglądu lub stylistyki (Ambroziak, Pamuła-Wróbel, Zenc, 2020).

Zasadnicza zmiana dotycząca całościowego procesu produkcyjnego w istniejącym zakładzie oznacza wdrożenie fundamentalnej, innowacyjnej zmiany w procesie produkcyjnym. Za zasadniczą zmianę nie uznaje się prostego zastąpienia poszczególnych aktywów (np. na bardziej wydajne) bez zasadniczej zmiany całego procesu produkcyjnego. Przez zmianę procesu produkcyjnego można uznać sytuację gdy np. przedsiębiorca dotychczas produkował kolektory w oparciu o linię technologiczną obsługiwaną ręcznie, a po zrealizowaniu projektu produkcja ta stanie się w pełni zautomatyzowana.

Nabycie aktywów należących do zakładu, który został zamknięty lub zostałyby zamknięte, gdyby zakup nie nastąpił, związane jest najczęściej z likwidacją przedsiębiorcy lub ogłoszeniem przez niego upadłości.

Zezwolenie, zgodnie z § 2 ust. 1 Rozporządzenia o SSE, nie było wydawane na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie:

- wytwarzania materiałów wybuchowych, wyrobów tytoniowych, przetwarzania paliw silnikowych, a także wyrobu, rozlewu i przetwarzania napojów alkoholowych oraz spirytusu przeznaczonego na cele inne niż produkcja biokomponentów,
- prowadzenia ośrodków gier, o których mowa w ustawie z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych,
- usług instalowania, napraw, konserwacji i remontu maszyn i urządzeń wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie strefy,
- usług związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków; osadów ze ścieków kanalizacyjnych, określonych w sekcji E w dziale 37 Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i

Usług ustanowionej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU),

- usług związanych ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysku surowców wtórnych, określonych w sekcji E w dziale 38 PKWiU, z wyjątkiem:
  - odpadów innych niż niebezpieczne nadających się do recyklingu, określonych w kategorii 38.11.5,
  - odpadów niebezpiecznych określonych w pozycjach: 38.12.22.0, 38.12.24.0, 38.12.25.0 oraz w podkategorii 38.12.27,
  - odpadów rozpuszczalników organicznych określonych w kategorii 38.21.3,
  - usług w zakresie odzysku surowców; surowców wtórnych określonych w grupie 38.3,
- usług związanych z rekultywacją i pozostałych usług związanych z gospodarką odpadami, określonych w sekcji E w dziale 39 PKWiU,
- obiektów budowlanych i robót budowlanych, określonych w sekcji F PKWiU,
- handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle, oraz usług związanych z zakwaterowaniem i usług gastronomicznych, określonych w sekcjach G i I PKWiU,
- usług holowania w transporcie drogowym, określonych w sekcji H w podkategorii 52.21.25 PKWiU,
- usług licencyjnych w zakresie informacji i komunikacji, określonych w sekcji J PKWiU, związanych z:
  - nabywaniem praw do książek, broszur, ulotek, map określonych w kategorii 58.11.6,
  - nabywaniem praw do korzystania z wykazów i list, w szczególności adresowych, telefonicznych określonych w kategorii 58.12.3,
  - nabywaniem praw do czasopism i pozostałych periodyków określonych w kategorii 58.14.4,
  - nabywaniem praw do pozostałych wyrobów drukowanych określonych w kategorii 58.19.3,

- nabywaniem praw do korzystania z gier komputerowych określonych w kategorii 58.21.4,
- nabywaniem praw do korzystania z programów komputerowych określonych w kategorii 58.29.5,
- usług w zakresie informacji i komunikacji, określonych w sekcji J PKWiU, związanych z:
  - produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych, określonych w dziale 59, z wyjątkiem usług związanych z wydawaniem nagrań dźwiękowych i muzycznych określonych w kategorii 59.20.3,
  - nadawaniem programów ogólnodostępnych i abonamentowych określonych w dziale 60,
  - pozostałych usług w zakresie informacji określonych w grupie 63.9,
- usług finansowych i ubezpieczeniowych oraz usług związanych z obsługą rynku nieruchomości, określonych w sekcjach K i L PKWiU,
- usług profesjonalnych, naukowych i technicznych, określonych w sekcji M PKWiU, z wyjątkiem:
  - usług w zakresie audytu finansowego określonych w kategorii 69.20.1,
  - usług rachunkowo-księgowych określonych w kategorii 69.20.2,
  - usług w zakresie badań i analiz technicznych określonych w grupie 71.2,
  - usług w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych określonych w dziale 72,
- usług administrowania i usług wspierających, określonych w sekcji N PKWiU, z wyjątkiem usług centrów telefonicznych (call center) określonych w grupie 82.2,
- usług administracji publicznej i obrony narodowej; usług w zakresie obowiązkowych zabezpieczeń społecznych, oraz edukacji, usług w zakresie opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, usług kulturalnych, rozrywkowych, sportowych i rekreacyjnych, określonych w sekcjach O-R PKWiU,
- pozostałych usług określonych w sekcji S PKWiU, z wyjątkiem usług naprawy i konserwacji komputerów i sprzętu komunikacyjnego określonych w grupie 95.1 PKWiU,

- usług gospodarstw domowych i usług świadczonych przez organizacje i zespoły eksterytorialne, określonych w sekcjach T i U PKWiU,
- działalności gospodarczej, na której prowadzenie jest wymagane posiadanie koncesji, zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne.

W treści Rozporządzenia o SSE zaimplementowane zostały również wyłączenia wynikające z przepisów unijnych, tj. art. 1 ust. 2 lit. c i d, ust 3-5 oraz art. 13 Rozporządzenia GBER.

Maksymalna wartość pomocy publicznej w postaci zwolnienia podatkowego obliczana jest (zgodnie z § 3 ust. 1 Rozporządzenia o SSE) jako iloczyn maksymalnej intensywności pomocy określonej dla danego obszaru oraz kosztów:

- nowej inwestycji, lub
- tworzenia nowych miejsc pracy, rozumianych jako dwuletnie koszty pracy nowo zatrudnionych pracowników, obejmujące koszty płacy brutto tych pracowników, powiększone o składki obowiązkowe, takie jak składki na ubezpieczenie społeczne, ponoszone przez przedsiębiorcę od dnia zatrudnienia tych pracowników.

Intensywność pomocy na terytorium Polski, w odniesieniu do poszczególnych terytoriów została szczegółowo omówiona w rozdziale 2.4.

Przez koszty nowej inwestycji rozumie się nakłady, pomniejszone o naliczony podatek od towarów i usług oraz o podatek akcyzowy (jeżeli możliwość ich odliczeń wynika z odrębnych przepisów), poniesione na terenie SSE w trakcie obowiązywania zezwolenia, będące, zgodnie z § 6 ust. 1 Rozporządzenia o SSE:

- ceną nabycia gruntów lub prawa ich użytkowania wieczystego,
- ceną nabycia albo kosztem wytworzenia we własnym zakresie środków trwałych, pod warunkiem zaliczenia ich, zgodnie z odrębnymi przepisami, do składników majątku podatnika,
- kosztem rozbudowy lub modernizacji istniejących środków trwałych,
- ceną nabycia wartości niematerialnych i prawnych związanych z transferem technologii przez nabycie praw patentowych, licencji, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej,
- kosztem związanym z najmem lub dzierżawą gruntów, budynków i budowli - pod warunkiem że okres najmu lub dzierżawy trwa co najmniej 5 lat, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorców - co najmniej 3 lata, licząc od przewidywanego terminu zakończenia nowej inwestycji,

- ceną nabycia aktywów innych niż grunty, budynki i budowle objęte najmem lub dzierżawą, w przypadku gdy najem lub dzierżawa ma postać leasingu finansowego oraz obejmuje zobowiązanie do nabycia aktywów z dniem upływu okresu najmu, lub dzierżawy.

Cenę nabycia i koszt wytworzenia środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych ustala się zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. Nabywane środki trwałe, zakupione przez przedsiębiorcę innego niż mały i średni, muszą być nowe.

Minimalna wysokość kosztów inwestycyjnych, wynosiła 100 tys. euro według kursu ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski z dnia udzielenia zezwolenia. Był to jedyny wymóg ilościowy umożliwiający ubieganie się o wydanie zezwolenia.

Wartości niematerialne i prawne uznaje się za koszty kwalifikowane nowej inwestycji pod warunkiem, że spełniają łącznie następujące, wskazane w § 6 ust. 3 Rozporządzenia o SSE, warunki:

- będą wykorzystane przez przedsiębiorcę otrzymującego pomoc regionalną wyłącznie w przedsiębiorstwie, na rzecz którego przedsiębiorca otrzymuje wsparcie, oraz będą ujęte w aktywach tego przedsiębiorstwa i pozostaną w nim przez okres co najmniej 5 lat, a w przypadku przedsiębiorcy małego lub średniego - przez okres co najmniej 3 lat,
- będą nabyte od osoby trzeciej na warunkach nieodbiegających od normalnych praktyk inwestycyjnych,
- będą podlegać amortyzacji zgodnie z przepisami o podatku dochodowym.

Duży przedsiębiorcy, realizujący nową inwestycję polegającą na zasadniczej zmianie procesu produkcji, musieli wykazać, że koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą przekraczają koszty amortyzacji aktywów związanych z działalnością podlegającą modernizacji w okresie trzech poprzednich lat obrotowych przed dniem złożenia wniosku o pomoc. W przypadku pomocy udzielanej w związku z realizacją nowej inwestycji polegającej na dywersyfikacji produkcji istniejącego przedsiębiorstwa (niezależnie od statusu przedsiębiorcy), koszty kwalifikowane powinny przekraczać o co najmniej 200% wartość księgową ponownie wykorzystywanych aktywów, odnotowaną w roku obrotowym poprzedzającym rozpoczęcie dywersyfikacji.

W sytuacji, w której inwestor zdecydował się budować wartość zwolnienia podatkowego na podstawie kosztów związanych z zatrudnianiem pracowników, istotne było odniesienie się do definicji nowych miejsc pracy oraz nowo zatrudnionych pracowników. Utworzenie nowych miejsc pracy oznacza przyrost netto miejsc pracy w danym przedsiębiorstwie, w związku z

realizacją nowej inwestycji, w stosunku do średniego zatrudnienia w okresie 12 miesięcy przed dniem uzyskania zezwolenia. Przez nowo zatrudnionych pracowników należy rozumieć liczbę pracowników zatrudnionych po dniu uzyskania zezwolenia, w związku z realizacją nowej inwestycji, jednak nie później niż w okresie 3 lat od zakończenia inwestycji, przy spełnieniu warunku, że każde miejsce pracy jest utrzymane przez okres co najmniej 5 lat, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorców - przez okres co najmniej 3 lat, licząc od dnia ich utworzenia. Liczba pracowników oznacza pracowników zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie jednego roku wraz z pracownikami zatrudnionymi w niepełnym wymiarze czasu pracy oraz pracownikami sezonowymi, w przeliczeniu na etaty w pełnym wymiarze czasu pracy.

Warunkiem korzystania ze zwolnienia podatkowego jest utrzymanie własności składników majątku, z którymi były związane wydatki inwestycyjne - przez okres 5 lat od dnia wprowadzenia do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorców - przez okres 3 lat, przy czym nie wyklucza się wymiany przestarzałych instalacji lub sprzętu w związku z szybkim rozwojem technologicznym oraz utrzymanie inwestycji w regionie, w którym udzielono pomocy, przez okres nie krótszy niż 5 lat od momentu, gdy cała inwestycja zostanie zakończona, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorców - przez okres nie krótszy niż 3 lata.

Rozporządzenie o SSE definiuje również moment, od którego możliwe było rozpoczęcie korzystania z wygenerowanego limitu zwolnienia podatkowego. W przypadku kalkulacji kwoty dostępnego zwolnienia w oparciu o koszty inwestycji, zwolnienie to przysługiwało od miesiąca, w którym inwestor poniósł wydatki inwestycyjne w okresie od dnia uzyskania zezwolenia. Zwolnienie podatkowe, w przypadku budowania limitu zwolnienia w oparciu o koszty tworzenia nowych miejsc pracy, przysługiwało od miesiąca, w którym przedsiębiorca rozpoczął ponoszenie kosztów pracy. Istotny wyjątek dotyczy inwestycji, które realizowane są na gruntach objętych SSE w związku z procedurą rozszerzenia terytorium SSE na grunty prywatne. W tej sytuacji zwolnienie przysługiwało dopiero od miesiąca następującego po miesiącu, w którym poniesione zostały wydatki inwestycyjne i osiągnięty został poziom zatrudnienia określony w zezwoleniu (zgodnie z § 5 ust. 4 Rozporządzenia o SSE).

3.1.3 Rozporządzenie o rozszerzeniu specjalnych stref ekonomicznych

Aktem normatywnym, który istotnie zwiększał elastyczność lokalizacji inwestycji, było Rozporządzenie o rozszerzeniu SSE, obowiązujące w okresie od 30 grudnia 2008 r. do 2 lipca 2017 r. Rozporządzenie to określało szczegółowe kryteria, których spełnienie pozwalało rozszerzyć terytorium SSE na grunty stanowiące własność lub użytkowanie wieczyste podmiotów innych niż wymienione w art. 5 ust. 1 Ustawy o SSE (Tab. 6). Rozszerzenie mogło być przeprowadzone w momencie, gdy:

- w ramach inwestycji prowadzonej na terenie strefy została utworzona określona liczba nowych miejsc pracy lub zostały poniesione nakłady inwestycyjne o określonej wartości, lub
- w wyniku inwestycji prowadzona będzie działalność polegająca na uruchomieniu wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług, lub
- w wyniku inwestycji będzie prowadzona działalność w zakresie budownictwa okrętowego lub przemysłów komplementarnych, lub
- inwestycja będzie dotyczyła usług B+R, informatycznych, rachunkowości i kontroli ksiąg, w zakresie księgowości (z wyłączeniem deklaracji podatkowych) lub centrów telefonicznych.

Tabela 6. Kryteria umożliwiające rozszerzenie terytorium SSE

Warunek	Kryteria
Utworzenie określonej liczby nowych miejsc pracy lub poniesienie nakładów inwestycyjnych w określonej wartości	• w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest równa albo niższa od 60% średniej krajowej, przedsiębiorca zobowiąże się do utworzenia co najmniej 500 nowych miejsc pracy lub poniesienia kosztów kwalifikowanych inwestycji w wysokości co najmniej 350 mln zł; • w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest wyższa od 60% średniej krajowej, lecz nie wyższa niż średnia krajowa, przedsiębiorca zobowiąże się do utworzenia co najmniej 250 nowych miejsc pracy lub poniesienia kosztów kwalifikowanych inwestycji w wysokości co najmniej 155 mln zł; • w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest wyższa od średniej

krajowej, lecz nie wyższa niż 130% średniej krajowej, przedsiębiorca zobowiąże się do utworzenia co najmniej 200 nowych miejsc pracy lub poniesienia kosztów kwalifikowanych inwestycji w wysokości co najmniej 138 mln zł;

- w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest wyższa od 130% średniej krajowej, lecz nie wyższa niż 160%, przedsiębiorca zobowiąże się do utworzenia co najmniej 170 nowych miejsc pracy lub poniesienia kosztów kwalifikowanych inwestycji w wysokości co najmniej 120 mln zł;
- w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest wyższa od 160% średniej krajowej, lecz nie wyższa niż 200%, przedsiębiorca zobowiąże się do utworzenia co najmniej 150 nowych miejsc pracy lub poniesienia kosztów kwalifikowanych inwestycji w wysokości co najmniej 100 mln zł;
- w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest wyższa od 200% średniej krajowej, lecz nie wyższa niż 250%, przedsiębiorca zobowiąże się do utworzenia co najmniej 100 nowych miejsc pracy lub poniesienia kosztów kwalifikowanych inwestycji w wysokości co najmniej 70 mln zł;
- w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest wyższa od 250% średniej krajowej, przedsiębiorca zobowiąże się do utworzenia co najmniej 50 nowych miejsc pracy lub poniesienia kosztów kwalifikowanych inwestycji w wysokości co najmniej 17 mln zł.

Przy czym, w okresie od 1 listopada 2014 r. do 31 grudnia 2016 r., kryterium przedstawiało się następująco:

- w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest równa albo niższa od 60% średniej krajowej, przedsiębiorca zobowiąże się do utworzenia co najmniej 400 nowych miejsc pracy lub poniesienia kosztów kwalifikowanych inwestycji w

wysokości co najmniej 280 mln zł;

- w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest wyższa od 60% średniej krajowej, lecz nie wyższa niż średnia krajowa, przedsiębiorca zobowiąże się do utworzenia co najmniej 200 nowych miejsc pracy lub poniesienia kosztów kwalifikowanych inwestycji w wysokości co najmniej 124 mln zł;
- w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest wyższa od średniej krajowej, lecz nie wyższa niż 130% średniej krajowej, przedsiębiorca zobowiąże się do utworzenia co najmniej 140 nowych miejsc pracy lub poniesienia kosztów kwalifikowanych inwestycji w wysokości co najmniej 97 mln zł;
- w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest wyższa od 130% średniej krajowej, lecz nie wyższa niż 160%, przedsiębiorca zobowiąże się do utworzenia co najmniej 120 nowych miejsc pracy lub poniesienia kosztów kwalifikowanych inwestycji w wysokości co najmniej 84 mln zł;
- w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest wyższa od 160% średniej krajowej, lecz nie wyższa niż 200%, przedsiębiorca zobowiąże się do utworzenia co najmniej 105 nowych miejsc pracy lub poniesienia kosztów kwalifikowanych inwestycji w wysokości co najmniej 70 mln zł;
- w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest wyższa od 200% średniej krajowej, lecz nie wyższa niż 250%, przedsiębiorca zobowiąże się do utworzenia co najmniej 70 nowych miejsc pracy lub poniesienia kosztów kwalifikowanych inwestycji w wysokości co najmniej 50 mln zł;
- w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest wyższa od 250% średniej krajowej, przedsiębiorca zobowiąże się do utworzenia co najmniej 35 nowych miejsc pracy lub poniesienia kosztów

	kwalfikowanych inwestycji w wysokości co najmniej 12 mln zł.
Prowadzenie działalności polegającej na uruchomieniu wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług	• działalność prowadzona w wyniku inwestycji będzie polegała na uruchomieniu wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych towarów niewytwarzanych na rynku polskim, lub świadczenia usług posiadających te cechy nieoferowanych w regionie, lub zostaną wprowadzone nowe rozwiązania technologiczne niestosowane dotychczas lub stosowane na rynku polskim nie dłużej niż rok; spełnienie kryterium zostanie potwierdzone opiniami co najmniej dwóch jednostek naukowych w rozumieniu art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2008 r. Nr 169, poz. 1049) oraz • w związku z inwestycją utworzonych zostanie co najmniej 30 nowych miejsc pracy i poniesione zostaną koszty kwalifikowane inwestycji o wartości co najmniej 20 mln zł.
Prowadzenie działalności w zakresie budownictwa okrętowego lub przemysłów komplementarnych	Brak dodatkowych kryteriów w zapisach Rozporządzenia o rozszerzeniu SSE
Inwestycja dotycząca usług B+R	• inwestycja będzie realizowała usługi w zakresie usług badań naukowych i prac rozwojowych określonych działem 72 w Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług ustanowionej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) (Dz. U. Nr 207, poz. 1293, z późn. zm.), zwanej dalej "PWKiU", oraz • w związku z inwestycją utworzonych zostanie co najmniej 50 nowych miejsc pracy lub poniesione zostaną koszty kwalifikowane inwestycji o wartości co najmniej 10 mln zł.

Inwestycja dotycząca usług informatycznych, rachunkowości i kontroli ksiąg, w zakresie księgowości (z wyłączeniem deklaracji podatkowych) lub centrów telefonicznych

- inwestycja będzie realizowana w zakresie:
  - usług związanych z wydawaniem gier komputerowych określonych klasą 58.21 PKWiU, z wyjątkiem usług licencyjnych związanych z nabywaniem praw do korzystania z gier komputerowych określonych kategorią 58.21.4 PKWiU, lub
  - usług związanych z wydawaniem pozostałego oprogramowania określonych klasą 58.29 PKWiU, z wyjątkiem usług licencyjnych związanych z nabywaniem praw do korzystania z programów komputerowych określonych kategorią 58.29.5 PKWiU, lub
  - usług związanych z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki i usług powiązanych określonych działem 62 PKWiU, z wyjątkiem usług instalowania komputerów i urządzeń peryferyjnych określonych kategorią 62.09.1 PKWiU, lub
  - usług przetwarzania danych; usług zarządzania stronami internetowymi (hosting) i podobnych usług; usług portali internetowych, określonych grupą 63.1 PKWiU, lub
  - usług w zakresie audytu finansowego określonych kategorią 69.20.1 PKWiU, lub
  - usług rachunkowo-księgowych określonych kategorią 69.20.2 PKWiU, lub
  - usług centrów telefonicznych

	(call center) określonych grupą 82.2 PKWiU, lub ○ usług naprawy i konserwacji komputerów i urządzeń peryferyjnych określonych kategorią 95.11.1 PKWiU oraz ● w związku z inwestycją utworzonych zostanie co najmniej 150 nowych miejsc pracy lub poniesione zostaną koszty kwalifikowane inwestycji o wartości co najmniej 20 mln zł.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia o rozszerzeniu SSE.

Należy dodać, że warunki dotyczące zatrudnienia oraz kosztów kwalifikowanych w ramach każdego ze sposobów rozszerzenia SSE na grunt prywatny, ulegały obniżeniu o 30% w przypadku realizacji inwestycji na terenie województwa lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego (zgodnie z § 6 Rozporządzenia o rozszerzeniu SSE).

3.2. Polska Strefa Inwestycji

Istniejący w Polsce przed 10 maja 2018 r. system wsparcia realizacji nowych inwestycji w ramach SSE obarczony był szeregiem przepisów, które znacząco ograniczały zainteresowanie przedsiębiorców pomocą publiczną w postaci zwolnienia z podatku dochodowego. W szczególności wskazać należy na ograniczenie terytorialne obszarów, na których możliwa była realizacja nowych inwestycji kwalifikujących się do wsparcia.

Łączna powierzchnia SSE, pomimo iż w okresie 2003 - 2006 r. wzrosła z ok. 6 000 ha do ok. 21 500 ha, stanowiła istotną barierę dla implementacji wszystkich inwestycji potencjalnie kwalifikujących się do uzyskania zezwolenia. Co więcej, przyjęta procedura rozszerzania terytorium SSE była czasochłonna i skomplikowana. Działalność SSE (czyli okres graniczny, do którego inwestor może korzystać ze zwolnienia podatkowego na terytorium SSE na mocy ważnego zezwolenia) zostanie zakończona 31 grudnia 2026 r. Oznacza to, że w przypadku podjęcia działalności w SSE początkiem 2018 r., efektywny czas na wykorzystanie wygenerowanego limitu pomocy publicznej upływa po 9 latach, podczas gdy w krajach sąsiedzkich (Czechy, Węgry, Słowacja) okres ten to minimum 10 lat.

W odpowiedzi na zidentyfikowane powyżej problemy powstałe na gruncie obowiązującej ustawy o SSE ustawodawca zdecydował się wprowadzić rozwiązanie zakładające (Uzasadnienie do ustawy..., 2018):

- całkowite odejście od ograniczeń terytorialnych dotyczących możliwości uzyskania wsparcia w formie zwolnienia od podatku dochodowego,
- wyznaczenie okresu korzystania ze zwolnienia podatkowego (minimum 10 lat),
- uwzględnienie celów i założeń średniookresowej strategii rozwoju,
- działania na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Nowo przyjęty instrument przyjął nazwę Polskiej Strefy Inwestycji (PSI). Podstawę prawną dla funkcjonowania PSI stanowi ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji (Ustawa o wspieraniu..., 2018) (Ustawa o WNI) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 2018 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej niektórym przedsiębiorcom na realizację nowych inwestycji (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 2018 r. w sprawie pomocy..., 2018) (Rozporządzenie o WNI). Z kolei przepisy podatkowe determinujące sposób wykorzystania zwolnienia podatkowego, podobnie jak w przypadku SSE, znalazły się w Ustawie o CIT oraz w Ustawie o PIT. Charakter pomocniczy dla interpretacji przepisów związanych z prowadzeniem działalności w ramach PSI stanowią:

- Interpretacja ogólna Ministra Finansów, Inwestycji i Rozwoju z dnia 25 października 2019 r. w sprawie sposobu ustalania dochodu zwolnionego z opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych lub podatkiem dochodowym od osób fizycznych, uzyskanego z działalności gospodarczej określonej w decyzji o wsparciu, o której mowa w ustawie o wspieraniu nowych inwestycji (Interpretacja ogólna..., 2019) (Interpretacja ogólna).
- Objasnienia podatkowe z dnia 6 marca 2020 r. dotyczące sposobu ustalania dochodu zwolnionego z opodatkowania podatkiem dochodowym, osiągniętego z działalności gospodarczej określonej w decyzji o wsparciu, o której mowa w ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji (Objasnienia podatkowe..., 2020) (Objasnienia podatkowe).

3.2.1 Ustawa o wspieraniu nowych inwestycji

Ustawa o WNI określa zasady udzielania przedsiębiorcom wsparcia na realizację nowych inwestycji, organ właściwy w sprawach wspierania nowych inwestycji oraz jego kompetencje i tryb działania, a także zadania zarządzających obszarami odpowiedzialnych za wspieranie nowych inwestycji (Ustawa o wspieraniu..., 2018, art. 1). Wsparcie na realizację nowej inwestycji udzielane jest w formie zwolnienia z CIT lub PIT (na zasadach określonych w Ustawie o CIT oraz w Ustawie o PIT). Organem właściwym w sprawach wspierania nowych inwestycji jest minister właściwy ds. gospodarki (aktualnie Minister Rozwoju i Technologii) (Dargas-Dragnaik, Formela, 2022). Zarządzającymi obszarami są zarządzający poszczególnych SSE, zgodnie z podziałem terytorialnym określonym w rozporządzeniu Ministra Przedsiębiorczości i Technologii z dnia 29 sierpnia 2018 r. w sprawie ustalenia obszarów i przypisania ich zarządzającym (Rozporządzenie Ministra Przedsiębiorczości i Technologii z dnia 29 sierpnia 2018 r..., 2018). Wprowadzony podział oznacza, że opiekunem inwestora zamierzającego ubiegać się o wsparcie jest stosowna SSE, w zależności od miejsca realizacji inwestycji (Tab. 7).

Tabela 7. Obszary zarządzane przez zarządy poszczególnych SSE

L.p.	Zarządzający obszarem	Obszar
1	Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości	powiaty: bolesławiecki, jeleniogórski, kamiennogórski, kępiński, lubański, lwówecki, milicki, ostrowski (woj. wielkopolskie), trzebnicki, zgorzelecki oraz miasto na prawach powiatu Jelenia Góra
2	Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna	powiaty: będziński, bielski (woj. śląskie), bieruńsko-lędziński, cieszyński, częstochowski, gliwicki, głubczycki, kędzierzyńsko-kozielski, kłobucki, krapkowicki, lubliniecki, mikołowski, myszkowski, oleski, prudnicki, pszczyński, raciborski, rybnicki, strzelecki, tarnogórski, wodzisławski, zawierciański, żywiecki oraz miasta na prawach powiatu: Bielsko-Biała, Bytom, Chorzów, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jastrzębie-Zdrój, Jaworzno, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Rybnik, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze, Żory
3	Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna	powiaty: czarnkowsko-trzcianecki, chodzieski, choszczeński, goleniowski, gorzowski, grodziski (woj. wielkopolskie), gryficki, gryfiński,

			gnieźniński, kamieński, kościański, krośnieński (woj. lubuskie), łobeski, międzychodzki, międzyrzecki, myśliborski, nowosolski, nowotomyski, obornicki, pilski, policki, poznański, pyrzycki, słubicki, stargardzki, strzelecko-drezdenecki, sulęciński, szamotulski, świebodziński, wągrowiecki, wolsztyński, wschowski, zielonogórski, żagański, żarski oraz miasta na prawach powiatu: Gorzów Wielkopolski, Poznań, Szczecin, Świnoujście, Zielona Góra
4	Krakowski Technologiczny	Park	powiaty: bocheński, brzeski (woj. małopolskie), chrzanowski, dąbrowski, gorlicki, jędrzejowski, krakowski, limanowski, miechowski, myślenicki, nowosądecki, nowotarski, olkuski, oświęcimski, proszowicki, suski, tarnowski, tatrzański, wadowicki, wielicki oraz miasta na prawach powiatu: Kraków, Nowy Sącz, Tarnów
5	Legnicka Specjalna Ekonomiczna	Strefa	powiaty: głogowski, górowski, legnicki, lubiński, polkowicki, średzki (woj. dolnośląskie), wołowski, złotoryjski oraz miasto na prawach powiatu Legnica
6	Łódzka Specjalna Ekonomiczna	Strefa	powiaty: bełchatowski, brzeziński, gostyniński, grodziski (woj. mazowieckie), kaliski, kolski, koniński, kutnowski, legionowski, łaski, łęczycki, łowicki, łódzki wschodni, opoczyński, ostrzeszowski, otwocki, pabianicki, pajęczański, piaseczyński, piotrkowski, płocki, poddębicki, pruszkowski, radomszczański, rawski, sieradzki, sierpecki, skierniewicki, sochaczewski, tomaszowski (woj. łódzkie), turecki, warszawski zachodni, wieluński, wieruszowski, wołomiński, zduńskowolski, zgierski, żyrardowski oraz miasta na prawach powiatu: Kalisz, Konin, Łódź, Piotrków Trybunalski, Płock, Skierniewice, m.st. Warszawa
7	Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec		powiaty: bieszczadzki, brzozowski, dębicki, jarosławski, jasielski, kolbuszowski, krośnieński (woj. podkarpackie), leski, leżajski, lubaczowski, lubartowski, lubelski, łańcucki, mielecki, przeworski, ropczycko-sędziszowski, rzeszowski, sanocki, strzyżowski, świdnicki (woj. lubelskie) oraz miasta na prawach powiatu: Lublin, Krosno, Rzeszów
8	Pomorska Specjalna Ekonomiczna	Strefa	powiaty: aleksandrowski, brodnicki, bydgoski, chełmiński, chojnicki, gdański, golubsko-dobrzyński, grudziądzki, inowrocławski, kartuski, kwidzyński, lipnowski, malborski, mogileński,

		nakielski, nowodworski (woj. pomorskie), pucki, radziejowski, rypiński, sępoleński, starogardzki, sztumski, świecki, tczewski, toruński, tucholski, wąbrzeski, wejherowski, włocławski, żniński oraz miasta na prawach powiatu: Bydgoszcz, Gdańsk, Gdynia, Grudziądz, Sopot, Toruń, Włocławek
9	Słupska Specjalna Strefa Ekonomiczna	powiaty: białogardzki, bytowski, człuchowski, drawski, kołobrzeski, koszaliński, kościerski, lęborski, sławieński, słupski, szczecinecki, świdwiński, wałecki, złotowski oraz miasta na prawach powiatu: Koszalin, Słupsk
10	Specjalna Strefa Ekonomiczna "Starachowice"	powiaty: buski, kazimierski, kielecki, konecki, opatowski, ostrowiecki, pińczowski, przysuski, puławski, radomski, sandomierski, skarżyski, starachowicki, staszowski, szydłowiecki, włoszczowski oraz miasto na prawach powiatu Kielce
11	Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna	powiaty: augustowski, białostocki, bielski (woj. podlaskie), etcki, gołdapski, grajewski, hajnowski, kolneński, łomżyński, łosicki, moniecki, ostrowski (woj. mazowieckie), sejneński, siemiatycki, sokołowski, sokółski, suwalski, węgrowski, wysokomazowiecki, zambrowski oraz miasta na prawach powiatu: Białystok, Łomża, Suwałki
12	Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna EURO-PARK WISŁOSAN	powiaty: bialski, białobrzesci, biłgorajski, chełmski, garwoliński, grójecki, hrubieszowski, janowski, kozienicki, krasnostawski, kraśnicki, lipski, łęczyński, łukowski, miński, nizański, opolski (woj. lubelskie), parczewski, przemyski, radzyński, rycki, siedlecki, stalowowolski, tarnobrzesci, tomaszowski (woj. lubelskie), włodawski, zamojski, zwoleński oraz miasta na prawach powiatu: Biała Podlaska, Chełm, Przemysł, Radom, Siedlce, Tarnobrzeg, Zamość
13	Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK	powiaty: brzeski (woj. opolskie), dzierzoniowski, gostyński, jarociński, jaworski, kluczborski, kłodzki, krotoszyński, leszczyński, namysłowski, nyski, oleśnicki, oławski, opolski (woj. opolskie), pleszewski, rawicki, słupecki, strzeliński, średzki (woj. wielkopolskie), śremski, świdnicki (woj. dolnośląskie), wałbrzyski, wrocławski, wrzesiński, ząbkowicki oraz miasta na prawach powiatu: Leszno, Opole, Wałbrzych, Wrocław
14	Warmińsko-Mazurska	powiaty: bartoszycki, braniewski, ciechanowski,

	Specjalna Strefa Ekonomiczna	działdowski, elbląski, giżycki, iławski, kętrzyński, lidzbarski, makowski, mławski, mrągowski, nidzicki, nowodworski (woj. mazowieckie), nowomiejski, olecki, olsztyński, ostrołęcki, ostródzki, piski, płoński, przasnyski, pułtuski, szczycieński, węgorzewski, wyszkowski, żuromiński oraz miasta na prawach powiatu: Elbląg, Olsztyn, Ostrołęka

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozporządzenia Ministra Przedsiębiorczości i Technologii z dnia 29 sierpnia 2018 r. w sprawie ustalenia obszarów i przypisania ich zarządzającym (Dz. U. 2018 poz. 1698).

Pomoc publiczna na mocy Ustawy o WNI przyznawana jest na realizację nowej inwestycji. Aktualne brzmienie „nowej inwestycji” jest tożsame z definicją „inwestycji początkowej”, zgodnie z art. 2 pkt 49 GBER i rozumiane jako:

- inwestycja w rzeczowe aktywa trwałe lub wartości niematerialne i prawne związane z założeniem nowego zakładu, zwiększeniem zdolności produkcyjnej istniejącego zakładu, dywersyfikacją produkcji zakładu przez wprowadzeniem produktów uprzednio nieprodukowanych w zakładzie lub zasadniczą zmianą dotyczącą procesu produkcyjnego istniejącego zakładu, lub
- nabycie aktywów należących do zakładu, który został zamknięty lub zostałyby zamknięte, gdyby zakup nie nastąpił, przy czym aktywa nabywane są przez przedsiębiorcę niezwiązanego ze sprzedawcą i wyklucza się samo nabycie akcji lub udziałów przedsiębiorstwa.

Podmiotem uprawnionym do aplikowania o wsparcie dla realizacji nowej inwestycji w PSI jest przedsiębiorca w rozumieniu art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Ustawa z dnia 6 marca 2018 r..., 2018), tj.:

- osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą, oraz
- wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej.

Za przedsiębiorcę zgodnie z powyższą definicją nie mogą być uznane oddziały przedsiębiorców zagranicznych, gdyż zasady podejmowania, wykonywania i zakończenia działalności gospodarczej przez podmioty zagraniczne określają odrębne przepisy. Oznacza to, że potencjalny inwestor zagraniczny zamierzający ubiegać się o pomoc w ramach PSI zobowiązany jest do rozważenia jednej ze wskazanych powyżej form prawnych dla planowanej działalności gospodarczej w Polsce, z wyłączeniem utworzenia oddziału przedsiębiorcy zagranicznego.

Ustawa o WNI zawiera także definicję podstawowych warunków uprawniających inwestorów o aplikowanie o wsparcie, czyli kryteria jakościowe oraz kryteria ilościowe.

Kryteria jakościowe stanowią warunki zgodności ze średniookresową strategią rozwoju kraju, o której mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r..., 2006).

Kryteria ilościowe to z kolei, zgodnie z art. 2 ust. 6 Ustawy o WNI, minimalne koszty inwestycji uzależnione od poziomu bezrobocia w powiecie, w którym ma być realizowana nowa inwestycja.

Szczegółowe wytyczne dotyczące kryteriów jakościowych oraz ilościowych znajdują się w Rozporządzeniu o WNI.

Istotna, z punktu widzenia inwestorów, jest także definicja kosztów kwalifikowanych. Definicja ta uległa zmianie od 1 stycznia 2022 r., po nowelizacji Ustawy o WNI. Zgodnie z poprzednim brzmieniem, koszty kwalifikowane nowej inwestycji to koszty inwestycji kwalifikujące się do objęcia pomocą publiczną z tytułu nowej inwestycji pomniejszone o naliczony podatek od towarów i usług oraz o podatek akcyzowy, jeżeli możliwość ich odliczeń wynika z odrębnych przepisów, poniesione w okresie ważności decyzji o wsparciu lub dwuletnie koszty pracy, jakie mogą być uwzględnione przy określaniu maksymalnej pomocy publicznej, ponoszone w okresie ważności decyzji o wsparciu. Aktualne, kosztami kwalifikowanymi nowej inwestycji są poniesione w okresie ważności decyzji o wsparciu:

- koszty inwestycji kwalifikujące się do objęcia pomocą publiczną z tytułu nowej inwestycji, z wyłączeniem kosztów poniesionych na samochody osobowe, środki transportu lotniczego, tabor pływający oraz inne składniki majątku służące głównie celom osobistym przedsiębiorcy, a w przypadku przedsiębiorcy będącego spółką handlową - głównie celom osobistym jej wspólnika albo akcjonariusza, pomniejszone o naliczony podatek od towarów i usług oraz o podatek akcyzowy, jeżeli możliwość ich odliczeń wynika z odrębnych przepisów, lub
- dwuletnie koszty pracy poniesione przez przedsiębiorcę na tworzenie określonej liczby nowych miejsc pracy, przez określony czas, w związku z realizacją nowej inwestycji, jakie mogą być uwzględnione przy określaniu maksymalnej pomocy publicznej.

W wyniku nowelizacji ustawodawca wskazał wprost, jakich nakładów nie można uznać za koszty kwalifikowane. Powyższe jest potwierdzeniem dotychczasowego stanowiska organów skarbowych oraz wyroków sądów administracyjnych. Tym samym za wyłączone z kosztów kwalifikowanych uznane zostały koszty poniesione na (Dargas-Draganik, Formela, 2022):

- samochody osobowe,
- środki transportu lotniczego,
- tabor pływający,
- inne składniki majątku służące głównie celom osobistym przedsiębiorcy a w przypadku spółki prawa handlowego służące głównie celom osobistym jej wspólnika lub akcjonariusza.

Pozycja „inne składniki majątku służące głównie celom osobistym przedsiębiorcy” może budzić uzasadnione wątpliwości inwestorów. Powyższe wyłączenie rodzi szerokie pole do interpretacji. Pozostawienie bowiem otwartego katalogu w postaci „innych składników majątku” może rodzić wiele pytań po stronie inwestorów oraz uzasadnione obawy, czy za koszt kwalifikowany można uznać wydatki związane z nabyciem składników majątku, które w wolnym czasie są wykorzystywane przez przedsiębiorcę na własne potrzeby (w tym także rekreację). Oznacza to, że z pozoru niewielka modyfikacja, która tak naprawdę nie zmienia dotychczasowego rozumienia definicji „kosztów kwalifikowanych”, może doprowadzić do licznych sporów interpretacyjnych na linii inwestorzy – organy podatkowe i w konsekwencji do obniżania puli dostępnej pomocy publicznej dla poszczególnych podatników (Wcisło, 2021).

Zgodnie z art. 13 ust. 1 Ustawy o WNI, wsparcie przedsiębiorcy realizującemu nową inwestycję udzielane jest w drodze decyzji zwanej decyzją o wsparciu. Decyzję o wsparciu wydaje minister właściwy do spraw gospodarki na wniosek przedsiębiorcy ubiegającego się o wsparcie zawierający plan realizacji nowej inwestycji. Decyzję o wsparciu wydaje się na określony czas, nie krócej 10 lat (od 1 stycznia 2024 r. – 12 lat) oraz nie dłużej niż 15 lat. Okres obowiązywania decyzji o wsparciu uzależniony jest od intensywności pomocy regionalnej ustalonej dla danego obszaru. Przy czym, jeżeli w dniu wydania decyzji o wsparciu powierzchnia terenu, na którym ma być zlokalizowana nowa inwestycja, jest położona co najmniej w 51% w granicach specjalnej strefy ekonomicznej, to decyzję o wsparciu wydaje się automatycznie na okres 15 lat. Przepis w tym brzmieniu zaczął obowiązywać dopiero od 1 stycznia 2022 r., a jego nowelizacja stanowi odpowiedź na dotychczasowe wątpliwości zarówno podmiotów wydających decyzję o wsparciu, jak i inwestorów. Wcześniejsze brzmienie tego przepisu dopuszczało bowiem możliwość otrzymania decyzji o wsparciu na okres 15 lat w przypadku lokalizacji inwestycji na terytorium specjalnej strefy ekonomicznej, bez jakiegokolwiek dodatkowej przesłanki. Literalna interpretacja prowadziła do sytuacji, w której wystarczające było zlokalizowanie inwestycji na przynajmniej jednej działce objętej statusem specjalnej strefy ekonomicznej, aby skorzystać z omawianego benefitu.

Ustawa o WNI przewiduje także sytuację, w której jeden przedsiębiorca posiada więcej niż jedną decyzję o wsparciu. W takiej sytuacji, zgodnie z art. 13 ust. 6 Ustawy o WNI, należy rozliczać pomoc publiczną zgodnie z kolejnością wydania decyzji o wsparciu. Możliwe jest również zidentyfikowanie inwestorów, którzy prowadzą działalność w oparciu zarówno o zezwolenie strefowe, jak i decyzje o wsparciu. W tym przypadku ustawodawca nakazuje stosować odpowiednio zasadę chronologicznego rozliczania wskazaną w art. 13 ust. 6. Interpretacja tych przepisów stanowiła i nadal stanowi przedmiot sporów przedsiębiorców oraz organów podatkowych. Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej, pytany w trybie interpretacji indywidualnych prawa podatkowego, odmawia prawa do odpowiedniego zastosowania art. 13 ust. 6 i 7 w przypadku posiadania np. co najmniej dwóch zezwoleń oraz decyzji o wsparciu. Stanowisko organów podatkowych jest jednak konsekwentnie zaskarżane i uznawane za błędne przez wojewódzkie sądy administracyjne (tak np. wyrok WSA w Rzeszowie z 8 października 2020 r., sygn. I SA/Rz 340/20).

Decyzja o wsparciu, poza okresem jej obowiązywania, zawiera informacje o przedmiocie działalności gospodarczej prowadzonej przez przedsiębiorcę, a także warunki, które przedsiębiorca jest obowiązany spełnić, dotyczące:

- tworzenia przez określony czas określonej liczby nowych miejsc pracy w związku z realizacją nowej inwestycji,
- poniesienia przez przedsiębiorcę w określonym terminie kosztów kwalifikowanych nowej inwestycji,
- terminu zakończenia realizacji nowej inwestycji, po którego upływie koszty nowej inwestycji poniesione przez przedsiębiorcę nie mogą być uznane jako koszty kwalifikowane, z wyłączeniem dwuletnich kosztów pracy, kosztów związanych z najmem lub dzierżawą gruntów, budynków i budowli oraz leasingu finansowego, które mogą być kwalifikowane po terminie zakończenia inwestycji,
- maksymalnej wysokości kosztów kwalifikowanych, jakie mogą być uwzględnione przy określeniu maksymalnej wysokości pomocy publicznej,
- kryteriów ilościowych i kryteriów jakościowych, do których spełnienia zobowiązał się przedsiębiorca,
- terenu, na którym nowa inwestycja zostanie zrealizowana z uwzględnieniem danych ewidencyjnych nieruchomości.

Prawo do korzystania ze zwolnienia podatkowego wygasa z upływem okresu, na jaki została wydana decyzja o wsparciu, lub w momencie uchylecia, stwierdzenia nieważności lub

wygaszenia decyzji o wsparciu. Minister właściwy do spraw gospodarki uchyla decyzję o wsparciu, zgodnie z art. 17 ust. 2 Ustawy o WNI, jeżeli przedsiębiorca:

- zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej określonej w decyzji o wsparciu na terenie wskazanym w decyzji o wsparciu lub
- rażąco uchybił warunkom określonym w decyzji o wsparciu, lub
- nie usunął uchybień w realizacji warunków, o których mowa w pkt 2, stwierdzonych w toku kontroli, o której mowa w art. 22, w terminie do ich usunięcia wyznaczonym w wezwaniu ministra właściwego do spraw gospodarki.

O uchylenie decyzji o wsparciu może też wnieść sam przedsiębiorca. Uchylenie decyzji o wsparciu oznacza dla przedsiębiorcy dotkliwe konsekwencje finansowe, wiąże się nie tylko z utratą prawa do zwolnienia z podatku dochodowego, lecz także z obowiązkiem zwrotu wykorzystanej pomocy publicznej wraz z odsetkami (Szczotkowska, Gosek, 2022).

Stwierdzenie nieważności decyzji o wsparciu określa się w trybie art. 156 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r..., 1960), czyli gdy decyzja:

- wydana została z naruszeniem przepisów o właściwości,
- wydana została bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa,
- dotyczy sprawy już poprzednio rozstrzygniętej inną decyzją ostateczną albo sprawy, którą załatwiono milcząco,
- została skierowana do osoby niebędącej stroną w sprawie,
- była niewykonalna w dniu jej wydania i jej niewykonalność ma charakter trwały,
- w razie jej wykonania wywołałaby czyn zagrożony karą,
- zawiera wadę powodującą jej nieważność z mocy prawa.

Jednakże nie stwierdza się nieważności decyzji z powyższych przyczyn, jeżeli od dnia jej doręczenia lub ogłoszenia upłynęło 10 lat, a także gdy decyzja wywołała nieodwracalne skutki prawne. Przez nieodwracalność skutków prawnych należy rozumieć sytuację, gdy brak jest przepisów prawnych, które mogłyby stanowić dla organu administracji podstawę prawną do podjęcia aktów lub czynności mogących cofnąć, znieść lub odwrócić skutki prawne wywołane przez decyzję administracyjną dotkniętą wadą nieważności (Glibowski, 2021). Konsekwencją w przypadku stwierdzenia nieważności decyzji o wsparciu jest, podobnie jak w przypadku jej uchylenia, konieczność zwrotu całego niezapłaconego podatku wraz z odsetkami.

Z kolei w przypadku wygaszenia decyzji o wsparciu, to minister właściwy do spraw gospodarki stwierdza wygaśnięcie decyzji o wsparciu na wniosek przedsiębiorcy, który nie

skorzystał z pomocy publicznej w ramach tej decyzji, albo przedsiębiorcy, który skorzystał z pomocy publicznej i spełnił wszystkie warunki określone w decyzji o wsparciu oraz warunki udzielania pomocy publicznej, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 14 ust. 3. Spełnienie powyższych przesłanek, w przypadku wystąpienia przez przedsiębiorcę z wnioskiem o wygaszenie posiadanej decyzji o wsparciu, nie rodzi dla przedsiębiorcy żadnych dodatkowych konsekwencji.

Jeżeli przedsiębiorca dostrzega ryzyko niedotrzymania warunków wskazanych z decyzji o wsparciu, co mogłoby rodzić sankcję w postaci jej uchylecia, posiada możliwość wystąpienia z wnioskiem do ministra właściwego ds. gospodarki o zmianę decyzji o wsparciu. Ustawa o WNI wymienia zakres zmian, które nie mogą być przedmiotem wniosku, mianowicie, zgodnie z art. 17 ust. 4 Ustawy o WNI, zmiana nie może:

- dotyczyć obniżenia poziomu zatrudnienia, określonego w decyzji o wsparciu w dniu jej wydania, o więcej niż 20%, oraz
- skutkować zwiększeniem maksymalnej wysokości kosztów kwalifikowanych, określonych w zmienianej decyzji o wsparciu.

3.2.2. Rozporządzenie w sprawie pomocy publicznej udzielanej niektórym przedsiębiorcom na realizację nowych inwestycji

Podstawą prawną do wydania Rozporządzenia o WNI jest upoważnienie zawarte w art. 14 ust. 3 Ustawy o WNI, zgodnie z którym w drodze rozporządzenia Rada Ministrów określa:

- rodzaje działalności gospodarczej, na które nie będzie wydawana decyzja o wsparciu,
- szczegółowe kryteria jakościowe,
- szczegółowe kryteria ilościowe,
- sposób weryfikacji spełniania kryterium ilościowego oraz kryteriów jakościowych,
- warunki udzielania pomocy publicznej,
- maksymalną dopuszczalną wielkość pomocy publicznej, której można udzielić przedsiębiorcy,
- sposób ustalania terminu obowiązywania decyzji o wsparciu dla danej inwestycji,
- rodzaje kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą publiczną z tytułu nowej inwestycji,
- sposób dyskontowania kosztów inwestycji i wielkości pomocy publicznej na dzień wydania decyzji o wsparciu,
- sposób ustalania wielkości dopuszczalnej pomocy publicznej w przypadku prowadzenia działalności na podstawie więcej niż jednej decyzji o wsparciu,
- sposób wydzielenia organizacyjnego działalności objętej decyzją o wsparciu oraz prowadzenia rozliczeń w przypadku prowadzenia przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej nieobjętej decyzją o wsparciu,
- wzór wniosku o wydanie decyzji o wsparciu zawierający w szczególności określenie kategorii przedsiębiorcy, przedmiot działalności gospodarczej prowadzonej w ramach nowej inwestycji zawierający kody PKWiU związane wyłącznie z realizacją nowej inwestycji oraz elementy planu realizacji nowej inwestycji.

Zgodnie z powyższym (oraz z dyspozycją wynikającą z § 2 ust. 1 Rozporządzenia o WNI), decyzja o wsparciu nie jest wydawana na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie:

- wytwarzania materiałów wybuchowych, wytwarzania wyrobów tytoniowych, a także wyrobu, rozlewu i przetwarzania napojów alkoholowych oraz spirytusu przeznaczonego na cele inne niż produkcja biokomponentów,

- prowadzenia ośrodków gier oraz punktów przyjmowania zakładów wzajemnych, o których mowa w ustawie z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 165, 650, 723 i 1629),
- usług instalowania, napraw, konserwacji i remontu maszyn i urządzeń wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie realizacji nowej inwestycji realizowanej na podstawie decyzji o wsparciu,
- osadów ze ścieków kanalizacyjnych oraz usług związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, określonych w sekcji E w dziale 37 Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług ustanowionej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 września 2015 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) (Dz. U. poz. 1676 oraz z 2017 r. poz. 2453),
- odzysku surowców oraz usług związanych ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów, określonych w sekcji E w dziale 38 PKWiU, z wyjątkiem:
  - odpadów innych niż niebezpieczne nadających się do recyklingu określonych w kategorii 38.11.5,
  - odpadów niebezpiecznych określonych w pozycjach: 38.12.22.0, 38.12.24.0, 38.12.25.0 oraz w podkategorii 38.12.27,
  - odpadów rozpuszczalników organicznych określonych w kategorii 38.21.3,
  - surowców wtórnych oraz usług w zakresie odzysku surowców, określonych w grupie 38.3,
- usług związanych z rekultywacją i pozostałych usług związanych z gospodarką odpadami, określonych w sekcji E w dziale 39 PKWiU,
- obiektów budowlanych i robót budowlanych, określonych w sekcji F PKWiU,
- handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle, oraz usług związanych z zakwaterowaniem i usług gastronomicznych, określonych w sekcjach G i I PKWiU,
- usług holowania w transporcie drogowym, określonych w sekcji H w podkategorii 52.21.25 PKWiU,
- usług licencyjnych w zakresie informacji i komunikacji, określonych w sekcji J PKWiU, związanych z:
  - nabywaniem praw do książek, broszur, ulotek i map, określonych w kategorii 58.11.6,

- nabywaniem praw do korzystania z wykazów i list, w szczególności adresowych i telefonicznych, określonych w kategorii 58.12.3,
- nabywaniem praw do czasopism i pozostałych periodyków, określonych w kategorii 58.14.4,
- nabywaniem praw do pozostałych wyrobów drukowanych określonych w kategorii 58.19.3,
- nabywaniem praw do korzystania z gier komputerowych określonych w kategorii 58.21.4,
- nabywaniem praw do korzystania z programów komputerowych określonych w kategorii 58.29.5,
- usług w zakresie informacji i komunikacji, określonych w sekcji J PKWiU, w zakresie:
  - pozostałych publikacji on-line określonych w kategorii 58.19.2,
  - produkcji filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych, określonych w dziale 59, z wyjątkiem usług związanych z wydawaniem nagrań dźwiękowych i muzycznych, określonych w kategorii 59.20.3,
  - nadawania programów ogólnodostępnych i abonamentowych, określonych w dziale 60,
  - pozostałych usług w zakresie informacji określonych w grupie 63.9,
- usług finansowych i ubezpieczeniowych oraz usług związanych z obsługą rynku nieruchomości, określonych w sekcjach K i L PKWiU,
- usług profesjonalnych, naukowych i technicznych, określonych w sekcji M PKWiU, z wyjątkiem:
  - usług w zakresie audytu finansowego określonych w kategorii 69.20.1,
  - usług rachunkowo-księgowych określonych w kategorii 69.20.2,
  - usług w zakresie firm centralnych (head offices) oraz usług doradztwa związanych z zarządzaniem, określonych w dziale 70,
  - usług architektonicznych i inżynierskich oraz usług w zakresie badań i analiz technicznych, określonych w dziale 71,
  - usług w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych, określonych w dziale 72,
  - usług w zakresie specjalistycznego projektowania określonych w grupie 74.1,
  - usług doradztwa w sprawach środowiska określonych w podkategorii 74.90.13,

- usług administrowania i usług wspierających, określonych w sekcji N PKWiU, z wyjątkiem usług centrów telefonicznych (call center) określonych w grupie 82.2,
- usług administracji publicznej i obrony narodowej, usług w zakresie obowiązkowych zabezpieczeń społecznych, edukacji, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej oraz usług kulturalnych, rozrywkowych, sportowych i rekreacyjnych, określonych w sekcjach O-R PKWiU,
- pozostałych usług określonych w sekcji S PKWiU, z wyjątkiem usług naprawy i konserwacji komputerów i sprzętu komunikacyjnego, określonych w grupie 95.1 PKWiU,
- usług gospodarstw domowych i usług świadczonych przez organizacje międzynarodowe eksterytorialne, określonych w sekcjach T i U PKWiU,
- działalności gospodarczej, na której prowadzenie jest wymagane posiadanie koncesji, zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2018 r. poz. 755, z późn. zm.).

W treści Rozporządzenia o WNI zaimplementowane zostały również wyłączenia wynikające z przepisów unijnych, tj. art. 1 ust. 2 lit. c i d, ust 3-5 oraz art. 13 GBER.

Kryteria jakościowe, w tym maksymalna liczbę punktów, jaką można otrzymać za każde z kryteriów oraz sposoby ich weryfikacji zawarte są w załączniku nr 1 do Rozporządzenia o WNI i podzielone na kryteria dla sektora usług (Tab. 8) oraz dla sektora przemysłowego (Tab. 9). Co do zasady, kryteria dla obu sektorów są zbieżne, tj. kryterium zrównoważonego rozwoju gospodarczego oraz kryterium zrównoważonego rozwoju społecznego. Nieznaczne różnice wynikają ze sposobów spełnienia obu kryteriów.

Tabela 8. Szczegółowe kryteria jakościowe dla nowej inwestycji realizowanej w sektorze usług

Kryterium	Sposób spełnienia kryterium	Sposób weryfikacji spełnienia kryterium
Kryterium zrównoważonego rozwoju gospodarczego	Inwestycja w projekty usługowe wspierające branże zgodne z aktualną polityką rozwojową kraju , w których Rzeczpospolita Polska może uzyskać przewagę konkurencyjną, obejmujące inwestycję w ramach sektorów strategicznych zgodnych ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, tj.: - sektor żywności wysokiej jakości	Oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu dotyczące przedmiotu wiodącej działalności prowadzonej w ramach nowej inwestycji w okresie utrzymania inwestycji (ze wskazaniem klasyfikacji PKWiU).

	(PKWiU: 10.3, 10.7, 10.8, 11.07, 17.21, 20.15.3, 20.15.4, 20.15.5, 20.15.6, 20.15.7, 20.15.8, 20.2); - sektor środków transportu (PKWiU: 13.96, 20.16.5, 20.17, 22.11, 22.19.4, 24.42, 25.5, 25.61, 29.1, 29.2, 29.3, 30.2, 33.17); - sektor profesjonalnych urzędów elektrycznych i elektronicznych (PKWiU: 20.11, 20.13.23, 20.13.5, 20.13.64, 23.43, 24.41, 24.45, 25.3, 26.1, 26.2, 26.3, 26.51, 26.70.23, 26.70.24, 27.11, 27.12, 27.20.2, 27.31, 27.32, 27.4, 27.9); - sektor lotniczo-kosmiczny (PKWiU: 30.3); - sektor produktów higienicznych, leków i wyrobów medycznych (PKWiU: 17.22, 20.42, 20.53, 21.1, 21.2, 26.6, 30.92, 32.5); - sektor maszynowy (PKWiU: 25.73.5, 28.11, 28.12, 28.13, 28.21, 28.22.18, 28.25, 28.29.43, 28.3, 28.4, 28.9, 33.12.2, 33.2); - sektor odzysku materiałowego surowców i nowoczesnych tworzyw (PKWiU: 20.16.4, 38.3); sektor ekobudownictwa (PKWiU: 31.0, 27.5, 16.21, 16.22, 16.23.11, 17.24, 20.3, 20.52, 22.23.14, 23.11, 23.12, 23.31, 23.42); - sektor usług specjalistycznych (PKWiU: 62.03, 63.11.11, 70.22.1, 71.1, 72, 74.1); - sektor specjalistycznych usług teleinformatycznych (PKWiU: 58.21, 62.02.2, 62.01 z wyłączeniem 62.01.2) lub - sektory powiązane z inteligentnymi specjalizacjami województwa, w	

	którym jest planowana realizacja inwestycji.	
	Prowadzenie działalności B+R, gdzie: 1. 1% kosztów działalności ponoszonych przez przedsiębiorcę w danym roku podatkowym stanowią koszty: a) działalności badawczo-rozwojowej odpowiednio w rozumieniu art. 5a pkt 38 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych lub art. 4a pkt 26 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych lub b) zakupu usług badawczo-rozwojowych klasyfikowanych do usług w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych w rozumieniu przepisów w sprawie polskiej klasyfikacji wyrobów i usług, lub 2. zatrudnienie w ramach nowej inwestycji pracowników prowadzących prace rozwojowe, odpowiednio w rozumieniu art. 5a pkt 40 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych lub art. 4a pkt 28 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, wyniesie 2% ekwiwalentu czasu pracy wszystkich zatrudnionych pracowników.	W zakresie pkt 1 oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu, że w okresie utrzymania inwestycji 1% kosztów działalności ponoszonych przez przedsiębiorcę stanowią będą koszty działalności B+R lub zakupu usług badawczo-rozwojowych. W zakresie pkt 2 oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu, że 2% ekwiwalentu czasu pracy wszystkich zatrudnionych pracowników w okresie utrzymania inwestycji w ramach przedsiębiorstwa przeznaczona zostanie na prace rozwojowe.
	Wykorzystanie potencjału zasobów ludzkich. Aktywizacja zawodowa przez: - tworzenie lub zlecenie utworzenia i prowadzenia podmiotowi zewnętrznemu przyzakładowego żłobka lub przedszkola lub - pokrywanie 80% kosztów związanych z pobytem w żłobku, klubie dziecięcym lub placówce wychowania	Oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu, że w okresie utrzymania inwestycji: - będzie prowadził przyzakładowy żłobek lub przedszkole lub zleci jego utworzenie i prowadzenie podmiotowi zewnętrznemu lub - będzie pokrywać koszty związane z opieką nad dziećmi do lat 6 pracowników

	przedszkolnego, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, zespole wychowania przedszkolnego, punkcie przedszkolnym dziecka do lat 6, przy założeniu, że minimum 20% wszystkich pracowników zatrudnionych w ramach nowej inwestycji chce korzystać ze świadczenia, lub - zatrudnienie w związku z realizacją nowej inwestycji w zakładzie co najmniej 10% osób (w odniesieniu do ogólnej liczby nowo zatrudnionych pracowników) z orzeczeniem o niepełnosprawności.	zatrudnionych w zakładzie, lub - 10% nowo zatrudnionych pracowników w ramach nowej inwestycji będzie posiadało orzeczenie o niepełnosprawności.
	Tworzenie powiązań regionalnych. Współpraca z dostawcami, kooperantami w ramach realizacji nowej inwestycji.	Oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu, że w ramach nowej inwestycji przekaże w ramach zawartych umów kooperantom środki trwałe o wartości 0,5% kosztów kwalifikowanych w każdym roku utrzymania nowej inwestycji, które będą wykorzystywane przez kooperantów nienależących do tej samej grupy kapitałowej wyłącznie do wytwarzania produktów niezbędnych w procesie produkcji wynikającym z wydanej decyzji o wsparciu. Ponadto przedsiębiorca w każdym roku utrzymania inwestycji będzie współpracował w ramach nowej inwestycji z co najmniej trzema kooperantami prowadzącymi działalność w tym samym podregionie (NUTS 3), w którym realizowana będzie nowa inwestycja
	Robotyzacja i automatyzacja procesów prowadzonych w ramach nowej inwestycji.	Oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu, że w okresie utrzymania inwestycji utrzyma

	Zakup w ramach nowej inwestycji co najmniej jednego manipulacyjnego robota przemysłowego (definicja zgodna z normą PN-EN ISO 8373:2001), który jest automatycznie sterowaną, programowalną, wielozadaniową maszyną manipulacyjną o wielu stopniach swobody, posiadającą właściwości manipulacyjne lub lokomocyjne, stacjonarną lub mobilną, dla ważnych zastosowań przemysłowych, lub co najmniej jednego innego urządzenia (zgodnie z pozycją 493 KŚT) stanowiącego zestaw przeprogramowywanych manipulatorów i urządzeń sterujących, służącego do wykonywania funkcji ruchowych.	odpowiednią liczbę robotów przemysłowych lub innych urządzeń zakupionych w ramach nowej inwestycji, co do których zgodność z wymaganą normą będzie potwierdzona stosownym certyfikatem wydanym przez producenta danego robota lub urządzenia. Koszty związane z zakupem robota lub urządzenia muszą być włączone do ewidencji środków trwałych i pozostać w niej przez okres utrzymania inwestycji.
	Nowa inwestycja w odnawialne źródła energii o mocy przyłączeniowej co najmniej 15% większej niż wynikająca z umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej, która kwalifikowałaby się do otrzymania pomocy publicznej zgodnie z zasadami dotyczącymi pomocy państwa w sektorze energii, z zastrzeżeniem, że koszty poniesione w ramach tej inwestycji w odnawialne źródła energii nie będą stanowiły kosztów kwalifikowanych inwestycji realizowanej w ramach decyzji o wsparciu oraz inwestycja nie będzie korzystała z innych form wsparcia	Oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu, że w okresie utrzymania inwestycji część zapotrzebowania energetycznego przedsiębiorcy będzie pochodziła z powstałej po dniu wydania decyzji o wsparciu instalacji OZE.
	Posiadanie na dzień złożenia wniosku o wydanie decyzji o wsparciu statusu mikroprzedsiębiorcy, małego przedsiębiorcy albo średniego przedsiębiorcy.	Oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu o posiadanym statusie zgodnie ze stanem na dzień złożenia wniosku.
Kryterium zrównoważonego rozwoju społecznego	Utworzenie wysokopłatnych miejsc pracy i oferowanie stabilnego zatrudnienia, obejmujące utworzenie miejsc pracy związanych z nową inwestycją, w których średnie wynagrodzenie brutto przewyższa	Oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu, że w okresie utrzymania inwestycji roczne średnie wynagrodzenie brutto każdego pracownika

	przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej według aktualnego komunikatu Prezesa GUS oraz oferowanie w nich zatrudnienia dla co najmniej 80% osób na podstawie umowy o pracę.	zatrudnionego w ramach nowej inwestycji, z wyłączeniem członków zarządu – w przypadku spółek kapitałowych lub wspólników – w przypadku spółek osobowych, przewyższy przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej według aktualnego komunikatu Prezesa GUS oraz co najmniej 80% osób zatrudnionych w ramach nowej inwestycji po dniu wydania decyzji o wsparciu będzie zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.
	Prowadzenie działalności gospodarczej o niskim negatywnym wpływie na środowisko potwierdzone posiadaniem Certyfikatu EMAS, ETV lub ISO 14001 albo zastępującymi wskazane certyfikaty, dokumentu poświadczającego posiadanie statusu laureata GreenEvo lub Świadectwa Czystszej Produkcji, lub wpisu do Polskiego Rejestru Czystszej Produkcji i Odpowiedzialnej Przedsiębiorczości.	Oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu dotyczące spełnienia tego kryterium w okresie utrzymania inwestycji.
	Zlokalizowanie inwestycji: - w mieście średnim tracącym funkcje społeczno-gospodarcze lub - w gminie, na terenie której położone jest miasto, o którym mowa w pkt 1, lub - w gminie graniczącej z gminą, o której mowa w pkt 2, lub miastem średnim tracącym funkcje społeczno-gospodarcze, lub - na obszarze powiatów lub miast na prawach powiatu, w których stopa bezrobocia wynosi co najmniej 160% przeciętnej stopy bezrobocia w kraju, z wyłączeniem miast, w których zlokalizowana jest siedziba wojewody lub sejmiku województwa.	Oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu dotyczące lokalizacji inwestycji w okresie jej utrzymania, oceniane odpowiednio na podstawie tabeli miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze lub aktualnego obwieszczenia Prezesa GUS ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” na podstawie art. 82 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

	Wspieranie zdobywania wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz współpraca ze szkołami branżowymi, obejmujące: 1. oferowanie pracownikom szkoleń mających na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy lub 2. dofinansowanie kosztów kształcenia, lub 3. współpracę ze szkołami branżowymi, technikami, centrami kształcenia praktycznego, lub uczelniami wyższymi, polegającą na organizowaniu praktyk lub staży, lub 4. oferowanie pozaszkolnych zajęć edukacyjnych mających na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia, finansowanych przez przedsiębiorcę, lub 5. przekazanie na potrzeby szkoły, centrum kształcenia praktycznego lub uczelni maszyn oraz narzędzi, lub 6. stworzenie klasy patronackiej lub laboratorium, lub 7. kształcenie dualne, lub 8. prowadzenie przez zatrudnionego pracownika doktoratu wdrożeniowego.	Oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu. W zakresie pkt 1 i 2 przedsiębiorca składa oświadczenie, że w okresie utrzymania inwestycji poniesie koszty szkoleń świadczonych przez podmioty zewnętrzne lub kształcenia w jednostkach oświatowych lub uczelniach w wysokości co najmniej 1000 zł na pracownika na rok, dla co najmniej 50% pracowników zatrudnionych w ramach nowej inwestycji. W przypadku szkoleń wewnętrznych przedsiębiorca składa oświadczenie, że zatrudni pracownika, w zakresie obowiązków którego znajduje się wyłącznie szkolenie pracowników przedsiębiorcy. W zakresie pkt 3 przedsiębiorca składa oświadczenie, że zawrze umowę z organem prowadzącym szkołę lub centrum kształcenia praktycznego lub uczelnią, w sprawie prowadzenia w okresie utrzymania inwestycji praktyk lub staży studenckich u tego przedsiębiorcy. W zakresie pkt 4 przedsiębiorca składa oświadczenie, że zawrze umowę z organem prowadzącym szkołę lub centrum kształcenia praktycznego lub uczelnią, w sprawie oferowania, w okresie utrzymania inwestycji, uczniom lub studentom, finansowanych przez przedsiębiorcę, pozaszkolnych zajęć edukacyjnych, mających na celu uzyskanie, uzupełnienie

		lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy. W zakresie pkt 5 przedsiębiorca składa oświadczenie, że zawrze umowę z organem prowadzącym szkołę lub centrum kształcenia praktycznego lub uczelnią, której przedmiotem jest przekazanie, w okresie utrzymania inwestycji, na potrzeby tej szkoły, centrum kształcenia praktycznego lub uczelni maszyn oraz narzędzi, na podstawie protokołu przekazania maszyn oraz narzędzi. W zakresie pkt 6 przedsiębiorca składa oświadczenie, że zawrze umowę z organem prowadzącym szkołę lub centrum kształcenia praktycznego lub uczelnią, której przedmiotem jest stworzenie w okresie utrzymania inwestycji klasy patronackiej lub laboratorium. W zakresie pkt 7 przedsiębiorca składa oświadczenie, że zawrze umowę z organem prowadzącym szkołę lub centrum kształcenia praktycznego lub uczelnią, że w okresie utrzymania inwestycji przyjmie uczniów lub studentów na praktyczną naukę zawodu. W zakresie pkt 8 przedsiębiorca składa oświadczenie, że w okresie utrzymania inwestycji co najmniej jeden z jego pracowników otworzy przewód doktorski w ramach doktoratu

		wdrożeniowego.
	Podejmowanie działań w zakresie opieki nad pracownikiem, w szczególności oferowanie pracownikom: - udziału w dodatkowych programach opieki zdrowotnej wykraczających poza świadczenia wymagane przepisami prawa; - dodatkowych świadczeń pracowniczych z zakresu różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, ubezpieczeń, programów opieki zdrowotnej.	Oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu, że w okresie utrzymania inwestycji będzie ponosił koszty świadczeń w zakresie opieki nad pracownikiem w wysokości co najmniej 800 zł brutto na pracownika na rok, dla wszystkich pracowników zatrudnionych w ramach nowej inwestycji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia o WNI.

W przypadku sektora przemysłowego istnieje dodatkowa możliwość spełnienia kryterium zrównoważonego rozwoju gospodarczego poprzez *Przynależność do Krajowego Klastra Kluczowego*. W ramach kryterium zrównoważonego rozwoju społecznego dla sektora przemysłowego *Utworzenie wysokopłatnych miejsc pracy i oferowanie stabilnego zatrudnienia*, zastąpione jest *Utworzeniem wyspecjalizowanych miejsc pracy* (Tab. 9).

Tabela 9. Szczegółowe kryteria jakościowe dla nowej inwestycji realizowanej w sektorze przemysłowym

Kryterium	Sposób spełnienia kryterium	Sposób weryfikacji spełnienia kryterium
Kryterium zrównoważonego rozwoju gospodarczego	Przynależność do Krajowego Klastra Kluczowego wyłonionego w drodze konkursu organizowanego przez ministra właściwego do spraw gospodarki	Oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu, że w okresie utrzymania inwestycji będzie należał do Krajowego Klastra Kluczowego.
	Inwestycja w projekty przemysłowe wspierające branże zgodne z aktualną polityką rozwojową kraju (sposób spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług)	Sposób weryfikacji spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług.
	Prowadzenie działalności B+R (sposób spełnienia kryterium	Sposób weryfikacji spełnienia kryterium analogiczny jak w

	analogiczny jak w przypadku sektora usług)	przypadku sektora usług.
	Wykorzystanie potencjału zasobów ludzkich (sposób spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług)	Sposób weryfikacji spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług.
	Tworzenie powiązań regionalnych (sposób spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług)	Sposób weryfikacji spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług.
	Robotyzacja i automatyzacja procesów prowadzonych w ramach nowej inwestycji (sposób spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług)	Sposób weryfikacji spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług.
	Nowa inwestycja w odnawialne źródła energii (sposób spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług)	Sposób weryfikacji spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług.
	Posiadanie na dzień złożenia wniosku o wydanie decyzji o wsparciu statusu mikroprzedsiębiorcy, małego przedsiębiorcy albo średniego przedsiębiorcy.	Sposób weryfikacji spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług.
Kryterium zrównoważonego rozwoju społecznego	Utworzenie wyspecjalizowanych miejsc pracy w celu prowadzenia działalności gospodarczej objętej nową inwestycją i oferowanie stabilnego zatrudnienia, obejmujące zatrudnienie co najmniej 80% osób: - posiadających wykształcenie wyższe, średnie techniczne lub zawodowe poświadczane dyplomem, świadectwem lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu, oraz - na podstawie umowy o pracę.	Oświadczenie przedsiębiorcy złożone we wniosku o wydanie decyzji o wsparciu, że w okresie utrzymania inwestycji co najmniej 80% osób zatrudnionych na nowo utworzonych miejscach pracy w związku z realizacją nowej inwestycji zostanie zatrudnionych na podstawie umowy o pracę (nie wliczając członków zarządu - w przypadku spółek kapitałowych lub wspólników - w przypadku spółek osobowych) oraz że co najmniej 80% nowo zatrudnionych osób do realizacji nowej inwestycji będzie posiadać wykształcenie wyższe, średnie techniczne lub

		zawodowe, poświadczony dyplomem lub świadectwem, lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu.
	Prowadzenie działalności gospodarczej o niskim negatywnym wpływie na środowisko (sposób spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług)	Sposób weryfikacji spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług.
	Zlokalizowanie inwestycji (sposób spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług)	Sposób weryfikacji spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług.
	Wspieranie zdobywania wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz współpraca ze szkołami branżowymi (sposób spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług).	Sposób weryfikacji spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług.
	Podjęcie działań w zakresie opieki nad pracownikiem (sposób spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług).	Sposób weryfikacji spełnienia kryterium analogiczny jak w przypadku sektora usług.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia o WNI.

Za spełnienie kryteriów jakościowych przez przedsiębiorcę realizującego nową inwestycję w danym sektorze uznaje się uzyskanie łącznie nie mniej niż 6 punktów, ale nie mniej niż jeden punkt za każde z kryteriów. Punkty przyznawane są proporcjonalnie do liczby zadeklarowanych sposobów spełnienia kryteriów jakościowych. W przypadku nowej inwestycji zlokalizowanej na terenach, w których maksymalna intensywność pomocy regionalnej wynosi:

- 40% - za spełnienie kryteriów jakościowych uznaje się uzyskanie przez przedsiębiorcę łącznie nie mniej niż 5 punktów,
- 50% - za spełnienie kryteriów jakościowych uznaje się uzyskanie przez przedsiębiorcę łącznie nie mniej niż 4 punktów.

W praktyce wywiązanie się z tego obowiązku jest problematyczne ze względu na nieścisłe sformułowanie niektórych ze sposobów spełnienia oraz weryfikacji kryteriów. Należy więc poddać każdy z nich dodatkowej analizie (Tab. 10).

Inwestycja w projekty usługowe wspierające branże zgodne z aktualną polityką rozwojową kraju jest jednym ze sposobów spełnienia kryteriów, który budzi w praktyce

najmniej wątpliwości. Inwestorzy, co do zasady, posiadają wiedzę, jakimi kodami PKWiU posługują się w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Informacje w tym zakresie muszą być bowiem publikowane oraz aktualizowane m.in. przez spółki handlowe w Krajowym Rejestrze Sądowym. Więcej wątpliwości sprawia określenie ewentualnej zgodności z inteligentną specjalizacją województwa, w którym inwestycja została zlokalizowana. Nieliczne województwa (w tym np. śląskie) posługują się zestawieniem określającym jakie kody klasyfikacji PKWiU wpisują się w daną inteligentną specjalizację województwa, co stanowi istotne ułatwienie dla inwestorów. W większości województw jednak spotkać się można z bardzo szerokimi pojęciami definiującymi inteligentne specjalizacje, jak np. *Wnętrza przyszłości* czy *Przemysł jutra* w przypadku województwa wielkopolskiego. Weryfikacja tego sposobu spełnienia kryterium ma miejsce w trakcie okresu utrzymania inwestycji, co oznacza, że zadeklarowanie go wymusza konieczność prowadzenia działalności wpisującej się w dany kod PKWiU lub regionalną inteligentną specjalizację województwa przez okres od 3 lat (w przypadku MŚP) lub 5 lat (w przypadku przedsiębiorstw innych niż MŚP) po dacie zakończenia inwestycji objętej decyzją o wsparciu.

Prowadzenie działalności B+R oznacza konieczność prowadzenia przez inwestora w okresie utrzymania inwestycji działalności twórczej obejmującej badania naukowe lub prace rozwojowe, podejmowanej w sposób systematyczny w celu zwiększenia zasobów wiedzy oraz wykorzystania zasobów wiedzy do tworzenia nowych zastosowań. Działalność w tym zakresie powinna być prowadzona przez okres utrzymania inwestycji na określonej skali, co rodzi ryzyko, że istotny wzrost w ramach działalności operacyjnej osiągnięty po realizacji inwestycji może zdyskontować kwoty przeznaczone na działalność B+R czy też liczbę pracowników dedykowanych jej prowadzeniu. Kolejnym istotnym ryzykiem jest samo pojęcie działalności B+R, która zdefiniowana jest bardzo szeroko. Tym samym, pewne czynności realizowane przez inwestora mogą w jego ocenie wpisywać się w definicję ustawową działalności B+R, podczas gdy zdaniem organów kontrolujących nie.

Wykorzystanie potencjału zasobów ludzkich pojawiło się jako możliwość spełnienia kryteriów jakościowych w dniu 1 stycznia 2022 r. Warunki postawione inwestorom należy uznać za wymagające. W pierwszej kolejności przedsiębiorca nie posiada pewności, że zatrudniani przez niego pracownicy będą osobami posiadającymi dzieci, których dofinansowanie zgodnie z treścią przepisów pozwoli wypełnić zobowiązania wynikające z tego sposobu spełnienia kryterium. Po drugie, mając na względzie niską wartość wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w Polsce, osiągnięcie wskazanej w przepisach wartości na poziomie 10% w puli osób zatrudnionych na miejscach pracy utworzonych w ramach

realizacji inwestycji jest z definicji bardzo trudne (NIK, 2018). Omawiany sposób spełnienia kryterium podlega weryfikacji w okresie utrzymania inwestycji.

Tworzenie powiązań regionalnych również weszło w życie z dniem 1 stycznia 2022 r. Pomysł wprowadzenia rozwiązań obligujących inwestorów do kooperacji z lokalnymi podmiotami należy uznać za słuszny. Omawiany sposób spełnienia kryterium posiada jednak istotne zastrzeżenia, ograniczające się do współpracy na poziomie NUTS 3 oraz formy współpracy w postaci przekazywania co roku przez cały okres utrzymania inwestycji środków trwałych o wartości na poziomie przynajmniej 0,5% wartości kosztów kwalifikowanych nowej inwestycji. Dla przykładu, przy inwestycji z kosztami kwalifikowanymi na poziomie 100 mln PLN, realizowanej przez dużego przedsiębiorcę, oznacza to konieczność przekazania np. maszyn i urządzeń na łączną kwotę co najmniej 2,5 mln PLN. Spełnienie tych warunków weryfikowane będzie w okresie utrzymania inwestycji.

Robotyzacja i automatyzacja procesów prowadzonych w ramach nowej inwestycji także pojawiła się w przepisach z dniem 1 stycznia 2022 r. Ten sposób spełnienia kryteriów bazuje z kolei na błędnych założeniach, mianowicie na nieaktualnej normie PN-EN ISO 8373:2001 oraz na nieaktualnej klasyfikacji środków trwałych. Nabycie przynajmniej jednego robota musi mieć miejsce w okresie realizacji inwestycji, a jego utrzymanie musi trwać przez okres utrzymania inwestycji.

Nowa inwestycja w odnawialne źródła energii jest ostatnim ze sposobów spełnienia kryterium, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2022 r. W tym wypadku warto podkreślić sankcyjny charakter tego przepisu, uniemożliwiający potraktowanie nakładów związanych z nabywaniem infrastruktury OZE jako kosztów kwalifikowanych. Realizacja warunków tego sposobu spełnienia kryterium weryfikowana będzie w okresie utrzymania inwestycji, przy czym jednak sama instalacja OZE musi zostać utworzona do dnia zakończenia realizacji nowej inwestycji.

Posiadanie na dzień złożenia wniosku o wydanie decyzji o wsparciu statusu mikroprzedsiębiorcy, małego przedsiębiorcy lub średniego przedsiębiorcy jest jednym ze sposobów spełnienia kryteriów niebudzących większych wątpliwości. Status inwestora badany jest tylko raz, na moment składania wniosku, zgodnie z przepisami GBER.

W przypadku *Utworzenia wysokopłatnych miejsc pracy i oferowania stabilnego zatrudnienia* (sposób spełnienia kryterium specyficzny dla sektora usługowego), inwestorzy powinni pamiętać, że weryfikacji podlegać będą pracownicy zatrudnieni na wszystkich miejscach pracy, które zostały utworzone w ramach nowej inwestycji (tj. nie następuje ograniczenie weryfikacji wyłącznie do liczby etatów zadeklarowanych do utworzenia przez

inwestora w decyzji o wsparciu). Podobna zasada znajduje zastosowanie w przypadku *Utworzenia wyspecjalizowanych miejsc pracy* (sposób spełnienia kryterium specyficzny dla sektora przemysłowego).

Prowadzenie działalności gospodarczej o niskim negatywnym wpływie na środowisko nie budzi większych wątpliwości. Od inwestora jest wymagane bowiem wyłącznie posiadanie przez okres utrzymania inwestycji jednego z certyfikatów wymienionych w przepisach.

Zlokalizowanie inwestycji, podobnie jak sposób spełnienia kryterium polegający na posiadaniu statusu mikro, małego lub średniego przedsiębiorcy, badane jest wyłącznie na moment składania wniosku o wydanie decyzji o wsparciu. Informacje na temat preferencyjnych lokalizacji dostępne są na stronach poszczególnych SSE. W związku z tym omawiany sposób spełnienia kryterium nie budzi wątpliwości.

Wspieranie zdobywania wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz współpraca ze szkołami branżowymi jest najszerszym sposobem spełnienia kryterium. Inwestor ma do wyboru aż 8 potencjalnych działań, przy czym realizacja tylko jednego z nich oznacza wywiązanie się ze swoich zobowiązań w tym zakresie. Należy jednak podkreślić, że działania te muszą być podejmowane w okresie utrzymania inwestycji, a nie w trakcie jej realizacji.

Podejmowanie działań w zakresie opieki nad pracownikiem okazało się być natomiast sposobem spełnienia kryterium, którego interpretacja przez organy kontrole wybiega poza wykładnię literalną przepisu i może powodować istotne konsekwencje finansowe dla inwestorów. Wynika to z faktu, iż sformułowanie “wszystkich pracowników zatrudnionych w ramach nowej inwestycji” oznacza nie tylko osoby realnie zatrudnione w toku realizacji nowej inwestycji, ale w przypadku inwestycji typu *brownfield* również wszystkich dotychczasowych pracowników inwestora. Oznacza to, że jeżeli inwestor decyduje się na projekt inwestycyjny zakładający np. zwiększenie mocy produkcyjnych istniejącego zakładu, dotychczas zatrudniał 100 osób, a w ramach inwestycji utworzył 10 nowych miejsc pracy, to jego realne obciążenie z tytułu realizacji tego sposobu spełnienia kryterium może wynieść przy 5-letnim okresie utrzymania inwestycji 440 tys. PLN. W przepisie pojawia się również zobowiązanie inwestora do faktycznego *poniesienia* nakładów na działania w zakresie opieki nad pracownikiem. Oznacza to, że w przypadku braku chęci partycypacji wybranych pracowników np. w ogólnozakładowym programie dodatkowych ubezpieczeń medycznych, przedsiębiorca zobowiązany jest znaleźć taką formę benefitu dla tych pracowników, która jednocześnie spełni ich oczekiwania oraz pozwoli osiągnąć pułap 800 zł brutto.

Przynależność do Krajowego Klastra Kluczowego (sposób spełnienia kryterium dostępny wyłącznie dla sektora przemysłowego) również rodzi dla inwestora ryzyko związane

z faktem, iż status Krajowego Klastra Kluczowego przyznawany jest na okres 3 lat. W sytuacji 5-letniego okresu utrzymania inwestycji może dojść do sytuacji, gdy inwestor zobowiązany będzie porzucić dotychczasowy klaster i próbować dołączyć do innego, posiadającego na dany moment stosowny status pozwalający spełnić omawiany sposób spełnienia kryterium.

Tabela 10. Podsumowanie sposobów spełnienia kryteriów jakościowych wraz ze wskazaniem momentu/okresu ich weryfikacji oraz najistotniejszych ryzyk po stronie inwestora

Sposób spełnienia kryterium	Moment/okres weryfikacji	Najważniejsze ryzyka
Inwestycje w projekty usługowe/przemysłowe wspierające branże zgodne z aktualną polityką rozwojową kraju	W okresie utrzymania inwestycji	a) Niejasne sformułowanie sposobów wpisywania się nowej inwestycji w regionalne inteligentne specjalizacje wybranych województw b) Zmiana profilu prowadzonej działalności skutkująca zmianą wiodącego kodu PKWiU niewpisującego się w listę kodów zawartych w Rozporządzeniu o WNI
Prowadzenie działalności B+R	W okresie utrzymania inwestycji	a) Niejasna definicja działalności B+R b) Zwiększenie skali prowadzonej działalności operacyjnej przy braku proporcjonalnego wzrostu nakładów na B+R c) Zaprzestanie prowadzenia działalności B+R (np. w związku z decyzją strategiczną)

		na poziomie grupy kapitałowej)
Wykorzystanie potencjału zasobów ludzkich	W okresie utrzymania inwestycji	a) Brak pracowników pozwalających spełnić zobowiązanie związane z finansowaniem pobytu ich dzieci w żłobku, klubie dziecięcym, placówce wychowania przedszkolnego, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, zespole wychowania przedszkolnego lub w punkcie przedszkolnym. b) Brak możliwości zatrudnienia stosownej liczby pracowników posiadających orzeczenie o niepełnosprawności
Tworzenie powiązań regionalnych	W okresie utrzymania inwestycji	a) Konieczność ponoszenia istotnych nakładów w przypadku inwestycji o wysokiej wartości kosztów kwalifikowanych b) Ograniczenie terytorialne współpracy do poziomu NUTS 3
Robotyzacja i automatyzacja procesów prowadzonych w ramach nowej inwestycji	W okresie utrzymania inwestycji (przy czym nabycie przynajmniej 1 robota musi nastąpić w okresie realizacji inwestycji)	a) Nieaktualne normy dot. robota oraz klasyfikacji środków trwałych
Nowa inwestycja w odnawialne źródła energii	W okresie utrzymania inwestycji (przy czym utworzenie instalacji OZE	a) Brak możliwości kwalifikowania kosztów związanych

	musi nastąpić w okresie realizacji inwestycji)	z nabyciem OZE
Posiadanie na dzień złożenia wniosku o wydanie decyzji o wsparciu statusu mikroprzedsiębiorcy, małego przedsiębiorcy albo średniego przedsiębiorcy	Na moment składania wniosku o wydanie decyzji o wsparciu	a) Błędne określenie statusu przedsiębiorstwa (tj. w sposób niezgodny z wymaganiami GBER)
Utworzenie wysokopłatnych miejsc pracy i oferowanie stabilnego zatrudnienia / Utworzenie wyspecjalizowanych miejsc pracy	W okresie utrzymania inwestycji	a) Weryfikacja dotyczy wszystkich pracowników faktycznie zatrudnionych w związku z realizacją nowej inwestycji
Prowadzenie działalności gospodarczej o niskim negatywnym wpływie na środowisko	W okresie utrzymania inwestycji	a) Problemy ze spełnieniem wymagań narzuconych w procesie certyfikacji b) Negatywny wynik audytu prowadzonego cyklicznie przez firmę certyfikującą
Zlokalizowanie inwestycji	Na moment składania wniosku o wydanie decyzji o wsparciu	Brak
Wspieranie zdobywania wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz współpraca ze szkołami branżowymi	W okresie utrzymania inwestycji	Brak (ze względu na szeroki zakres możliwych do podjęcia działań)
Podejmowanie działań w zakresie opieki nad pracownikiem	W okresie utrzymania inwestycji	a) Świadczenia należy uiszczać na rzecz wszystkich pracowników w zakładzie objętym decyzją o wsparciu, w tym także osoby zatrudnione przed rozpoczęciem realizacji nowej inwestycji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia o WNI

Warto podkreślić również, że część sposobów spełnienia kryteriów jakościowych dla sektora usług jest dla niego nieprzystosowanych jak np. *Robotyzacja i automatyzacja procesów prowadzonych w ramach nowej inwestycji* czy *Prowadzenie działalności gospodarczej o niskim negatywnym wpływie na środowisko* (Wcisło, 2022).

Oprócz kryteriów jakościowych, przedsiębiorca ubiegający się o wsparcie jest zobowiązany spełnić kryterium ilościowe. Kryterium ilościowe rozumiane jest jako konieczność zadeklarowania określonej wartości kosztów kwalifikowanych inwestycji. Progi minimalne kryterium ilościowego zróżnicowane są w głównej mierze ze względu na stopę bezrobocia w powiecie, w którym realizowana jest nowa inwestycja. Zgodnie z § 4 ust. 2 Rozporządzenia o WNI, w przypadku realizacji nowej inwestycji w powiecie, w którym stopa bezrobocia jest:

- równa albo niższa od 60% przeciętnej stopy bezrobocia w kraju, przedsiębiorca zobowiązany jest do poniesienia kosztów kwalifikowanych nowej inwestycji w wysokości co najmniej 100 mln PLN;
- wyższa od 60% przeciętnej stopy bezrobocia w kraju, lecz nie wyższa niż przeciętna stopa bezrobocia w kraju, przedsiębiorca zobowiązany jest do poniesienia kosztów kwalifikowanych nowej inwestycji w wysokości co najmniej 80 mln PLN;
- wyższa od przeciętnej stopy bezrobocia w kraju, lecz nie wyższa niż 130% przeciętnej stopy bezrobocia w kraju, przedsiębiorca zobowiązany jest do poniesienia kosztów kwalifikowanych nowej inwestycji w wysokości co najmniej 60 mln PLN;
- wyższa od 130% przeciętnej stopy bezrobocia w kraju, lecz nie wyższa niż 160%, przedsiębiorca zobowiązany jest do poniesienia kosztów kwalifikowanych nowej inwestycji w wysokości co najmniej 40 mln PLN;
- wyższa od 160% przeciętnej stopy bezrobocia w kraju, lecz nie wyższa niż 200%, przedsiębiorca zobowiązany jest do poniesienia kosztów kwalifikowanych nowej inwestycji w wysokości co najmniej 20 mln PLN;
- wyższa od 200% przeciętnej stopy bezrobocia w kraju, lecz nie wyższa niż 250%, przedsiębiorca zobowiązany jest do poniesienia kosztów kwalifikowanych nowej inwestycji w wysokości co najmniej 15 mln PLN;
- wyższa od 250% przeciętnej stopy bezrobocia w kraju, przedsiębiorca zobowiązany jest do poniesienia kosztów kwalifikowanych nowej inwestycji w wysokości co najmniej 10 mln PLN.

Od powyższych zasad, ustawodawca przewidział szereg ustępstw. Pierwsze z nich przewidziane są dla nowych inwestycji zlokalizowanych w mieście średnich tracącym funkcje społeczno-gospodarcze (Tab. 11), gminie, na której terenie położone jest to miasto lub w gminie graniczącej z jedną z powyższych gmin, lub miast. W tej sytuacji przedsiębiorca zobowiązany jest do poniesienia kosztów kwalifikowanych inwestycji w wysokości co najmniej 10 mln PLN.

Tabela 11. Zestawienie miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze

Województwo	Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze
dolnośląskie	Bolesławiec, Bielawa, Dzierżoniów, Głogów, Jawor, Kamienna Góra, Kłodzko, Nowa Ruda, Lubań, Jelenia Góra, Legnica, Wałbrzych, Świdnica, Świebodzice, Ząbkowice Śląskie, Zgorzelec, Złotoryja
kujawsko-pomorskie	Chełmno, Inowrocław, Grudziądz, Włocławek, Nakło nad Notecią, Rypin, Świecie
lubelskie	Biłgoraj, Hrubieszów, Krasnystaw, Kraśnik, Lubartów, Łuków, Biała Podlaska, Chełm, Zamość, Radzyń Podlaski, Tomaszów Lubelski
lubuskie	Międzyrzecz, Nowa Sól, Żagań, Żary
łódzkie	Kutno, Łask, Opoczno, Radomsko, Sieradz, Tomaszów Mazowiecki, Wieluń, Zduńska Wola, Ozorków
małopolskie	Chrzanów, Gorlice, Nowy Sącz, Tarnów, Nowy Targ, Zakopane
mazowieckie	Ciechanów, Gostynin, Kozienice, Ostrołęka, Radom, Ostrów Mazowiecka, Pułtusk, Sierpc
opolskie	Brzeg, Kędzierzyn-Koźle, Kluczbork, Krapkowice, Namysłów, Nysa, Prudnik, Strzelce Opolskie
podkarpackie	Dębica, Jarosław, Jasło, Krosno, Przemyśl, Tarnobrzeg, Mielec, Nisko, Przeworsk, Sanok, Stalowa Wola
podlaskie	Augustów, Bielsk Podlaski, Grajewo, Hajnówka, Łomża, Sokółka, Zambrów
pomorskie	Bytów, Chojnice, Lębork, Słupsk, Malbork
śląskie	Bytom, Jastrzębie-Zdrój, Piekary Śląskie, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Zabrze, Rydułtowy, Zawiercie

świętokrzyskie	Busko-Zdrój, Jędrzejów, Końskie, Ostrowiec Świętokrzyski, Sandomierz, Skarżysko-Kamienna, Starachowice, Staszów
warmińsko-mazurskie	Bartoszyce, Braniewo, Działdowo, Ełk, Giżycko, Iława, Kętrzyn, Lidzbark Warmiński, Elbląg, Mrągowo, Olecko, Ostróda, Pisz, Szczytno
wielkopolskie	Chodzież, Gniezno, Koło, Konin, Piła, Pleszew, Turek, Złotów
zachodniopomorskie	Białogard, Choszczno, Gryfice, Stargard, Szczecinek, Świdwin, Wałcz

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia o WNI.

Dalsze obniżenie kryterium ilościowego związane jest z posiadaniem przez inwestora statusu mikroprzedsiębiorcy (obniżka o 98%), małego przedsiębiorcy (obniżka o 95%) lub średniego przedsiębiorcy (obniżka o 90%). W przypadku inwestycji typu brownfield realizowanej przez dużego lub średniego przedsiębiorcę przewidziana jest obniżka o 50%, przy czym obniżka wynikająca z realizacji tego typu inwestycji przez średniego przedsiębiorcę łączy się dodatkowo z obniżką o 90% z powodu posiadanego statusu (Tab. 12).

Duży oraz średni przedsiębiorcy mogą również skorzystać z 95% obniżki kryterium ilościowego w przypadku nowej inwestycji z zakresu wybranych usług (przy czym przedsiębiorca ma prawo obniżenia kosztów kwalifikowanych, jeżeli przedmiotem decyzji o wsparciu jest wyłącznie usługa lub usługi wskazane poniżej), do których należą usługi:

- związane z wydawaniem pozostałego oprogramowania, określone w klasie 58.29 PKWiU, z wyłączeniem usług licencyjnych związanych z nabywaniem praw do korzystania z programów komputerowych określonych w kategorii 58.29.5 PKWiU,
- związane z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki i usług powiązanych, określonych w dziale 62 PKWiU, z wyłączeniem oryginałów oprogramowania komputerowego określonych w kategorii 62.01.2 PKWiU,
- przetwarzania danych, zarządzania stronami internetowymi (hosting) oraz pozostałe usługi związane z zapewnieniem infrastruktury dla technologii informatycznych i komputerowych, określone w kategorii 63.11.1 PKWiU,
- w zakresie audytu finansowego określone w kategorii 69.20.1 PKWiU,
- rachunkowo-księgowo określone w kategorii 69.20.2 PKWiU,
- w zakresie firm centralnych (head offices) i doradztwa związanego z zarządzaniem, określone w dziale 70 PKWiU,
- architektoniczne i inżynierskie oraz w zakresie badań i analiz technicznych, określone w dziale 71 PKWiU,

- w zakresie specjalistycznego projektowania określone w grupie 74.1 PKWiU,
- doradztwa w sprawach środowiska określone w podkategorii 74.90.13 PKWiU,
- centrów telefonicznych (call center) określone w grupie 82.2 PKWiU lub
- naprawy i konserwacji komputerów i sprzętu komunikacyjnego, określone w grupie 95.1 PKWiU.

Tabela 12. Możliwości obniżenia wartości kryterium ilościowego

Procentowa wartość kryterium ilościowego	Podmioty, dla których przewidziana jest obniżka	Zasady przyznania obniżki	Zasady łączenia się obniżki z innymi obniżkami
98%	Mikroprzedsiębiorcy	Posiadanie statusu mikroprzedsiębiorcy na moment składania wniosku o wydanie decyzji o wsparciu	Nie dotyczy
95%	Mali przedsiębiorcy	Posiadanie statusu małego przedsiębiorcy na moment składania wniosku o wydanie decyzji o wsparciu	Nie dotyczy
95%	Duży i średni przedsiębiorcy	Posiadanie statusu dużego lub małego przedsiębiorcy na moment składania wniosku o wydanie decyzji, o której wsparciu przedmiotem będą wyłącznie usługi lub usługi wskazane w § 4 ust. 4 pkt. 1 Rozporządzenia o WNI	Obniżka o 50% w związku z realizacją projektu typu <i>brownfield</i>
90%	Średni przedsiębiorcy	Posiadanie statusu średniego przedsiębiorcy na moment składania wniosku o wydanie decyzji o wsparciu	Obniżka o 50% w związku z realizacją projektu typu <i>brownfield</i>
90%	Duży, średni, mali	Lokalizacja	1) Obniżka o 98% w

	oraz mikroprzedsiębiorcy	inwestycji w mieście średnim tracącym funkcje społeczno-gospodarcze, gminie, na której terenie położone jest to miasto lub w gminie graniczącej z jedną z powyższych gmin, lub miast.	przypadku inwestycji realizowanej przez mikroprzedsiębiorcę 2) Obniżka o 95% w przypadku inwestycji realizowanej przez małego przedsiębiorcę 3) Obniżka o 95% w przypadku inwestycji, której przedmiotem będą wyłącznie usługa lub usługi wskazane w § 4 ust. 4 pkt. 1 Rozporządzenia o WNI 4) Obniżka o 90% w przypadku inwestycji realizowanej przez średniego przedsiębiorcę 5) Obniżka o 50% w związku z realizacją projektu typu <i>brownfield</i>
50%	Duży i średni przedsiębiorcy	Posiadanie statusu dużego lub średniego przedsiębiorcy na moment składania wniosku o wydanie decyzji o wsparciu, której przedmiotem będzie realizacja projektu typu <i>brownfield</i>	1) Obniżka o 95% w przypadku inwestycji, której przedmiotem będą wyłącznie usługa lub usługi wskazane w § 4 ust. 4 pkt. 1 Rozporządzenia o WNI, lub 2) Obniżka o 90% w przypadku inwestycji realizowanej przez średniego przedsiębiorcę

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia o WNI.

Decyzję o wsparciu, zgodnie z § 7 ust. 1 Rozporządzenia o WNI, wydaje się na maksymalny okres:

- 10 lat (12 lat od 1 stycznia 2024 r.) - w przypadku nowej inwestycji zlokalizowanej na terenie województwa dolnośląskiego, wielkopolskiego lub w gminach należących do regionu warszawskiego stołecznego,

- 12 lat (14 lat od 1 stycznia 2024 r.) - w przypadku nowej inwestycji zlokalizowanej w regionie o maksymalnej intensywności pomocy publicznej wynoszącej 30% lub 40%,
- 15 lat - w przypadku nowej inwestycji zlokalizowanej w regionie o maksymalnej intensywności pomocy publicznej wynoszącej 50% lub w sytuacji gdy teren realizacji nowej inwestycji stanowi przynajmniej w 51% grunt posiadający status specjalnej strefy ekonomicznej.

Maksymalna dopuszczalna wielkość pomocy publicznej w postaci zwolnienia podatkowego kalkulowana jest jako iloczyn maksymalnej intensywności pomocy określonej dla danego obszaru oraz:

- kosztów nowej inwestycji, lub
- dwuletnich kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników, obejmujących koszty płacy brutto tych pracowników, powiększone o składki obowiązkowe, takie jak składki na ubezpieczenie społeczne, ponoszone przez przedsiębiorcę od dnia zatrudnienia tych pracowników.

Intensywność pomocy na terytorium Polski, w odniesieniu do poszczególnych terytoriów została szczegółowo omówiona w rozdziale 2.4.

Za koszty nowej inwestycji uznaje się:

- koszty związane z nabyciem gruntów lub prawa ich użytkowania wieczystego,
- cenę nabycia albo koszt wytworzenia we własnym zakresie środków trwałych, pod warunkiem zaliczenia ich, zgodnie z odrębnymi przepisami, do składników majątku podatnika i zaliczenia ich do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych,
- koszt rozbudowy lub modernizacji istniejących środków trwałych,
- cenę nabycia wartości niematerialnych i prawnych związanych z transferem technologii przez nabycie praw patentowych, licencji, know-how i nieopatentowanej wiedzy technicznej,
- koszt związany z najmem lub dzierżawą gruntów, budynków i budowli - pod warunkiem że okres najmu lub dzierżawy trwa co najmniej 5 lat, a w przypadku mikroprzedsiębiorstw, małych przedsiębiorstw i średnich przedsiębiorców - co najmniej 3 lata, licząc od przewidywanego terminu zakończenia nowej inwestycji,
- cenę nabycia aktywów innych niż grunty, budynki i budowle objęte najmem lub dzierżawą, w przypadku gdy najem lub dzierżawa ma postać leasingu finansowego oraz obejmuje zobowiązanie do nabycia aktywów z dniem upływu okresu najmu, lub dzierżawy.

Wymienione koszty są pomniejszone o naliczony podatek od towarów i usług oraz o podatek akcyzowy, jeżeli możliwość ich odliczeń wynika z odrębnych przepisów i poniesione zostały w okresie realizacji inwestycji, a w przypadku kosztów dot. najmu lub dzierżawy gruntów, budynków i budowli - poniesione wyłącznie w okresie 5 lat w przypadku dużych przedsiębiorców, albo 3 lat w przypadku mikroprzedsiębiorców, małych przedsiębiorców i średnich przedsiębiorców, liczonych od dnia zakończenia nowej inwestycji.

Cenę nabycia i koszt wytworzenia środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych ustala się zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.

Nabywane środki trwałe, aby mogły zostać uznane za koszty kwalifikowane inwestycji, muszą być nowe, z wyjątkiem aktywów nabywanych przez mikroprzedsiębiorców, małych przedsiębiorców i średnich przedsiębiorców. Duży przedsiębiorcy mogą kwalifikować koszt związany z nabyciem używanych środków trwałych wyłącznie w sytuacji realizacji nowej inwestycji polegającej na nabyciu zakładu, który został zamknięty lub zostałby zamknięty, gdyby nie nastąpił jego zakup.

Wartości niematerialne i prawne kwalifikują się jako koszty nowej inwestycji pod warunkiem spełnienia łącznie następujących przesłanek wskazanych w § 8 ust. 3 Rozporządzenia o WNI:

- będą wykorzystane przez przedsiębiorcę otrzymującego regionalną pomoc inwestycyjną wyłącznie w zakładzie, na rzecz którego przedsiębiorca otrzymuje wsparcie, oraz będą ujęte w aktywach tego zakładu i pozostaną w nim przez okres co najmniej 5 lat, a w przypadku mikroprzedsiębiorcy, małego przedsiębiorcy i średniego przedsiębiorcy - przez okres co najmniej 3 lat,
- będą nabyte na warunkach rynkowych od osoby trzeciej niepowiązanej z nabywcą,
- będą podlegać amortyzacji zgodnie z przepisami o podatku dochodowym.

Duże przedsiębiorstwa muszą się mierzyć także z innymi ograniczeniami, mianowicie w przypadku realizacji nowej inwestycji polegającej na zasadniczej zmianie procesu produkcji, koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą muszą przekraczać koszty amortyzacji aktywów związanych z działalnością podlegającą modernizacji, poniesione w ciągu trzech lat obrotowych poprzedzających rok obrotowy, w którym został złożony wniosek. Przy realizacji nowej inwestycji polegającej na dywersyfikacji produkcji istniejącego zakładu, koszty kwalifikujące się do objęcia pomocą muszą przekraczać o co najmniej 200% wartość księgową ponownie wykorzystywanych aktywów, wykazaną na koniec roku obrotowego poprzedzającego rok obrotowy, w którym rozpoczęto realizację tej nowej inwestycji (zgodnie z § 8 ust. 6 Rozporządzenia o WNI).

Pomimo relatywnie precyzyjnego zdefiniowania katalogu kosztów kwalifikowanych w przypadku kosztów inwestycji, od kilku lat obserwuje się próby jego zawężania przez organy podatkowe. Na obecną chwilę, Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej wydał ponad 20 interpretacji indywidualnych prawa podatkowego, w których na podstawie treści pkt 32 Objaśnień podatkowych podważył prawo do kwalifikowania szeregu nakładów, związanych m.in. z częścią socjalną oraz administracyjną przeznaczoną dla pracowników biurowych, placem, ogrodzeniem, trafostacją oraz instalacjami doprowadzającymi i rozprowadzającymi po budynku media, których nie da się jednoznacznie przyporządkować części produkcyjnej (np. interpretacja indywidualna z dnia 5 sierpnia 2022 r., sygn. 01114-KDIP2-1.4011.493.2022.1.KW), zagospodarowaniem terenu, stołówką/jadalnią dla personelu biurowego (np. interpretacja indywidualna z dnia 4 lipca 2022 r., sygn. 0111-KDIB1-3.4010.277.2022.1.IM) (Wcisło, Folwarczny, 2022). Przytoczony pkt 32 Objaśnień podatkowych wskazuje, że *„Nie każdy koszt mieszczący się w katalogu kosztów kwalifikowanych może być uznany za kwalifikowany. Jeżeli realizowana inwestycja nie powoduje zwiększenia zdolności produkcyjnej istniejącego przedsiębiorstwa, dywersyfikacji produkcji albo zasadniczej zmiany dotyczącej procesu produkcyjnego, nie spełnia tym samym wymagań zawartych w definicji nowej inwestycji”*. Na gruncie tego twierdzenia, Minister Finansów nie pozwala uznawać za koszty kwalifikowane tych wydatków, które bezpośrednio nie wypełniają znamion realizowanej „nowej inwestycji”, pod kątem wpływu poszczególnych nakładów na zwiększenie zdolności produkcyjnej lub dywersyfikacji produkcji. Stanowisko to jest praktycznie jednomyślnie podważane przez sądy administracyjne, które wskazują, że w przepisach brak jest jakichkolwiek zapisów pozwalających na zawężanie katalogu kosztów kwalifikowanych, którego dopuszczają się organy skarbowe (np. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 19 stycznia 2021 r., sygn. III SA/Wa 1706/20 lub wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 15 marca 2022 r., sygn. I SA/Po 518/21).

Znacznie mniej kontrowersji budzi korzystanie ze zwolnienia podatkowego, którego limit budowany jest na podstawie dwuletnich kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników. Przez tworzenie nowych miejsc pracy w związku z nową inwestycją rozumie się wzrost netto liczby pracowników w danym zakładzie, w rozumieniu art. 2 pkt 32 GBER, w związku z realizacją nowej inwestycji, w stosunku do średniego zatrudnienia w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień złożenia wniosku o wydanie decyzji o wsparciu. Przez nowe miejsca pracy tworzone w związku z nową inwestycją, o których mowa w ust. 4, należy rozumieć liczbę miejsc pracy utworzonych po dniu wydania decyzji o wsparciu, w związku z

realizacją nowej inwestycji, jednak nie później niż w okresie 3 lat od zakończenia nowej inwestycji. Liczba miejsc pracy oznacza pracowników zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie jednego roku wraz z pracownikami zatrudnionymi w niepełnym wymiarze czasu pracy, w przeliczeniu na etaty w pełnym wymiarze czasu pracy, w tym pracownikami zatrudnionymi na podstawie umowy o pracę na czas określony w celu wykonywania pracy o charakterze dorywczym lub sezonowym.

Warunkiem korzystania ze zwolnienia podatkowego w PSI jest wypełnienie stosownych zobowiązań związanych z utrzymaniem nowej inwestycji objętej wsparciem. W przypadku gdy kwota zwolnienia podatkowego kalkulowana jest w oparciu o koszty inwestycji, przedsiębiorca ma obowiązek utrzymania własności składników majątku, z którymi były związane wydatki inwestycyjne (przez okres co najmniej 5 lat w przypadku dużego przedsiębiorcy lub co najmniej 3 lata w przypadku mikro, małych i średnich przedsiębiorstw). Inwestor ten zobowiązany jest także do utrzymania nowej inwestycji w regionie, w którym udzielono wsparcia (przez okres co najmniej 5 lat w przypadku dużego przedsiębiorcy lub co najmniej 3 lata w przypadku mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, licząc od dnia zakończenia nowej inwestycji).

Jeżeli kwota zwolnienia kalkulowana jest na bazie dwuletnich kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników, inwestor ma obowiązek utrzymania każdego nowej miejsca pracy (przez okres co najmniej 5 lat w przypadku dużego przedsiębiorcy lub co najmniej 3 lata w przypadku mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, licząc od dnia jego utworzenia).

Ostatnią z istotnych kwestii regulowanych przez przepisy Rozporządzenia o WNI jest moment, w którym inwestor może rozpocząć korzystanie ze zwolnienia podatkowego. Jeżeli inwestor korzysta z pomocy z tytułu tworzenia nowych miejsc pracy w związku z nową inwestycją, to zwolnienie przysługuje mu począwszy od miesiąca, w którym rozpoczął ponoszenie kosztów pracy. Wsparcie z tytułu kosztów inwestycji przysługuje natomiast od miesiąca, w którym inwestor poniósł te koszty, po dniu wydania decyzji o wsparciu. Zagadnienie to również jest przedmiotem sporów przedsiębiorców i organów podatkowych. Analogicznie jak w przypadku katalogu kosztów kwalifikowanych, spór dotyczy wyłącznie inwestorów kalkulujących kwotę dostępnego zwolnienia podatkowego na bazie kosztów inwestycji. Organy podatkowe usiłują narzucić podejście, zgodnie z którym wsparcie w postaci zwolnienia podatkowego przysługuje inwestorom dopiero w momencie uzyskania dochodu z tytułu nowej inwestycji. Stanowisko to jest jednak konsekwentnie podważane przez sądy administracyjne (np. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu z dnia 18 marca 2021 r., sygn. I SA/Op 22/21).

3.2.3. Interpretacja ogólna i objaśnienia podatkowe

Oprócz aktów normatywnych, zasady funkcjonowania przedsiębiorców w PSI determinują również dokumenty o charakterze pomocniczym, tj. Interpretacja ogólna (Interpretacja ogólna..., 2019) oraz Objąsnienia podatkowe (Objąsnienia podatkowe..., 2020).

Interpretacja ogólna pojawiła się w obiegu prawnym jako odpowiedź na rozbieżne stanowiska Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej w odniesieniu do pytań podatników o zakres prawa do zwolnienia w przypadku inwestycji polegających na rozbudowie mocy produkcyjnych istniejącego zakładu. Powodem wątpliwości podatników była wykładnia literalna art. 3 Ustawy o WNI, zgodnie z którym wsparcie jest udzielane przedsiębiorcy w związku z realizacją nowej inwestycji, co oznacza brak pewności co do faktycznego zakresu zwolnienia podatkowego w przypadku realizacji nowej inwestycji, polegającej na zwiększeniu zdolności produkcyjnej istniejącego zakładu. Brakowało precyzyjnego określenia, czy należy stosować dodatkowe wydzielenie dochodu powstałego wyłącznie z wykorzystaniem składników majątku nabytego w ramach nowej inwestycji, czy też istnieje możliwość, by zwolnieniu podatkowemu podlegał cały dochód wygenerowany w ramach zakładu objętego decyzją o wsparciu (Wcisło, 2021).

W ocenie przedsiębiorców, przyjęcie interpretacji zakładającej konieczność wydzielenia, jako dochodu podlegającego zwolnieniu, wyłącznie tej jego części, która została wygenerowana z wykorzystaniem nowych składników majątku, jest w praktyce niemożliwe (nabywane aktywa nie są w stanie funkcjonować samodzielnie). Innymi słowy, zespół aktywów nabywanych w ramach nowej inwestycji nie odpowiada samodzielnie za generowanie żadnego dochodu (Wcisło, Szymczyk, Kuś, 2021).

W celu zapewnienia jednolitego stosowania prawa podatkowego przez organy podatkowe, Minister Finansów, Inwestycji i Rozwoju zdecydował się opublikować Interpretację ogólną z datą 25 października 2019 r. Zgodnie z jej zapisami, w przypadku nowych inwestycji objętych decyzją o wsparciu, polegających na rozbudowie mocy produkcyjnych istniejącego zakładu, dopuszczalne jest korzystanie ze zwolnienia podatkowego dla całości dochodu generowanego przez objęty inwestycją zakład, jeżeli realizacja nowej inwestycji następuje w sposób angażujący posiadane już aktywa oraz jeżeli nowa inwestycja stanowi nieodłączny i zależnie funkcjonalny element w odniesieniu do już istniejącego zespołu składników majątku (tzw. ściśle związki).

Ponieważ Interpretacja ogólna nie zawierała żadnych praktycznych przykładów, pozwalających w klarowny sposób wskazać inwestorom sposobów potwierdzenia spełnienia zawartych w niej przesłanek, w dniu 6 marca 2020 r. opublikowane zostały Objąsnienia

podatkowe, zawierające więcej wytycznych. W szczególności, w Objaśnieniach podatkowych (pkt. 38) znajduje się lista pytań, które pozwalają podatnikom samodzielnie dokonać oceny w zakresie spełnienia przesłanek tzw. ścisłych związków, tj.:

- czy nowa inwestycja polega na zakupie nowych środków trwałych (wartości niematerialnych i prawnych), które są jedynie uzupełnieniem do istniejących składników majątku czy też stanowi niezależny element służący produkcji odpowiednich komponentów produkcji (całości lub części produkcji),
- jakie jest umiejscowienie istniejących składników w procesie produkcji w stosunku do nabytych środków trwałych (wartości niematerialnych i prawnych) oraz ich bezpośredni wpływ na wytworzenie komponentu (produktu, półproduktu),
- czy nowa inwestycja dotyczy rozbudowy lub modernizacji istniejących środków trwałych i czy ta rozbudowa lub modernizacja dotyczy całości procesu produkcyjnego czy też jego części,
- czy użyteczność istniejących środków trwałych (wartości niematerialnych i prawnych) jest konieczna dla wytworzenia komponentu (produktu, półproduktu),
- jaki jest poziom zintegrowania istniejących środków trwałych (wartości niematerialnych i prawnych) w stosunku do składników nowej inwestycji, mający wpływ na wytworzenie dochodu z nowej inwestycji,
- czy nowa inwestycja służy do wytworzenia nowych rodzajów wyrobów (komponentów) w ramach wyodrębnionych i ściśle przypisanych procesów produkcyjnych, czy też nowa inwestycja będzie wykorzystywana do zwiększenia możliwości produkcyjnych w zakresie dotychczasowego asortymentu produkcji w ramach istniejących, ale rozbudowanych lub zmodernizowanych procesów technologicznych,
- czy przy eksploatacji nowej linii produkcyjnej będzie wykorzystywana dotychczasowa infrastruktura produkcyjna, a do eksploatacji dotychczasowej linii będą wykorzystywane nowe maszyny i urządzenia.

Objaśnienia podatkowe nie zawierają jednak żadnej precyzyjnej wskazówki pozwalającej określić co należy zrobić w sytuacji, gdy podatnik jest w stanie udzielić pozytywnej (pod kątem identyfikacji tzw. ścisłych związków) odpowiedzi na większość z podanych powyżej pytań, a na pozostałe jego odpowiedź jest negatywna. Brak jakiegokolwiek przelicznika czy formalnych wyjaśnień w tym zakresie spowodował, że nawet pojawienie się Objaśnień podatkowych nie rozwiązało wątpliwości inwestorów, którzy przeważnie

funkcjonują z brakiem zabezpieczonej pozycji podatkowej aż do momentu kontroli organów podatkowych.

Co więcej, objaśnienia podatkowe poruszają również inne aspekty związane z prowadzeniem działalności w ramach PSI, z czego część z nich budzi uzasadnione wątpliwości podatników (np. nakłady okołoprodukcyjne opisane w podrozdziale 3.3.2). Kwestie te stanowią wielokrotnie przedmiot sporu na linii inwestor - organy skarbowe, który w zdecydowanej większości przypadków wygrywany jest przez podatników. Wynika to głównie z faktu, iż objaśnienia podatkowe (podobnie jak interpretacja ogólna) stanowią akty pozanormatywne i na ich podstawie nie może dojść do zawężenia praw czy zwiększenia obowiązków przedsiębiorców funkcjonujących w PSI.

3.3. Analiza porównawcza w zakresie podobieństw oraz różnic pomiędzy rozwiązaniami stosowanymi w ramach specjalnych stref ekonomicznych i Polskiej Strefy Inwestycji

Analizując przepisy regulujące zasady funkcjonowania SSE w Polsce oraz PSI, należy stwierdzić, że w obu przypadkach mamy do czynienia z bardzo zbieżnymi mechanizmami wsparcia. W obu przypadkach mówimy bowiem o możliwości uzyskania zwolnienia podatkowego w związku z realizacją nowej inwestycji. Pomimo tego, można wskazać na występowanie szeregu różnic związanych zarówno z warunkami aplikowania czy zakończenia prowadzenia działalności w ramach SSE oraz PSI, jak i wytycznymi organów podatkowych, co do korzystania z dostępnego w obu reżimach zwolnienia podatkowego (Tab. 13, Tab. 14).

Tabela 13. Zestawienie podobieństw i różnic w zakresie warunków aplikowania oraz zakończenia działalności w ramach SSE i PSI

Warunek/zasada	SSE	PSI
Forma pomocy publicznej	Zwolnienie z podatku dochodowego w związku z realizacją nowej inwestycji	
Organ właściwy	Minister właściwy ds. gospodarki	
Lokalizacja inwestycji	Wyłącznie grunt posiadający status SSE (pierwotnie wyznaczony lub powstały w ramach procedury rozszerzenia)	Terytorium całej Polski
Definicja nowej inwestycji	Definicja inwestycji początkowej zgodnie z Rozporządzeniem GBER	
Zakres działalności niepodlegającej wsparciu	Co do zasady zbieżny, w ramach PSI możliwość uzyskania wsparcia dodatkowo na działalność w zakresie: • usług architektonicznych i inżynierskich oraz usług w zakresie badań i analiz technicznych, określonych w dziale 71 (w przypadku SSE dopuszczalne są wyłącznie usługi w zakresie badań i analiz technicznych określone w grupie 71.2),	

	• usług w zakresie specjalistycznego projektowania określonych w grupie 74.1, • usług doradztwa w sprawach środowiska określonych w podkategorii 74.90.13	
Nazwa decyzji dającej prawo do korzystania z pomocy publicznej	Zezwolenie	Decyzja o wsparciu
Zobowiązania inwestora	Co do zasady zbieżne, w ramach PSI dodatkowo konieczność zadeklarowania spełnienia kryterium ilościowego oraz kryteriów jakościowych.	
Kryterium ilościowe	100 tys. EUR	Od 100 tys. do 100 mln PLN, w zależności od miejsca lokalizacji inwestycji oraz wielkości przedsiębiorcy
Kryteria jakościowe	Brak	Konieczność uzyskania od 4 do 6 pkt w ramach oceny jakościowej, w zależności od miejsca lokalizacji inwestycji
Możliwe zmiany w treści decyzji uprawniającej do korzystania z pomocy publicznej	Dopuszczalny zakres zmian nie obejmuje zwiększenia kwoty kosztów kwalifikowanych oraz redukcji zatrudnienia o więcej niż 20%	
Mechanizm sankcyjny	Co do zasady zbieżny, w przypadku SSE nosi nazwę uchylecia zezwolenia, w PSI nosi nazwę cofnięcia decyzji o wsparciu. W obu reżimach konieczność zwrotu niezapłaconego podatku oraz odsetek kalkulowanych jak dla zaległości podatkowych	

Możliwość zakończenia korzystania z pomocy publicznej	Co do zasady zbieżna, w obu reżimach procedura nosi nazwę wygaszenia zezwolenia/decyzji o wsparciu i jest dostępna po spełnieniu tych samych przesłanek. Mechanizm wygaszenia oznacza brak konsekwencji podatkowych dla inwestora.

Źródło: opracowanie własne

Najważniejszą różnicą pomiędzy SSE a PSI jest odejście od ograniczeń terytorialnych lokalizacji inwestycji w ramach PSI. Aby móc aplikować o wsparcie w przypadku SSE, konieczna była realizacja przedsięwzięcia na gruntach objętych statusem SSE. W ramach PSI natomiast możliwe jest aplikowanie o zwolnienie podatkowe dla nowych inwestycji realizowanych na terytorium całego kraju.

Organem właściwym w sprawach związanych z SSE oraz PSI pozostaje minister właściwy ds. gospodarki (aktualnie Minister Rozwoju i Technologii).

Zarówno w przypadku SSE jak i PSI, inwestycja musi spełniać przesłanki definicji „inwestycji początkowej”, której literalna wykładnia sprowadza się do tych samych typów nowej inwestycji, tj.:

- założenie nowego zakładu, lub
- zwiększenie zdolności produkcyjnej istniejącego zakładu, lub
- dywersyfikacja produkcji zakładu poprzez wprowadzenie produktów uprzednio nieprodukowanych w zakładzie, lub
- zasadnicza zmiana dotycząca procesu produkcyjnego istniejącego zakładu, lub
- nabycie aktywów należących do zakładu, który został zamknięty lub zostałyby zamknięty, gdyby zakup nie nastąpił.

Zakres działalności, na którą nie może być przyznana pomoc publiczna w postaci zwolnienia podatkowego również pozostaje, co do zasady, zbieżna w obu reżimach. W ramach PSI, w przeciwieństwie do SSE, istnieje możliwość uzyskania pomocy również na działalność w zakresie:

- usług architektonicznych i inżynierskich oraz usług w zakresie badań i analiz technicznych, określonych w dziale 71 (w przypadku SSE dopuszczalne są wyłącznie usługi w zakresie badań i analiz technicznych określone w grupie 71.2),
- usług w zakresie specjalistycznego projektowania określonych w grupie 74.1,
- usług doradztwa w sprawach środowiska określonych w podkategorii 74.90.13.

Prawo do korzystania ze zwolnienia wynika z faktu posiadania przez inwestora decyzji administracyjnej, która w reżimie SSE nosiła nazwę zezwolenia, a w PSI nazywana jest decyzją

o wsparciu. Pomimo różnic w nazewnictwie, treść obu dokumentów jest w dużej mierze zbieżna i definiuje takie zobowiązania inwestora, jak:

- utworzenie w zadeklarowanym terminie określonej liczby nowych miejsc pracy,
- poniesienie w określonym terminie zadeklarowanej kwoty kosztów kwalifikowanych,
- termin zakończenia realizacji nowej inwestycji,
- maksymalna wartość kosztów kwalifikowanych, jaka może być uwzględniana przy określaniu kwoty dostępnego zwolnienia podatkowego.

Decyzja o wsparciu, ze względu na szerszy katalog kryteriów wymaganych przy aplikowaniu o pomoc, zawiera także informacje o obowiązującym kryterium ilościowym, a także o zadeklarowanych sposobach spełnienia oceny jakościowej. W decyzji o wsparciu znajduje się także precyzyjne określenie nieruchomości, na których prowadzona będzie działalność gospodarcza będąca rezultatem inwestycji (w przypadku reżimu SSE jako miejsce prowadzenia biznesu wskazane jest terytorium SSE, na której terenie realizowana jest inwestycja).

Kolejną istotną różnicą jest występowanie w reżimie PSI kryteriów ilościowych oraz jakościowych. W przypadku SSE jedynym warunkiem pozyskania zezwolenia była realizacja nowej inwestycji na gruntach objętych statusem SSE oraz zadeklarowanie minimum 100 tys. euro kosztów kwalifikowanych. W ramach PSI natomiast, w zależności od lokalizacji inwestycji, przedsiębiorca zobowiązany jest zadeklarować poniesienie określonej kwoty nakładów inwestycyjnych oraz zdobycie odpowiedniej liczby punktów w ramach oceny jakościowej.

W przypadku zidentyfikowania przez inwestora problemów z wywiązaniem się z warunków określonych w zezwoleniu (SSE) oraz w decyzji o wsparciu (PSI), przedsiębiorca ma możliwość wystąpienia o zmianę treści posiadanego dokumentu, z wyłączeniem zmian polegających na:

- obniżeniu poziomu zatrudnienia o więcej niż 20%, oraz
- zwiększeniu maksymalnej wysokości kosztów kwalifikowanych.

Na podobnych zasadach działa mechanizm sankcyjny, związany z uchyleniem zezwolenia (SSE) oraz cofnięciem decyzji o wsparciu (PSI). W obu przypadkach, w sytuacji:

- zaprzestania prowadzenia określonej działalności gospodarczej na wskazanym terenie, lub
- rażącego uchybienia warunkom określonym w zezwoleniu/decyzji, lub

- nieusunięcia uchybień w realizacji warunków, stwierdzonych w toku kontroli, w terminie do ich usunięcia, wyznaczonym w wezwaniu ministra właściwego do spraw gospodarki.

Zezwolenie podlega uchyleniu (SSE), a decyzja o wsparcie cofnięciu (PSI), co oznacza konieczność zwrotu całej kwoty niezapłaconego podatku powiększonego o odsetki kalkulowane jak dla zaległości podatkowej.

W obu reżimach funkcjonuje także tryb wygaszenia zezwolenia (SSE) oraz decyzji o wsparciu (PSI), sprowadzający się do zrzeczenia się prawa do korzystania ze zwolnienia bez ponoszenia jakichkolwiek konsekwencji. Warunki dla skorzystania z tego trybu są zbieżne i dotyczą sytuacji, w której przedsiębiorca nie skorzystał z pomocy publicznej, lub też skorzystał z niej, natomiast spełnił wszystkie warunki określone w zezwoleniu/decyzji o wsparciu oraz warunki udzielania pomocy publicznej.

Analizując przepisy dot. SSE oraz PSI, należy wskazać również na podobieństwa i różnice związane z procesem korzystania z przyznanej pomocy (Tab. 14).

Tabela 14. Zestawienie podobieństw i różnic w zakresie korzystania ze zwolnienia w ramach SSE i PSI

<u>Warunek/zasada</u>	<u>SSE</u>	<u>PSI</u>
Okres utrzymania własności składników majątku oraz inwestycji w regionie	Zbieżny - w obu reżimach okres utrzymania wynosi 5 lat w przypadku dużych przedsiębiorców oraz 3 lata w przypadku mikro, małych i średnich przedsiębiorców	
Definicja kosztów inwestycji	Enumeratywny katalog kosztów umiejscowiony w Rozporządzeniu o SSE	Enumeratywny katalog kosztów umiejscowiony w Rozporządzeniu o PSI, z wyłączeniami zawartymi w definicji legalnej kosztów kwalifikowanych, zawartej w Ustawie o PSI. Dodatkowo, wyłączenia związane z pojęciem tzw. nakładów

		okołoprodukcyjnych, wynikające z interpretacji Objasnień podatkowych
Zakres działalności objętej zwolnieniem	Cała działalność prowadzona na terenie zakładu objętego zezwoleniem SSE, zgodna z kodami PKWiU wskazanymi w zezwoleniu	Działalność prowadzona wskutek realizacji inwestycji, zgodna z kodami PKWiU wskazanymi w decyzji o wsparciu. W momencie wykazania tzw. ścisłych związków - zakres działalności objętej zwolnieniem jest analogiczny jak w reżimie SSE.
Moment rozpoczęcia korzystania ze zwolnienia podatkowego	W momencie poniesienia pierwszych kosztów kwalifikowanych	W oparciu o literalną wykładnię przepisów i zgodnie ze stanowiskiem sądów - analogicznie jak w przypadku SSE. Zdaniem organów podatkowych - dopiero w momencie uzyskania pierwszego dochodu w ramach realizowanej inwestycji.

Źródło: opracowanie własne

Realizując inwestycję w ramach SSE oraz PSI, inwestor posiada analogiczny obowiązek związany z utrzymaniem własności nabywanych składników majątku oraz całej inwestycji w regionie (5 lat w przypadku dużego przedsiębiorcy oraz 3 lata w przypadku mikro, małego lub średniego przedsiębiorcy).

Podstawowa różnica, mająca bezpośredni wpływ na wartość dostępnego limitu zwolnienia podatkowego, wynika z rozbieżnej definicji kosztów inwestycji oraz interpretacji organów podatkowych w tym zakresie. W pierwszej kolejności należy wskazać na bezpośrednie wyłączenie, w treści Ustawy o PSI, możliwości kwalifikowania jako kosztów inwestycji nakładów poniesionych na samochody osobowe, środki transportu lotniczego, tabor pływający oraz inne składniki majątku służące głównie celom osobistym przedsiębiorcy, a w przypadku przedsiębiorcy będącego spółką handlową - głównie celom osobistym jej wspólnika albo akcjonariusza. Wyłączenie to nie ma jednak tak istotnego wpływu na podatników, jak wynikające z treści Objasnień podatkowych pojęcie tzw. nakładów okołoprodukcyjnych. Ponieważ Objasnienia podatkowe dotyczą wyłącznie pomocy publicznej przyznanej w reżimie PSI, podatnicy korzystający ze zwolnienia w ramach SSE, nie są zobowiązani każdorazowo weryfikować czy ponoszony nakład posiada bezpośredni wpływ na realizację celów nowej inwestycji objętej wsparciem.

Druga istotna różnica wynika z podejścia organów podatkowych do zakresu działalności podlegającej zwolnieniu. W przypadku SSE jedynym ograniczeniem było terytorium SSE, na której terenie podatnik realizował inwestycję oraz wskazane w zezwoleniu kody klasyfikacji PKWiU. Tym samym, nawet realizując nową inwestycję polegającą np. na zwiększeniu mocy produkcyjnych istniejącego zakładu, podatnik nie miał wątpliwości, że posiada prawo do zwalniania dochodu generowanego przez cały zakład objęty zezwoleniem. Natomiast w ramach PSI, inwestor realizujący analogiczny rodzaj inwestycji, oprócz ograniczeń zbieżnych z tymi, które występują w reżimie SSE (tj. terytorium oraz kody PKWiU), posiada prawo do zwolnienia dochodu całego zakładu objętego nową inwestycją jedynie w przypadku wykazania występowania tzw. ścisłych związków. Ze względu na fakt wydania Interpretacji ogólnej, podatnicy nie mają możliwości potwierdzenia faktu wystąpienia tzw. ścisłych związków w trybie interpretacji indywidualnej. Dostępnymi rozwiązaniami pozostaje tym samym opracowanie wewnętrznej dokumentacji mającej na celu potwierdzenie przesłanek w tym zakresie, wskazanych w Objasnieniach podatkowych lub też wprowadzenie wydzielenia podatkowego mającego na celu korzystanie ze zwolnienia wyłącznie w odniesieniu do dochodu generowanego z wykorzystaniem składników majątku nabytych w toku inwestycji objętej daną decyzją o wsparciu.

Organy podatkowe, bazując na przepisach o PSI, usiłują również narzucić zmienioną względem reżimu o SSE interpretację momentu, w którym może nastąpić korzystanie ze zwolnienia podatkowego. Zdaniem organów podatkowych, w przypadku zwolnienia uzyskanego na podstawie decyzji o wsparciu, zwolnienie przysługuje dopiero począwszy od

momentu osiągnięcia pierwszego dochodu pochodzącego z nowej inwestycji realizowanej na podstawie tej decyzji (Sienkiewicz, Węgrzyn, Zwolenik, 2022). Stanowisko to jest jednak konsekwentnie podważane przez sądy administracyjne (np. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 25 maja 2022 r., sygn. I SA/Kr 71/22). W przypadku SSE organy podatkowe prezentowały jednolite stanowisko, zgodnie z którym zwolnienie podatkowe przysługuje inwestorom od momentu poniesienia pierwszych kosztów kwalifikowanych. Co ciekawe, argumentacja organów podatkowych w kontekście przepisów o SSE była analogiczna jak w przypadku podatników próbujących potwierdzić moment rozpoczęcia korzystania ze zwolnienia w ramach PSI, tj. opierała się na bezpośrednim wskazaniu w przepisach, że zwolnienie, np. z tytułu kosztów inwestycji, przysługuje począwszy od miesiąca, w którym poniesione zostały pierwsze wydatki inwestycyjne (np. interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z dnia 2 marca 2010 r., sygn. IPPB3/423-985/09-2/MS oraz interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z dnia 23 lutego 2010 r., sygn. IPPB3/423-819/09-2/PD).

Należy również wskazać na rozbieżny okres, w którym podatnik może korzystać ze zwolnienia w obu reżimach. W przypadku SSE terminem ostatecznym na skorzystanie ze zwolnienia pozostaje moment, w którym zakończy się funkcjonowanie SSE w Polsce, czyli 31 grudnia 2026 r. Oznacza to, że inwestor, który uzyskał zwolnienie w 2018 r., ma wyłącznie 9 lat na wykorzystanie przyznanej pomocy. W przeciwieństwie do SSE, okres korzystania ze zwolnienia podatkowego w PSI może wynosić od 10 do 15 lat od daty wydania decyzji o wsparciu.

Podsumowując, najwięcej istotnych zmian mających wpływ na wysokość dostępnego zwolnienia oraz zakres działalności nim objętej, wynika z aktów pozanormatywnych tj. z Interpretacji ogólnej oraz Objasnień podatkowych. Fakt ten stanowi podstawę dla wielu inwestorów do dochodzenia swoich praw przed sądami administracyjnymi.

Rozdział 4

Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w latach 2014-2018 oraz Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022 - analiza porównawcza

Celem niniejszego rozdziału jest dokonanie oceny efektów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji. W rozdziale tym zastosowano metodę analizy porównawczej, z wykorzystaniem wybranych narzędzi statystyki opisowej. Analizę przeprowadzono w oparciu o dane statystyczne za ostatnie pięć lat wydawania w Polsce zezwoleń na działalność w specjalnych strefach ekonomicznych (2014-2018), w zestawieniu z danymi obrazującymi wyniki pierwszych pięciu lat funkcjonowania Polskiej Strefy Inwestycji (2018-2022). W celu przeprowadzenia analizy porównawczej wykorzystano dane niepublikowane, udostępnione przez Departament Rozwoju Inwestycji Ministerstwa Rozwoju oraz dane niepublikowane, udostępnione przez zarządy poszczególnych specjalnych stref ekonomicznych.

Takie ujęcie badanej problematyki stanowi innowacyjne podejście badawcze, dotychczas niespotykane w literaturze przedmiotu, bowiem dotychczasowy dorobek naukowy w zakresie specjalnych stref ekonomicznych w Polsce odwołuje się do danych statystycznych udostępnianych w corocznej informacji publikowanej przez ministra właściwego ds. gospodarki pt. Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. W literaturze przedmiotu brakuje jednak jednoznacznych wyników dotyczących efektywności PSI w skali całego kraju w porównaniu z SSE, co stanowi istotną lukę badawczą. Można wymienić autorów podejmujących tę tematykę, jednak w ujęciu jednego regionu (Rykała, 2024) lub kilku wybranych regionów i w krótszym okresie (Zieliński, 2022).

Ponadto, w przeciwieństwie do innych publikacji, badania omówione w niniejszym rozdziale umożliwiają dokonanie precyzyjnego porównania efektów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych i Polskiej Strefy Inwestycji, dzięki przyjęciu jednakowych, pięcioletnich okresów analizy inwestycji aplikujących o pomoc publiczną w postaci zwolnienia podatkowego dla obydwu reżimów. Wybór okresu badawczego wynika także z faktu, że praktycznie w całym analizowanym okresie obowiązywały te same zasady dotyczące intensywności pomocy publicznej przyznawanej inwestorom, ze względu na obowiązywanie jednolitej mapy pomocy regionalnej w okresie 2014-2021.

Informacjami podlegającymi analizie porównawczej są dane dotyczące podmiotów realizujących nową inwestycję, korzystających z pomocy publicznej na bazie zezwolenia na działalność w specjalnej strefie ekonomicznej w Polsce lub decyzji o wsparciu w ramach Polskiej Strefy Inwestycji. Dane te odnoszą się do liczby podmiotów dokonujących inwestycji, deklarowanych przez inwestorów kosztów kwalifikowanych (stanowiących podstawę do kalkulacji wartości pomocy publicznej), planowanych do utworzenia nowych miejsc pracy oraz struktury wielkościowej i własnościowej dokonywanych inwestycji.

Efektem zrealizowanych badań jest dokonanie oceny dynamiki zmian w zakresie realizacji inwestycji przez podmioty korzystające z pomocy publicznej w ramach specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji. Umożliwiło to realizację zasadniczego celu badań przyjętego na tym etapie pracy, tj. oceny efektów zmiany przepisów dotyczących regionalnej pomocy publicznej, która miała miejsce w 2018 r. i polegała na ustanowieniu Polskiej Strefy Inwestycji oraz równoczesnym zablokowaniu możliwości wydawania kolejnych zezwoleń w ramach dotychczasowych przepisów regulujących działalność w specjalnych strefach ekonomicznych. Uzyskane wyniki umożliwiły dokonanie oceny porównawczej w zakresie skali i dynamiki inwestycji dokonywanych w oparciu o instrumenty regionalnej pomocy inwestycyjnej, w obydwu reżimach, a tym samym odpowiedzi na pytanie, czy Polska Strefa Inwestycji okazała się skuteczniejszym instrumentem stymulowania inwestycji niż specjalne strefy ekonomiczne. Wyniki badań dostarczyły także odpowiedzi na pytanie, czy wprowadzone zmiany przyczyniły się do zmian w strukturze wielkościowej i własnościowej dokonywanych inwestycji.

4.1. Dynamika zmian w zakresie liczby podmiotów realizujących nowe inwestycje

Kluczowym parametrem, pozwalającym ocenić zainteresowanie daną formą pomocy publicznej, jest liczba jej beneficjentów. W porównywalnym, 5-letnim okresie, zainteresowanie Polską Strefą Inwestycji było znacznie wyższe, niż mechanizmem specjalnych stref ekonomicznych. W latach 2014-2018 wydano bowiem 1528 zezwoleń w specjalnych strefach ekonomicznych, a w latach 2018-2022 wydane zostały 1992 decyzje o wsparciu w ramach Polskiej Strefy Inwestycji, co stanowi liczbę większą o 30,37% (Tab. 15).

Tabela 15. Liczba wydanych zezwoleń w latach 2014-2018 oraz decyzji o wsparciu w latach 2018-2022

STREFA	Zezwolenia ("Z")					Decyzje o wsparciu ("D")					SUMA
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022		
Kamiennogórska SSE	4	2	3	3	Z - 1 D - 3	13	11	25	10	Z - 13 D - 62	
Katowicka SSE	58	29	24	55	Z - 38 D - 11	53	57	102	78	Z - 204 D - 301	
Kostrzyńsko-Słubicka SSE	35	19	13	25	Z - 12 D - 4	27	22	57	27	Z - 104 D - 137	
Krakowska SSE	45	18	28	20	Z - 9 D - 5	50	30	68	47	Z - 120 D - 200	
Legnicka SSE	19	5	8	12	Z - 9 D - 2	4	5	6	8	Z - 53 D - 25	
Łódzka SSE	36	13	38	26	Z - 22 D - 8	34	38	76	70	Z - 135 D - 226	
Pomorska SSE	36	22	14	36	Z - 15 D - 8	41	48	90	78	Z - 123 D - 265	
Słupska SSE	20	8	10	9	Z - 10 D - 1	8	14	35	12	Z - 57 D - 70	
Mielecka SSE	42	30	35	47	Z - 32 D - 8	32	26	59	21	Z - 186 D - 146	
Starachowicka SSE	9	5	3	7	Z - 23 D - 3	15	16	25	30	Z - 47 D - 89	
Suwalska SSE	16	8	18	15	Z - 13 D - 4	14	20	37	13	Z - 70 D - 88	

Tarnobrzaska SSE	39	19	20	24	Z - 32 D - 3	21	30	48	18	Z - 134 D - 120
Wałbrzyska SSE	64	27	31	34	Z - 37 D - 11	19	25	62	28	Z - 193 D - 145
Warmińsko-Mazurska SSE	16	14	12	36	Z - 11 D - 12	21	30	39	16	Z - 89 D - 118
SUMA	439	219	257	349	Z - 264 D - 83	352	372	729	456	Z - 1528 D - 1992
Dynamika łańcuchowa (w %)	100	49,89	117,35	135,80	Z - 75,64 D - 100	424,10	105,68	195,97	62,55	-
Dynamika jednopodstawowa (t0 = 2014 (w %))	100	49,89	58,54	79,50	Z - 60,14 D - 100	424,10	448,19	878,31	549,40	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju oraz od podmiotów zarządzających SSE.

W badanym okresie najwięcej zezwoleń na działalność w specjalnych strefach ekonomicznych udzielono w 2014 r. Wydano łącznie 439 zezwoleń (28,73% wszystkich zezwoleń w badanym okresie). Największy udział w tym rekordowym wyniku miały: Wałbrzyska SSE (64 zezwolenia, stanowiące 14,59% wszystkich zezwoleń wydanych w 2014 r.), Katowicka SSE (58 zezwoleń, stanowiących 13,21% wszystkich zezwoleń wydanych w 2014 r.) oraz Mielecka SSE (42 zezwolenia, stanowiące 9,57% wszystkich zezwoleń wydanych w 2014 r.). Najslabszy rezultat odnotowała Kamiennogórska SSE (4 zezwolenia, co stanowiło 0,91% wszystkich zezwoleń wydanych w 2014 r.). Niewiele lepszy rezultat osiągnęła Starachowicka SSE (9 zezwoleń, co stanowiło 2,05% wszystkich zezwoleń wydanych w 2014 r.).

W 2015 r. odnotowano najmniejszą liczbę wydanych zezwoleń, tj. 219, co oznaczało spadek w stosunku do poprzedniego roku o 50,11% i stanowiło tylko 14,33% wszystkich zezwoleń wydanych w badanym okresie. Na miejscu lidera znalazła się Mielecka SSE, która wydała 30 zezwoleń (stanowiących 13,70% wszystkich zezwoleń wydanych w 2015 r.), chociaż odnotowała spadek rok do roku o 28,57%. Kolejne miejsca pod względem liczby wydanych zezwoleń przypadły: Katowickiej SSE (29 zezwoleń, stanowiących 13,24% wszystkich zezwoleń wydanych w 2015 r.; spadek rok do roku o 50%) oraz Wałbrzyskiej SSE (27 zezwoleń, stanowiących 12,33% wszystkich zezwoleń wydanych w 2015 r.; spadek rok do roku o 57,81%). Oznacza to, że wśród stref wydających najwięcej zezwoleń pozostały te same strefy co w 2014 r., a jedyna zamiana miała miejsce na stanowisku lidera (Wałbrzyską SSE

zastąpiła Mielecka SSE, Katowicka SSE utrzymała drugą pozycję). Natomiast, podobnie jak w roku poprzednim, na ostatniej pozycji znalazła się Kamiennogórskiej SSE (2 zezwolenia stanowiące, 0,91% wszystkich zezwoleń wydanych w 2015 r.; spadek rok do roku o 50%). Przed Kamiennogórską SSE uplasowała się ex aequo Starachowicka SSE oraz Legnicka SSE (w obu przypadkach wydano po 5 zezwoleń, stanowiących po 2,28% wszystkich zezwoleń wydanych w 2015 r.). W przypadku Starachowickiej SSE oznaczało to spadek rok do roku o 44,4%, a w Legnickiej SSE o 73,68%. Pewną stabilnością, na tle pozostałych stref, wykazała się Warmińsko-Mazurska SSE, która wydała 14 zezwoleń (najmniejszy odnotowany spadek rok do roku, jedynie o 12,5%).

W 2016 r. odnotowano odwrót tendencji spadkowej w zakresie nowych inwestycji. Łącznie na terenie całego kraju wydano 257 zezwoleń, tj. o 17,35% więcej niż w roku poprzednim. Tendencję wzrostową zaobserwowano w 9 z 14 stref. Natomiast dalsze spadki rok do roku odnotowano tylko w: Katowickiej SSE, Kostrzyńsko-Słubickiej SSE, Pomorskie SSE, Starachowickiej SSE oraz Warmińsko-Mazurskiej SSE. Stanowisko lidera przypadło po raz pierwszy Łódzkiej SSE (38 zezwoleń, stanowiących 14,79% wszystkich zezwoleń wydanych w 2016 r.; 192,31% wzrost rok do roku). Na drugim miejscu uplasowała się Mielecka SSE (35 zezwoleń, co stanowiło 13,62% wszystkich zezwoleń wydanych w 2016 r. oraz 16,67% wzrost rok do roku). Podium zamknęła Wałbrzyska SSE (31 zezwoleń, stanowiących 12,06% wszystkich zezwoleń wydanych w 2016 r. oraz 14,81% wzrost rok do roku). Dotychczasowy wicelider, Katowicka SSE, z 24 zezwoleniami (9,34% wszystkich zezwoleń wydanych w 2016 r. i 17,24% spadek rok do roku) uplasowała się na piątej lokacie, wyprzedzona dodatkowo przez Krakowską SSE (28 zezwoleń, stanowiących 10,89% wszystkich zezwoleń wydanych w 2016 r. i 55,56% wzrost rok do roku). Ostatnia pozycja po raz kolejny przypadła Kamiennogórskiej SSE, lecz ex aequo ze Starachowicką SSE (w obu przypadkach strefy wydały po 3 zezwolenia, co stanowiło po 1,17% wszystkich zezwoleń wydanych w 2016 r.). W przypadku Kamiennogórskiej SSE odnotowany został jednak wzrost rok do roku na poziomie 50%, natomiast Starachowicka SSE odnotowała spadek o 40%.

Kolejny, 2017 r., odznaczał się dalszym wzrostem liczby wydanych zezwoleń. Łącznie we wszystkich specjalnych strefach ekonomicznych udzielono 349 zezwoleń, czyli o 35,80% więcej niż w poprzednim roku. Tendencja wzrostowa zaobserwowana została w 9 z 14 stref. W czterech strefach odnotowano spadek liczby zezwoleń (w Krakowskiej SSE, Łódzkiej SSE, Słupskiej SSE oraz Suwalskiej SSE), natomiast w jednym przypadku (Kamiennogórskiej SSE) nie stwierdzono zmiany. Na stanowisku lidera po raz pierwszy pojawia się Katowicka SSE (55 zezwoleń stanowiących 15,76% wszystkich zezwoleń wydanych w 2017 r., wzrost rok do roku

na poziomie 129,17%). Na drugiej pozycji sklasyfikowana została Mielecka SSE (47 zezwoleń stanowiących 13,47% wszystkich zezwoleń wydanych w 2017 r., przy wzroście rok do roku na poziomie 34,29%). Podium przypadło równolegle Warmińsko-Mazurskiej SSE oraz Pomorskiej SSE (w obu przypadkach wydano po 36 zezwoleń, stanowiących po 10,32% wszystkich zezwoleń wydanych w 2017 r.). W przypadku Warmińsko-Mazurskiej SSE oznaczało to 200% wzrost rok do roku, a Pomorskiej SSE na poziomie 157,14%. Ranking ponownie zamknęła Kamiennogórska SSE (3 zezwolenia stanowiące 0,86% wszystkich zezwoleń wydanych w 2017 r., bez zmiany rok do roku).

Ostatni badany z perspektywy zezwoleń 2018 r., jest rokiem specyficznym, ponieważ możliwość wszczęcia postępowań ukierunkowanych na wydanie nowych zezwoleń została zablokowana z dniem 1 lipca 2018 r., ze względu na wejście w życie przepisów Ustawy o Polskiej Strefie Inwestycji. Mimo to, w ciągu sześciu pierwszych miesięcy tego roku w strefach wydano 264 zezwoleń (spadek rok do roku o 24,36%, lecz wynik lepszy o 2,57% niż w całym 2016 r. i o 20,55% niż w całym 2015 r.). Liderem ponownie pozostała Katowicka SSE (38 zezwoleń stanowiących 14,39% wszystkich zezwoleń wydanych w 2018 r., przy 30,91% spadku rok do roku). Na drugim miejscu uplasowała się Wałbrzyska SSE (37 zezwoleń stanowiących 14,02% wszystkich zezwoleń wydanych w 2018 r., przy 8,82% wzroście rok do roku). Trzecia lokata należała do Mieleckiej SSE i Tarnobrzskiej SSE (w obu przypadkach wydane zostały 32 zezwolenia, co stanowiło po 12,12% wszystkich zezwoleń wydanych w 2018 r., co w przypadku Mieleckiej SSE oznaczało 31,91% spadek rok do roku, a w przypadku Tarnobrzskiej SSE 33,33% wzrost rok do roku). Klasyfikację ponownie zamknęła Kamiennogórska SSE z 1 wydanym zezwoleniem (0,38% wszystkich zezwoleń wydanych w 2018 r. i spadek rok do roku na poziomie 66,66%).

Podsumowując, w latach 2014-2018 wydanych zostało łącznie 1528 zezwoleń. Najwięcej, bo aż 204 zezwolenia, wydała Katowicka SSE (13,35% wszystkich zezwoleń wydanych w badanym okresie), a najmniej, bo tylko 13 (0,85% wszystkich zezwoleń wydanych w badanym okresie) wydała Kamiennogórska SSE.

Pomimo zawieszenia od 1 lipca 2018 r. możliwości wszczynania postępowań mających na celu wydawanie zezwoleń, termin ten nie wyznaczał początku obowiązywania zasad właściwych dla Polskiej Strefy Inwestycji, a tym samym możliwości wydawania decyzji o wsparciu. Ustawodawca nie opublikował bowiem w tym samym czasie, co Ustawy o PSI, aktu wykonawczego do niej (Rozporządzenia o PSI), co skutecznie zablokowało na ponad kwartał możliwość ubiegania się o zwolnienie podatkowe dla nowych inwestycji w Polsce, w oparciu o przepisy określające zasady wsparcia w ramach Polskiej Strefy Inwestycji. Oznacza to, że w

2018 r. rzeczywisty okres wydawania decyzji o wsparciu (czyli decyzji administracyjnych uprawniających inwestorów do korzystania ze zwolnienia podatkowego) trwał niespełna 3 miesiące.

Mimo to, zarządzający poszczególnych stref wydali w 2018 r. 83 decyzje o wsparciu. Największym beneficjentem nowego systemu została Warmińsko-Mazurska SSE (12 decyzji o wsparciu, stanowiących 14,46% wszystkich decyzji o wsparciu wydanych w 2018 r.). Kolejno uplasowały się Wałbrzyska SSE oraz Katowicka SSE (obie wydały po 11 decyzji o wsparciu, stanowiących po 13,25% wszystkich decyzji o wsparciu wydanych w 2018 r.). Najślabszy rezultat odnotowała Słupska SSE (1 decyzja o wsparciu, czyli 1,20% wszystkich decyzji o wsparciu wydanych w 2018 r.). Kamiennogórska SSE, wydająca najmniej zezwoleń strefowych w latach 2014-2018, rozpoczęła funkcjonowanie w realiach Polskiej Strefy Inwestycji od 3 decyzji o wsparciu wydanych w 2018 r. (3,61% wszystkich decyzji o wsparciu wydanych w 2018 r.).

Kolejny, 2019 r., był pierwszym rokiem, w którym obowiązywały już wyłącznie zasady wsparcia w ramach Polskiej Strefy Inwestycji. Łącznie zarządzający stref wydali 352 decyzje o wsparciu. Najwięcej decyzji ponownie wydała Katowicka SSE (53 decyzje o wsparciu, co stanowi 15,07% wszystkich decyzji o wsparciu wydanych w 2019 r.). Drugie miejsce zajęła Krakowska SSE z 50 decyzjami o wsparciu (14,20% wszystkich wydanych w 2019 r.), a trzecie Pomorska SSE z 41 decyzjami o wsparciu (11,65% wszystkich wydanych w 2019 r.). Najślabszy wynik odnotowała Legnicka SSE, wydając 4 decyzje o wsparciu (1,14% wszystkich wydanych w 2019 r.).

W 2020 r. nastąpił niewielki wzrost rok do roku, jeżeli chodzi o liczbę wydanych decyzji o wsparciu (z 352 do 372 wydanych decyzji o wsparciu, czyli wzrost o 5,68%). Liderem pozostała Katowicka SSE, która wydała 57 decyzji o wsparciu (15,32% wszystkich wydanych w 2020 r. oraz wzrost o 7,57% rok do roku). Na drugim miejscu uplasowała się Pomorska SSE (48 wydanych decyzji o wsparciu, czyli 12,90% wszystkich wydanych w 2020 r. i wzrost rok do roku o 17,07%), a podium zamknęła Łódzka SSE (38 wydanych decyzji o wsparciu, czyli 10,22% wszystkich wydanych w 2020 r. i wzrost rok do roku o 11,76%). Ponownie najślabszy rezultat odnotowała Legnicka SSE (5 wydanych decyzji o wsparciu czyli 1,34% wszystkich wydanych w 2020 r., przy 25% wzroście rok do roku).

Rok 2021 był rekordowy dla wszystkich stref. Wydano łącznie 729 decyzji o wsparciu (wzrost rok do roku o 95,97%). Liderem znów okazała się być Katowicka SSE (102 decyzje o wsparciu, czyli 13,99% wszystkich wydanych w 2021 r. i wzrost rok do roku o 78,95%), a drugie miejsce przypadło ponownie Pomorskiej SSE (90 decyzji o wsparciu, czyli 12,35%

wszystkich wydanych w 2021 r. i wzrost rok do roku o 87,5%), natomiast trzecia lokata przypadła Łódzkiej SSE (76 decyzji o wsparciu, czyli 10,43% wszystkich wydanych w 2021 r. i wzrost rok do roku o 100%). Najsłabszy rezultat ponownie odnotowała Legnicka SSE, wydając 6 decyzji o wsparciu (0,82% wszystkich wydanych decyzji o wsparciu w 2021 r., wzrost rok do roku o 20%).

W ostatnim badanym roku (2022 r.) nastąpił z kolei istotny spadek liczby przedsiębiorstw korzystających ze wsparcia, w porównaniu do 2021 r. (o 37,45%). Najwięcej decyzji o wsparciu wydały Katowicka SSE i Pomorska SSE (po 78, co oznacza po 17,11% wszystkich decyzji wydanych w 2022 r.). W przypadku Katowickiej SSE oznaczało to spadek liczby wydanych decyzji o 23,53% rok do roku, a w przypadku Pomorskiej SSE spadek na poziomie 13,33%. Kolejna lokata przypadła Łódzkiej SSE (70 wydanych decyzji o wsparciu, czyli 15,35% wszystkich decyzji wydanych w 2022 r., przy spadku na poziomie 7,89% rok do roku). Klasyfikację ponownie zamknęła Legnicka SSE, wydając 8 decyzji o wsparciu (1,75% wszystkich wydanych w 2022 r. oraz wzrost rok do roku w wysokości 33,33%).

W badanym okresie (2018-2022) wydane zostały łącznie 1 992 decyzje o wsparciu. Najwięcej z nich wydanych zostało przez Katowicką SSE (301, co stanowi 15,11% wszystkich wydanych decyzji o wsparciu w badanym okresie). Natomiast najmniej decyzji zostało wydanych przez Legnicką SSE (25, co stanowi 1,26% wszystkich wydanych decyzji o wsparciu w badanym okresie).

Podsumowując, pojawienie się Polskiej Strefy Inwestycji wpłynęło istotnie na zwiększenie zainteresowania systemem zwolnień podatkowych dla nowych inwestycji w Polsce. W latach 2014-2018 wydano 1 528 zezwoleń na działalność w specjalnych strefach ekonomicznych, natomiast w latach 2018-2022 wydano 1 992 decyzje o wsparciu na mocy przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji. Zatem w porównywalnym okresie wydano o 464 więcej tytułów prawnych do korzystania ze zwolnienia w postaci decyzji o wsparciu niż w formie zezwolenia (tj. więcej o 30,37%).

4.2. Wartość i dynamika inwestycji lokowanych przez podmioty realizujące nowe inwestycje

Pozyskanie informacji o liczbie inwestycji realizowanych w badanym okresie w podziale na oba reżimy prawne (specjalne strefy ekonomiczne oraz Polska Strefa Inwestycji) nie daje pełnego obrazu pozwalającego bezkrytycznie stwierdzić, że dany z systemów prawnych regulujących zasady przyznawania zwolnień podatkowych jest lepiej odbierany przez inwestorów.

Kluczowymi wartościami, pozwalającymi ocenić zainteresowanie podmiotów oraz komfort związany z korzystaniem tej formy publicznej, są wartości dotyczące deklarowanych kosztów kwalifikowanych (pojęcie to w celu uniknięcia powtórzeń będzie dalej stosowane zamiennie z określeniem nakłady inwestycyjne). Wartości te z jednej strony stanowią bazę do skalkulowania kwoty dostępnej inwestorowi pomocy publicznej. Tym samym, wyższe koszty kwalifikowane wiążą się z możliwością większego wsparcia. Z drugiej strony stanowią one zobowiązane przedsiębiorcy. Niewywiązanie się z tego zobowiązania oznaczać może cofnięcie zezwolenia lub uchylenie decyzji o wsparciu i w konsekwencji brak możliwości korzystania ze zwolnienia podatkowego w jakiegokolwiek kwocie.

Warto dodać, że w przypadku specjalnych stref ekonomicznych próg wejścia (tzw. kryterium ilościowe) było wartością stałą, wynoszącą na terenie całego kraju (a dokładniej na gruntach posiadających status specjalnych stref ekonomicznych lub mających taki status uzyskać) 100 tys. EUR. W przypadku Polskiej Strefy Inwestycji wartość ta jest uzależniona od miejsca oraz charakteru inwestycji, a także od wielkości przedsiębiorstwa (stąd też minimalna wymaga kwota nakładów kwalifikowanych może wynieść 100 tys. PLN, a maksymalna 100 mln PLN).

W badaniach, w odniesieniu do kosztów kwalifikowanych realizowanych inwestycji, bazowano na ich wartościach deklarowanych, a nie faktycznych. Wynika to z faktu, że dopuszczalna kwota pomocy publicznej kalkulowana jest w oparciu o zadeklarowane w postępowaniu o wydanie zezwolenia lub decyzji o wsparciu koszty kwalifikowane. Przepisy wprost wykluczają możliwość dokonania korekty w tym zakresie poprzez zwiększenie kwoty kosztów kwalifikowanych nowej inwestycji, niezależnie od tego, czy istotnie dany inwestor dokonałby ich przekroczenia (dopuszczalną i często w praktyce stosowaną opcją jest występowanie o kolejne zezwolenie lub decyzję o wsparciu na realizację nowej inwestycji będącej reinwestycją).

Co więcej, zasady raportowania faktycznie poniesionych kosztów kwalifikowanych różnią się w zależności od strefy, pod którą (niezależnie od reżimu prawnego) podlegał inwestor. Prowadzi to tym samym do istotnego zaburzenia wyników rzeczywistych, na co wpływ mają m.in. następujące sytuacje (identyfikowane w toku rozmów z przedstawicielami zespołów kontrolujących pracujących w ramach poszczególnych stref):

- inwestorzy nie składają w raportach informacji o nakładach inwestycyjnych w wartości przekraczającej dopuszczalną kwotę kosztów kwalifikowanych zgodnie z brzmieniem zezwolenia lub decyzji o wsparciu, lub
- inwestorzy informują o nakładach inwestycyjnych w kwotach znacznie przekraczających wartości dopuszczalnej kwoty kosztów kwalifikowanych, stosując metodykę raportowania wszystkich nakładów inwestycyjnych ponoszonych przez okres ważności zezwolenia lub decyzji o wsparciu, co często prowadzi do sytuacji, w której wartość faktycznie poniesionych nakładów przekracza wartość deklarowaną kilku/kilkunastokrotnie.

Po stronie organów zarządzających strefami pozostaje obowiązek zweryfikowania, czy inwestor korzystający lub zamierzający korzystać ze zwolnienia podatkowego (na bazie zezwolenia lub decyzji o wsparciu) poniósł deklarowaną wartość kosztów kwalifikowanych. Ewentualne, zgłaszane przez inwestorów nakłady przewyższające te wartości, nie podlegają dodatkowej weryfikacji, stąd też należy je traktować jako dane obarczone bardzo dużym marginesem błędu (co w skali kilku tysięcy zezwoleń i decyzji o wsparciu wydanych w Polsce może prowadzić do błędnych wniosków).

W latach 2014-2018 w ramach specjalnych stref ekonomicznych, inwestorzy zadeklarowali łącznie poniesienie kosztów kwalifikowanych w wysokości 64 641 531 tys. PLN (Tab. 16).

Tabela 16. Wartość kosztów kwalifikowanych zadeklarowanych w latach 2014-2018 przez podmioty posiadające zezwolenie strefowe (w tys. PLN)

STREFA	2014	2015	2016	2017	2018	SUMA
Kamiennogórska SSE	74 700	7 300	25 400	80 884	2 500	190 784
Katowicka SSE	2 547 114	955 255	1 426 227	2 793 570	1 490 169	9 212 335

Kostrzyńsko-Słubicka SSE	1 611 469	571 458	308 838	1 616 464	352 728	4 460 957
Krakowska SSE	1 538 818	276 202	937 662	541 888	219 306	3 513 876
Legnicka SSE	1 028 933	224 189	646 731	925 426	164 219	2 989 498
Łódzka SSE	1 554 839	521 320	1 727 474	1 270 329	583 859	5 657 821
Pomorska SSE	2 517 400	541 100	397 570	2 086 494	199 210	5 741 774
Słupska SSE	765 862	53 788	78 532	102 488	125 563	1 126 233
Mielecka SSE	1 367 649	746 866	768 272	1 317 017	733 285	4 933 089
Starachowicka SSE	448 796	62 944	164 483	179 862	372 841	1 228 926
Suwalska SSE	401 587	115 606	590 958	224 372	161 115	1 493 638
Tarnobrzaska SSE	1 822 810	537 139	1 612 967	3 627 841	746 096	8 346 853
Wałbrzyska SSE	5 230 472	979 944	2 143 331	1 099 383	3 179 833	12 632 963
Warmińsko-Mazurska SSE	838 250	243 621	167 900	1 710 163	152 850	3 112 784
SUMA	21 748 699	5 836 732	10 996 345	17 576 181	8 483 574	64 641 531
Dynamika łańcuchowa (w %)	100	26,84	188,40	159,84	48,27	-
Dynamika jednopodstawowa (t0 = 2014 (w %)	100	26,84	50,56	80,81	39,01	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju oraz od podmiotów zarządzających SSE.

Rekordowym rokiem pod względem deklарowanych nakładów inwestycyjnych był pierwszy rok w badanym okresie, czyli 2014 r. Inwestorzy, którzy otrzymali zezwolenie w tym roku zadeklarowali łącznie 21 748 699 tys. PLN (co stanowi 33,65% łączych wydatków kwalifikowanych zadeklarowanych w całym badanym okresie). Największe kwoty nakładów zadeklarowane zostały w Wałbrzyskiej SSE (5 230 472 tys. PLN, co stanowiło 24,05% wartości wszystkich nakładów zadeklarowanych w 2014 r.). Z kolei najmniej nakładów inwestorzy zadeklarowali w Kamiennogórskiej SSE (74 700 tys. PLN, co stanowiło 0,34% nakładów zadeklarowanych ogółem w 2014 r.). Należy przypomnieć, że w 2014 r. najwięcej zezwoleń wydanych zostało właśnie w Wałbrzyskiej SSE, a najmniej w Kamiennogórskiej SSE.

W 2015 r. kwota zadeklarowanych nakładów była mniejsza, w porównaniu z poprzednim rokiem, o 73,16% i wynosiła 5 836 732 tys. PLN. Był to rok, w którym w żadnej ze stref przedsiębiorcy nie zadeklarowali łącznie poniesienia co najmniej 1 mld PLN kosztów kwalifikowanych (w 2014 r. próg ten został przekroczony przez 9 stref). W 2015 r. najbliższej osiągnięcia tej kwoty była Wałbrzyska SSE, z wartością 979 944 tys. PLN zadeklarowanych inwestycji, pozostając liderem wśród wszystkich stref (była to jednak wartość aż o 81,26% niższa rok do roku). Najmniejszą wartość zadeklarowanych kosztów kwalifikowanych odnotowano ponownie w Kamiennogórskiej SSE (7 300 tys. PLN, co stanowiło 0,13% wartości wszystkich kosztów kwalifikowanych zadeklarowanych w 2015 r.).

W kolejnym, 2016 r. całkowita wartość zadeklarowanych nakładów wzrosła rok do roku o 88,40% (osiągając 10 996 345 tys. PLN). Była to jednak nadal kwota o 49,44% niższa niż w rekordowym 2014 r. W trzech strefach (Katowickiej SSE, Wałbrzyskiej SSE oraz Tarnobrzyskiej SSE) odnotowano przekroczenie progu 1 mld PLN, przy czym po raz kolejny największe inwestycje zadeklarowano w Wałbrzyskiej SSE (2 143 331 tys. PLN, co stanowiło 19,49% wszystkich nakładów zadeklarowanych w 2016 r. i była to wartość wyższa rok do roku o 118,72%). Ponownie najmniej wydatków zadeklarowali inwestorzy Kamiennogórskiej SSE (25 400 tys. PLN, co stanowiło 0,23% wszystkich nakładów zadeklarowanych w 2016 r., przy wzroście rok do roku o 247,95%).

W 2017 r. wartość deklарowanych kosztów kwalifikowanych osiągnęła kolejny wzrost, licząc rok do roku, o 59,84% i wynosiła 17 576 181 tys. PLN. Rok ten był także drugi w kolejności, jeżeli chodzi o liczbę deklарowanych nakładów inwestycyjnych w badanym okresie. Po raz pierwszy liderem nie została Wałbrzyska SSE z 1 099 383 tys. PLN nakładów. Na pierwszym miejscu znalazła się natomiast Tarnobrzyska SSE, z wartością deklарowanych

inwestycji na poziomie 3 627 841 tys. PLN (co stanowiło 20,64% wszystkich kosztów kwalifikowanych zadeklarowanych w 2017 r. i stanowiło wzrost rok do roku o 124,92%). Ponownie najmniej nakładów zadeklarowali inwestorzy korzystający z zezwolenia na terenie Kamiennogórskiej SSE (80 884 tys. PLN, co stanowiło 0,46% wszystkich nakładów zadeklarowanych w 2017 r., przy wzroście rok do roku o 218,44%).

W 2018 r. (ostatnim z badanych lat) odnotowano spadek zadeklarowanych nakładów do kwoty 8 483 574 tys. PLN, tj. o 51,73% w porównaniu z rokiem poprzednim. Było to w dużej mierze spowodowane krótszym, niż w latach poprzednich, zaledwie sześciomiesięcznym okresem wydawania zezwoleń. Także w tym roku najwyższą kwotę nakładów zadeklarowano w Wałbrzyskiej SSE (3 179 833 tys. PLN, co oznaczało wzrost rok do roku o 189,24%), a najniższą w Kamiennogórskiej SSE - 2 500 tys. PLN (co stanowiło zaledwie 3,09% wartości inwestycji z poprzedniego roku).

Jak wynika z powyższej analizy, w badanym okresie najwięcej nakładów inwestycyjnych w łącznej kwocie w 64 641 531 tys. PLN zadeklarowali inwestorzy w Wałbrzyskiej SSE (12 632 963 tys. PLN, co stanowiło 19,54% wartości sumarycznej), Katowickiej SSE (9 212 335 tys. PLN, co stanowiło 14,25% wartości sumarycznej) oraz w Tarnobrzyskiej SSE (8 346 853 tys. PLN, co stanowiło 12,91% wartości sumarycznej). Najmniejsza kwota nakładów zadeklarowana została w Kamiennogórskiej SSE (190 784 tys. PLN, co stanowiło 0,30% wartości sumarycznej). Kamiennogórska SSE była także jedyną strefą, w której zadeklarowana wartość inwestycji nie przekroczyła progu 1 mld PLN.

W latach 2018-2022 w ramach Polskiej Strefy Inwestycji, inwestorzy zadeklarowali łącznie poniesienie 101 818 979 tys. PLN (Tab. 17).

Tabela 17. Wartość kosztów kwalifikowanych zadeklarowanych w latach 2018-2022 przez podmioty posiadające decyzję o wsparciu (w tys. PLN)

STREFA	2018	2019	2020	2021	2022	SUMA
Kamiennogórska SSE	4 659	375 814	547 659	1 378 461	102 365	2 408 958
Katowicka SSE	931 152	3 542 275	3 582 924	5 323 595	2 291 175	15 671 121
Kostrzyńsko-Słubicka SSE	303 384	1 636 099	1 269 651	5 296 590	2 376 845	10 882 569

Krakowska SSE	276 406	2 201 048	1 071 650	2 559 124	1 669 505	7 777 733
Legnicka SSE	369 470	38 050	485 673	793 412	115 695	1 802 300
Łódzka SSE	977 400	2 016 007	1 727 474	4 696 629	5 274 501	14 692 011
Pomorska SSE	258 310	1 384 307	1 655 287	2 963 865	2 659 016	8 920 785
Słupska SSE	280 000	137 359	225 895	1 300 903	141 694	2 085 851
Mielecka SSE	473 084	1 375 729	592 126	1 939 748	1 330 892	5 711 579
Starachowicka SSE	130 700	449 823	165 085	850 673	1 005 309	2 601 590
Suwalska SSE	139 462	138 447	310 576	1 218 070	419 998	2 226 553
Tarnobrzaska SSE	112 170	308 690	1 765 029	3 832 137	331 269	6 349 295
Wałbrzyska SSE	1 246 728	1 299 462	1 434 456	7 225 807	7 167 486	18 373 939
Warmińsko-Mazurska SSE	358 515	236 931	330 465	948 951	439 833	2 314 695
SUMA	5 861 440	15 140 041	15 163 950	40 327 965	25 325 583	101 818 979
Dynamika łańcuchowa (w %)	100	258,30	100,16	265,95	62,80	-
Dynamika jednopodstawowa (t0 = 2018 (w %))	100	258,30	258,71	688,02	432,07	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju.

W pierwszym okresie wydawania decyzji o wsparciu na mocy przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji (realnie IV kwartał 2018 r.), inwestorzy zadeklarowali łącznie 5 861 440 tys. PLN kosztów kwalifikowanych, w tym najwięcej w Wałbrzyskiej SSE (1 246 728 tys. PLN,

co stanowiło 21,27% wszystkich nakładów inwestycyjnych zadeklarowanych w 2018 r.), a najmniej w Kamiennogórskiej SSE (4 659 tys. PLN, co stanowiło zaledwie 0,08% wszystkich kosztów kwalifikowanych zadeklarowanych w 2018 r.).

Kolejny, 2019 r., był pierwszym pełnym rokiem obowiązywania Polskiej Strefy Inwestycji, w którym inwestorzy zadeklarowali łącznie 15 140 041 tys. PLN nakładów inwestycyjnych. Największa kwota kosztów kwalifikowanych została wykazana przez inwestorów z Katowickiej SSE (3 542 275 tys. PLN, co stanowiło 23,40% wszystkich zadeklarowanych w 2019 r.). Najmniejsza kwota kosztów kwalifikowanych została zadeklarowana przez inwestorów Legnickiej SSE (38 050 tys. PLN, co stanowiło 0,25% wszystkich zadeklarowanych w 2019 r.).

W 2020 r. całkowita kwota deklarowanych kosztów kwalifikowanych wynosiła 15 163 950 tys. PLN, tj. o 0,16% więcej niż w roku poprzednim. Liderem pozostała Katowicka SSE z 3 582 924 tys. PLN kosztów kwalifikowanych (23,63% wszystkich nakładów zadeklarowanych w 2020 r.). Ostatnie miejsce przypadło Starachowickiej SSE ze 165 085 tys. PLN (1,09% wszystkich nakładów zadeklarowanych w 2020 r.).

W kolejnym, 2021 r., doszło do istotnego zwiększenia deklarowanych kosztów kwalifikowanych w ujęciu rok do roku (o 165,95%), które łącznie wynosiły 40 327 965 tys. PLN. Najwięcej wydatków zadeklarowali inwestorzy w Wałbrzyskiej SSE (7 225 807 tys. PLN, czyli 17,92% wszystkich deklarowanych w 2021 r.). Najmniej natomiast zadeklarowali inwestorzy Legnickiej SSE (793 412 tys. PLN, co stanowiło 1,97% wszystkich nakładów zadeklarowanych w 2021 r.).

W ostatnim z badanych lat, tj. w 2022 r., całkowita wartość zadeklarowanych kosztów kwalifikowanych spadła w ujęciu rok do roku (o 37,20%), osiągając kwotę 25 325 583 tys. PLN. Najlepszy wynik odnotowała drugi rok z rzędu Wałbrzyska SSE (7 167 486 tys. PLN, czyli 28,30% wszystkich kosztów kwalifikowanych deklarowanych w 2022 r.). Najsłabszy wynik odnotowano w Kamiennogórskiej SSE (102 365 tys. PLN, czyli 0,40% wszystkich deklarowanych w 2022 r.).

Podsumowując wyniki powyższej analizy, można stwierdzić, że w latach 2018-2022 w warunkach funkcjonowania Polskiej Strefy Inwestycji, całkowita wartość zadeklarowanych kosztów kwalifikowanych osiągnęła wartość 101 818 979 tys. PLN, tj. o 57,51% większą na terytorium specjalnych stref ekonomicznych w latach 2014-2018. Najwięcej nakładów zadeklarowali inwestorzy z Wałbrzyskiej SSE (18 373 939 tys. PLN, co stanowiło 18,05% wszystkich nakładów deklarowanych w badanym okresie), Katowickiej SSE (15 671 121 tys. PLN, co stanowiło 15,39% wszystkich nakładów zadeklarowanych w badanym okresie) oraz

z Łódzkiej SSE (14 692 011 tys. PLN, co stanowiło 14,43% wszystkich nakładów zadeklarowanych w badanym okresie). Natomiast najmniej zadeklarowali inwestorzy w Legnickiej SSE (1 802 300 tys. PLN, co stanowiło 1,77% wszystkich nakładów zadeklarowanych w badanym okresie).

Można także zaobserwować, że w przeciwieństwie do lat 2014-2018, w okresie 2018-2022 Kamiennogórska SSE odnotowała najslabszy rezultat tylko w 2022 r. Może to oznaczać, że porzucenie ograniczeń terytorialnych w ramach Polskiej Strefy Inwestycji, przysłużyło się do większego zainteresowania inwestorów mechanizmem pomocowym w ramach stref, które (m.in. z powodu niewielkiej liczby gruntów posiadających status specjalnej strefy ekonomicznej będących ich własnością) odnotowywały dotychczas najslabsze wyniki.

4.3. Dynamika zmian w zakresie nowych miejsc pracy deklarowanych przez podmioty realizujące nowe inwestycje

Drugim z istotnym parametrów ilościowych deklarowanych każdorazowo przez inwestorów zamierzających ubiegać się o zwolnienie podatkowe (zarówno w specjalnych strefach ekonomicznych jak i w ramach Polskiej Strefy Inwestycji) jest liczba planowanych do utworzenia nowych miejsc pracy. W przeciwieństwie do kosztów kwalifikowanych, w przypadku nowych miejsc pracy inwestorzy każdorazowo dążą do minimalizacji swojego zobowiązania w tym zakresie, ponieważ nie niesie ono, co do zasady, żadnych korzyści dla przedsiębiorstwa.

Należy jednak zachować ostrożność w interpretacji danych dotyczących nowych miejsc pracy (zarówno deklarowanych jak i faktycznych). Podobnie jak w przypadku kosztów kwalifikowanych, inwestorzy często przekraczają deklarowaną liczbę nowych miejsc pracy. Nadwyżka faktycznie utworzonych miejsc pracy nad deklarowanymi, nie podlega weryfikacji ze strony zarządzających strefami. Warto również wskazać, że w przeciwieństwie do kosztów kwalifikowanych, liczba utworzonych miejsc pracy nie wpływa w żaden sposób na korzyść podatkową inwestorów. Jest to wyłącznie wymóg formalny, który na dodatek w reżimie Polskiej Strefy Inwestycji został mocno ograniczony, co prowadzi do sytuacji w której w ramach wielomilionowych inwestycji, deklarowane jest utworzenie 1-2 nowych etatów.

Aby w pełni móc ocenić wpływ funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych oraz Polskiej Strefy Inwestycji na liczbę utworzonych miejsc pracy, należałoby przeprowadzić dodatkowe, pogłębione badania, obejmujące weryfikację np. CIT-ST albo deklaracji ZUS przedsiębiorców posiadających zezwolenia i decyzje o wsparciu. Jednak, ze względu na to, iż dane te stanowią tajemnicę przedsiębiorstw, ich pozyskanie zdaje się być nierealne bez wsparcia organów podatkowych oraz pracowników ZUS, które ograniczają dostęp osobom postronnym do tego typu informacji publicznych przetworzonych. Informacją publiczną przetworzoną jest informacja publiczna, której organ wprost nie posiada i która musi być dopiero wytworzona. Prawo do informacji publicznej obejmuje uprawnienie do uzyskania informacji publicznej przetworzonej w takim zakresie, w jakim jest to szczególnie istotne dla interesu publicznego.

W ramach specjalnych stref ekonomicznych w latach 2014-2018, zadeklarowano utworzenie 57 477 miejsc pracy (Tab. 18).

Tabela 18. Liczba nowych miejsc pracy zadeklarowanych w latach 2014-2018 przez podmioty posiadające zezwolenie strefowe

STREFA	2014	2015	2016	2017	2018	SUMA
Kamiennogórska SSE	167	34	46	28	5	280
Katowicka SSE	2 584	861	1 886	2 042	877	8 250
Kostrzyńsko-Słubicka SSE	1 235	638	247	1 366	347	3 833
Krakowska SSE	1 744	370	1 281	987	108	4 490
Legnicka SSE	543	200	492	621	200	2 056
Łódzka SSE	2 378	481	683	1 215	566	5 323
Pomorska SSE	1 055	829	652	732	456	3 724
Słupska SSE	417	85	138	87	683	1 410
Mielecka SSE	1 521	1 200	970	1 370	552	5 613
Starachowicka SSE	1 717	61	114	188	513	2 593
Suwalska SSE	220	249	409	167	109	1 154
Tarnobrzeska SSE	886	418	1 694	2 171	918	6 087
Walbrzyska SSE	5 257	1 214	1 224	680	944	9 319

Warmińsko-Mazurska SSE	787	536	359	1 517	146	3 345
SUMA	20 511	7 176	10 195	13 171	6 424	57 477
Dynamika łańcuchowa (w %)	100	34,99	142,07	129,19	48,77	-
Dynamika jednopodstawowa (t0 = 2014 (w %))	100	34,99	49,71	64,21	31,32	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju oraz od podmiotów zarządzających SSE.

Największą ilość utworzonych nowych miejsc pracy zadeklarowano w 2014 r. (20 511, czyli 35,69% wszystkich zadeklarowanych do utworzenia w badanym okresie). Największą liczbę nowych etatów zamierzali utworzyć inwestorzy z Wałbrzyskiej SSE (5 257, czyli 25,63% wszystkich zadeklarowanych do utworzenia w 2014 r.). Do utworzenia najmniejszej liczby nowych miejsc pracy zobowiązali się inwestorzy z Kamiennogórskiej SSE (167, czyli 0,81% wszystkich zadeklarowanych do utworzenia w 2014 r.).

W 2015 r. doszło do istotnego spadku deklarowanych nowych miejsc pracy (7 176 etatów, czyli o 65,01% mniej niż w 2014 r.). Ponownie najwięcej nowych miejsc pracy zadeklarowali inwestorzy z Wałbrzyskiej SSE (1 214, czyli 16,92% wszystkich zadeklarowanych w 2015 r.). Najmniej zadeklarowali ponownie przedsiębiorcy z Kamiennogórskiej SSE (34, czyli 0,47% wszystkich zadeklarowanych w 2015 r.).

W kolejnym, 2016 r., doszło do zwiększenia liczby deklarowanych nowych miejsc pracy (10 195, czyli o 42,07% więcej niż w 2015 r.). Najwięcej nowych miejsc pracy zobowiązali się utworzyć inwestorzy z Katowickiej SSE (1 886 czyli 18,50% wszystkich zadeklarowanych w 2016 r.). Ponownie najmniej zadeklarowano w Kamiennogórskiej SSE (46 czyli 0,45% wszystkich zadeklarowanych w 2016 r.).

W 2017 r. doszło do ponownego zwiększenia liczby deklarowanych nowych miejsc pracy (13 171, czyli o 29,19% więcej niż w 2016 r.). Do utworzenia największej liczby nowych miejsc pracy zadeklarowali się przedsiębiorcy z Tarnobrzeskiej SSE (2 171, czyli 16,48% wszystkich zadeklarowanych w 2017 r.). Ponownie najmniej zadeklarowano w Kamiennogórskiej SSE (28, czyli 0,21% wszystkich zadeklarowanych w 2017 r.).

W ostatnim z badanych lat głównie ze względu na ograniczony okres wydawania zezwoleń, zadeklarowanych zostało jedynie 6 424 nowych miejsc pracy (o 51,23% mniej niż w 2017 r.). Na stanowisko lidera powróciła Wałbrzyska SSE, której inwestorzy zobowiązali

się do utworzenia 944 miejsc pracy (czyli 14,69% wszystkich zadeklarowanych w 2018 r.). Podobnie jak w poprzednich latach, najmniej miejsc zadeklarowali inwestorzy Kamiennogórskiej SSE (5, czyli 0,08% wszystkich zadeklarowanych w 2018 r.). Rok 2018 był też jedynym, w którym nie odnotowano przynajmniej 1 000 nowych miejsc pracy w co najmniej jednej strefie.

Powyższa analiza wskazuje, że w badanym okresie, z planowanych do utworzenia 57 477 miejsc pracy, najwięcej zadeklarowali inwestorzy z Wałbrzyskiej SSE (9 139, czyli 15,90% wszystkich zadeklarowanych w badanym okresie), natomiast najmniej z Kamiennogórskiej SSE (280, czyli 0,49% z wszystkich zadeklarowanych w badanym okresie).

W ramach Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022, zadeklarowano utworzenie 41 607 miejsc pracy (Tab. 19).

Tabela 19. Liczba nowych miejsc pracy zadeklarowanych w latach 2018-2022 przez podmioty posiadające decyzję o wsparciu

STREFA	2018	2019	2020	2021	2022	SUMA
Kamiennogórska SSE	7	269	105	449	102	932
Katowicka SSE	882	1 511	1 463	4 469	1 152	9 477
Kostrzyńsko-Słubicka SSE	174	509	400	1 272	658	3 013
Krakowska SSE	187	1 334	541	1 127	376	3 565
Legnicka SSE	160	23	31	122	101	437
Łódzka SSE	127	828	683	2 698	1 537	5 873
Pomorska SSE	113	348	710	633	307	2 111
Słupska SSE	5	118	151	421	33	728

Mielecka SSE	77	656	280	849	1 011	2 873
Starachowicka SSE	61	205	125	285	298	974
Suwalska SSE	103	43	103	279	94	622
Tarnobrzaska SSE	21	245	775	810	243	2 094
Wałbrzyska SSE	260	285	407	3 838	3 261	8 051
Warmińsko-Mazurska SSE	170	102	121	272	192	857
SUMA	2 347	6 476	5 895	17 524	9 365	41 607
Dynamika łańcuchowa (w %)	100	275,93	91,03	297,27	53,44	-
Dynamika jednopodstawowa (t0 = 2018 (w %))	100	275,93	251,17	746,66	399,02	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju.

W 2018 r. zadeklarowano utworzenie 2 347 nowych miejsc pracy. Największą liczbę nowych etatów zamierzali utworzyć inwestorzy z Katowickiej SSE (882, czyli 37,58% wszystkich zadeklarowanych do utworzenia w 2018 r.). Do utworzenia najmniejszej liczby nowych miejsc pracy zobowiązali się inwestorzy ze Słupskiej SSE (5, czyli 0,21% wszystkich zadeklarowanych do utworzenia w 2018 r.).

W 2019 r. doszło do istotnego wzrostu deklarowanych nowych miejsc pracy (6 476 etatów, czyli o 175,93% więcej niż w 2018 r.). Ponownie najwięcej nowych miejsc pracy zadeklarowali inwestorzy z Katowickiej SSE (1 511, czyli 23,33% wszystkich zadeklarowanych w 2019 r.). Najmniej zadeklarowali przedsiębiorcy z Legnickiej SSE (23, czyli 0,36% wszystkich zadeklarowanych w 2019 r.).

W kolejnym, 2020 r., doszło do spadku liczby deklarowanych nowych miejsc pracy (5 895, czyli o 8,97% mniej niż w 2019 r.). Najwięcej nowych miejsc pracy zobowiązali się utworzyć inwestorzy z Katowickiej SSE (1 463, czyli 24,82% wszystkich zadeklarowanych w

2020 r.). Ponownie najmniej zadeklarowano w Legnickiej SSE (31, czyli 0,53% wszystkich zadeklarowanych w 2020 r.).

W 2021 r. doszło do zwiększenia liczby deklarowanych nowych miejsc pracy (17 524, czyli o 197,27% więcej niż w 2020 r.). Do utworzenia największej liczby nowych miejsc pracy zadeklarowali się ponownie przedsiębiorcy z Katowickiej SSE (4 469, czyli 25,50% wszystkich zadeklarowanych w 2021 r.). Po raz kolejny najmniej zadeklarowano w Legnickiej SSE (122, czyli 0,70% wszystkich zadeklarowanych w 2021 r.).

W ostatnim z badanych lat, zadeklarowanych zostało 9 365 nowych miejsc pracy (o 46,56% mniej niż w 2021 r.). Stanowisko lidera objęła Wałbrzyska SSE, której inwestorzy zobowiązali się do utworzenia 3 261 miejsc pracy (czyli 34,82% wszystkich zadeklarowanych w 2022 r.). Najmniej miejsc zadeklarowali inwestorzy Słupskiej SSE (33, czyli 0,35% wszystkich zadeklarowanych w 2022 r.).

Podsumowując wyniki powyższej analizy można stwierdzić, że w badanym okresie najwięcej, z planowanych do utworzenia 41 607 miejsc pracy, zadeklarowali inwestorzy z Katowickiej SSE (9 477, czyli 22,78% wszystkich zadeklarowanych w badanym okresie), natomiast najmniej z Legnickiej SSE (437, czyli tylko 1,05% z wszystkich zadeklarowanych w badanym okresie).

Przeprowadzone badania prowadzą do wniosku, że w latach 2018-2022 zadeklarowano wyraźnie mniejszą liczbę nowoutworzonych miejsc pracy (o 27,61%) niż w latach 2014-2018 w ramach specjalnych stref ekonomicznych.

Wnioski płynące z badań przedstawionych w rozdziałach 4.1 – 4.3, upoważniają do stwierdzenia, że pierwsza ze sformułowanych w niniejszej dysertacji hipotez szczegółowych (H1), głosząca, że „wprowadzenie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji wpłynęło pozytywnie na zwiększenie liczby nowych inwestycji w Polsce i wartość deklarowanych nakładów inwestycyjnych oraz negatywnie na deklarację dotyczącą planowanych do utworzenia nowych miejsc pracy, w porównaniu do okresu funkcjonowania reżimu specjalnych stref ekonomicznych”, została pozytywnie zweryfikowana.

Można zatem uznać, że unormowania określające zasady pomocy publicznej w ramach Polskiej Strefy Inwestycji stanowią atrakcyjniejszy systemem zwolnień podatkowych z tytułu realizacji nowych inwestycji niż system oparty na zasadach właściwych dla specjalnych stref ekonomicznych. Z tego względu rozwiązania stosowane w ramach Polskiej Strefy Inwestycji okazały się bardziej skuteczne w pozyskiwaniu nowych inwestycji i generowaniu związanych z nimi pozytywnych efektów gospodarczych. Z pewnością na atrakcyjność tych rozwiązań

składa się między innymi możliwość deklarowania mniejszej liczby miejsc pracy od wymaganej wcześniej.

4.4. Zmiany w zakresie struktury wielkościowej oraz własnościowej podmiotów realizujących nowe inwestycje

Wprowadzeniu przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji towarzyszyła narracja ustawodawcy (wyrażona wprost w uzasadnieniu do Ustawy o PSI), zakładająca wzrost udziału podmiotów o dominującym, rodzimym kapitale, należących jednocześnie do sektora MŚP (stanowiącego szczególnie ważną grupę przedsiębiorstw, ze względu na wzrost ich znaczenia od okresu transformacji, Wnorowski, 2001), w liczbie podmiotów korzystających z pomocy publicznej w związku z realizacją nowej inwestycji.

Pozyskane dane potwierdzają spełnienie tych założeń (Tab. 20). W ramach Polskiej Strefy Inwestycji doszło bowiem do istotnego zwiększenia liczby krajowych podmiotów korzystających ze wsparcia, a w szczególności tych należących do sektora MŚP. Należy dodać, że sumy wydanych zezwoleń w podziale na różne grupy przedsiębiorstw, wyróżnione na podstawie kryterium wielkościowego i własnościowego, nie zawierają danych ze Starachowickiej SSE (ze względu na brak tak szczegółowego podziału w dyspozycji tej strefy), co powoduje rozbieżność między tymi wartościami, a sumą wszystkich zezwoleń wydanych w danym roku.

Tabela 20. Liczba nowych inwestycji w ramach specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w latach 2014-2018 oraz w Polskiej Strefie Inwestycji w latach 2018-2022 mierzona liczbą wydanych zezwoleń oraz decyzji o wsparciu, w podziale na różne grupy przedsiębiorstw wyróżnione na podstawie kryterium wielkościowego i własnościowego

STREFA / rodzaje przedsiębiorstw w strefie	Zezwolenia ("Z")					Decyzje o wsparciu ("D")					SUMA
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022		
Kamiennogórska SSE	4	2	3	3	Z - 1 D - 3	13	11	25	10	Z - 13 D - 62	
<i>duże - krajowe</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>Z - 0 D - 0</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>Z - 2 D - 2</i>	
<i>duże - zagraniczne</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>Z - 0 D - 0</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>8</i>	<i>1</i>	<i>Z - 5 D - 16</i>	
<i>MŚP - krajowe</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>Z - 0 D - 3</i>	<i>6</i>	<i>6</i>	<i>13</i>	<i>9</i>	<i>Z - 2 D - 37</i>	
<i>MŚP - zagraniczne</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>Z - 1 D - 0</i>	<i>3</i>	<i>1</i>	<i>3</i>	<i>0</i>	<i>Z - 4 D - 7</i>	

Katowicka SSE	58	29	24	55	Z - 38 D - 11	53	57	102	78	Z - 204 D - 301
<i>duże - krajowe</i>	8	2	1	5	Z - 4 D - 4	4	10	11	9	Z - 20 D - 38
<i>duże - zagraniczne</i>	29	11	13	27	Z - 18 D - 4	17	9	39	20	Z - 98 D - 89
<i>MŚP - krajowe</i>	19	11	8	16	Z - 12 D - 2	31	36	48	39	Z - 66 D - 156
<i>MŚP - zagraniczne</i>	2	5	2	7	Z - 4 D - 1	1	2	4	10	Z - 20 D - 18
Kostrzyńsko-Słubicka SSE	35	19	13	25	Z - 12 D - 4	27	22	57	27	Z - 104 D - 137
<i>duże - krajowe</i>	4	1	1	6	Z - 3 D - 1	4	2	9	1	Z - 15 D - 17
<i>duże - zagraniczne</i>	17	10	4	16	Z - 5 D - 2	14	8	24	15	Z - 52 D - 63
<i>MŚP - krajowe</i>	12	6	4	2	Z - 2 D - 1	7	8	20	10	Z - 26 D - 46
<i>MŚP - zagraniczne</i>	2	2	4	1	Z - 2 D - 0	2	4	4	1	Z - 11 D - 11
Krakowska SSE	45	18	28	20	Z - 9 D - 5	50	30	68	47	Z - 120 D - 200
<i>duże - krajowe</i>	4	2	3	1	Z - 0 D - 1	9	2	4	6	Z - 10 D - 22
<i>duże - zagraniczne</i>	14	5	8	8	Z - 5 D - 1	9	5	11	8	Z - 40 D - 34
<i>MŚP - krajowe</i>	26	10	17	10	Z - 4 D - 3	32	23	51	32	Z - 67 D - 141
<i>MŚP - zagraniczne</i>	1	1	0	1	Z - 0 D - 0	0	0	2	1	Z - 3 D - 3
Legnicka SSE	19	5	8	12	Z - 9 D - 2	4	5	6	8	Z - 53 D - 25
<i>duże - krajowe</i>	0	0	0	1	Z - 0 D - 0	0	0	0	0	Z - 1 D - 0
<i>duże - zagraniczne</i>	17	2	3	7	Z - 7 D - 2	0	3	5	2	Z - 36 D - 12

<i>MŚP - krajowe</i>	2	2	4	2	Z - 2 D - 0	2	2	1	5	Z - 12 D - 10
<i>MŚP - zagraniczne</i>	0	1	1	2	Z - 0 D - 0	2	0	0	1	Z - 4 D - 3
Łódzka SSE	36	13	38	26	Z - 22 D - 8	34	38	76	70	Z - 135 D - 226
<i>duże - krajowe</i>	15	2	3	4	Z - 2 D - 4	7	3	7	15	Z - 26 D - 36
<i>duże - zagraniczne</i>	12	5	11	15	Z - 10 D - 3	9	11	19	17	Z - 51 D - 59
<i>MŚP - krajowe</i>	7	6	24	7	Z - 5 D - 1	18	24	45	34	Z - 49 D - 122
<i>MŚP - zagraniczne</i>	2	0	0	0	Z - 5 D - 0	0	0	5	4	Z - 7 D - 9
Pomorska SSE	36	22	14	36	Z - 15 D - 8	41	48	90	78	Z - 123 D - 265
<i>duże - krajowe</i>	8	2	0	2	Z - 2 D - 2	7	9	12	16	Z - 14 D - 46
<i>duże - zagraniczne</i>	16	10	7	13	Z - 5 D - 2	5	10	10	8	Z - 51 D - 35
<i>MŚP - krajowe</i>	10	7	5	15	Z - 7 D - 4	29	25	66	50	Z - 44 D - 207
<i>MŚP - zagraniczne</i>	2	2	2	6	Z - 1 D - 0	0	4	2	4	Z - 13 D - 10
Ślupska SSE	20	8	10	9	Z - 10 D - 1	8	14	35	12	Z - 57 D - 70
<i>duże - krajowe</i>	2	1	0	2	Z - 2 D - 0	0	0	4	1	Z - 7 D - 5
<i>duże - zagraniczne</i>	6	0	0	0	Z - 0 D - 1	2	1	8	2	Z - 6 D - 14
<i>MŚP - krajowe</i>	11	6	10	7	Z - 8 D - 0	5	12	21	9	Z - 42 D - 47
<i>MŚP - zagraniczne</i>	1	1	0	0	Z - 0 D - 0	1	1	2	0	Z - 2 D - 4
Mielecka SSE	42	30	35	47	Z - 32 D - 8	32	26	59	21	Z - 186 D - 146

<i>duże - krajowe</i>	6	5	2	6	Z - 8 D - 4	5	6	7	5	Z - 27 D - 27
<i>duże - zagraniczne</i>	8	5	6	15	Z - 9 D - 1	4	7	9	3	Z - 43 D - 24
<i>MŚP - krajowe</i>	24	20	25	23	Z - 14 D - 3	20	11	39	11	Z - 106 D - 84
<i>MŚP - zagraniczne</i>	4	0	2	3	Z - 1 D - 0	3	2	4	2	Z - 10 D - 11
Starachowicka SSE	9	5	3	7	Z - 23 D - 3	15	16	25	30	Z - 47 D - 89
<i>duże - krajowe</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i> D - 3	6	0	3	10	Z - - <i>b/d</i> D - 22
<i>duże - zagraniczne</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i> D - 0	1	0	3	1	Z - <i>b/d</i> D - 5
<i>MŚP - krajowe</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i> D - 0	7	16	18	18	Z - <i>b/d</i> D - 59
<i>MŚP - zagraniczne</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i>	<i>b/d</i> D - 0	1	0	1	1	Z - <i>b/d</i> D - 3
Suwalska SSE	16	8	18	15	Z - 13 D - 4	14	20	37	13	Z - 70 D - 88
<i>duże - krajowe</i>	6	3	5	5	Z - 2 D - 2	1	4	11	1	Z - 21 D - 19
<i>duże - zagraniczne</i>	0	0	2	0	Z - 1 D - 0	0	1	4	1	Z - 3 D - 6
<i>MŚP - krajowe</i>	9	4	9	9	Z - 9 D - 2	13	14	20	11	Z - 40 D - 60
<i>MŚP - zagraniczne</i>	1	1	2	1	Z - 1 D - 0	0	1	2	0	Z - 6 D - 3
Tarnobrzeska SSE	39	19	20	24	Z - 32 D - 3	21	30	48	18	Z - 134 D - 120
<i>duże - krajowe</i>	10	3	2	3	Z - 8 D - 2	3	2	5	8	Z - 26 D - 20
<i>duże - zagraniczne</i>	11	2	3	5	Z - 9 D - 0	2	3	4	0	Z - 30 D - 9
<i>MŚP - krajowe</i>	14	9	12	16	Z - 11 D - 1	16	23	37	7	Z - 62 D - 84

<i>MŚP - zagraniczne</i>	4	5	3	0	Z - 4 D - 0	0	2	2	3	Z - 16 D - 7
Walbrzyska SSE	64	27	31	34	Z - 37 D - 11	19	25	62	28	Z - 193 D - 145
<i>duże - krajowe</i>	8	2	1	4	Z - 2 D - 1	0	3	5	0	Z - 17 D - 9
<i>duże - zagraniczne</i>	29	14	11	15	Z - 16 D - 8	10	10	29	10	Z - 77 D - 67
<i>MŚP - krajowe</i>	20	5	14	10	Z - 15 D - 1	8	12	24	15	Z - 57 D - 60
<i>MŚP - zagraniczne</i>	7	6	5	5	Z - 4 D - 1	1	0	4	3	Z - 27 D - 9
Warmińsko-Mazurska SSE	16	14	12	36	Z - 11 D - 12	21	30	39	16	Z - 89 D - 118
<i>duże - krajowe</i>	7	3	2	11	Z - 0 D - 4	4	2	5	2	Z - 23 D - 17
<i>duże - zagraniczne</i>	1	0	0	4	Z - 2 D - 0	1	2	1	3	Z - 7 D - 7
<i>MŚP - krajowe</i>	8	11	9	18	Z - 9 D - 8	16	25	33	9	Z - 55 D - 91
<i>MŚP - zagraniczne</i>	0	0	1	3	Z - 0 D - 0	0	1	0	2	Z - 4 D - 3
SUMA	439	219	257	349	Z - 264 D - 83	352	372	729	456	Z - 1528 D - 1992
<i>duże - krajowe</i>	79	26	20	51	Z - 33 D - 28	51	43	84	74	Z - 209 D - 280
<i>duże - zagraniczne</i>	162	65	69	127	Z - 87 D - 24	77	74	174	91	Z - 501 D - 440
<i>MŚP - krajowe</i>	162	98	142	135	Z - 98 D - 29	210	237	436	259	Z - 628 D - 1171
<i>MŚP - zagraniczne</i>	27	25	23	29	Z - 23 D - 2	14	18	35	32	Z - 127 D - 101

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju oraz od podmiotów zarządzających SSE.

Najważniejszym wnioskiem płynącym z przedstawionych powyżej informacji jest istotny wzrost liczby krajowych podmiotów z sektora MŚP, które skorzystały ze zwolnienia

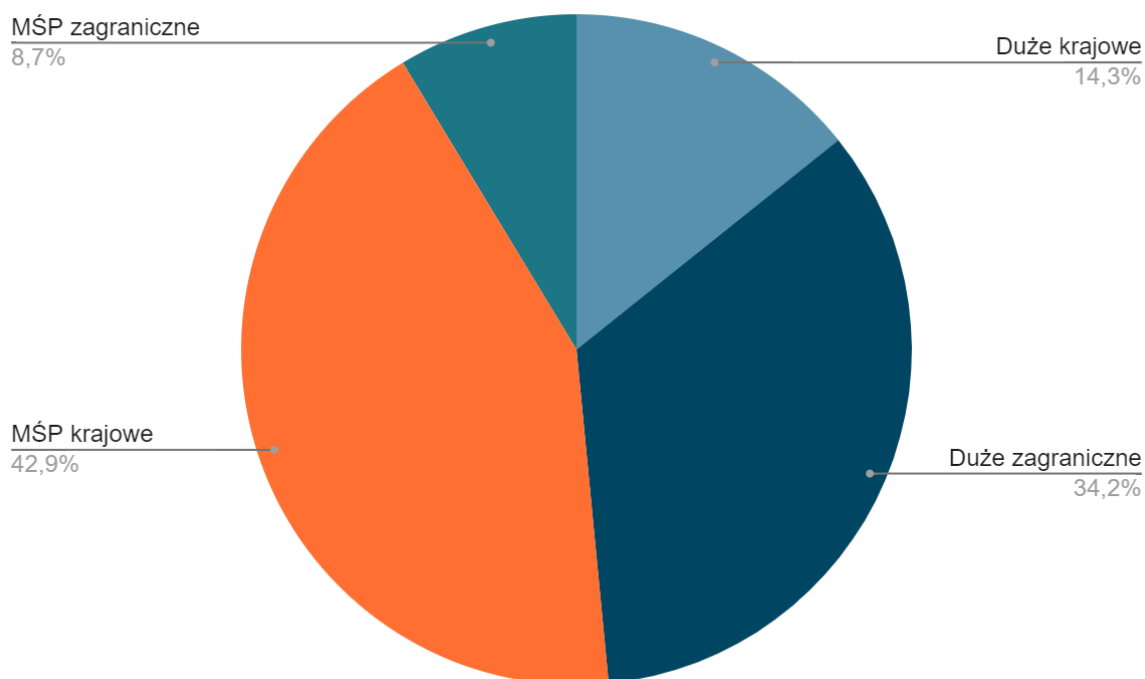
podatkowego w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w porównaniu z ilością tego typu przedsiębiorstw w okresie funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych. W badanym okresie odnotowano 1171 podmiotów które pozyskały decyzję o wsparciu, wobec 628 tego rodzaju podmiotów, które skutecznie aplikowały o zezwolenie strefowe. Oznacza to wzrost liczby beneficjentów tej formy pomocy publicznej w analizowanej grupie o 86,46%. Największy przyrost MŚP krajowych, posiadających tytuł prawny do zwolnienia podatkowego w związku z realizacją nowej inwestycji odnotowano w Kamiennogórskiej SSE. W badanym okresie tylko 2 przedsiębiorstwa uzyskały zezwolenia strefowe, natomiast 37 podmiotów uzyskało decyzję o wsparciu (wzrost o 1 750%). Co istotne, można odnotować również strefy, w których w badanym na rzecz omawianej grupy przedsiębiorstw wydano więcej zezwoleń strefowych niż decyzji o wsparciu. Do tej grupy zaliczają się Legnicka SSE oraz Mielecka SSE.

Wzrost, lecz na mniejszą skalę, odnotowano również wśród podmiotów o dominującym kapitale polskim, które należą do sektora przedsiębiorstw dużych. W badanym okresie podmioty te uzyskały 209 zezwoleń strefowych oraz 280 decyzji o wsparciu (wzrost o 33,97%). Największy przyrost zaraportowała Pomorska SSE (14 zezwoleń strefowych oraz 46 decyzji o wsparciu, czyli wzrost o 228,57%). Podobnie jak w przypadku poprzednio komentowanej grupy beneficjentów, także i w przypadku dużych podmiotów krajowych, zidentyfikować można strefy, które w badanym okresie wydały na ich rzecz więcej zezwoleń strefowych niż decyzji o wsparciu. Do tej grupy zaliczają się Legnicka SSE, Słupska SSE, Suwalska SSE, Tarnobrzaska SSE, Wałbrzyska SSE i Warmińsko-Mazurska SSE.

Spadek odnotowano natomiast w pozostałych dwóch, badanych grupach podmiotów, czyli dużych przedsiębiorstwach zagranicznych (501 zezwoleń strefowych oraz 440 decyzji o wsparciu, czyli spadek o 12,18%) oraz firm zagranicznych z sektora MŚP (127 zezwoleń strefowych oraz 101 decyzji o wsparciu, czyli spadek o 20,47%). Można jednak wskazać Słuską SSE, Łódzką SSE oraz Kamiennogórską SSE, w których odnotowano większą liczbę wydanych decyzji o wsparciu niż zezwoleń strefowych w badanym okresie na rzecz obu tych grup podmiotów.

Przedstawione tendencje przemian wpłynęły na zmianę struktury wielkościowej oraz własnościowej podmiotów realizujących nowe inwestycje. Jak wskazano wyżej, wśród inwestorów korzystających z pomocy publicznej wyróżniono cztery grupy przedsiębiorców, wyodrębnione na podstawie kryterium wielkościowego oraz własnościowego, tj.: duże przedsiębiorstwa krajowe (z dominacją kapitału krajowego), duże przedsiębiorstwa zagraniczne, MŚP firmy krajowe oraz MŚP przedsiębiorstwa zagraniczne.

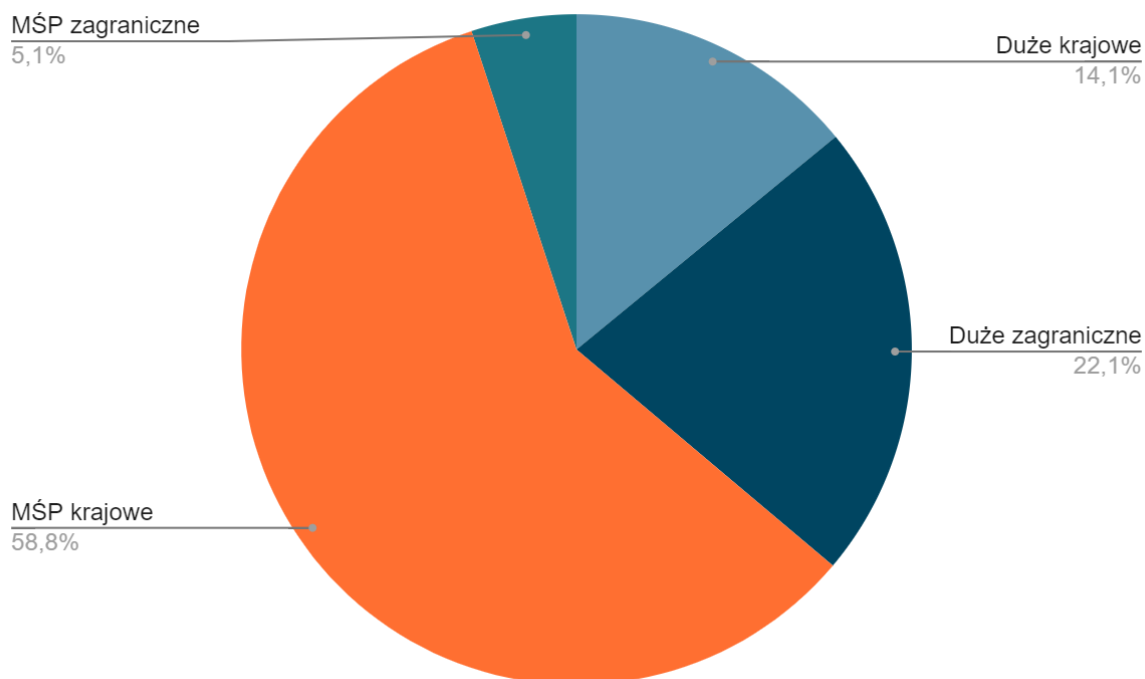
W strukturze podmiotów, które dokonywały inwestycji w latach 2014-2018 w ramach zezwoleń na działalność w specjalnych strefach ekonomicznych, największy udział stanowiły MŚP krajowe, tj. 41,1% liczebności wszystkich podmiotów (Rys. 1). Równie istotny był udział dużych, zagranicznych przedsiębiorstw, tj. 32,79% liczebności wszystkich podmiotów. Mniejszy udział miały kolejno duże przedsiębiorstwa krajowe (13,68%) oraz MŚP zagraniczne (8,31%).

Rys. 1. Struktura podmiotów realizujących nowe inwestycje w ramach SSE w Polsce w latach 2014-2018 według kryterium wielkościowego i własnościowego

Źródło: opracowanie własne

Nieco odmiennie przedstawia się struktura podmiotów, które dokonywały inwestycji w latach 2018-2022 na podstawie decyzji udzielonych w ramach Polskiej Strefy Inwestycji. Udział MŚP krajowych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych był dominujący i wynosił 58,79% (Rys. 2). Ciągłe istotny był udział dużych, zagranicznych przedsiębiorstw, tj. 22,09% liczebności wszystkich podmiotów. Mniejszy udział miały ponownie duże przedsiębiorstwa krajowe (14,06%) oraz MŚP zagraniczne (5,07%).

Rys. 2. Struktura podmiotów realizujących nowe inwestycje w Polskiej Strefie Inwestycji w latach 2018-2022 według kryterium wielkościowego i własnościowego

Źródło: opracowanie własne

Wnioski wynikające z przeprowadzonych badań wskazują na pozytywną weryfikację drugiej z hipotez szczegółowych założonych w dysertacji (H2), która głosi, że „wprowadzenie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji wpłynęło pozytywnie na zwiększenie aktywności inwestycyjnej podmiotów z sektora MŚP oraz podmiotów o dominującym kapitale krajowym, w porównaniu do okresu funkcjonowania reżimu specjalnych stref ekonomicznych”.

4.5. Napływ kapitału zagranicznego

Informacje przedstawione w poprzednim podrozdziale, dotyczące wyłącznie liczby inwestycji podmiotów zagranicznych korzystających ze wsparcia, nie pozwalają ocenić czy pojawienie się przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji wpłynęło negatywnie na wartość deklarowanych kosztów kwalifikowanych przez te podmioty (tj. czy doszło do spadku wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych kwalifikujących się do pomocy).

Zgodnie z zaprezentowanymi danymi, pojawienie się przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji, pomimo spadku liczby inwestycji zgłaszanych do objęcia wsparciem, pozwoliło odnotować istotny wzrost wartości kosztów kwalifikowanych deklarowanych przez podmioty zagraniczne w cenach bieżących (Tab. 21, Tab. 22).

Tabela 21. Wartość deklarowanych kosztów kwalifikowanych w ramach SSE w Polsce w latach 2014-2018 przez podmioty o dominującym kapitale zagranicznym (w tys. PLN)

STREFA	2014	2015	2016	2017	2018	SUMA
Kamiennogórska SSE	68 700	6 800	2 400	75 884	2 500	156 284
Katowicka SSE	1 876 416	786 801	1 342 852	2 517 599	1 276 848	7 800 516
Kostrzyńsko-Słubicka SSE	1 373 009	477 840	192 316	1 063 044	252 579	3 358 788
Krakowska SSE	951 798	77 899	612 397	310 198	165 876	2 118 168
Legnicka SSE	967 575	180 189	614 596	834 526	138 119	2 735 005
Łódzka SSE	706 593	314 998	1 056 869	1 089 507	501 749	3 669 716
Pomorska SSE	1 765 570	321 650	338 710	428 463	114 410	2 968 803
Słupska SSE	565 500	2 000	0	0	0	567 500
Mielecka SSE	523 005	176 142	209 358	898 271	304 239	2 111 015
Starachowicka SSE	b/d	b/d	b/d	b/d	b/d	b/d

Suwalska SSE	1 700	4 000	82 160	5 000	16 850	109 710
Tarnobrzaska SSE	1 154 545	181 144	1 290 875	3 301 972	390 665	6 319 201
Wałbrzyska SSE	4 818 399	837 539	2 060 254	850 215	3 092 735	11 659 142
Warmińsko-Mazurska SSE	50 050	0	3 000	1 002 063	50 000	1 105 113
SUMA	14 822 860	3 367 002	7 805 787	12 376 742	6 306 570	44 678 961
Dynamika łańcuchowa (w %)	100	22,71	231,83	158,56	50,96	-
Dynamika jednopodstawowa (t0 = 2014 (w %))	100	22,71	52,66	83,50	42,55	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju oraz od podmiotów zarządzających SSE.

W latach 2014-2018 podmioty zagraniczne zadeklarowały łącznie 44 678 961 tys. PLN kosztów kwalifikowanych. Najwięcej w 2014 r. (14 822 860 tys. PLN czyli 33,18% wartości całkowitej), a najmniej w 2015 r. (3 367 002 tys. PLN czyli 7,54% wartości całkowitej). W 2015 r. nastąpił też największy spadek deklarowanych kosztów kwalifikowanych w relacji rok do roku (spadek o 77,29% względem 2014 r.). Największy wzrost deklarowanych kosztów kwalifikowanych w relacji rok do roku odnotowany został w 2016 r. (wzrost o 131,83% względem 2015 r.). Niemniej jednak każdy rok w latach 2015-2018 oznaczał mniejszą wartość zadeklarowanych nakładów finansowanych kapitałem zagranicznym niż w 2014 r.

Najwięcej kapitału zagranicznego w całym badanym okresie przyciągnęła Wałbrzyska SSE (11 659 142 tys. PLN czyli 26,10% wartości całkowitej). Najślabszy rezultat osiągnęła natomiast Suwalska SSE (109 710 tys. PLN czyli 0,25% wartości całkowitej).

Tabela 22. Wartość deklarowanych kosztów kwalifikowanych w Polskiej Strefie Inwestycji w latach 2018-2022 przez podmioty o dominującym kapitale zagranicznym (w tys. PLN)

STREFA	2014	2015	2016	2017	2018	SUMA
Kamiennogórska SSE	0	323 204	408 979	1 050 139	24 000	1 806 322

Katowicka SSE	472 972	2 965 677	1 282 755	3 353 743	1 277 318	9 352 465
Kostrzyńsko-Słubicka SSE	123 384	1 251 764	927 901	3 748 360	2 184 532	8 235 941
Krakowska SSE	179 000	688 594	579 694	1 419 647	622 566	3 489 501
Legnicka SSE	369 470	29 000	475 373	765 410	94 480	1 733 733
Łódzka SSE	619 100	1 134 732	1 056 869	2 573 631	3 224 509	8 608 841
Pomorska SSE	101 810	301 549	943 455	1 236 057	853 575	3 436 446
Słupska SSE	280 000	11 000	125 600	863 624	56 595	1 336 819
Mielecka SSE	60 000	592 237	234 564	738 682	760 381	2 385 864
Starachowicka SSE	0	47 000	0	617 450	25 476	689 926
Suwalska SSE	0	0	163 652	400 078	189 858	753 588
Tarnobrzeska SSE	0	68 940	1 492 418	3 119 095	30 821	4 711 274
Wałbrzyska SSE	1 005 358	1 142 059	1 145 324	6 208 391	7 009 063	16 510 195
Warmińsko-Mazurska SSE	0	19 000	49 045	222 535	235 962	526 542
SUMA	3 211 094	8 574 756	8 885 629	26 316 842	16 589 136	63 577 457
Dynamika łańcuchowa (w %)	100	267,04	103,63	296,17	63,04	-
Dynamika jednopodstawowa (t0 = 2018 (w %)	100	267,04	276,72	819,56	516,62	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju oraz od pracowników stref.

Z kolei w latach 2018-2022, podmioty zagraniczne zadeklarowały łącznie 63 577 457 tys. PLN kosztów kwalifikowanych. Najwięcej w 2021 r. (26 316 842 tys. PLN czyli 41,39% wartości całkowitej), a najmniej w 2018 r. (3 211 094 tys. PLN czyli 5,05% wartości całkowitej). Największy wzrost deklarowanych kosztów kwalifikowanych w relacji rok do roku miał miejsce w 2021 r. (wzrost o 196,17% względem 2020 r.). Jedyne spadki w tym zakresie odnotowane zostały w 2022 r. (spadek o 36,96% względem 2021 r.). Niemniej jednak każdy rok względem 2018 r., (tj. pierwszego roku w którym wydawane były decyzje o wsparciu) cechował istotny wzrost deklarowanych kosztów kwalifikowanych, a największy miał miejsce w 2021 r. (wzrost o 719,56% względem 2018 r.).

Wałbrzyska SSE, ponownie jak w latach 2014-2018, przyciągnęła najwięcej inwestycji zagranicznych w badanym okresie (16 510 195 tys. PLN czyli 25,97% wartości całkowitej). Najślabszy rezultat osiągnęła natomiast Warmińsko-Mazurska SSE (526 542 tys. PLN czyli 0,83% wartości całkowitej).

Jak wynika z przeprowadzonej analizy, wartość deklarowanych kosztów kwalifikowanych przez podmioty zagraniczne w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w porównaniu ze specjalnymi strefami ekonomicznymi w badanym okresie wzrosła z poziomu 44 678 961 tys. PLN do 63 577 457 tys. PLN, tj. o 42,30%.

Mimo, że liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego oraz ich udział w strukturze ilościowej wszystkich dokonywanych inwestycji w ramach Polskiej Strefy Inwestycji zmniejszył się w stosunku do okresu obowiązywania specjalnych stref ekonomicznych, to znaczący wzrost wartości dokonywanych inwestycji przemawia za uznaniem pozytywnego zweryfikowania hipotezy szczegółowej (H3), głoszącej, że „wprowadzenie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji wpłynęło pozytywnie na zwiększenie wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych w stosunku do okresu obowiązywania przepisów o specjalnych strefach ekonomicznych”.

***

Badania zaprezentowane w niniejszym rozdziale koncentrowały się wokół efektów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji, w odniesieniu do liczby inwestujących w ich ramach przedsiębiorstw, ich struktury wielkościowej oraz własnościowej, wartości zainwestowanego kapitału, nowopowstałych miejsc pracy, a także napływu kapitału zagranicznego. Dowiedziono, że pojawienie się przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji wpłynęło pozytywnie na liczbę podmiotów realizujących nowe inwestycje korzystające z dostępnego zwolnienia podatkowego.

Zestawiając liczbę wydanych zezwoleń w latach 2014-2018 do liczby decyzji o wsparciu wydanych w latach 2018-2022, można zidentyfikować 1 528 wydanych zezwoleń przy 1 992 wydanych decyzjach o wsparciu. Różnica wynosi więc w porównywalnym okresie 464 wydane tytuły prawne do korzystania ze zwolnienia na korzyść decyzji o wsparciu (i wzrost na poziomie 30,37%).

Wiąże się z tym większa wartość inwestycji realizowanych w ramach Polskiej Strefy Inwestycji. Całkowita liczba zadeklarowanych kosztów kwalifikowanych osiągnęła wartość 101 818 979 tys. PLN w latach 2018-2022, co oznaczało wartość o 57,51% większą, niż nakłady inwestycyjne zadeklarowane na terytorium specjalnych stref ekonomicznych w latach 2014-2018.

Odmiennie jednak, liczba nowych miejsc deklaryowanych do utworzenia przez przedsiębiorstwa podejmujące działalność na podstawie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji była niższa niż w ramach specjalnych stref ekonomicznych w porównywalnym okresie. Podmioty realizujące inwestycje w ramach Polskiej Strefy Inwestycji zadeklarowały 41 607 nowych miejsc pracy, podczas gdy w ramach specjalnych stref ekonomicznych zadeklarowanych zostało 57 477 nowych miejsc pracy (spadek o 27,61%). Jest to rezultat niekorzystny dla gospodarki krajowej, w tym także dla poszczególnych regionów (zwłaszcza słabiej rozwiniętych). Mając jednak na uwadze aktualny stopień bezrobocia w Polsce, coraz dotkliwszy kryzys demograficzny (i trudności z pozyskaniem odpowiednio wykwalifikowanych pracowników w większości branż), a także postępującą automatyzację, należy zmianę w tym zakresie (przy braku przepisów narzucających tworzenie określonej liczby nowych miejsc pracy w przypadku ubiegania się o decyzję o wsparciu) traktować jako zjawisko naturalne.

W toku badań stwierdzono, że więcej tytułów prawnych uprawniających do korzystania ze zwolnienia podatkowego z tytułu realizacji nowej inwestycji zostało wydanych na rzecz rodzimych podmiotów z sektora MŚP w ramach Polskiej Strefy Inwestycji. W badanym okresie odnotowano 628 tego rodzaju podmiotów, które skutecznie aplikowały o zezwolenie strefowe oraz 1 171 podmiotów, które pozyskały decyzję o wsparciu. Oznacza to wzrost liczby beneficjentów tej formy pomocy publicznej w komentowanej grupie o 86,46%. W obu reżimach grupa ta była najliczniejszą odbiorcą pomocy publicznej. Wzrost odnotowały także duże podmioty krajowe (o 33,97%). Równocześnie w badanych latach nastąpiło zmniejszenie liczby wydanych zezwoleń strefowych względem wydanych decyzji o wsparciu na rzecz podmiotów zagranicznych (zarówno dużych jak i MŚP, odpowiednio o 12,18% oraz o 20,47%).

Przeprowadzone badania pozwoliły także ocenić, że o ile liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w badanym okresie zmniejszyła się w stosunku do ich liczby w specjalnych strefach ekonomicznych z badanego okresu (z poziomu 628 zezwoleń strefowych do 541 decyzji o wsparciu, co oznacza spadek o 13,85%), to wzrosła wartość zainwestowanego kapitału liczona w cenach bieżących (z poziomu 44 678 961 tys. PLN do kwoty 63 577 457 tys. PLN, co oznacza wzrost o 42,30%).

Przedstawione wnioski wskazują, że Polska Strefa Inwestycji okazała się skuteczniejszym instrumentem stymulowania inwestycji niż specjalne strefy ekonomiczne i atrakcyjniejszym rozwiązaniem dla inwestorów.

Rozdział 5

Zróźnicowania regionalne w zakresie efektów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w latach 2014-2018 oraz Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022

Celem niniejszego rozdziału jest dokonanie oceny zróźnicowania regionalnego w Polsce w zakresie efektów realizacji inwestycji w ramach specjalnych stref ekonomicznych oraz Polskiej Strefy Inwestycji.

Zgodnie bowiem z postawioną hipotezą szczegółową (H4), założono, że inwestorzy działający na podstawie przepisów o specjalnych strefach ekonomicznych preferowali bardziej rozwinięte regiony niż regiony słabiej rozwinięte, jako miejsca lokalizacji swoich inwestycji, a pojawienie się przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji i stworzenie możliwości do inwestowania na terenie całego kraju z opcją ubiegania się o komentowaną formę pomocy publicznej nie wpłynęło na zmianę dotychczasowych preferencji. Innymi słowy, inwestorzy nadal preferowali regiony najlepiej i lepiej rozwinięte (niż średnio oraz słabiej rozwinięte).

Poziom rozwoju regionów w 2014 r. oraz 2018 r. (tj. w momencie startowym dla obu badanych okresów) oceniono w oparciu o syntetyczną miarę rozwoju, obliczoną na bazie wybranych cech diagnostycznych, z wykorzystaniem taksonomicznej metody wzorca rozwoju autorstwa Z. Hellwiga. Metoda ta umożliwiła dokonanie rankingu regionów pod względem poziomu rozwoju, a także przypisanie ich do jednej z czterech grup regionów: najlepiej rozwiniętych, lepiej rozwiniętych, średnio rozwiniętych oraz słabiej rozwiniętych.

Następnie przeprowadzono analizę porównawczą efektów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych oraz Polskiej Strefy Inwestycji w poszczególnych grupach regionów, z uwzględnieniem skali dokonywanych inwestycji, wartości nakładów, liczby nowo utworzonych miejsc pracy oraz struktury wielkościowej i własnościowej przedsiębiorstw.

W dalszej kolejności dokonano analizy korelacji pomiędzy poziomem rozwoju regionów oraz poszczególnymi analizowanymi wskaźnikami obrazującymi rezultaty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych i Polskiej Strefy Inwestycji. Badanie to dostarczyło dodatkowych dowodów na istnienie związku pomiędzy poziomem rozwoju regionów a efektami wynikającymi z realizowanych w nich inwestycji.

Dane statystyczne wykorzystane w przeprowadzonych badaniach zostały pozyskane z Banku Danych Lokalnych oraz Roczników Statystycznych Województw (dot. danych wykorzystanych dla potrzeb obliczenia syntetycznej miary rozwoju) oraz Ministerstwa

Rozwoju i Technologii (dot. danych nt. inwestycji korzystających z pomocy publicznej w postaci zwolnienia w podatku dochodowym w podziale na regiony). W przeciwieństwie do danych wykorzystywanych w Rozdziale 4, ze względu na udostępnienie kompletu oczekiwanych danych przez pracowników Ministerstwa, nie było konieczne wystąpienie o dodatkowe informacje do pracowników poszczególnych specjalnych stref ekonomicznych.

5.1. Ocena zróżnicowań przestrzennych w zakresie rozwoju regionalnego w Polsce

Jak wskazano powyżej, poziom rozwoju regionów określono z wykorzystaniem taksonomicznej metody wzorca rozwoju Z. Hellwiga (Hellwig, 1968). Metoda ta należy do metod wzorcowych, wykorzystujących pojęcie obiektu wzorcowego (o najwyższej wielkości zmiennej wejściowej w przypadku stymulant lub najniższej w przypadku destymulant). Miara syntetyczna konstruowana jest na podstawie pomiaru odległości między obserwowanym obiektem, a obiektem wzorcowym, z zachowaniem metryki euklidesowej (Młodak 2009, Panek 2009). Co do zasady, miara ta uzyskuje wartości z przedziału (0;1), a im wyższa wartość, tym mniejsze oddalenie badanego obiektu od wzorca.

W pierwszym etapie badań dokonano wyboru cech diagnostycznych, które charakteryzują różne aspekty rozwoju regionalnego. Wyróżniono 29 cech:

- x₁ - gęstość zaludnienia,
- x₂ - saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych 1 tys. ludności,
- x₃ - stopa bezrobocia rejestrowanego (w %),
- x₄ - udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (w %),
- x₅ - PKB na 1 mieszkańca (w zł),
- x₆ - wartość dodana brutto na 1 pracującego (w zł),
- x₇ - wartość brutto środków trwałych na 1 mieszkańca (w zł),
- x₈ - nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca (w zł),
- x₈ - produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca (w zł),
- x₁₀ - przeciętny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych (w zł),
- x₁₁ - sprzedaż detaliczna towarów na 1 mieszkańca (w zł),
- x₁₂ - podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców,
- x₁₃ - spółki z udziałem kapitału zagranicznego na 1 tys. mieszkańców,
- x₁₄ - nakłady na działalność badawczo-rozwojową na 1 mieszkańca (w zł),
- x₁₅ - udzielone patenty na 100 tys. ludności,
- x₁₆ - łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności,
- x₁₇ - mieszkania oddane do użytku na 1 tys. ludności,
- x₁₈ - drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km² (w km),
- x₁₉ - studenci szkół wyższych na 1 tys. ludności,
- x₂₀ - udzielone noclegi w obiektach noclegowych turystyki na 1 tys. mieszkańców (w tys.),
- x₂₁ - osoby korzystające ze świadczeń społecznych na 1 tys. ludności,

- x₂₂ - nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle na 1 pracującego w przemyśle (w zł),
- x₂₃ - liczba miejsc w przedszkolach na liczbę dzieci w wieku przedszkolnym,
- x₂₄ - liczba osób z wykształceniem wyższym w liczbie ludności (w %),
- x₂₅ - liczba lekarzy na 10 tys. ludności,
- x₂₆ - domy kultury na 10 tys. ludności,
- x₂₇ - biblioteki na 10 tys. ludności,
- x₂₈ - aktywność zawodowa ludności (w %),
- x₂₉ - zatrudnienie w B+R w liczbie pracujących (w %).

Wyróżnione cechy diagnostyczne zostały poddane selekcji. Ostatecznie z dalszego badania wykluczono cechy, które charakteryzuje bardzo mała zmienność w badanych regionach (dla których wartość współczynnika zmienności wynosi mniej niż 25%), co oznacza, że w tych aspektach regiony wykazują bardzo niewielkie zróżnicowanie. Z tego względu w dalszej analizie nie uwzględniono następujących cech: udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (w %), wartość dodana brutto na 1 pracującego (w zł), wartość brutto środków trwałych na 1 mieszkańca (w zł), przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych (w zł), podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców, łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności, osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 1 tys. ludności, liczba miejsc w przedszkolach na liczbę dzieci w wieku przedszkolnym, liczba osób z wykształceniem wyższym w liczbie ludności (w %), liczba lekarzy na 10 tys. ludności oraz aktywność zawodowa ludności (w %).

Do obliczenia miary syntetycznej rozwoju regionów wykorzystano pozostałe 18 cech diagnostycznych (tab. 23, 24). Wśród wybranych cech, jedna jest destymulantą - stopa bezrobocia rejestrowanego, pozostałe to stymulanty.

Tabela 23. Wybrane wskaźniki rozwoju regionów w 2014 r.

Województwo	Wartości cech diagnostycznych																	
	X ₁	X ₂	X ₃	X ₅	X ₈	X ₉	X ₁₁	X ₁₃	X ₁₄	X ₁₅	X ₁₇	X ₁₈	X ₁₉	X ₂₀	X ₂₂	X ₂₆	X ₂₇	X ₂₉
dolnośląskie	144	0,2	10,4	49 471	7 602	37 437	16 563	2,6	367,92	9,18	4,8	96,4	47,0	2 199,7	7 678,16	0,103	2,1	1,07
kujawsko-pomorskie	115,2	-1,4	15,5	36 058	5 310	24 485	10 845	0,9	122,30	2,97	3,0	94,4	31,2	1 574,4	3 609,47	0,187	2,0	0,61
lubelskie	85,1	-2,7	12,6	31 109	4 887	15 216	10 352	0,7	321,60	6,15	2,6	86,1	38,2	762,0	1 942,61	0,172	2,7	0,78
lubuskie	72,2	-1,3	12,5	37 561	4 712	29 416	10 449	2,8	66,75	3,14	3,3	61,8	17,6	1 178,0	1 693,28	0,167	2,5	0,27
łódzkie	137,5	-0,8	11,8	41 622	6 469	28 466	12 513	1,3	281,02	7,55	2,6	109,4	34,9	853,9	6 809,82	0,140	2,2	0,66
małopolskie	218,2	0,9	9,7	39 258	5 554	24 005	19 421	1,4	549,33	7,63	4,6	160,3	54,5	3 018,2	4 058,35	0,285	2,1	1,42
mazowieckie	148,6	2,5	9,6	70 204	10 316	46 418	40 637	6,2	1 216,08	9,50	5,8	101,1	53,0	1 233,5	7 004,72	0,131	1,8	1,64
opolskie	102,3	-2,3	11,8	36 064	5 717	22 401	8 177	1,5	122,19	5,89	1,9	89,1	27,8	621,7	1 605,30	0,420	3,2	0,48
podkarpackie	116,8	-1,1	14,6	31 384	5 339	17 947	9 146	0,7	437,25	3,57	3,0	91,1	27,9	1 171,1	5 966,12	0,456	3,2	1,13
podlaskie	57,8	-1,9	12,9	32 357	5 758	18 556	11 080	0,6	195,82	2,60	3,5	63,3	32,2	880,9	2 126,13	0,185	2,0	0,58
pomorskie	123,5	0,9	11,1	42 108	6 574	36 323	15 414	2,0	448,16	5,65	4,7	71,0	42,6	3 081,1	4 236,03	0,191	1,4	0,98
śląskie	369,5	-1,6	9,6	45 867	6 274	42 121	10 490	1,5	265,62	8,13	2,1	176,6	29,4	1 022,6	4 143,68	0,170	1,7	0,75
świętokrzyskie	107,3	-2,0	14,1	32 573	3 913	19 507	9 775	0,5	111,23	2,61	2,8	117,7	23,9	1 112,3	1 163,41	0,135	2,1	0,27
warmińsko-mazurskie	58,9	-2,5	18,7	31 973	4 634	19 747	9 454	0,7	87,33	2,22	3,0	54,6	24,6	1 912,3	1 516,77	0,145	2,1	0,51
wielkopolskie	115,3	0,0	7,6	47 529	6 452	40 414	33 494	2,0	305,05	6,74	4,2	93,9	39,1	902,5	5 010,06	0,193	2,0	1,06
zachodniopomorskie	74	-1,4	15,5	37 443	6 091	20 133	12 346	2,8	104,87	4,43	3,2	60,2	30,8	6 948,5	4 430,54	0,157	2,2	0,65

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z Banku Danych Lokalnych oraz Rocznika Statystycznego Województw 2015.

Tabela 24. Wybrane wskaźniki rozwoju regionów w 2018 r.

Województwo	Wartości cech diagnostycznych																	
	X ₁	X ₂	X ₃	X ₅	X ₈	X ₉	X ₁₁	X ₁₃	X ₁₄	X ₁₅	X ₁₇	X ₁₈	X ₁₉	X ₂₀	X ₂₂	X ₂₆	X ₂₇	X ₂₉
dolnośląskie	145,4	1,28	5,2	60 481	9 959	44 670	20 698	2,2	659,86	8,69	6,4	101,4	38,9	3 114,0	2 751,91	0,107	2,0	0,97
kujawsko-pomorskie	115,2	-1,19	8,8	44 694	5 857	30 980	12 773	0,7	291,80	4,48	3,4	103,4	26,3	2 143,9	1 752,67	0,168	2,8	0,48
lubelskie	85,1	-2,53	8,0	37 756	5 371	18 662	11 756	0,8	380,90	7,93	3,5	93,6	29,7	1 084,6	3 364,14	0,189	1,9	0,52
lubuskie	72,2	-0,96	5,8	45 398	6 213	37 296	15 274	1,5	219,52	3,45	4,2	64,1	12,9	1 409,1	2 791,33	0,128	5,7	0,26
łódzkie	137,5	-0,75	6,1	51 561	6 735	34 979	16 714	1,1	486,07	7,54	3,3	114,2	27,1	1 038,3	8 852,97	0,178	1,0	0,57
małopolskie	218,2	1,62	4,7	50 873	6 618	30 614	23 360	1,7	1 085,81	10,15	5,4	170,2	41,7	4 093,0	4 847,59	0,203	1,5	1,18
mazowieckie	148,6	3,09	4,9	88 779	12 574	57 234	45 378	5,9	1 757,75	9,88	7,6	108,7	40,9	1 739,4	5 992,33	0,113	1,4	1,73
opolskie	102,3	-1,29	6,3	43 907	7 262	31 476	10 431	0,9	277,95	6,69	2,4	90,7	19,9	901,3	2 047,65	0,385	9,5	0,36
podkarpackie	116,8	-1,29	8,7	39 021	6 406	23 563	12 721	1,0	430,53	6,34	3,7	95,7	20,8	1 662,9	6 283,22	0,427	1,5	0,68
podlaskie	57,8	-1,70	7,7	39 770	6 571	24 181	12 799	0,8	281,76	3,72	4,2	66,6	24,2	1 025,3	1 815,08	0,161	5,7	0,44
pomorskie	123,5	2,17	4,9	53 813	8 353	42 737	19 140	1,4	749,09	5,82	7,2	78,0	34,1	4 206,6	3 689,27	0,154	1,0	0,84
śląskie	369,5	-1,11	4,3	57 472	7 503	54 864	13 098	1,2	412,74	8,34	2,7	176,3	24,3	1 393,0	4 254,98	0,183	0,7	0,56
świętokrzyskie	107,3	-1,98	8,3	40 146	4 596	25 013	12 363	0,4	226,10	3,38	2,6	124,9	17,6	1 447,4	1 840,54	0,129	6,1	0,24
warmińsko-mazurskie	58,9	-2,45	10,4	38 271	6 583	25 131	9 731	0,5	212,18	3,78	3,6	57,3	18,8	2 264,7	1 229,21	0,133	1,9	0,37
wielkopolskie	115,3	0,37	3,2	59 865	7 978	51 734	45 295	1,7	444,30	8,50	5,7	99,8	31,5	1 089,9	3 371,78	0,149	0,9	0,52
zachodniopomorskie	74,0	-0,59	7,4	46 455	6 948	25 984	15 116	2,1	252,62	8,29	4,5	61,2	22,3	8 908,6	2 551,89	0,159	3,9	0,35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z Banku Danych Lokalnych oraz Rocznika Statystycznego Województw 2019.

Odległość poszczególnych regionów od obiektu wzorcowego skalkulowano na podstawie następującej formuły:

$$d_{i0} = \left(\sum_{j=1}^m (z_{ij} - z_{oj})^2 \right)^{\frac{1}{2}}$$

gdzie:

z_{oj} – współrzędne obiektu wzorcowego wyznaczone na podstawie wystandaryzowanych zmiennych wejściowych

z_{ij} – współrzędne wystandaryzowanych zmiennych wejściowych

m – liczba zmiennych

Wartość miary syntetycznej dla poszczególnych regionów obliczono na podstawie formuły:

$$d_i = 1 - \frac{d_{i0}}{d_0}$$

gdzie:

$$d_0 = \bar{d}_0 + 2s_{(d_0)}$$

$$\bar{d}_0 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n d_{i0},$$

$$s_{(d_0)} = \left(\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (d_{i0} - \bar{d}_0)^2 \right)^{\frac{1}{2}}$$

Na bazie uzyskanego wskaźnika (syntetycznej miary rozwoju), dokonano rankingu regionów pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego (w 2014 r. oraz w 2018

r.). W wyniku porządkowania liniowego wyróżniono cztery grupy regionów, o różnym poziomie rozwoju w 2014 r. (tab. 25) i 2018 r. (tab. 26).

Tabela 25. Syntetyczna miara rozwoju regionów w 2014 r.

Grupa regionów	Województwo	Wartość syntetycznej miary rozwoju
Grupa 1 (regiony najlepiej rozwinięte) - syntetyczna miara rozwoju > 0,40	Mazowieckie	0,50
	Małopolskie	0,46
Grupa 2 (regiony lepiej rozwinięte) - syntetyczna miara rozwoju ($\geq 0,30$; $\leq 0,40$)	Dolnośląskie	0,39
	Wielkopolskie	0,38
	Pomorskie	0,34
	Śląskie	0,30
Grupa 3 (regiony średnio rozwinięte) - syntetyczna miara rozwoju ($\geq 0,20$; $< 0,30$)	Łódzkie	0,27
	Podkarpackie	0,24
	Zachodniopomorskie	0,23
Grupa 4 (regiony słabiej rozwinięte) - syntetyczna miara rozwoju < 0,20	Kujawsko-Pomorskie	0,18
	Opolskie	0,18
	Lubelskie	0,16
	Lubuskie	0,16
	Podlaskie	0,13
	Świętokrzyskie	0,11
	Warmińsko-Mazurskie	0,07

źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z Banku Danych Lokalnych oraz Rocznika Statystycznego Województw 2015.

Tabela 26. Syntetyczna miara rozwoju regionów w 2018 r.

Grupa regionów	Region (województwo)	Wartość syntetycznej miary rozwoju
Grupa 1 (regiony najlepiej rozwinięte) - syntetyczna miara rozwoju > 0,40	Mazowieckie	0,54
	Małopolskie	0,44
Grupa 2 (regiony lepiej rozwinięte) - syntetyczna miara rozwoju ($\geq 0,30$; $\leq 0,40$)	Dolnośląskie	0,40
	Pomorskie	0,36
	Wielkopolskie	0,33
	Śląskie	0,31
Grupa 3 (regiony średnio rozwinięte) - syntetyczna miara rozwoju ($\geq 0,20$; $< 0,30$)	Łódzkie	0,27
	Zachodniopomorskie	0,24
	Podkarpackie	0,22
Grupa 4 (regiony słabiej rozwinięte) - syntetyczna miara rozwoju < 0,20	Opolskie	0,19
	Kujawsko-Pomorskie	0,18
	Lubuskie	0,17
	Lubelskie	0,15
	Podlaskie	0,14
	Świętokrzyskie	0,11
	Warmińsko-Mazurskie	0,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z Banku Danych Lokalnych oraz Rocznika Statystycznego Województw 2019.

Zarówno w 2014 r., jak i w 2018 r., w grupie regionów najlepiej rozwiniętych znalazły się dwa województwa, dla których syntetyczna miara rozwoju była wyższa niż 0,40, tj.

mazowieckie i małopolskie. Druga grupa, zawierająca regiony lepiej rozwinięte, dla których syntetyczna miara rozwoju zawierała się w przedziale $[0,30 ; 0,40]$, obejmowała regiony: dolnośląski, pomorski, wielkopolski i śląski. Do trzeciej grupy należały regiony średnio rozwinięte, dla których syntetyczna miara rozwoju mieściła się w przedziale $[0,20 ; 0,30)$, tj. łódzki, zachodniopomorski oraz podkarpacki. Ostatnia grupa zawierała regiony słabiej rozwinięte, z syntetyczną miarą rozwoju poniżej 0,20, tj.: opolski, kujawsko-pomorski, lubuski, lubelski, podlaski, świętokrzyski oraz warmińsko-mazurski.

5.2. Liczba podmiotów realizujących nową inwestycję w ramach specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji w ujęciu regionalnym

W kolejnych częściach rozdziału (rozdziały 5.2 – 5.6) została przeprowadzona szczegółowa analiza porównawcza, w celu dokonania oceny zróżnicowania regionalnego w Polsce w zakresie efektów realizacji inwestycji korzystających z pomocy publicznej w ramach specjalnych stref ekonomicznych oraz Polskiej Strefy Inwestycji. W badaniu uwzględnione zostały efekty realizowanych inwestycji w grupach regionów, skupiających jednostki o różnym poziomie rozwoju (zgodnie z delimitacją dokonaną w rozdziale 5.1). Wyodrębnione cztery grupy regionów: najlepiej, lepiej, średnio i słabiej rozwiniętych, nie są równoliczne. Z tego względu ocena bezwzględnych wartości badanych wskaźników miałaby małą wartość porównawczą. W związku z tym, dla umożliwienia porównywalności analizowanych danych, ocenę badanych wskaźników oparto na ich wartościach przeliczonych na 100 tys. mieszkańców.

Pierwszym parametrem podlegającym ocenie jest liczba podmiotów, które uzyskały zezwolenie strefowe (lata 2014-2018) lub decyzję o wsparciu (lata 2018-2022), którego analiza ma na celu identyfikację struktury przestrzennej (w rozbiciu na regiony o różnym poziomie rozwoju) inwestycji korzystających ze wsparcia w postaci zwolnienia podatkowego (Tab. 27).

Tabela 27. Liczba wydanych zezwoleń w latach 2014-2018 oraz decyzji o wsparciu w latach 2018-2022 w ujęciu regionalnym

WOJEWÓDZTWO	Zezwolenia ("Z")					Decyzje o wsparciu ("D")				SUMA
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Regiony najlepiej rozwinięte	59	18	30	28	Z - 22 D - 8	70	51	115	79	Z - 157 D - 323
<i>mazowieckie</i>	15	3	4	9	Z - 13 D - 3	20	22	47	33	Z - 44 D - 125
<i>małopolskie</i>	44	15	26	19	Z - 9 D - 5	50	29	68	46	Z - 113 D - 198
Regiony lepiej rozwinięte	169	73	95	124	Z - 102 D - 27	108	143	278	152	Z - 563 D - 708
<i>wielkopolskie</i>	22	8	10	14	Z - 12 D - 7	15	30	73	19	Z - 66 D - 144

<i>dolnośląskie</i>	67	30	41	41	Z - 43 D - 6	26	28	59	26	Z - 222 D - 145
<i>pomorskie</i>	24	9	17	20	Z - 9 D - 4	20	31	56	41	Z - 79 D - 152
<i>śląskie</i>	56	26	27	49	Z - 38 D - 10	47	54	90	66	Z - 196 D - 267
Regiony średnio rozwinęte	115	57	60	85	Z - 70 D - 17	64	70	129	90	Z - 387 D - 370
<i>łódzkie</i>	33	10	14	25	Z - 21 D - 7	21	26	44	52	Z - 103 D - 150
<i>podkarpackie</i>	58	36	40	45	Z - 40 D - 8	29	34	62	23	Z - 219 D - 156
<i>zachodniopomorskie</i>	24	11	6	15	Z - 9 D - 2	14	10	23	15	Z - 65 D - 64
Regiony słabiej rozwinęte	96	71	72	112	Z - 70 D - 31	110	108	206	135	Z - 421 D - 590
<i>kujawsko-pomorskie</i>	15	6	3	13	Z - 7 D - 4	26	24	54	43	Z - 44 D - 151
<i>lubuskie</i>	25	15	11	18	Z - 9 D - 1	10	5	18	14	Z - 78 D - 48
<i>opolskie</i>	12	9	9	13	Z - 9 D - 7	11	7	19	23	Z - 52 D - 67
<i>lubelskie</i>	8	13	13	14	Z - 8 D - 3	21	16	29	11	Z - 56 D - 80
<i>świętokrzyskie</i>	5	5	3	6	Z - 8 D - 1	10	9	17	23	Z - 27 D - 60
<i>podlaskie</i>	11	5	17	9	Z - 13 D - 2	11	15	26	8	Z - 55 D - 62
<i>warmińsko-mazurskie</i>	20	18	16	39	Z - 16 D - 13	21	32	43	13	Z - 109 D - 122
SUMA	439	219	257	349	Z - 264 D - 83	352	372	728	456	Z - 1528 D - 1992
Liczba Z/D w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (kraj)	1,14	0,76	0,67	0,91	Z - 0,69 D - 0,22	0,92	0,97	1,92	1,21	Z - 4,17 D - 5,24

Liczba Z/D w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)	0,68	0,21	0,34	0,32	Z - 0,25 D - 0,09	0,79	0,58	1,29	0,88	Z - 1,80 D - 3,63
Liczba Z/D w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	1,27	0,55	0,72	0,93	Z - 0,77 D - 0,20	0,81	1,08	2,12	1,16	Z - 4,24 D - 5,38
Liczba Z/D w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	1,81	0,90	0,95	1,35	Z - 1,11 D - 0,27	1,02	1,12	2,1	1,48	Z - 6,12 D - 5,99
Liczba Z/D w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony słabiej rozwinięte)	0,95	0,70	0,71	1,11	Z - 0,70 D - 0,31	1,10	1,08	2,12	1,40	Z - 4,17 D - 6,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

Liczba nowych inwestycji w regionach najlepiej rozwiniętych wyniosła 157 inwestycji objętych zezwoleniem strefowym oraz 323 objęte decyzjami o wsparciu. W obu reżimach prawnych dominował region małopolski (113 zezwoleń oraz 198 decyzji o wsparciu). Liczba zezwoleń/decyzji o wsparciu wydawanych w każdym badanym okresie w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców w regionach najlepiej rozwiniętych była niższa niż wartość ta przeliczona dla całego kraju, regionów lepiej, średnio oraz słabiej rozwiniętych.

W regionach lepiej rozwiniętych liczba tytułów prawnych do zwolnienia podatkowego z tytułu realizacji nowej inwestycji wyniosła 563 korzystających z zezwolenia strefowego oraz 708 korzystających z decyzji o wsparciu. Najwięcej zezwoleń strefowych wydano dla inwestycji realizowanych na terytorium województwa dolnośląskiego (222 zezwolenia), najmniej natomiast na terenie województwa wielkopolskiego (66 zezwoleń). Najatrakcyjniejszym z punktu widzenia inwestorów realizujących nowe przedsięwzięcia w ramach Polskiej Strefy Inwestycji spośród regionów lepiej rozwiniętych okazało się województwo śląskie (267 decyzji o wsparciu), a najmniej ponownie województwo wielkopolskie (144 decyzje o wsparciu). Liczba zezwoleń/decyzji o wsparciu wydawanych w każdym badanym okresie w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców w regionach lepiej rozwiniętych była niższa niż wartość ta przeliczona dla regionów średnio oraz słabiej rozwiniętych (za wyjątkiem zezwoleń), natomiast wyższa niż w przypadku regionów najlepiej rozwiniętych oraz od tej wartości w skali całego kraju.

W grupie regionów średnio rozwiniętych, najwięcej wydanych zezwoleń oraz decyzji o wsparciu odnotowano w województwie podkarpackim (219 zezwoleń oraz 156 decyzji o wsparciu). Najmniej zezwoleń i decyzji o wsparciu wydano z kolei w województwie zachodniopomorskim (65 zezwoleń oraz 64 decyzje o wsparciu). W każdym z lat liczba zezwoleń/decyzji o wsparciu w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców była wyższa od tej wartości skalkulowanej dla całego kraju, regionów najlepiej i lepiej rozwiniętych (w regionach słabiej rozwiniętych tylko w zakresie zezwoleń). Regiony średnio rozwinięte są też jedynymi gdzie liczba tytułów prawnych do korzystania ze zwolnienia podatkowego w związku z realizacją nowej inwestycji była wyższa na 100 tys. mieszkańców w okresie wydawania zezwoleń strefowych (6,12) niż w okresie wydawania decyzji o wsparciu (5,99).

W przypadku regionów słabiej rozwiniętych, najwięcej inwestorów przyciągnęło województwo warmińsko-mazurskie (109 zezwoleń oraz 122 decyzje o wsparciu), a najmniej województwo świętokrzyskie (27 zezwoleń) oraz lubuskie (48 decyzji o wsparciu).

Przeprowadzona analiza pozwala wyprowadzić kilka kolejnych wniosków. W regionach najlepiej rozwiniętych doszło do największego wzrostu liczby tytułów prawnych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców porównując okres wydawania zezwoleń strefowych do decyzji o wsparciu (z 1,80 zezwolenia strefowego na 100 tys. mieszkańców do 3,63 decyzji o wsparciu na 100 tys. mieszkańców). Wzrost w tym zakresie odnotowano również w regionach lepiej rozwiniętych (4,24 zezwolenia strefowe na 100 tys. mieszkańców do 5,38 decyzji o wsparciu na 100 tys. mieszkańców) oraz słabiej rozwiniętych (4,17 zezwoleń strefowych na 100 tys. mieszkańców do 6,02 decyzji o wsparciu na 100 tys. mieszkańców). Spadek w tym zakresie odnotowano wyłącznie w regionach średnio rozwiniętych (6,12 zezwolenia strefowego na 100 tys. mieszkańców oraz 5,99 decyzji o wsparciu na 100 tys. mieszkańców).

Pomimo tak dynamicznego wzrostu liczby nowych inwestycji korzystających ze wsparcia w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w regionach najlepiej rozwiniętych, najwięcej nowych inwestycji korzystających z tej formy pomocy publicznej w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców odnotować można w regionach słabiej rozwiniętych (6,02). Należy w tym miejscu dodać, że w okresie wydawania zezwoleń strefowych, regiony słabiej rozwinięte odnotowywały mniejszą liczbę tytułów prawnych do zwolnienia podatkowego w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (4,17) niż regiony średnio (6,12) oraz lepiej rozwinięte (4,24).

5.3. Nakłady podmiotów realizujących nową inwestycję w ramach specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji w ujęciu regionalnym

Dla określenia atrakcyjności inwestycyjnej regionów, oprócz danych dotyczących liczby beneficjentów zwolnień podatkowych z tytułu realizacji nowej inwestycji, należy przeanalizować także dane dotyczące deklarowanych kosztów kwalifikowanych.

W pierwszej kolejności analizie poddano reżim specjalnych stref ekonomicznych w okresie 2014-2018 (Tab. 28).

Tabela 28. Nakłady podmiotów realizujących nową inwestycję w ramach SSE w Polsce w latach 2014-2018 (w tys. PLN)

WOJEWÓDZTWO	2014	2015	2016	2017	2018	SUMA
Regiony najlepiej rozwinięte	2 387 274	305 981	1 157 497	781 527	382 289	5 014 568
<i>mazowieckie</i>	<i>925 503</i>	<i>45 501</i>	<i>109 900</i>	<i>256 264</i>	<i>162 983</i>	1 500 151
<i>małopolskie</i>	<i>1 461 771</i>	<i>260 480</i>	<i>1 047 597</i>	<i>525 263</i>	<i>219 306</i>	3 514 417
Regiony lepiej rozwinięte	10 800 586	1 857 465	5 850 646	9 732 166	4 906 448	33 147 311
<i>dolnośląskie</i>	<i>2 425 492</i>	<i>744 429</i>	<i>4 328 750</i>	<i>5 272 363</i>	<i>3 000 625</i>	15 771 659
<i>wielkopolskie</i>	<i>4 154 390</i>	<i>222 070</i>	<i>143 011</i>	<i>955 147</i>	<i>596 014</i>	6 070 632
<i>pomorskie</i>	<i>1 701 034</i>	<i>91 609</i>	<i>290 074</i>	<i>333 280</i>	<i>61 898</i>	2 477 895
<i>śląskie</i>	<i>2 519 670</i>	<i>799 357</i>	<i>1 088 811</i>	<i>3 171 376</i>	<i>1 247 911</i>	8 827 125
Regiony średnio rozwinięte	4 728 376	1 392 554	2 032 511	3 138 432	1 668 200	12 960 073
<i>łódzkie</i>	<i>1 483 696</i>	<i>506 820</i>	<i>988 273</i>	<i>1 260 329</i>	<i>571 859</i>	4 810 977
<i>podkarpackie</i>	<i>2 206 006</i>	<i>727 425</i>	<i>967 518</i>	<i>1 445 840</i>	<i>962 361</i>	6 309 150

<i>zachodniopomorskie</i>	<i>1 038 674</i>	<i>158 309</i>	<i>76 720</i>	<i>432 263</i>	<i>133 980</i>	1 839 946
Regiony słabiej rozwinięte	3 832 463	2 280 732	1 955 691	3 924 056	1 526 637	13 519 579
<i>kujawsko-pomorskie</i>	<i>771 141</i>	<i>211 763</i>	<i>118 704</i>	<i>279 047</i>	<i>164 221</i>	1 544 876
<i>lubuskie</i>	<i>1 117 236</i>	<i>538 007</i>	<i>249 063</i>	<i>644 471</i>	<i>200 920</i>	2 749 698
<i>opolskie</i>	<i>154 200</i>	<i>495 882</i>	<i>584 462</i>	<i>358 068</i>	<i>429 508</i>	2 022 121
<i>lubelskie</i>	<i>419 262</i>	<i>445 875</i>	<i>246 404</i>	<i>624 105</i>	<i>187 434</i>	1 923 080
<i>świętokrzyskie</i>	<i>396 685</i>	<i>22 492</i>	<i>15 900</i>	<i>171 110</i>	<i>138 264</i>	744 451
<i>podlaskie</i>	<i>236 682</i>	<i>76 387</i>	<i>566 990</i>	<i>179 854</i>	<i>223 090</i>	1 283 003
<i>warmińsko-mazurskie</i>	<i>737 257</i>	<i>490 326</i>	<i>174 168</i>	<i>1 667 401</i>	<i>183 200</i>	3 252 352
SUMA	21 748 699	5 836 732	10 996 345	17 576 181	8 483 574	64 641 531
Nakłady w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (kraj)	<i>56 522</i>	<i>32 218</i>	<i>28 612</i>	<i>45 731</i>	<i>22 086</i>	185 169
Nakłady w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)	<i>27 431</i>	<i>3 508</i>	<i>13 231</i>	<i>8 905</i>	<i>4 342</i>	57 417
Nakłady w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	<i>81 397</i>	<i>14 010</i>	<i>44 122</i>	<i>73 372</i>	<i>36 995</i>	249 896
Nakłady w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	<i>74 478</i>	<i>21 989</i>	<i>32 154</i>	<i>49 730</i>	<i>26 495</i>	204 846
Nakłady w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców	<i>37 729</i>	<i>22 524</i>	<i>19 357</i>	<i>38 921</i>	<i>15 193</i>	133 724

(regiony słabiej rozwinięte)						

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

Analiza deklарowanych nakładów przez podmioty realizujące nową inwestycję pozwala sformułować kilka wniosków.

Najwięcej nakładów na 100 tys. mieszkańców zadeklarowali inwestorzy z regionów lepiej rozwiniętych (249 896 tys. PLN), następnie średnio rozwiniętych (204 846 tys. PLN), słabiej rozwiniętych (133 724 tys. PLN) oraz najlepiej rozwiniętych (57 417 tys. PLN). Warto jednak zwrócić uwagę, że o ile liczba zezwoleń w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców w regionach lepiej rozwiniętych wyniosła w badanym okresie 4,24, a w słabiej 4,17, to kwota nakładów w regionach lepiej rozwiniętych (249 896 tys. PLN) w tym czasie stanowiła wartość prawie dwa razy większą niż w regionach słabiej rozwiniętych (133 724 tys. PLN).

Nakłady na 100 tys. mieszkańców w grupie regionów najlepiej rozwiniętych były niższe niż wartość tego wskaźnika skalkulowana na poziomie całego kraju oraz w obrębie pozostałych grup regionów. Więcej nakładów nominalnie w badanym okresie w grupie regionów najlepiej rozwiniętych zadeklarowano w regionie małopolskim (3 514 417 tys. PLN), niż w mazowieckim (1 500 151 tys. PLN).

W przypadku regionów lepiej rozwiniętych odnotowano kumulatywnie najwyższą wartość zadeklarowanych nakładów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców w obrębie badanych grup regionów. Najwięcej nakładów zadeklarowali inwestujący na terenie województwa dolnośląskiego (15 771 659 tys. PLN), a najmniej inwestorzy z pomorskiego (2 477 895 tys. PLN).

W regionach średnio rozwiniętych, za wyjątkiem 2015 r., wartość nakładów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców była mniejsza od wartości nakładów w skali regionów lepiej rozwiniętych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców. Najmniej nakładów w tej grupie regionów zadeklarowano na terenie województwa zachodniopomorskiego (1 839 946 tys. PLN), najwięcej natomiast na obszarze województwa podkarpackiego (6 309 150 tys. PLN).

Jak chodzi o regiony słabiej rozwinięte, to uwagę zwraca region świętokrzyski, jako jedyny, w którym skumulowana wartość deklарowanych nakładów w badanym okresie nie przekracza 1 mld PLN (744 451 tys. PLN). Najwięcej nakładów w tej grupie regionów zadeklarowano w regionie warmińsko-mazurskim (3 252 352 tys. PLN).

Podsumowując, można uznać regiony lepiej oraz średnio rozwinięte za największych beneficjentów specjalnych stref ekonomicznych w badanym okresie w rozumieniu wartości deklарowanych nakładów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców.

Kolejnym krokiem badawczym jest analiza alokacji deklarowanych kosztów kwalifikowanych przez inwestorów w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022 (Tab. 29).

Tabela 29. Nakłady podmiotów realizujących nową inwestycję w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022 (w tys. PLN)

WOJEWÓDZTWO	2018	2019	2020	2021	2022	SUMA
Regiony najlepiej rozwinięte	471 806	2 820 601	1 330 251	4 036 017	3 800 875	12 459 550
<i>mazowieckie</i>	<i>195 400</i>	<i>637 106</i>	<i>706 601</i>	<i>1 476 893</i>	<i>2 170 370</i>	5 186 370
<i>małopolskie</i>	<i>276 406</i>	<i>2 183 495</i>	<i>623 650</i>	<i>2 559 124</i>	<i>1 630 505</i>	7 273 180
Regiony lepiej rozwinięte	1 772 401	5 862 138	9 414 543	17 065 329	10 020 433	44 134 844
<i>dolnośląskie</i>	<i>585 298</i>	<i>1 291 003</i>	<i>2 740 886</i>	<i>4 381 679</i>	<i>6 614 887</i>	15 613 753
<i>wielkopolskie</i>	<i>386 751</i>	<i>1 170 463</i>	<i>2 216 724</i>	<i>6 997 871</i>	<i>514 096</i>	11 285 905
<i>pomorskie</i>	<i>14 500</i>	<i>595 217</i>	<i>905 559</i>	<i>1 317 998</i>	<i>1 030 886</i>	3 864 160
<i>śląskie</i>	<i>785 852</i>	<i>2 805 455</i>	<i>3 551 374</i>	<i>4 367 781</i>	<i>1 860 564</i>	13 371 026
Regiony średnio rozwinięte	1 575 854	2 694 950	1 797 720	8 346 419	5 987 890	20 402 833
<i>łódzkie</i>	<i>860 600</i>	<i>979 636</i>	<i>832 318</i>	<i>2 239 497</i>	<i>3 798 999</i>	8 711 050
<i>podkarpackie</i>	<i>325 254</i>	<i>1 064 535</i>	<i>759 379</i>	<i>4 277 263</i>	<i>1 313 738</i>	7 740 169
<i>zachodniopomorskie</i>	<i>390 000</i>	<i>650 779</i>	<i>206 023</i>	<i>1 829 659</i>	<i>875 153</i>	3 951 614
Regiony słabiej rozwinięte	2 041 379	3 762 352	2 621 436	10 880 200	5 516 385	24 821 752
<i>kujawsko-pomorskie</i>	<i>243 810</i>	<i>877 486</i>	<i>803 557</i>	<i>2 320 319</i>	<i>1 737 965</i>	5 983 137

<i>lubuskie</i>	142 000	653 206	227 110	926 955	1 223 671	3 172 942
<i>opolskie</i>	962 292	933 560	215 700	3 846 499	1 125 878	7 083 929
<i>lubelskie</i>	260 000	771 954	185 466	948 223	432 146	2 597 789
<i>świętokrzyskie</i>	15 300	224 528	557 488	742 378	548 052	2 087 746
<i>podlaskie</i>	48 222	126 877	267 537	909 266	60 864	1 412 766
<i>warmińsko-mazurskie</i>	369 755	174 741	364 578	1 186 560	387 809	2 483 443
SUMA	5 861 440	15 140 041	15 163 950	40 327 965	25 325 583	101 818 979
Nakłady w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (kraj)	15 260	39 399	39 629	106 071	67 059	267 418
Nakłady w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)	5 359	31 929	15 056	45 129	42 517	139 990
Nakłady w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	13 364	44 208	71 178	129 949	76 570	335 269
Nakłady w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	25 028	42 926	28 776	136 139	98 191	331 060
Nakłady w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony słabiej rozwinięte)	20 315	37 411	26 332	110 929	57 213	252 199

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

W okresie wydawania decyzji o wsparciu najwięcej nakładów na 100 tys. mieszkańców deklarowano w regionach lepiej rozwiniętych (pomimo iż była to trzecia w kolejności grupa regionów, jeśli chodzi o liczbę decyzji o wsparciu w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców).

Oznacza to, że inwestycje lokowane na tych terytoriach cechują stosunkowo wysokie kwoty nakładów. Najwięcej nakładów zadeklarowali inwestujący na terenie województwa dolnośląskiego (15 613 753 tys. PLN), a najmniej inwestorzy z pomorskiego (3 864 160 tys. PLN).

Na drugim miejscu pod względem nakładów na 100 tys. mieszkańców znalazły się regiony średnio rozwinięte, chociaż odnotowano w nich najmniejszy wzrost wartości nakładów w porównaniu z okresem wydawania zezwoleń strefowych. Najmniej nakładów zadeklarowano na terenie województwa zachodniopomorskiego (3 951 614 tys. PLN), najwięcej natomiast na obszarze województwa łódzkiego (8 711 050 tys. PLN).

W grupie regionów słabiej rozwiniętych odnotowano największy wzrost nakładów na 100 tys. mieszkańców w porównaniu do okresu wydawania zezwoleń strefowych (ze 133 724 tys. PLN do 252 199 tys. PLN). Mimo to pozostawały one w tyle za regionami lepiej i średnio rozwiniętymi w zakresie wartości nakładów. Równocześnie w tej grupie odnotowano najwięcej decyzji o wsparciu w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców. Oznacza to, że inwestycje realizowane w regionach słabiej rozwiniętych cechują relatywnie niskie kwoty nakładów (w przeciwieństwie do regionów lepiej rozwiniętych, gdzie ma miejsce relacja odwrotna). Najmniejszą skumulowaną wartość deklarowanych nakładów w badanym okresie odnotowano w województwie podlaskim (1 412 766 tys. PLN) Najwięcej nakładów w tej grupie regionów zadeklarowano nominalnie w regionie opolskim (7 083 929 tys. PLN).

Ponownie najniższy rezultat w zakresie deklarowanych wartości inwestycji odnotowano w regionach najlepiej rozwiniętych. Zestawiając ten wniosek z zidentyfikowanym spadkiem liczby nowych inwestycji korzystających ze wsparcia względem okresu wydawania zezwoleń strefowych, można stwierdzić, że wprowadzenie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji było dla tej grupy regionów najmniej korzystne. Nakłady na 100 tys. mieszkańców w grupie regionów najlepiej rozwiniętych były niższe niż wartość tego wskaźnika skalkulowana na poziomie całego kraju oraz w obrębie pozostałych grup regionów. Więcej nakładów nominalnie w badanym okresie w grupie regionów najlepiej rozwiniętych zadeklarowano ponownie w regionie małopolskim (7 273 180 tys. PLN) niż w mazowieckim (5 186 370 tys. PLN).

Przeprowadzona powyżej analiza pozwala stwierdzić, że największym beneficjentem wprowadzenia przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji (w zakresie deklarowanych nakładów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców), były regiony lepiej rozwinięte.

5.4. Liczba nowych miejsc pracy deklarowanych przez podmioty realizujące nową inwestycję w ramach specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji w ujęciu regionalnym

Interesującym wątkiem badawczym jest weryfikacja, czy za największą liczbą inwestycji lub największą wartością kosztów kwalifikowanych w ujęciu regionalnym podąża największa liczba deklarowanych nowych miejsc pracy.

W zakresie liczby zadeklarowanych nowych miejsc pracy, w pierwszej kolejności analizie poddano lata 2014-2018, czyli okres wydawania zezwoleń strefowych (Tab. 30).

Tabela 30. Liczba nowych miejsc pracy zadeklarowanych w latach 2014-2018 przez podmioty posiadające zezwolenie strefowe w ujęciu regionalnym

WOJEWÓDZTWO	2014	2015	2016	2017	2018	SUMA
Regiony najlepiej rozwinięte	2 311	548	1 348	1 162	289	5 658
<i>mazowieckie</i>	584	177	77	169	167	1 174
<i>małopolskie</i>	1 727	371	1 271	993	122	4 484
Regiony lepiej rozwinięte	9 468	2 000	4 242	5 512	3 240	24 462
<i>dolnośląskie</i>	2 742	1 202	2 566	2 801	1 837	11 148
<i>wielkopolskie</i>	3 308	149	140	446	337	4 380
<i>pomorskie</i>	687	128	265	393	103	1 576
<i>śląskie</i>	2 731	521	1 271	1 872	963	7 358
Regiony średnio rozwinięte	4 319	1 403	2 108	3 063	1 491	12 384
<i>łódzkie</i>	2 308	454	1 089	1 212	584	5 647
<i>podkarpackie</i>	1 493	796	949	1 321	828	5 387

<i>zachodniopomorskie</i>	518	153	70	530	79	1 350
Regiony słabiej rozwinięte	4 413	3 225	2 497	3 434	1 404	14 973
<i>kujawsko-pomorskie</i>	458	283	445	213	432	1 831
<i>lubuskie</i>	681	572	219	839	262	2 573
<i>opolskie</i>	437	769	618	401	137	2 362
<i>lubelskie</i>	485	712	392	247	120	1 956
<i>świętokrzyskie</i>	1 620	101	60	108	123	2 012
<i>podlaskie</i>	159	87	370	106	139	861
<i>warmińsko-mazurskie</i>	573	701	393	1 520	191	3 378
SUMA	20 511	7 176	10 195	13 171	6 424	57 477
Nowe miejsca pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (kraj)	53,30	18,67	26,53	34,27	16,72	149,49
Nowe miejsca pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)	26,55	6,28	15,41	13,24	3,28	64,77
Nowe miejsca pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	71,35	15,09	31,99	41,56	24,43	184,42
Nowe miejsca pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	68,03	22,16	33,35	48,54	23,68	195,75
Nowe miejsca pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców	43,44	31,85	24,71	34,06	13,97	148,04

(regiony słabiej rozwinięte)						

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

Regiony najlepiej rozwinięte, charakteryzujące się w okresie 2014-2018 najniższymi nakładami inwestycyjnymi w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców, wyróżnia także najniższa liczba deklarowanych nowych miejsc pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców. Więcej dodatkowych etatów zadeklarowali inwestorzy z województwa małopolskiego (4 484), niż z województwa mazowieckiego (1 174).

W przypadku regionów lepiej rozwiniętych, których inwestycje cechuje druga największa skumulowana wartość deklarowanych nakładów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców, można zidentyfikować także drugą pozycję pod względem liczby nowych miejsc pracy (najwięcej zadeklarowano ich w województwie dolnośląskim tj. 11 148, a najmniej w województwie pomorskim, tj. 1 576).

Regiony średnio rozwinięte, osiągnęły największy wzrost liczby nowych miejsc pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców w badanym okresie. Najwięcej nowych miejsc pracy zadeklarowali inwestorzy w województwie łódzkim (5 647), a najmniej w województwie zachodniopomorskim (1 350).

Regiony słabiej rozwinięte odnotowały trzeci rezultat, jeśli chodzi o deklarowane nowe miejsca pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców. Najwięcej nowych etatów powstać miało w warmińsko-mazurskim (3 378), a najmniej w podlaskim (861).

W latach 2018-2022, czyli w okresie wydawania decyzji o wsparciu, utrzymywała się podobna struktura przestrzenna w zakresie nowo utworzonych miejsc pracy (Tab. 31).

Tabela 31. Liczba nowych miejsc pracy zadeklarowanych w latach 2018-2022 przez podmioty posiadające decyzje o wsparciu w ujęciu regionalnym

WOJEWÓDZTWO	2018	2019	2020	2021	2022	SUMA
Regiony najlepiej rozwinięte	262	1 803	907	1 936	1 033	5 941
<i>mazowieckie</i>	<i>75</i>	<i>469</i>	<i>367</i>	<i>809</i>	<i>658</i>	2 378
<i>małopolskie</i>	<i>187</i>	<i>1 334</i>	<i>540</i>	<i>1 127</i>	<i>375</i>	3 563
Regiony lepiej rozwinięte	935	2 380	3 245	9 432	4 622	20 614

<i>dolnośląskie</i>	168	498	900	3 390	3 269	8 225
<i>wielkopolskie</i>	72	327	381	2 134	118	3 032
<i>pomorskie</i>	13	243	528	391	209	1 384
<i>śląskie</i>	682	1 312	1 436	3 517	1 026	7 973
Regiony średnio rozwinięte	207	794	872	2 981	2 701	7 555
<i>łódzkie</i>	117	251	309	1 166	1 275	3 118
<i>podkarpackie</i>	75	218	415	1 207	1 035	2 950
<i>zachodniopomorskie</i>	15	325	148	608	391	1 487
Regiony słabiej rozwinięte	943	1 499	871	3 175	1 009	7 497
<i>kujawsko-pomorskie</i>	100	183	210	384	113	990
<i>lubuskie</i>	125	176	140	378	226	1 045
<i>opolskie</i>	436	246	126	1 352	273	2 433
<i>lubelskie</i>	23	598	113	295	57	1 086
<i>świętokrzyskie</i>	11	177	69	253	197	707
<i>podlaskie</i>	68	30	58	182	18	356
<i>warmińsko-mazurskie</i>	180	89	155	331	125	880
SUMA	2 347	6 476	5 895	17 524	9 365	41 607
Nowe miejsca pracy w przeliczeniu na 100	6,11	16,86	15,27	45,86	24,80	108,90

tys. mieszkańców (kraj)						
Nowe miejsca pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)	2,98	20,41	10,27	21,65	11,56	66,85
Nowe miejsca pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	7,05	17,95	24,53	71,82	35,32	156,67
Nowe miejsca pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	3,29	12,65	13,96	46,34	44,29	120,52
Nowe miejsca pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony słabiej rozwinięte)	9,38	14,93	8,24	32,73	10,46	75,74

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

Regiony najlepiej rozwinięte, charakteryzowała ponownie najniższa liczba deklarowanych nowych miejsc pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców. Więcej dodatkowych etatów zadeklarowali inwestorzy z województwa małopolskiego (3 563), niż z województwa mazowieckiego (2 378).

W przypadku regionów lepiej rozwiniętych, których inwestycje cechuje największa skumulowana wartość deklarowanych nakładów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców w Polskiej Strefie Inwestycji, można zidentyfikować także największą liczbę nowych miejsc pracy (najwięcej powstało ich w województwie dolnośląskim tj. 8 225, a najmniej w województwie pomorskim, tj. 1 384).

Regiony średnio rozwinięte, osiągnęły drugi największy wzrost liczby nowych miejsc pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców w badanym okresie. Najwięcej nowych miejsc pracy zadeklarowali inwestorzy w województwie łódzkim (3 118), a najmniej w województwie zachodniopomorskim (1 487).

Regiony słabiej rozwinięte odnotowały trzeci rezultat jak chodzi o deklarowane nowe miejsca pracy w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców. Najwięcej nowych etatów powstać miało w opolskim (2 382), a najmniej w podlaskim (356).

Podsumowując powyższe, można więc wysunąć wniosek, że wprowadzenie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji doprowadziło do istotnego wzrostu nowych miejsc pracy w

regionach lepiej rozwiniętych (w porównaniu do pozostałych grup regionów). W okresie wydawania zezwoleń regiony najlepiej rozwinięte cechowało najmniej nowych miejsc pracy w relacji do 100 tys. mieszkańców i w ramach Polskiej Strefy Inwestycji również deklarowano ich najmniej.

5.5. Struktura wielkościowa oraz własnościowa podmiotów realizujących nowe inwestycje w ramach specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w latach 2014-2018 oraz Polskiej Strefie Inwestycji w latach 2018-2022 w ujęciu regionalnym

Pojawienie się przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji wpłynęło istotnie na zwiększenie liczby rodzimych podmiotów z sektora MŚP korzystających ze zwolnień podatkowych w związku z realizacją nowej inwestycji.

Mając na względzie dane za lata 2014-2018 (badany okres wydawania zezwoleń strefowych), najwięcej tytułów prawnych do zwolnienia podatkowego w ujęciu średniorocznym per region wydawanych było na rzecz podmiotów krajowych (zarówno dużych jak i MŚP) w regionach słabiej rozwiniętych (Tab. 32).

Tabela 32. Struktura wielkościowa oraz własnościowa podmiotów realizujących nowe inwestycje w ramach SSE w Polsce mierzona liczbą wydanych zezwoleń w ujęciu regionalnym

WOJEWÓDZTWO	2014	2015	2016	2017	2018	SUMA
Regiony najlepiej rozwinięte	59	18	30	28	22	157
<i>duże - krajowe</i>	12	5	9	4	2	32
<i>duże - zagraniczne</i>	16	4	7	8	5	40
<i>MŚP - krajowe</i>	27	6	14	15	11	73
<i>MŚP - zagraniczne</i>	4	3	0	1	4	12
Regiony lepiej rozwinięte	169	73	95	124	102	563
<i>duże - krajowe</i>	20	2	3	11	7	43
<i>duże - zagraniczne</i>	84	30	38	55	53	260
<i>MŚP - krajowe</i>	51	27	39	39	31	187
<i>MŚP - zagraniczne</i>	14	14	15	19	11	73

Regiony średnio rozwinięte	115	57	60	85	70	387
<i>duże - krajowe</i>	21	5	6	11	14	57
<i>duże - zagraniczne</i>	38	10	12	35	24	119
<i>MŚP - krajowe</i>	42	36	36	37	25	176
<i>MŚP - zagraniczne</i>	14	6	6	2	7	35
Regiony słabiej rozwinięte	96	71	72	112	70	421
<i>duże - krajowe</i>	26	15	11	25	9	86
<i>duże - zagraniczne</i>	24	19	11	29	15	98
<i>MŚP - krajowe</i>	42	31	41	50	41	205
<i>MŚP - zagraniczne</i>	4	6	9	8	5	32
Duże krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)	0,14	0,06	0,10	0,05	0,02	0,37
Duże zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)	0,18	0,05	0,08	0,09	0,06	0,46
MŚP krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)	0,31	0,07	0,16	0,17	0,12	0,83
MŚP zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)	0,05	0,03	0,00	0,01	0,05	0,14

Duże krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	0,15	0,02	0,02	0,08	0,05	0,32
Duże zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	0,63	0,23	0,29	0,41	0,40	1,96
MŚP krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	0,38	0,20	0,29	0,29	0,23	1,41
MŚP zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	0,11	0,11	0,11	0,14	0,08	0,55
Duże krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	0,36	0,08	0,09	0,17	0,22	0,93
Duże zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	0,61	0,16	0,19	0,55	0,38	1,90
MŚP krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	0,74	0,57	0,57	0,59	0,40	2,86
MŚP zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	0,09	0,09	0,09	0,03	0,11	0,43
Duże krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony słabiej rozwinięte)	0,26	0,15	0,11	0,25	0,09	0,85
Duże zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony słabiej rozwinięte)	0,24	0,19	0,11	0,29	0,15	0,97

MŚP krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony słabiej rozwinięte)	0,41	0,31	0,41	0,50	0,41	2,03
MŚP zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony słabiej rozwinięte)	0,04	0,06	0,09	0,08	0,05	0,32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

Duże podmioty krajowe korzystające z zezwolenia strefowego, najczęściej inwestowały w regionach średnio oraz słabiej rozwiniętych (bazując na liczbie wydanych zezwoleń strefowych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców). Najmniejsze wartości w oparciu o ten wskaźnik odnotowano natomiast w regionach lepiej rozwiniętych.

W przypadku krajowych MŚP odnotowano podobną relację, z tą różnicą, że najmniejszą liczbę zezwoleń w relacji do 100 tys. mieszkańców wydawano w regionach najlepiej rozwiniętych.

Z kolei duże podmioty zagraniczne, korzystające z zezwolenia strefowego, najczęściej inwestowały w regionach lepiej oraz średnio rozwiniętych. Podobnie zagraniczne MŚP, również wybierały najczęściej regiony lepiej oraz średnio rozwinięte.

W dalszej kolejności analizie poddane zostały dane dla okresu 2018-2022, w zakresie liczby wydanych decyzji o wsparciu w podziale na zidentyfikowane grupy regionów (Tab. 33).

Tabela 33. Struktura wielkościowa oraz własnościowa podmiotów realizujących nowe inwestycje w ramach Polskiej Strefy Inwestycji mierzona liczbą wydanych decyzji o wsparciu w ujęciu regionalnym

WOJEWÓDZTWO	2018	2019	2020	2021	2022	SUMA
Regiony najlepiej rozwinięte	8	70	51	115	79	323
<i>duże - krajowe</i>	<i>4</i>	<i>9</i>	<i>2</i>	<i>4</i>	<i>17</i>	36
<i>duże - zagraniczne</i>	<i>1</i>	<i>10</i>	<i>7</i>	<i>15</i>	<i>12</i>	45
<i>MŚP - krajowe</i>	<i>3</i>	<i>51</i>	<i>41</i>	<i>91</i>	<i>46</i>	232

<i>MŚP - zagraniczne</i>	0	0	1	5	4	10
Regiony lepiej rozwinięte	27	108	143	278	152	708
<i>duże - krajowe</i>	5	13	16	28	13	75
<i>duże - zagraniczne</i>	11	32	39	97	27	206
<i>MŚP - krajowe</i>	11	56	82	142	96	387
<i>MŚP - zagraniczne</i>	0	7	6	11	16	40
Regiony średnio rozwinięte	17	64	70	129	90	370
<i>duże - krajowe</i>	6	10	10	15	18	59
<i>duże - zagraniczne</i>	6	16	14	30	24	90
<i>MŚP - krajowe</i>	5	36	42	78	42	203
<i>MŚP - zagraniczne</i>	0	2	4	6	6	18
Regiony słabiej rozwinięte	31	110	108	206	135	590
<i>duże - krajowe</i>	13	19	15	37	26	110
<i>duże - zagraniczne</i>	6	19	14	31	28	98
<i>MŚP - krajowe</i>	10	67	72	125	75	349
<i>MŚP - zagraniczne</i>	2	5	7	13	6	33
Duże krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)	0,05	0,10	0,02	0,04	0,19	0,40

Duże zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)	0,01	0,11	0,08	0,17	0,13	0,51
MŚP krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)	0,03	0,58	0,46	1,02	0,51	2,61
MŚP zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)	0,00	0,00	0,01	0,06	0,04	0,11
Duże krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	0,04	0,10	0,12	0,21	0,10	0,57
Duże zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	0,08	0,24	0,29	0,74	0,21	1,56
MŚP krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	0,08	0,42	0,62	1,08	0,73	2,94
MŚP zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	0,00	0,05	0,05	0,08	0,12	0,30
Duże krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	0,10	0,16	0,16	0,24	0,30	0,95
Duże zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	0,10	0,25	0,22	0,49	0,39	1,46
MŚP krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	0,08	0,57	0,67	1,27	0,69	3,29

MŚP zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	0,00	0,03	0,06	0,10	0,10	0,29
Duże krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony słabiej rozwinięte)	0,13	0,19	0,15	0,38	0,27	1,12
Duże zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony słabiej rozwinięte)	0,06	0,19	0,14	0,32	0,29	1,00
MŚP krajowe w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony słabiej rozwinięte)	0,10	0,67	0,72	1,29	0,78	3,56
MŚP zagraniczne w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony słabiej rozwinięte)	0,02	0,05	0,07	0,13	0,06	0,34

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

Podmioty krajowe korzystające z decyzji o wsparciu (zarówno duże jak i MŚP), najczęściej inwestowały w regionach słabiej rozwiniętych (bazując na liczbie wydanych decyzji o wsparciu w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców). Najmniejsze wartości w oparciu o ten wskaźnik odnotowano natomiast w regionach najlepiej rozwiniętych.

Z kolei duże podmioty zagraniczne, korzystające z decyzji o wsparciu, najczęściej inwestowały w regionach lepiej rozwiniętych, natomiast zagraniczne MŚP, wybierały najczęściej regiony słabiej rozwinięte.

Podsumowując, można zaobserwować prawidłowość, że podmioty krajowe, zarówno duże jak i MŚP częściej wybierały regiony średnio oraz słabiej rozwinięte jako miejsce swoich inwestycji niż regiony o wyższym poziomie rozwoju, w całym okresie badawczym. Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego, w okresie funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych koncentrowały się głównie w regionach lepiej i średnio rozwiniętych. W ramach wsparcia w reżimie Polskiej Strefy Inwestycji duże podmioty zagraniczne nadal preferują regiony lepiej rozwinięte, natomiast największa ilość zagranicznych MŚP ulokowała inwestycje w regionach słabiej rozwiniętych.

5.6. Wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych w specjalnych strefach ekonomicznych w Polsce w latach 2014-2018 oraz w Polskiej Strefie Inwestycji w latach 2018-2022 w ujęciu regionalnym

Dopełnieniem obrazu przeprowadzonej analizy porównawczej jest weryfikacja wartości inwestycji podmiotów zagranicznych w podziale na zidentyfikowane grupy regionów - w pierwszej kolejności w ramach specjalnych stref ekonomicznych (Tab. 34).

Tabela 34. Wielkość deklarowanych kosztów kwalifikowanych w ramach SSE w Polsce w latach 2014-2018 przez podmioty o dominującym kapitale zagranicznym w ujęciu regionalnym (w tys. PLN)

REGIONY	2014	2015	2016	2017	2018	SUMA
Regiony najlepiej rozwinięte	885 072	74 413	565 397	280 387	230 980	2 036 249
Regiony lepiej rozwinięte	9 453 456	1 644 251	5 237 653	7 677 726	4 262 819	28 275 905
Regiony średnio rozwinięte	2 828 051	655 435	1 057 021	2 489 579	995 582	8 025 668
Regiony słabiej rozwinięte	1 656 281	992 903	945 716	1 929 050	817 189	6 341 139
SUMA	14 822 860	3 367 002	7 805 787	12 376 742	6 306 570	44 678 961
Nakłady podmiotów zagranicznych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)	10 170	853	6 463	3 195	2 624	23 305
Nakłady podmiotów zagranicznych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	69 300	12 209	41 565	66 895	33 903	223 872
Nakłady podmiotów zagranicznych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	44 545	10 351	16 722	39 445	15 812	126 875

Nakłady podmiotów zagranicznych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony słabo rozwinięte)	16 305	9 806	9 360	19 133	8 133	62 737

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

Największe, zadeklarowane przez zagranicznych inwestorów (korzystających z zezwoleń strefowych) kwoty nakładów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców odnotowano w regionach lepiej rozwiniętych, w których wartość ta jest prawie trzykrotnie większa niż w przypadku regionów słabiej rozwiniętych oraz prawie dziesięciokrotnie większa niż w regionach najlepiej rozwiniętych. W regionach średnio rozwiniętych, odnotowano drugi wynik kwoty nakładów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców, na co największy wpływ miały deklarowane przez inwestorów zagranicznych kwoty inwestycji w 2014 r. oraz w 2017 r. Trzecia kwota nakładów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców odnotowana została w regionach słabiej rozwiniętych, głównie za sprawą relatywnie niskiej wartości nakładów deklarowanych przez zagranicznych inwestorów w regionach najlepiej rozwiniętych w 2015 r. (74 413 tys. PLN vs 992 903 tys. PLN w regionach słabiej rozwiniętych).

W ramach Polskiej Strefy Inwestycji preferencje inwestorów były podobne (Tab. 35).

Tabela 35. Wielkość deklarowanych kosztów kwalifikowanych w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022 przez podmioty o dominującym kapitale zagranicznym w ujęciu regionalnym (w tys. PLN)

REGIONY	2018	2019	2020	2021	2022	SUMA
Regiony najlepiej rozwinięte	179 000	1 072 194	691 900	2 412 816	1 548 663	5 904 573
Regiony lepiej rozwinięte	1 108 892	4 306 374	6 017 344	12 269 024	8 031 156	31 732 790
Regiony średnio rozwinięte	1 069 100	1 119 805	840 079	5 329 194	4 088 431	12 446 609
Regiony słabiej rozwinięte	854 102	2 076 383	1 336 306	6 305 808	2 920 886	13 493 485
SUMA	3 211 094	8 574 756	8 885 629	26 316 842	16 589 138	63 577 457
Nakłady podmiotów zagranicznych w	2 033	12 137	7 831	26 979	17 324	66 304

przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony najlepiej rozwinięte)						
Nakłady podmiotów zagranicznych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony lepiej rozwinięte)	8 361	30 721	45 494	93 283	61 369	239 228
Nakłady podmiotów zagranicznych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony średnio rozwinięte)	16 980	17 836	13 447	86 925	67 043	202 231
Nakłady podmiotów zagranicznych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (regiony słabo rozwinięte)	8 500	20 743	13 423	65 000	30 294	137 960

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Ministerstwa Rozwoju i Technologii.

Największe, zadeklarowane przez zagranicznych inwestorów (korzystających z decyzji o wsparciu) kwoty nakładów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców odnotowano w regionach lepiej rozwiniętych, w których wartość ta jest prawie trzykrotnie większa niż w przypadku regionów słabiej rozwiniętych oraz prawie czterokrotnie większa niż w przypadku regionów najlepiej rozwiniętych. Analogicznie jak w okresie wydawania zezwoleń, drugi wynik jak chodzi o wartość nakładów podmiotów zagranicznych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców odnotowano w regionach średnio rozwiniętych. Podobna relacja wystąpiła w przypadku regionów słabiej (trzeci rezultat) oraz najlepiej rozwiniętych (czwarty rezultat), z tą różnicą, że w reżimie Polskiej Strefy Inwestycji, ww. wartość w regionach słabiej rozwiniętych na 100 tys. mieszkańców była dwukrotnie większa, a w okresie wydawania zezwoleń strefowych – trzykrotnie.

Podsumowując, największe nakłady podmiotów zagranicznych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców odnotowano zarówno w latach 2014-2018 (zezwoleń strefowe) jak i w latach 2018-2022 (decyzje o wsparciu) w regionach lepiej rozwiniętych. W obu badanych okresach najniższą wartość tego wskaźnika uzyskano w regionach najlepiej rozwiniętych, a następnie w regionach słabiej rozwiniętych.

5.7. Związek pomiędzy poziomem rozwoju regionów a efektami realizowanymi w nich inwestycji

Dla pozyskania bardziej szczegółowych wniosków na temat kształtowania się dysproporcji regionalnych w zakresie dokonywanych inwestycji, zbadano korelację pomiędzy poziomem rozwoju regionów a efektami realizowanymi w nich inwestycji.

Celem tego badania jest uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy istnieje związek pomiędzy poziomem rozwoju regionów a efektami wynikającymi z realizowanych w nich inwestycji w ramach specjalnych stref ekonomicznych oraz Polskiej Strefy Inwestycji. Badanie służy także ustaleniu, w jaki sposób zmiana polegająca na wprowadzeniu Polskiej Strefy Inwestycji w miejsce specjalnych stref ekonomicznych wpłynęła na kształtowanie się dysproporcji regionalnych w omawianym zakresie.

Poziom rozwoju regionów określa obliczona, we wcześniejszych etapach badań, wartość syntetycznej miary rozwoju. Miara ta została skorelowana z wybranymi wskaźnikami, obrazującymi rezultaty inwestycji realizowanych w poszczególnych województwach. W tabelach zostały zestawione dane wykorzystane w analizie korelacji, w podziale na okres wydawania zezwoleń w ramach SSE (Tab. 36) oraz decyzji o wsparciu w ramach Polskiej Strefy Inwestycji (Tab. 37).

Tabela 36. Dane wykorzystane do badania korelacji pomiędzy poziomem rozwoju regionów a efektami inwestycji realizowanych w ramach specjalnych stref ekonomicznych w latach 2014-2018

Województwo	Wartość syntetycznej miary rozwoju w 2014 r.	Liczba wydanych zezwoleń w SSE	Zadeklarowana wartość inwestycji w ramach wydanych zezwoleń w SSE	Zadeklarowana liczba nowych miejsc pracy w ramach wydanych zezwoleń w SSE	Zadeklarowana wartość BIZ w ramach wydanych zezwoleń w SSE
mazowieckie	0,50	44	1 500 149 721	1 174	664 975 965
małopolskie	0,46	113	3 514 417 400	4 484	1 371 274 429
dolnośląskie	0,39	222	15 771 658 945	11 148	15 019 454 722
wielkopolskie	0,38	66	6 070 631 397	4 380	5 281 010 705
pomorskie	0,34	79	2 477 894 707	1 576	1 917 252 417
śląskie	0,30	196	8 827 124 936	7 358	7 477 345 792
łódzkie	0,27	103	4 810 978 568	5 647	3 411 264 117
podkarpackie	0,24	219	6 309 150 000	5 387	1 873 713 793

zachodniopomorskie	0,23	65	1 839 946 150	1 350	1 321 529 812
kujawsko-pomorskie	0,18	44	1 544 875 406	1 831	748 829 686
opolskie	0,18	52	2 022 121 410	2 362	1 639 375 912
lubuskie	0,16	78	2 749 698 954	2 573	2 085 276 264
lubelskie	0,16	56	1 923 079 600	1 956	261 326 800
podlaskie	0,13	55	1 283 003 210	861	144 370 310
świętokrzyskie	0,11	27	744 451 069	2 012	376 050 000
warmińsko-mazurskie	0,07	109	3 252 352 255	3 378	1 085 910 000

Źródło: opracowanie własne

Tabela 37. Dane wykorzystane do badania korelacji pomiędzy poziomem rozwoju regionów a efektami inwestycji realizowanych w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022

Województwo	Wartość syntetycznej miary rozwoju w 2018 r.	Liczba wydanych decyzji o wsparciu	Zadeklarowana wartość inwestycji w ramach wydanych decyzji o wsparciu	Zadeklarowana liczba nowych miejsc pracy w ramach wydanych decyzji o wsparciu	Zadeklarowana wartość BIZ w ramach wydanych decyzji o wsparciu
mazowieckie	0,54	125	5 186 370 156	2 378	2 863 071 614
małopolskie	0,44	198	7 273 180 317	3 563	3 041 501 840
dolnośląskie	0,40	145	15 613 754 009	8 225	14 574 549 369
wielkopolskie	0,33	144	11 285 905 071	3 032	7 503 021 198
pomorskie	0,36	152	3 864 160 216	1 384	1 851 508 317
śląskie	0,31	267	13 371 026 486	7 973	7 803 710 418
łódzkie	0,27	150	8 711 049 829	3 118	4 846 410 283
podkarpackie	0,22	156	7 740 168 770	2 950	4 425 224 885
zachodniopomorskie	0,24	64	3 951 614 679	1 347	3 174 974 418
kujawsko-pomorskie	0,18	151	5 983 137 535	990	2 076 731 678
opolskie	0,19	67	7 083 929 159	2 433	5 962 801 897
lubuskie	0,17	48	3 172 941 060	1 045	2 308 716 820
lubelskie	0,15	80	2 597 789 787	1 086	955 338 294
podlaskie	0,14	62	1 412 766 396	356	551 140 431
świętokrzyskie	0,11	60	2 087 745 785	707	1 123 576 520

warmińsko-mazurskie	0,07	122	2 483 442 713	880	515 179 018

Źródło: opracowanie własne

Analizę korelacji przeprowadzono z wykorzystaniem współczynnika korelacji rang Spearmana, ponieważ jest on adekwatny do zastosowania w tym badaniu. Współczynnik korelacji rang Spearmana służy bowiem do pomiaru siły związku między zmiennymi w przypadku, gdy liczba wariantów mierzalnych cech jest niewielka. Ponadto nie stawia warunku normalności rozkładów tych cech (Sobczyk, 2010). Wyniki analizy korelacji zestawiono w tab. 38.

Tabela 38. Współczynniki korelacji rang Spearmana

Współczynnik korelacji między wartością syntetycznej miary rozwoju w 2014 r. a liczbą wydanych zezwoleń SSE	Współczynnik korelacji między wartością syntetycznej miary rozwoju w 2014 r a zadeklarowaną wartością inwestycji w ramach wydanych zezwoleń SSE	Współczynnik korelacji między wartością syntetycznej miary rozwoju w 2014 r. a zadeklarowaną liczbą nowych miejsc pracy w ramach wydanych zezwoleń SSE	Współczynnik korelacji między wartością syntetycznej miary rozwoju w 2014 r a zadeklarowaną wartością BIZ w ramach wydanych zezwoleń SSE
0,356	0,448	0,283	0,523
wynik nie istotny statystycznie	wynik nie istotny statystycznie	wynik nie istotny statystycznie	korelacja istotna na poziomie 0,05
Współczynnik korelacji między wartością syntetycznej miary rozwoju w 2018 r. a liczbą wydanych decyzji o wsparciu w ramach PSI	Współczynnik korelacji między wartością syntetycznej miary rozwoju w 2018 r a zadeklarowaną wartością inwestycji w ramach wydanych decyzji o wsparciu w PSI	Współczynnik korelacji między wartością syntetycznej miary rozwoju w 2018 r. a zadeklarowaną liczbą nowych miejsc pracy w ramach wydanych decyzji o wsparciu w PSI	Współczynnik korelacji między wartością syntetycznej miary rozwoju w 2018 r a zadeklarowaną wartością BIZ w ramach wydanych decyzji o wsparciu w PSI
0,600	0,694	0,791	0,635
korelacja istotna na poziomie 0,05	korelacja istotna na poziomie 0,05	korelacja istotna na poziomie 0,05	korelacja istotna na poziomie 0,05

Źródło: obliczenia własne

W odniesieniu do inwestycji realizowanych w ramach SSE w latach 2014-2018, wyniki analizy korelacji wskazują na występowanie związku pomiędzy poziomem rozwoju regionów a zadeklarowaną wartością BIZ. Pomędzy tymi zjawiskami zachodzi istotna statystycznie zależność o umiarkowanej sile (współczynnik korelacji rang Spearmana wynosił 0,523). Oznacza to, że wyższy poziom rozwoju regionów wiązał się z większym zainteresowaniem inwestorów zagranicznych.

W przypadku pozostałych badanych aspektów uzyskane wyniki nie są istotne statystycznie, należy więc interpretować je z pewną ostrożnością. Niemniej jednak, mimo braku wykazanej istotności, stwierdzono umiarkowaną zależność pomiędzy poziomem

rozwoju regionów a wartością inwestycji zadeklarowanych w ramach wydawanych zezwoleń w SSE (współczynnik korelacji 0,448). Natomiast słaba zależność występowała między poziomem rozwoju a liczbą wydawanych zezwoleń (współczynnik korelacji 0,356) oraz zadeklarowaną liczbą nowych miejsc pracy (współczynnik korelacji 0,283).

W odniesieniu do inwestycji realizowanych w ramach PSI w latach 2018-2022, wyniki analizy korelacji jednoznacznie wskazują na występowanie zależności pomiędzy poziomem rozwoju regionów a efektami wynikającymi z realizowanych w nich inwestycji. Wszystkie uzyskane wyniki są istotne statystycznie. Stwierdzono silną zależność między poziomem rozwoju regionów a zadeklarowaną wartością dokonywanych inwestycji (współczynnik korelacji 0,694) oraz zadeklarowaną liczbą nowych miejsc pracy (współczynnik korelacji 0,791), a także umiarkowaną zależność pomiędzy poziomem rozwoju regionów a liczbą lokowanych w nich inwestycji (współczynnik korelacji 0,600) oraz zadeklarowaną wartością BIZ (współczynnik korelacji 0,635). Wyniki analizy dowodzą, że wyższy poziom rozwoju regionu sprzyja większemu zainteresowaniu inwestorów oraz generuje więcej pozytywnych efektów związanych z dokonywanymi inwestycjami.

Siła związku pomiędzy poziomem rozwoju a pozytywnymi efektami związanymi z dokonywaniem inwestycji jest znacznie większa w przypadku inwestycji realizowanych w ramach PSI niż w ramach SSE. Oznacza to, że po zmianie przepisów, dotyczących zasad udzielania regionalnej pomocy publicznej i zastąpienia specjalnych stref ekonomicznych rozwiązaniami właściwymi dla Polskiej Strefy Inwestycji, wzrosły dysproporcje regionalne w zakresie dokonywanych inwestycji, z korzyścią dla bardziej preferowanych, silniej rozwiniętych regionów, a kosztem regionów słabiej rozwiniętych.

***

Badania zaprezentowane w rozdziale piątym koncentrowały się wokół efektów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w latach 2014-2018 oraz Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022 w ujęciu regionalnym, w odniesieniu do:

1. liczby podmiotów realizujących nowe inwestycje,
2. wartości inwestycji lokowanych przez podmioty realizujące nową inwestycję,
3. wielkości zatrudnienia w podmiotach realizujących nowe inwestycje,
4. struktury wielkościowej oraz własnościowej podmiotów realizujących nowe inwestycje,
5. liczby i wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

Odnosząc się do pierwszego punktu, najwięcej nowych inwestycji korzystających z pomocy publicznej w latach 2014-2018 (w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców)

realizowanych było przez inwestorów na obszarze regionów średnio rozwiniętych. W okresie 2018-2022 (czyli okres obowiązywania przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji), to regiony słabiej rozwinięte odnotowały najwyższy przyrost oraz największą wartość tego wskaźnika.

Najwięcej nakładów inwestycyjnych (w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców) w latach 2014-2018 deklarowanych było w regionach średnio rozwiniętych. Wdrożenie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji doprowadziło do zmiany i osiągnięcia najwyższej wartości tego wskaźnika w regionach lepiej rozwiniętych.

Zebrane i przeanalizowane w zakresie punktu trzeciego dane pozwoliły wskazać, że Polska Strefa Inwestycji przyczyniła się do istotnego spadku nowych miejsc pracy (w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców) w każdej z analizowanych grup regionów oprócz regionów najlepiej rozwiniętych. Najmocniejszy spadek w tym zakresie odnotowano w grupie regionów słabiej rozwiniętych.

Dodatkowo, referując do punktu czwartego, pojawienie się przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji zaktywizowało krajowe podmioty (zarówno duże jak i z sektora MŚP), we wszystkich grupach regionów (w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców), lecz w największym stopniu w regionach słabiej rozwiniętych.

Natomiast zebrane dane dotyczące punktu piątego tj. skali inwestycji podmiotów zagranicznych pozwoliły stwierdzić, że pojawienie się przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji nie wpłynęło na zmianę dotychczasowego trendu i regionami najbardziej preferowanymi przez inwestorów zagranicznych pozostały regiony lepiej rozwinięte.

Z perspektywy rozwoju regionalnego, nie jest możliwe stwierdzenie, że Polska Strefa Inwestycji miała korzystniejszy wpływ na niwelowanie różnic regionalnych niż specjalne strefy ekonomiczne. Wynika to z faktu, że wdrożenie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji, przyczyniło się np. z jednej strony do największego przyrostu nowych inwestycji realizowanych ze wsparciem w regionach słabiej rozwiniętych (w relacji do 100 tys. mieszkańców), z drugiej strony natomiast do najsilniejszego spadku deklarowanych nowych miejsc pracy w tych samych regionach (w relacji do 100 tys. mieszkańców). Pomimo, iż skumulowana kwota deklarowanych nakładów w regionach słabiej rozwiniętych w relacji do 100 tys. mieszkańców w latach 2018-2022 była prawie dwa razy większa niż w latach 2014-2018, to i tak nadal te regiony były mniejszym odbiorcą nakładów niż regiony lepiej czy średnio rozwinięte. Dodatkowo należy wskazać, że inwestorzy zagraniczni nadal w największym stopniu preferowali regiony lepiej rozwinięte.

Na podstawie analiz przeprowadzonych łącznie w rozdziale 5.2 oraz 5.3, można odnotować, że pomimo największej liczby nowych inwestycji korzystających z pomocy w regionach słabiej rozwiniętych, to inwestycje te cechowały relatywnie niskie nakłady.

Należy również odwołać się do rezultatów przeprowadzonej analizy w zakresie korelacji, która wskazuje na pogłębianie się dysproporcji w zakresie wyboru poszczególnych regionów na miejsca lokalizacji inwestycji, przy preferowaniu regionów lepiej rozwiniętych, które w większym stopniu odczuwały pozytywne skutki realizowanych inwestycji.

Powyższe oznacza, że trzecia z hipotez szczegółowych (H4), zgodnie z którą „Inwestorzy działający na podstawie przepisów o specjalnych strefach ekonomicznych preferowali regiony lepiej rozwinięte, a wprowadzenie PSI nie wpłynęło na zmianę tego trendu, co przyczyniło się do utrwalenia różnicowań regionalnych w zakresie dokonywanych inwestycji”, została pozytywnie zweryfikowana. Udało się potwierdzić, że inwestorzy działający na podstawie przepisów o specjalnych strefach ekonomicznych preferowali regiony lepiej rozwinięte, co znalazło odbicie zarówno w liczbie dokonywanych inwestycji, jak również wartości zadeklarowanych nakładów inwestycyjnych, mimo, że w przeliczeniu na 1 mieszkańca wartości te wydawały się najkorzystniejsze dla regionów średnio rozwiniętych. Regiony słabiej rozwinięte charakteryzowały się natomiast najmniejszą liczbą inwestycji oraz najmniejszą wartością dokonywanych inwestycji, a w przeliczeniu tych wartości na 100 tys. mieszkańców znajdowały się na trzeciej pozycji wśród czterech grup analizowanych regionów. W okresie funkcjonowania przepisów o PSI ta dysproporcja stała się jeszcze wyraźniejsza. Regiony lepiej rozwinięte przodowały zarówno, jeśli chodzi o bezwzględne wartości dotyczące liczby inwestycji i wysokość nakładów inwestycyjnych, jak również pod względem wysokości nakładów inwestycyjnych w przeliczeniu tych wartości na 100 tys. mieszkańców. Regiony słabiej rozwinięte natomiast wyróżniały się pod względem ilości dokonanych inwestycji w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców, ale inwestycje realizowane w regionach słabiej rozwiniętych cechowały relatywnie niskie kwoty nakładów (w przeciwieństwie do regionów lepiej rozwiniętych, gdzie ma miejsce relacja odwrotna). Pozytywna weryfikacja tej hipotezy potwierdzona została także przez wyniki analizy korelacji. W okresie obowiązywania przepisów o specjalnych strefach ekonomicznych istniała umiarkowana i słaba dodatnia korelacja pomiędzy poziomem rozwoju regionów a liczbą nowych inwestycji, wartością dokonanych inwestycji i wartością dokonanych BIZ. W okresie funkcjonowania PSI zależności były jeszcze wyraźniejsze, występowała silna dodatnia korelacja pomiędzy poziomem rozwoju a wartością poniesionych nakładów inwestycyjnych i ilością nowo utworzonych miejsc pracy oraz umiarkowana dodatnia korelacja między poziomem rozwoju a liczbą nowych inwestycji i

wartością dokonanych BIZ. Wydaje się zatem, że zostały utrwalone regionalne różnicowania w zakresie dokonywanych inwestycji.

Rozdział 6

Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych oraz Polskiej Strefy Inwestycji w opinii ekspertów oraz przedsiębiorców

Celem niniejszego rozdziału jest pogłębienie wiedzy na temat skuteczności reformy przeprowadzonej w 2018 roku, polegającej na zastąpieniu specjalnych stref ekonomicznych przepisami o Polskiej Strefie Inwestycji oraz nowych warunków korzystania z finansowych instrumentów pomocy publicznej. Dla realizacji tego celu przeprowadzone zostały badania służące pozyskaniu opinii ekspertów i przedsiębiorców, przy zastosowaniu metody wywiadu z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety oraz metody indywidualnego wywiadu pogłębionego. Stanowią one uzupełnienie badań ilościowych zaprezentowanych w rozdziale 4 i 5. Umożliwiają pozyskanie dodatkowych informacji poprzez rozszerzenie i pogłębienie badanych kwestii, które nie są możliwe do uchwycenia metodami badań ilościowych. Ponadto mogą stanowić inspirację dla opracowania najlepszych rekomendacji mających na celu usprawnienie funkcjonowania Polskiej Strefy Inwestycji.

6.1. Założenia metodyczne badań

W pierwszym etapie badań przeprowadzono wywiady wśród ekspertów w zakresie pomocy publicznej oraz przedstawicieli przedsiębiorstw korzystających ze zwolnień podatkowych w ramach SSE oraz PSI, z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza ankiety.

Realizacja badań ankietowych odbywała się w okresie od 8 sierpnia do 25 września 2023 r. Zastosowano dobór celowy respondentów. Do udziału w badaniu zaproszone zostały 124 osoby, wśród których znajdowali się przedstawiciele sektora publicznego (pracownicy Ministerstwa Rozwoju i Technologii oraz zarządów poszczególnych specjalnych stref ekonomicznych), a także przedstawiciele sektora prywatnego (pracownicy firm doradczych oraz przedsiębiorstw korzystających ze zwolnień podatkowych w ramach SSE oraz PSI).

Odpowiedzi zwrotnych udzieliło 40 osób (współczynnik odpowiedzi wyniósł tym samym 32,26%). Wśród nich znalazło się 12 przedstawicieli sektora publicznego oraz 28 przedstawicieli sektora prywatnego. Celem badań ankietowych było poznanie opinii respondentów, mających bezpośrednie doświadczenie zarówno w zakresie funkcjonowania systemu SSE jak i PSI, na temat reformy z 2018 r. (wprowadzającej do krajowego porządku prawnego PSI).

Kwestionariusz ankiety zawierał 11 pytań, z czego 3 pierwsze stanowiły pytania metryczkowe, których celem było uzyskanie informacji na temat wieku, płci i miejsca zatrudnienia respondentów. Pozostałe pytania, o charakterze merytorycznym, miały na celu pozyskanie opinii respondentów. Miały one charakter półotwarty, tj. umożliwiały wybór odpowiedzi na pytania zamknięte, z wykorzystaniem skali Likerta, a równocześnie zawierały możliwość samodzielnego sformułowania uzasadnienia dokonanego wyboru.

Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety koncentrowały się wokół następujących kwestii:

- ogólnej oceny wprowadzonej reformy, polegającej na zastąpieniu specjalnych stref ekonomicznych Polską Strefą Inwestycji,
- oceny skali trudności aplikowania o pomoc w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w porównaniu ze specjalnymi strefami ekonomicznymi,
- możliwości wprowadzenia zmian wpływających na ułatwienie rozliczania pomocy publicznej w ramach Polskiej Strefy Inwestycji,
- sposobu zdefiniowania kryterium ilościowego umożliwiającego aplikowanie do Polskiej Strefy Inwestycji,

- sposobu zdefiniowania kryteriów jakościowych umożliwiających aplikowanie do Polskiej Strefy Inwestycji,
- oceny dopasowania rozwiązań dostępnych w ramach Polskiej Strefy Inwestycji do oczekiwań sektora MŚP w porównaniu z rozwiązaniami dostępnymi w systemie SSE,
- oceny dopasowania rozwiązań dostępnych w ramach Polskiej Strefy Inwestycji do oczekiwań zagranicznych inwestorów w porównaniu z rozwiązaniami dostępnymi w systemie SSE,
- oceny wpływu rozwiązań stosowanych w Polskiej Strefie Inwestycji na tworzenie większej liczby miejsc pracy w porównaniu z rozwiązaniami dostępnymi w systemie SSE).

Na etapie realizacji badań ankietowych, respondentom nie zostały przedstawione rezultaty badań ilościowych, aby nie sugerować im udzielanych odpowiedzi.

W drugim etapie badań przeprowadzono wywiady pogłębione z ekspertami w zakresie pomocy publicznej. Były one realizowane w okresie od 24 września do 7 października 2023 r. W badaniach wzięło udział 20 reprezentantów różnych instytucji i organizacji, będących ekspertami w zakresie aplikowania i pozyskiwania pomocy publicznej, których wybrano kierując się ich wysokim poziomem wiedzy i doświadczenia. Wśród nich znaleźli się przedstawiciele sektora publicznego, tj. Ministerstwa Rozwoju i Technologii (2 przedstawicieli), zarządów specjalnych stref ekonomicznych (8 przedstawicieli) oraz przedstawiciele sektora prywatnego, tj. największych firm doradczych w Polsce specjalizujących się w tematyce aplikowania oraz rozliczania pomocy zarówno w reżimie SSE, jak i w oparciu o przepisy o PSI (10 przedstawicieli). Taki dobór ekspertów umożliwił uzyskanie wiarygodnych opinii i szerokiej perspektywy badawczej, dotarcie do subiektywnych doświadczeń respondentów oraz ich specjalistycznej wiedzy.

Wywiady pogłębione miały charakter standaryzowany i ustrukturalizowany, miały określony temat i strukturę i polegały na zadawaniu pytań w ustalonej kolejności, które zachęcały rozmówców do udzielania konkretnych odpowiedzi. Przyjęto formę wywiadów indywidualnych, przeprowadzanych z każdym z respondentów oddzielnie.

Celem wywiadów było uzyskanie jak najbardziej kompleksowej oceny wprowadzonej reformy i skonfrontowanie jej z wynikami badań ilościowych, a także pozyskanie opinii na temat pożądaných dalszych działań mogących przyczynić się do dalszego rozwoju systemu Polskiej Strefy Inwestycji oraz poprawy efektywności i skuteczności tego systemu (również w kontekście niwelowania różnic regionalnych). Osoby zaproszone do udziału w wywiadach

otrzymały przed rozmową informację nt. rezultatów badań ilościowych, aby mogły się do nich ustosunkować.

Każda z przeprowadzonych rozmów prowadzona była w taki sposób, aby móc pozyskać wartościowe opinie i informacje w odniesieniu do szeregu istotnych kwestii związanych z funkcjonowaniem PSI (z referencją do doświadczeń po latach funkcjonowania reżimu SSE). Wśród tych zagadnień znalazły się:

- ogólna ocena rezultatów zastąpienia reżimu specjalnych stref ekonomicznych Polską Strefą Inwestycji (rozmówcy mieli okazję wyrazić swoje zdanie na temat efektów i konsekwencji wprowadzenia PSI, porównując ją do poprzedniego systemu tj. SSE),
- trudności w aplikowaniu o pomoc w ramach specjalnych stref ekonomicznych oraz w ramach Polskiej Strefy Inwestycji (przedmiotem rozmowy w tym zakresie były problemy i wyzwania jakie napotykali oraz napotykają inwestorzy w obu reżimach prawnych wraz z identyfikacją potencjalnych obszarów/elementów racjonalizatorskich),
- zróżnicowania regionalne w zakresie preferencji inwestorów i możliwości korzystania z pomocy publicznej (rozmówcy mieli możliwość wyrazić swoje spostrzeżenia dotyczące nierówności regionalnych, jeśli chodzi o liczbę inwestorów korzystających z pomocy publicznej w związku z realizacją nowych inwestycji),
- rozwiązania pozwalające na zaktywizowanie inwestycji korzystających z pomocy publicznej w regionach słabiej rozwiniętych (w tym kontekście skupiono się na przedstawieniu i omówieniu własnych sposobów zmierzających do ograniczenia skali nierówności regionalnych),
- ocena trudności rozliczania pomocy publicznej w postaci zwolnienia podatkowego w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w odniesieniu do specjalnych stref ekonomicznych (przedmiotem rozmowy były trudności związane z rozliczaniem korzyści podatkowych w ramach PSI względem SSE),
- potencjalne rozwiązania mogące wpłynąć na ułatwienie rozliczania pomocy w ramach Polskiej Strefy Inwestycji (omówienie potencjalnych metod / działań ukierunkowanych na ułatwienie tego procesu),
- przyczyny wzrostu liczby decyzji o wsparciu wydanych w okresie 2018-2022 na rzecz rodzimych podmiotów z sektora MŚP względem liczby zezwoleń na prowadzenie działalności na terenie specjalnych stref ekonomicznych wydanych w latach 2014-2018 (rozmowy skupiły się na omówieniu bieżącego trendu i zastanowieniu się nad przyczynami jego powstania),

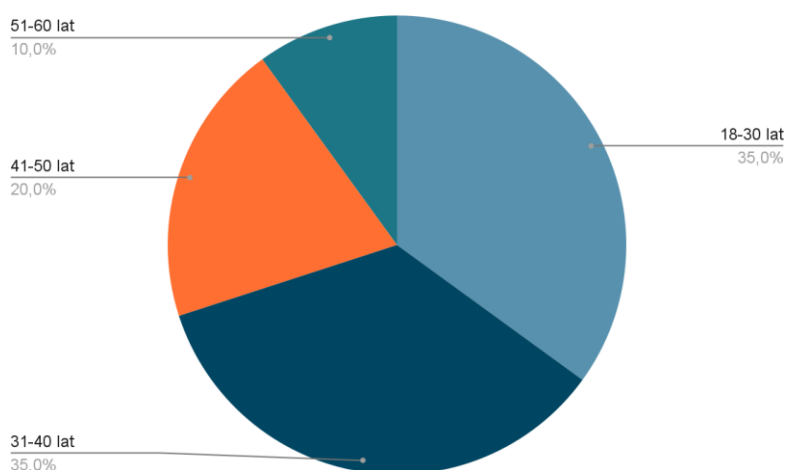
- przyczyny spadku liczby decyzji o wsparciu wydanych w okresie 2018-2022 na rzecz inwestorów zagranicznych względem liczby zezwoleń na prowadzenie działalności na terenie specjalnych stref ekonomicznych wydanych w latach 2014-2018 przy jednoczesnym wzroście kwoty deklarowanych kosztów kwalifikowanych (podobnie jak powyżej - rozmowy skupiły się na omówieniu bieżącego trendu i zastanowieniu się nad przyczynami jego powstania),
- przyczyny zmniejszenia się liczby zadeklarowanych nowych miejsc pracy w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022 względem liczby miejsc pracy zadeklarowanych przez inwestorów w ramach zezwoleń strefowych wydanych w latach 2014-2018 (rozmowy skupiły się na omówieniu tego trendu i zastanowieniu się nad tym czy istnieje możliwość odwrócenia go).

Przeprowadzone badania ankietowe oraz wywiady pogłębione dostarczyły informacji i spostrzeżeń na wskazane powyżej, kluczowe zagadnienia, dotyczące efektów funkcjonowania Polskiej Strefy Inwestycji w porównaniu do specjalnych stref ekonomicznych, a także warunków aplikowania i rozliczania pomocy publicznej. Badania umożliwiły lepsze zrozumienie wyzwań i możliwości związanych z PSI oraz sformułowanie odpowiednich rekomendacji i działań usprawniających ten system zachęt inwestycyjnych. Rezultaty przeprowadzonych badań przedstawione zostały w kolejnych podrozdziałach, w rozbiciu na: wyniki badań ankietowych; informacje uzyskane w toku wywiadów od przedstawicieli organów publicznych (Ministerstwo Rozwoju i Technologii oraz przedstawiciele firm zarządzających specjalnymi strefami ekonomicznymi), a także informacje pozyskane w toku wywiadów od przedstawicieli sektora prywatnego (tj. pracowników firm doradczych).

6.2. Wyniki badań przeprowadzonych z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety

Kwestionariusz ankiety wypełniony został przez 40 respondentów (Rys. 3.), spośród których:

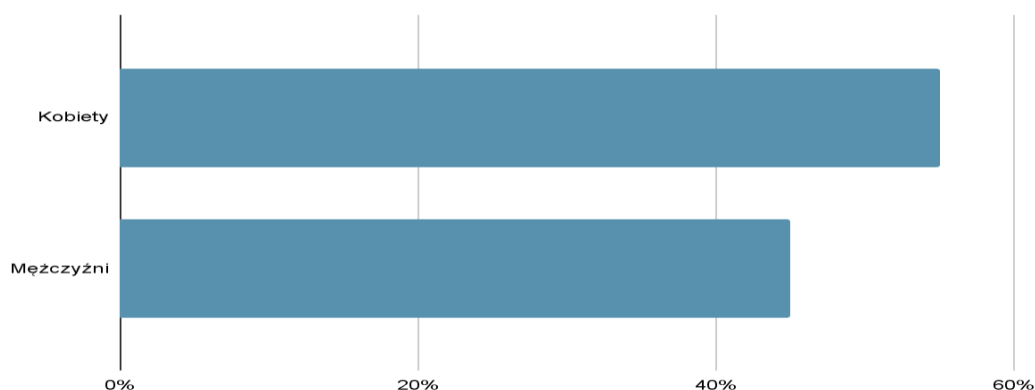
- 14 osób (35%) stanowiły osoby w wieku od 18 do 30 lat,
- 14 osób (35%) stanowiły osoby w wieku od 31 do 40 lat,
- 8 osób (20%) stanowiły osoby w wieku od 41 do 50 lat,
- 4 osoby (10%) stanowiły osoby w wieku od 51 do 60 lat.

Rys. 3. Struktura wieku respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety.

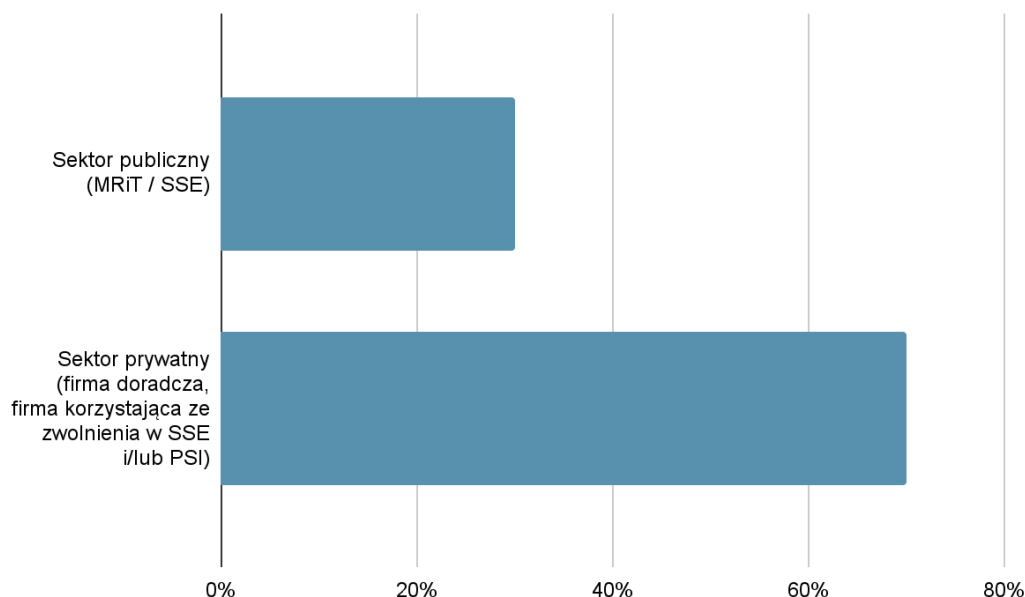
Wśród ankietowanych, 22 osoby (55%) stanowiły kobiety, a 18 osób (45%) stanowili mężczyźni (Rys. 4).

Rys. 4. Struktura płci respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety.

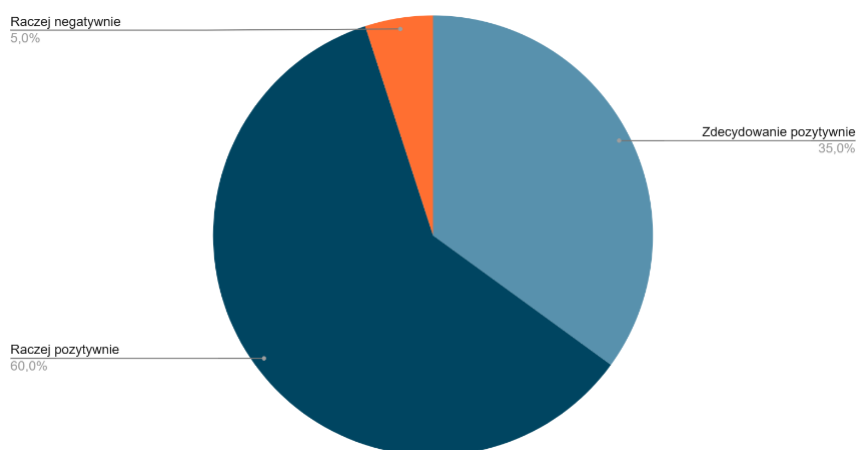
Jeśli chodzi o zatrudnienie ankietowanych, to 10 osób (30%) było zatrudnionych w sektorze publicznym (Ministerstwo Rozwoju i Technologii, zarządy specjalnych stref ekonomicznych), a 30 osób (70%) było zatrudnionych w sektorze prywatnym (firma doradcza lub przedsiębiorstwo inwestora posiadającego zezwolenie i/lub decyzję o wsparciu). (Rys. 5).

Rys. 5. Struktura zatrudnienia respondentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety.

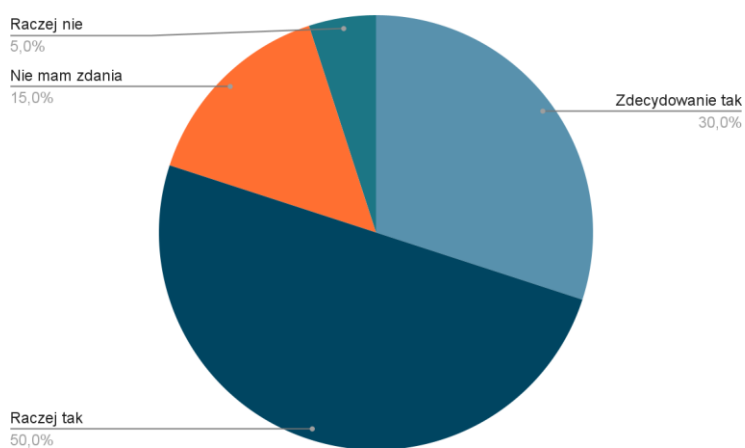
Pierwsze pytanie zadane respondentom dotyczyło ogólnej oceny decyzji zastąpienia specjalnych stref ekonomicznych rozwiązaniami stosowanymi w ramach PSI (Rys. 6). Spośród badanych, przeważają zdecydowanie opinie pozytywne - 14 badanych odpowiedziało, że powyższą zmianę ocenia zdecydowanie pozytywnie (35%), 24 badanych wskazało, że raczej pozytywnie (60%). Tylko dwóch respondentów ocenia tę zmianę raczej negatywnie (5%).

Rys. 6. Ocena respondentów w zakresie zastąpienia specjalnych stref ekonomicznych Polską Strefą Inwestycji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety.

Pozytywne odpowiedzi na powyższe pytanie wiąże się prawdopodobnie z uznaniem aplikowania o pomoc w ramach PSI za łatwiejsze niż w reżimie specjalnych stref (Rys. 7). Jest ono zdecydowanie łatwiejsze w opinii 12 badanych (30%) i raczej łatwiejsze zdaniem 20 badanych (50%). Tylko 2 ankietowanych stwierdziło, że aplikowanie w ramach PSI raczej nie było łatwiejsze (5%), a 6 osób nie miało zdania w tej kwestii (15%).

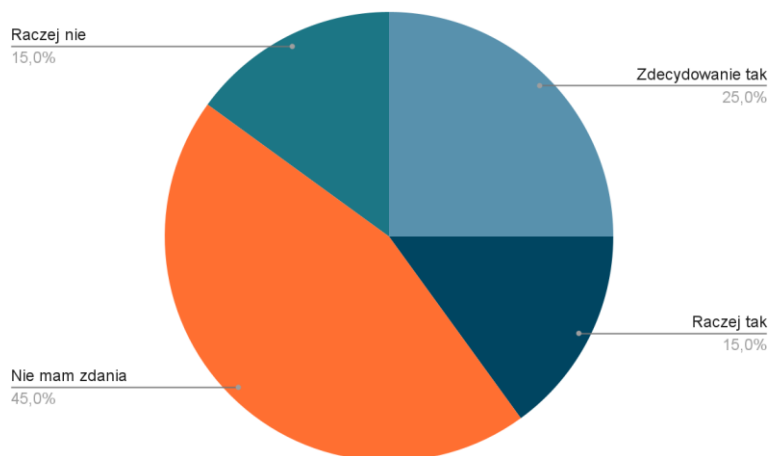

Rys. 7. Ocena respondentów w zakresie tego czy aplikowanie o pomoc w ramach Polskiej Strefy Inwestycji jest łatwiejsze niż w reżimie specjalnych stref ekonomicznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety.

Trzecie pytanie dotyczące możliwości wdrożenia zmian wpływających na ułatwienie rozliczania pomocy w ramach Polskiej Strefy Inwestycji, sprawiło ankietowanym najwięcej trudności, ponieważ 18 osób (45%) stwierdziło, że nie ma zdania na ten temat (Rys. 8). Spośród

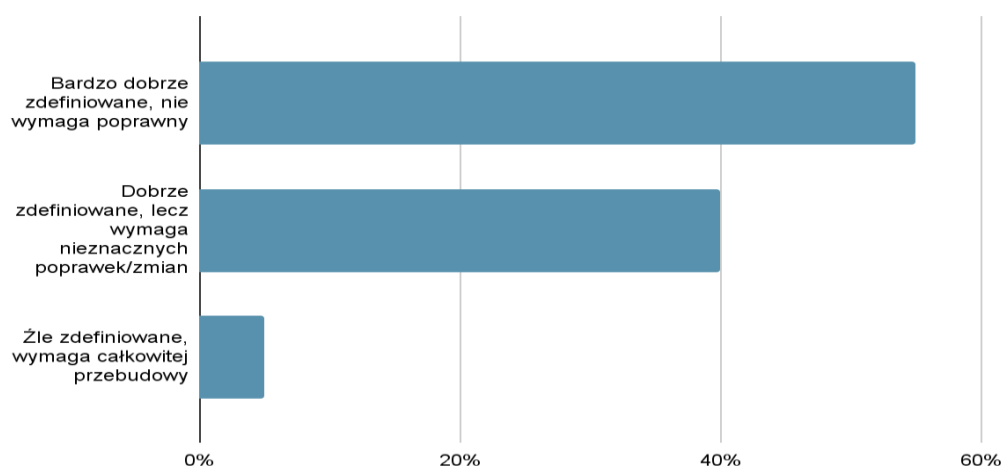
pozostałych osób, 10 osób (25%) zdecydowanie dostrzegało takie możliwości, 6 osób (15%) raczej dostrzegało, a 6 osób (15%) raczej nie dostrzegało możliwości zmian.

Rys. 8. Ocena respondentów w zakresie tego czy możliwe jest wprowadzenie rozwiązań wpływających na ułatwienie rozliczania pomocy w ramach Polskiej Strefy Inwestycji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety.

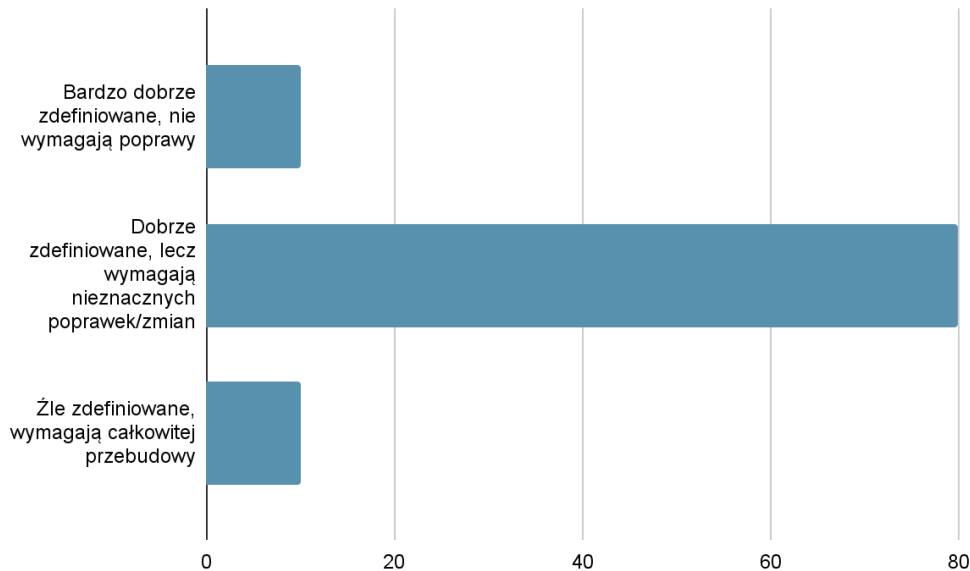
Ankietowani pozytywnie ocenili zdefiniowane kryteria ilościowe umożliwiające skorzystanie z pomocy w ramach Polskiej Strefy Inwestycji (Rys. 9). Aż 22 ankietowanych oceniło je jako bardzo dobrze zdefiniowane i nie wymagające poprawy (55%), natomiast 16 ankietowanych (40%) oceniło je jako dobrze zdefiniowane, lecz wymagające nieznacznych poprawek/zmian. Tylko dwie osoby (5%) uznały je za źle zdefiniowane i wymagające całkowitej przebudowy.

Rys. 9. Ocena respondentów w zakresie poprawności zdefiniowania kryterium ilościowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety.

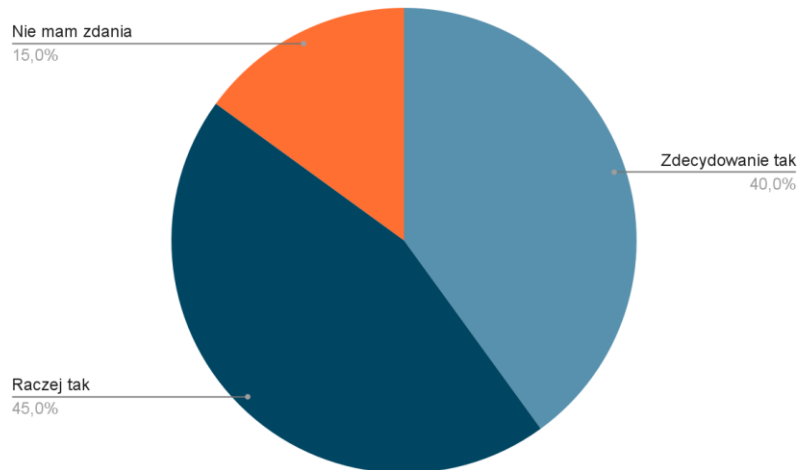
Zdecydowanie gorzej ocenione zostały kryteria jakościowe (Rys. 10). Tylko 4 respondentów oceniło je jako bardzo dobrze zdefiniowane i niewymagające poprawy (10%). Najwięcej, bo aż 32 respondentów, wskazało, że zostały dobrze zdefiniowane, lecz wymagające nieznacznych poprawek/zmian (80%). Natomiast 4 osoby (10%) oceniły kryteria jakościowe jako źle zdefiniowane i wymagające całkowitej przebudowy.

Rys. 10. Ocena respondentów w zakresie poprawności zdefiniowania kryteriów jakościowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety.

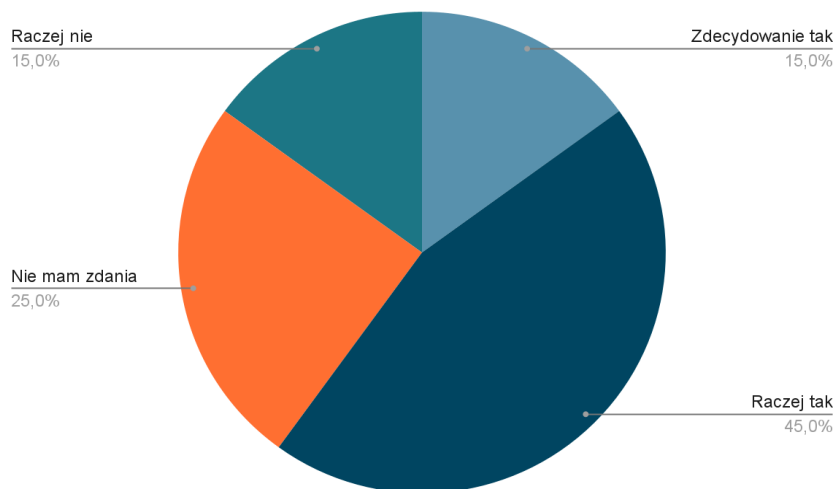
Przy ocenie tego, czy Polska Strefa Inwestycji jest rozwiązaniem bardziej dostosowanym do oczekiwań, potrzeb i możliwości podmiotów z sektora MŚP niż system SSE, nie udzielono żadnej odpowiedzi negatywnej (Rys. 11). W tej kwestii 16 badanych (40%) odpowiedziało, że zdecydowanie tak, 18 respondentów (45%), że raczej tak, natomiast 6 osób (15%) nie wyraziło swojego zdania.

Rys. 11. Ocena respondentów w zakresie tego czy Polska Strefa Inwestycji jest rozwiązaniem bardziej dostosowanym pod oczekiwania, potrzeby i możliwości podmiotów z rodzimego sektora MŚP niż system SSE

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety.

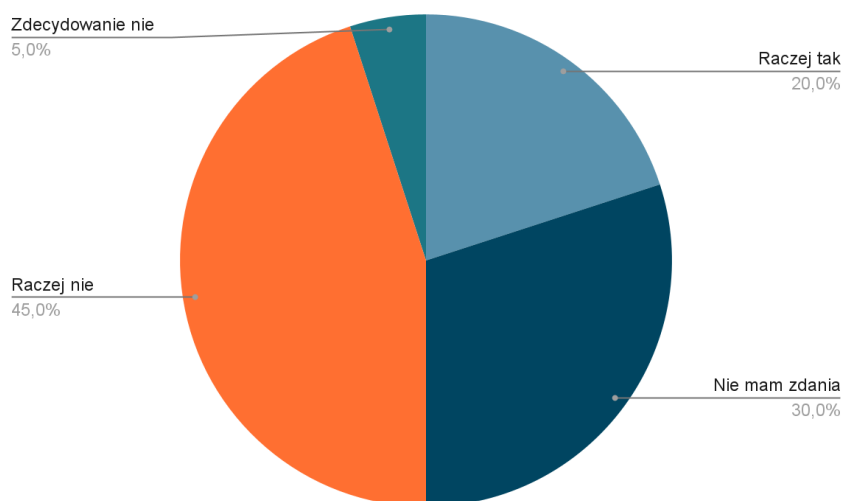
Respondenci byli mniej zgodni przy dokonaniu podobnej oceny, lecz w kontekście podmiotów zagranicznych (Rys. 12). Tylko 6 osób (15%) stwierdziło, że Polska Strefa Inwestycji jest rozwiązaniem bardziej dostosowanym do oczekiwań, potrzeb i możliwości podmiotów zagranicznych niż system SSE, 18 badanych (45%) uznało, że raczej tak, 10 badanych (25%) nie miało zdania na ten temat, a 6 osób (15%) stwierdziło, że raczej nie.

Rys. 12. Ocena respondentów w zakresie tego czy Polska Strefa Inwestycji jest rozwiązaniem bardziej dostosowanym pod oczekiwania, potrzeby i możliwości inwestorów zagranicznych niż system SSE

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety.

Ostatnie pytanie dotyczyło tego, czy rozwiązania zastosowane w Polskiej Strefie Inwestycji sprzyjają tworzeniu większej liczby nowych miejsc pracy niż miało to miejsce w ramach SSE (Rys. 13). Żaden z respondentów nie zdecydował się udzielić odpowiedzi, że zdecydowanie tak. Tylko 8 ankietowanych (20%) uznało, że raczej tak, 12 osób (30%) nie miało zdania. Natomiast aż 18 osób (45%) stwierdziło, że raczej nie, a 2 osoby (5%), że zdecydowanie nie.

Rys. 13. Ocena respondentów w zakresie tego czy Polska Strefa Inwestycji jest rozwiązaniem bardziej sprzyjającym tworzeniu nowych miejsc pracy niż SSE

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety.

Ze względu na stosunkowo niewielki odsetek odpowiedzi zwrotnych na zaproszenie do wzięcia udziału w badaniu ankietowym, nie zdecydowano się na przeprowadzenie analizy statystycznej uzyskanych wyników. W przypadku małej grupy badawczej badania takie nie są uzasadnione.

6.3. Wyniki badań przeprowadzonych metodą wywiadu pogłębionego z przedstawicielami sektora publicznego

W trakcie realizowanych badań przeprowadzono łącznie 10 wywiadów pogłębionych z przedstawicielami sektora publicznego, w tym Ministerstwa Rozwoju i Technologii oraz specjalnych stref ekonomicznych.

Rozmówcy wyrazili jednomyślnie pozytywną opinię na temat przeprowadzonej w 2018 roku reformy. Podkreślili, że jednym z kluczowych atutów tej reformy było otwarcie możliwości uzyskania wsparcia na realizację inwestycji na obszarze całego kraju (w tym na gruntach prywatnych). Tym samym, zwrócono uwagę na zniesienie wymogu terytorialności, co z kolei zneutralizowało ryzyko braku możliwości realizacji inwestycji korzystającej ze wsparcia. Jeden z przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju i Technologii podzielił się informacją, że w 2022 roku aż 44% inwestycji, uwzględniając deklarowaną wartość kosztów kwalifikowanych, znalazło się poza obszarem, który wcześniej obejmowały specjalne strefy ekonomiczne. Co więcej, jeśli chodzi o liczbę inwestycji, to aż 72% inwestycji z roku 2022 znalazło się poza obszarem stref. To wyraźnie wskazuje na to, zdaniem rozmówcy, że reforma (tj. wdrożenie Polskiej Strefy Inwestycji) przyczyniła się do rozprzestrzenienia inwestycji na terenie całego kraju, co stanowi istotne osiągnięcie tej inicjatywy. Rozmówcy wskazali w tym aspekcie także na taką kwestię, jak wydłużenie terminu korzystania ze zwolnienia względem reżimu SSE.

Jeśli chodzi o ocenę trudności związanych z aplikowaniem o pomoc w ramach PSI w porównaniu do reżimu SSE, przedstawiciele specjalnych stref ekonomicznych wyrazili kilka kluczowych spostrzeżeń. W szczególności, jako zalety procesu aplikowania o pomoc w ramach PSI (których nie było w reżimie SSE) wskazano ujednoczenie procesu (proces aplikowania w ramach PSI jest bardziej spójny na terenie całego kraju, co ułatwia inwestorom zrozumienie procedur i wymagań, niezależnie od lokalizacji) oraz jego uproszczenie (możliwość zdalnego składania dokumentacji poprzez przesłanie jej na adres elektroniczny danej strefy, co zmniejsza konieczność fizycznej obecności inwestora i pozwala zaoszczędzić czas oraz środki).

W kontraście do tego, procedura aplikowania o pomoc w ramach reżimu SSE była, w ocenie rozmówców, bardziej skomplikowana i obciążona dodatkowymi wymogami. W przypadku reżimu SSE, proces wydania zezwolenia często wiązał się z przetargiem lub rokowaniami dotyczącymi nabycia ziemi, która posiadała status SSE. To znacznie komplikowało cały proces i wymagało od inwestora dodatkowych działań, takich jak

wniesienie wadium. Wnioski te sugerują, że reforma PSI wprowadziła bardziej spójne, uproszczone i dostępne podejście do aplikowania o pomoc inwestycyjną, co może przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności Polski jako miejsca do inwestycji.

W kontekście podtrzymania trendu preferowania regionów lepiej rozwiniętych nad regionami słabiej rozwiniętymi, w zakresie liczby i wartości inwestycji korzystających z pomocy publicznej, przedstawiciele ministerstwa podkreślili, że istnieją konkretne działania i inicjatywy ukierunkowane na większą aktywizację słabiej rozwiniętych obszarów. Niektóre z tych działań i szans to:

- uruchomienie trasy Via Baltica - rozbudowa infrastruktury, w tym projekt Via Baltica, może przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności gospodarczej regionów słabiej rozwiniętych poprzez ułatwienie dostępu i komunikacji),
- wyższa intensywność pomocy - rząd kontynuuje wsparcie dla słabiej rozwiniętych obszarów poprzez utrzymanie wyższej intensywności pomocy publicznej w tych regionach. To może stanowić zachętę dla inwestorów do ulokowania swoich projektów w tych miejscach,
- efekt spillover - inwestycje zrealizowane w ramach PSI mogą przynosić korzyści także innym obszarom, nawet jeśli nie są one bezpośrednio objęte programem,
- odbudowa Ukrainy - regiony słabiej rozwinięte, zwłaszcza te graniczące z Ukrainą, mogą stać się istotnymi beneficjentami procesu odbudowy Ukrainy po zakończeniu konfliktu zbrojnego. Inwestycje i współpraca handlowa z Ukrainą mogą otwierać nowe możliwości dla tych obszarów.

Podsumowując, zdaniem rozmówców, istnieją środki i perspektywy rozwoju regionów słabiej rozwiniętych i zwiększenia ich atrakcyjność dla inwestorów.

W kontekście trudności związanych z rozliczaniem pomocy w ramach PSI w porównaniu do reżimu SSE, przedstawiciele Ministerstwa Rozwoju i Technologii podkreślali otwartość i gotowość spółek zarządzających SSE do wspierania inwestorów na każdym etapie korzystania ze zwolnień podatkowych. Wspieranie inwestorów poprzez szkolenia i bazy wiedzy jest istotnym aspektem procesu rozliczania pomocy w ramach PSI.

Jednakże, przeciwnie do pracowników Ministerstwa, przedstawiciele specjalnych stref ekonomicznych potwierdzili, że rozliczanie pomocy w ramach PSI jest obecnie trudniejsze niż w przypadku reżimu SSE. Wskazali, że wpływ na to mają interpretacje Ministra Finansów zawarte w Objasnieniach podatkowych. Te interpretacje stoją w kontrze do wypracowanej linii orzeczniczej w kontekście przepisów regulujących zasady funkcjonowania PSI, które są w dużej mierze zbieżne z przepisami strefowymi. To sugeruje, że istnieją różnice interpretacyjne

i trudności związane z rozumieniem przepisów dotyczących PSI oraz ich zastosowaniem, co może stanowić wyzwanie zarówno dla inwestorów, jak i dla organów kontrolujących. Wątek ten wymaga tym samym dalszych działań i wyjaśnień ze strony organów rządowych w celu ułatwienia procesu rozliczania pomocy publicznej w ramach PSI i zapewnienia klarowności i pewności prawnej dla wszystkich stron zaangażowanych w inwestycje.

Przedstawiciele Ministerstwa Rozwoju i Technologii nie byli w stanie udzielić precyzyjnych odpowiedzi na temat przyczyn większego zainteresowania PSI niż SSE przez rodzime podmioty z sektora MŚP. Odpowiedzi dostarczyli natomiast przedstawiciele stref, wskazując zarówno na zniesienie zasady terytorialności oraz preferencyjne dla tego typu podmiotów kryteria wejścia (redukcja zarówno kryterium ilościowego jak i możliwość uzyskania jednego punktu w ocenie jakościowej za fakt posiadania statusu MŚP). Podkreślono także dużą aktywność pracowników stref w promocji PSI jako dużej szansy dla inwestorów (zwłaszcza w okresie praktycznego braku dostępności innych form wsparcia na realizację przedsięwzięć infrastrukturalnych).

Zmiany zachodzące w polskiej gospodarce i przyciąganie coraz większej liczby dużych i innowacyjnych firm z całego świata stanowi, w ocenie rozmówców, istotny kontekst dla zrozumienia spadku liczby inwestycji zagranicznych w PSI w porównaniu do reżimu SSE, przy jednoczesnym wzroście deklarowanej kwoty kosztów kwalifikowanych. Dziś, w ocenie rozmówców, Polska przyciąga coraz więcej dużych i najbardziej innowacyjnych firm z całego świata. Przejawia się to przede wszystkim w relacji deklarowanych wartości inwestycji do ich liczby. Zagraniczni przedsiębiorcy w ramach PSI, tworzą przede wszystkim duże zakłady o wysokiej wartości (ze względu na zaawansowane technologie - jak np. inwestorzy z branży elektromobilności). Przedstawiciele stref dodali jednak, że istotną barierą, której nie było w reżimie SSE, jest bardzo wysoki próg wejścia dla dużych firm w części lokalizacji w kraju (sięgający często 100 mln PLN). To, w ich ocenie, odpowiada za spadek liczby inwestycji korzystających z PSI.

Wytłumaczenie spadku liczby deklarowanych nowych miejsc pracy w ramach PSI w porównaniu do reżimu SSE skupiło się na zmianach w gospodarce, takich jak automatyzacja produkcji lub cyfryzacja procesów biznesowych. Te zjawiska przyczyniają się do efektywniejszego wykorzystania zasobów ludzkich i zwiększenia produktywności. W wyniku tego, niektóre nowoczesne zakłady przemysłowe mogą generować większe koszty kwalifikowane, ale niekoniecznie tworzyć duże ilości nowych miejsc pracy.

Jednocześnie wskazano, że ta sytuacja nie powinna być interpretowana jako negatywna. Automatyzacja i cyfryzacja mogą bowiem prowadzić do tworzenia bardziej

wyspecjalizowanych i lepiej płatnych miejsc pracy w dziedzinach związanych z technologią, zarządzaniem i utrzymaniem systemów, chociaż może to prowadzić do konieczności dostosowania rynku pracy i przekwalifikowania pracowników.

Rozmówcy podkreślali, że spadek liczby deklарowanych miejsc pracy w ramach PSI nie musi oznaczać, że program jest mniej skuteczny. Ważne jest, aby oceniać efekty programów inwestycyjnych w szerszym kontekście i uwzględniać różnorodność rodzajów inwestycji oraz ich wpływ na rozwój gospodarki, technologii i rynku pracy. Ostatecznie, celem PSI i innych programów wsparcia inwestycji jest stymulowanie rozwoju gospodarczego i przyciąganie inwestycji, co może odbywać się w różnych formach i dziedzinach gospodarki.

6.4. Wyniki badań przeprowadzonych metodą wywiadu pogłębionego z przedstawicielami sektora prywatnego

Wywiady pogłębione przeprowadzone zostały także z 10 przedstawicielami sektora prywatnego - największych firm doradczych w Polsce, posiadających zespoły specjalizujące się w tematyce SSE oraz PSI, wspierające inwestorów zarówno w procesie aplikowania o pomoc jak i w jej rozliczaniu, a także przedstawiciele firm posiadających zezwolenia strefowe lub decyzję o wsparciu.

Eksperti z firm doradczych i przedstawiciele inwestorów nie różnią się co do ogólnej, pozytywnej oceny przeprowadzonej reformy. Rozmówcy wskazywali w szczególności na bardzo rozsądny krok związany ze zniesieniem terytorialności oraz z elastycznym okresem korzystania ze zwolnienia (10, 12, 15 lat od daty wydania decyzji o wsparciu, zamiast jednolity termin do końca 2026 r. w przypadku zezwoleń strefowych). Jedna z ekspertek dodała, że na plus należy ocenić pojawienie się kryteriów jakościowych, uzależniających przyznanie zwolnienia od dodatkowych działań na rzecz pracowników czy środowiska naturalnego. Niemniej jednak, pojawiło się również sporo głosów krytyki. Rozmówcy wskazywali na znaczne utrudnienie rozliczania przyznanej pomocy, a także na fakt, że wytyczne dotyczące kryteriów jakościowych, którymi nakazuje posługiwać się Ministerstwo Rozwoju i Technologii, nie są jawne dla inwestorów i istotnie odbiegają one od literalnego rozumienia zobowiązań inwestorów.

Eksperti z firm doradczych pozytywnie wyrażali się w kwestii aplikowania o pomoc w ramach PSI, uznając rozwiązania w tym zakresie za właściwsze niż w reżimie SSE. Wśród pozytywnych aspektów wymieniano stosowanie jednolitego wzoru wniosku o pomoc, a także brak konieczności ponoszenia kosztów specyfikacji istotnych warunków rokowań / przetargu, które były każdorazowo nabywane przez inwestorów, chętnych na zakup działki w strefie. Z drugiej strony pojawiały się też opinie krytyczne, w odniesieniu do faktu, że nadal w zakresie wymaganych załączników do wniosku poszczególne strefy praktykują różne podejścia (niektóre wymagają biznesplanu inwestycji, sprawozdań finansowych podmiotów powiązanych, dodatkowych oświadczeń pod zadeklarowane we wniosku kryteria jakościowe czy przepisywania z systemu SUDOP informacji o pomocy publicznej uzyskanej w okresie 3 lat poprzedzających moment złożenia wniosku).

W odniesieniu do działań mogących wpłynąć pozytywnie na zwiększenie skali inwestycji w regionach słabiej rozwiniętych, zdania ekspertów były podzielone. Część z nich stała na stanowisku, że dopóki nie zostaną zapewnione odpowiednie warunki do inwestowania

w tych regionach (lepsza infrastruktura drogowa, połączenia lotnicze, dobrze wykształcona i doświadczona kadra), żadna zmiana przepisów o pomocy publicznej nie będzie mieć wpływu na decyzję inwestycyjne. Jeden z rozmówców przekonywał, że niezależnie od podejmowanych prób, regiony lepiej rozwinięte zawsze będą bardziej preferowane jako miejsca inwestycji, głównie ze względu na lepsze skomunikowanie z rynkami zachodniej Europy.

Niektórzy z rozmówców zdecydowali się jednak wskazać na kilka możliwych nowelizacji zasad przyznawania wsparcia w ramach PSI, jak chociażby:

- redukcja progów ilościowych w regionach słabiej rozwiniętych (rozmówcy wskazywali na obniżki rzędu $\frac{1}{2}$ lub $\frac{2}{3}$ progów bazowych),
- wydłużenie okresu korzystania ze zwolnienia w regionach słabiej rozwiniętych z aktualnych 15 do 20 lat,
- obniżenie w regionach słabiej rozwiniętych wysokości stawek opłat za administrowanie, do których uiszczania zobowiązani są wszyscy inwestorzy posiadający decyzję o wsparciu.

Eksperti z firm doradczych oraz przedstawiciele inwestorów wyrażali zgodną opinię, co do większych trudności w procesie rozliczania pomocy w ramach PSI niż w reżimie SSE. Za przyczyny takiego stanu rzeczy wskazywano brak spójnego podejścia organów podatkowych, wynikającą z różnych sposobów implementacji tez z Objasnień podatkowych. Ponadto zwracano uwagę na brak formalnego zabezpieczenia podatnika w kontekście występowania tzw. ścisłych związków, które warunkują szeroki zakres korzystania ze zwolnienia. Powszechnie nie ogranicza się ich wyłącznie do dochodu generowanego z wykorzystaniem aktywów nabytych w toku inwestycji objętej decyzją o wsparciu. Interesująca była wypowiedź jednej z ekspertek, która oceniła, że w porównaniu z innymi formami wsparcia inwestycji (np. dotacji ze środków UE), rozliczanie pomocy w ramach PSI jest mimo wszystko łatwiejsze i bardziej komfortowe.

Eksperti oraz inwestorzy byli również zgodni w kwestii rekomendowanych zmian, które pozwoliłyby korzystać z pomocy w ramach PSI na znacznie korzystniejszych i dogodniejszych warunkach. Rozmówcy postulowali konieczność uchylenia Interpretacji ogólnej oraz Objasnień podatkowych. Dodatkowo, jako jedno z rozwiązań, wymieniono także powrót do możliwości deklarowania przez inwestorów dwóch kwot kosztów kwalifikowanych, od których kalkulowana jest wartość pomocy - minimalnej (stanowiącej zobowiązanie inwestora) oraz maksymalnej (stanowiącej 130% wysokości minimalnej, pozwalającej inwestorom na mitygację ryzyka wzrostu inflacji czy rozszerzenia zakresu inwestycji wskutek zmian gospodarczych).

Jako przyczynę wzrostu zainteresowania zwolnieniami podatkowymi w związku z realizacją inwestycji w ramach PSI względem SSE przez krajowe podmioty z sektora MŚP, rozmówcy uznali przede wszystkim odejście od zasady terytorialności. Oprócz tego, rozmówcy wskazywali na szeroko prowadzoną promocję PSI oraz działalność edukacyjną, realizowaną przez podmioty zarządzające strefami. Działania te były ukierunkowane na prezentowanie korzyści i możliwości związanych z aplikowaniem do PSI, przyczyniając się do większego zainteresowania zwolnieniami podatkowymi z tytułu realizacji nowych inwestycji. Podkreślano także, że w badanym okresie, oferta wsparcia inwestycji dla rodzimych MŚP była bardzo ograniczona i w zasadzie sprowadzała się jedynie do aplikowania o wsparcie w postaci zwolnienia podatkowego w ramach PSI.

Jako przyczyny zmniejszenia się ilości inwestycji z udziałem kapitału zagranicznego w badanym okresie funkcjonowania PSI, rozmówcy wskazali pandemię COVID-19 oraz wojnę w Ukrainie, z powodu której wielu inwestorów zagranicznych zdecydowało się odsunąć swoje inwestycje w czasie lub zrealizować je w innym kraju niż Polska. Z kolei, jako główne wyjaśnienie wzrostu kosztów kwalifikowanych poszczególnych inwestycji zagranicznych, podawano wysoką inflację oraz rosnącą automatyzację. Dwóch ekspertów zaznaczyło także, że dopiero od niedawna możliwe jest obniżenie kryterium ilościowego dla tzw. reinwestycji (o 50% względem wartości bazowych), a brak tego rozwiązania w przeszłości skutecznie blokował możliwość uzyskania decyzji o wsparciu przez podmioty prowadzące już działalność gospodarczą. Jedna z ekspertek wskazała także, że w reżimie SSE inwestorom wystarczyła deklaracja kosztów kwalifikowanych na poziomie 100 tys. EUR, aby móc aplikować o zezwolenie SSE, natomiast w pierwszych latach funkcjonowania PSI próg ten wynosił co najmniej 10 mln PLN, co stanowiło istotną barierę dla inwestorów.

Eksperci i przedstawiciele inwestorów byli zgodni także w kwestii wyjaśnienia przyczyn zmniejszania się liczby deklarowanych nowych miejsc pracy. Obydwie grupy badanych twierdziły, że wpływ na to miały coraz większe trudności z pozyskaniem pracowników oraz postępująca automatyzacja i cyfryzacja. Zasadnicze znaczenie miał także brak konieczności wykazywania istotnej liczby nowych etatów dla uzyskania pomocy w ramach PSI, podczas gdy w reżimie SSE obowiązywał warunek zwiększania ilości nowych miejsc pracy (w przypadku rozszerzenia SSE na grunty prywatne nawet o co najmniej 350 nowych miejsc pracy).

6.5. Podsumowanie wyników badań

Fakt, że Polska Strefa Inwestycji otrzymuje bardzo dobre recenzje od przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju i Technologii, stref ekonomicznych oraz pracowników firm doradczych i firm inwestujących w Polsce, które korzystają ze zwolnienia podatkowego jest istotnym wskaźnikiem skuteczności tego programu inwestycyjnego. Przewaga pozytywnych opinii oraz ocen od przedstawicieli różnych rodzajów podmiotów sugerują, że PSI może być postrzegane jako atrakcyjna i skuteczna inicjatywa w zakresie przyciągania inwestycji do Polski (w szczególności względem rozwiązań, które funkcjonowały w okresie w którym możliwe było aplikowanie o zezwolenie na prowadzenie działalności na terytorium specjalnych stref ekonomicznych).

Co do rezultatów przeprowadzonych badań ankietowych, należy wskazać przede wszystkim, że ocena ekspertów którzy zdecydowali się wziąć udział w badaniu, istotnie pokrywa się z rezultatem badań ilościowych, potwierdzając większe zainteresowanie PSI niż SSE, faktycznie większy udział rodzimych podmiotów z sektora MŚP korzystających ze zwolnienia podatkowego w ramach PSI niż SSE, mniejsze zainteresowanie podmiotów zagranicznych tym zwolnieniem oraz brak reguł w PSI sprzyjających tworzeniu większej liczby nowych miejsc pracy niż miało to miejsce w ramach reżimu SSE.

Jeśli chodzi o kluczowe aspekty wynikające z analizy przeprowadzonych wywiadów pogłębionych, można wskazać na:

- zgodność opinii - eksperci reprezentujący strefy ekonomiczne i pracownicy firm doradczych oraz przedstawiciele inwestorów są zgodni co do pozytywnych aspektów PSI, co wskazuje na powszechną akceptację dla przeprowadzonej reformy, To, że opinie ekspertów wzajemnie się uzupełniają, sugeruje, że PSI dotyczą wielu aspektów i korzyści, które mogą być ważne z perspektywy różnych rodzajów inwestorów i firm,
- atrakcyjność programu - pozytywne recenzje PSI od ekspertów z branży doradczej i przedstawicieli stref ekonomicznych oraz inwestorów wskazują, że PSI może przyciągać więcej inwestorów i zwiększać atrakcyjność Polski jako miejsca do inwestycji, mimo wskazywanych trudności w zakresie aplikowania i rozliczania inwestycji,
- atrakcyjność i skuteczność - pozytywne opinie mogą również wskazywać na skuteczność programu w osiągnięciu celów związanych z przyciągnięciem inwestycji, tworzeniem miejsc pracy i wspieraniem rozwoju gospodarki.

Ostatecznie, te pozytywne opinie stanowią potencjalnie cenne informacje dla rządu i innych organów decyzyjnych, przydatne do dalszego doskonalenia i rozwijania PSI oraz innych programów wsparcia inwestycji w Polsce. Niezależnie od tego, ważne jest kontynuowanie monitorowania i oceny skuteczności PSI w celu zapewnienia, że spełnia ona cele i potrzeby zarówno inwestorów, jak i gospodarki jako całości.

Ze względu na aplikacyjny charakter pracy, mający na celu przedstawienie stosownych rekomendacji, warto w tym miejscu podsumować stanowiska i pomysły racjonalizatorskie, wśród których wymienić można:

- wyeliminowanie z obiegu prawnego Interpretacji ogólnej i objaśnień podatkowych, jako dokumentów nieposiadających charakteru aktów prawnych, na bazie których organy podatkowe próbują wdrażać bardziej pro fiskalną interpretację przepisów o PSI,
- obniżenie kryteriów ilościowych, zwłaszcza w regionach słabiej rozwiniętych,
- wydłużenie okresu ważności decyzji o wsparciu, zwłaszcza w regionach słabiej rozwiniętych,
- przygotowanie ogólnodostępnego wytycznych w zakresie kontroli wywiązania się przez inwestorów z kryteriów jakościowych lub też ich modyfikacji (również przy udziale docelowych beneficjentów zwolnień podatkowych),
- faktyczne uspoźnienie wymogów dokumentacyjnych (w szczególności pakietu wymaganych załączników),
- obniżenie stawek opłaty administracyjnej, zwłaszcza w regionach słabiej rozwiniętych,
- powrót do możliwości deklarowania maksymalnej wartości kosztów kwalifikowanych jako stanowiącej 130% wartości zadeklarowanych minimalnych kosztów kwalifikowanych inwestycji.

Przeprowadzone badanie z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety oraz wywiady pogłębione pozwoliły jedynie na częściowe pozytywne zweryfikowanie szczegółowej hipotezy badawczej (H5), zgodnie z którą założono, że „warunki korzystania z finansowych instrumentów regionalnej pomocy inwestycyjnej, związane z procesem aplikowania o pomoc i jej rozliczania, są postrzegane przez ekspertów jako korzystniejsze dla inwestorów w okresie funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych niż w reżimie Polskiej Strefy Inwestycji”. Zgodnie bowiem z rezultatem przeprowadzonych badań, w ocenie zarówno przedstawicieli sektora publicznego (z wyłączeniem Ministerstwa Rozwoju i Technologii, którego przedstawiciele nie byli w stanie udzielić precyzyjnej odpowiedzi na to pytanie), jak i sektora prywatnego, proces aplikowania w SSE był bardziej skomplikowany niż jest aktualnie w ramach PSI. Natomiast proces

rozliczenia inwestycji w ramach SSE był łatwiejszy niż jest to obecnie w ramach PSI, głównie za sprawą rozbieżnych i zmieniających się w czasie interpretacji organów podatkowych.

Zakończenie

W niniejszej pracy podjęto problematykę regionalnej pomocy inwestycyjnej w postaci przyznawania zwolnienia z podatku dochodowego podmiotom gospodarczym, z tytułu realizacji nowych inwestycji. Głównym celem pracy było dokonanie oceny porównawczej efektów funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce oraz Polskiej Strefy Inwestycji, związanych z realizacją nowych inwestycji oraz kształtowaniem się regionalnych różnicowań w zakresie dokonywanych inwestycji.

Dla realizacji celu głównego oraz szczegółowych celów dysertacji, przeprowadzono badania porównawcze ukierunkowane na ocenę, czy wprowadzenie zmian legislacyjnych w zakresie stosowania finansowych instrumentów regionalnej pomocy inwestycyjnej, tj. wprowadzenie rozwiązań Polskiej Strefy Inwestycji w miejsce specjalnych stref ekonomicznych, było słuszną decyzją i czy przyczyniło się do zwiększenia skali dokonywanych inwestycji. Analiza dokumentów prawnych pod kątem zasad funkcjonowania tych dwóch instrumentów pomocy publicznej, przesłanek ich utworzenia, założonych efektów i wymogów stawianych inwestorom ubiegającym się o zwolnienia podatkowe wykazała, że proces aplikowania, pozyskiwania i rozliczania wsparcia w ramach pomocy publicznej jest skomplikowany i obostrzony wieloma warunkami, które różnią się w tych dwóch reżimach i wpływają na ich skuteczność. W pracy dokonano oceny porównawczej skuteczności tych dwóch instrumentów wsparcia. Przeanalizowano także wpływ wprowadzonych zmian na zniwelowanie różnic regionalnych w zakresie pozyskiwania inwestycji i związanych z tym pozytywnych efektów gospodarczych. Ponadto, przeprowadzono badania, mające na celu ocenę czy warunki korzystania ze zwolnienia podatkowego według zasad wprowadzonych przez Polską Strefę Inwestycji są atrakcyjniejsze dla inwestorów od zasad funkcjonujących w specjalnych strefach ekonomicznych.

Wartość dodana niniejszej dysertacji przejawia się w czterech aspektach: teoretycznym, empirycznym, metodycznym oraz aplikacyjnym. Problem badawczy podjęty w pracy, w wymiarze teoretycznym wypełnił lukę związaną z niedostatecznym rozpoznaniem w literaturze przedmiotu efektów funkcjonowania Polskiej Strefy Inwestycji. W wymiarze empirycznym uzyskane wyniki poszerzyły dorobek dotychczasowych badań w zakresie studiów porównawczych odnoszących się do skuteczności dwóch wspomnianych instrumentów wsparcia, a także ich wpływu na kształtowanie się różnicowań regionalnych w zakresie dokonywanych inwestycji. W wymiarze metodycznym zastosowano triangulację metod badawczych, polegającą na realizacji procesu badawczego z wykorzystaniem różnych

metod i źródeł informacji. Wykorzystanie niedostępnych publicznie źródeł danych oraz zastosowanie metod ilościowych i jakościowych umożliwiło uzyskanie szerszej perspektywy badawczej, zwiększenie dokładności wyników badań i wieloaspektowe zbadanie podjętego problemu. W wymiarze aplikacyjnym wyniki badań umożliwiły sformułowanie rekomendacji w zakresie działań organów decyzyjnych, przydatne do dalszego doskonalenia i rozwijania PSI oraz innych programów wsparcia inwestycji w Polsce.

Oryginalny wkład rozprawy doktorskiej obejmuje zatem w szczególności:

- Usystematyzowanie wiedzy na temat warunków i zasad udzielanej pomocy publicznej w reżimie specjalnych stref ekonomicznych i Polskiej Strefy Inwestycji,
- Dokonanie oceny skuteczności rozwiązań wprowadzonych w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w porównaniu z rozwiązaniami stosowanymi w specjalnych strefach ekonomicznych, w odniesieniu do liczby dokonanych inwestycji, wartości poniesionych nakładów inwestycyjnych oraz liczby utworzonych nowych miejsc pracy,
- Przeprowadzenie analizy i oceny zmian zachodzących w wyniku wprowadzenia nowych regulacji w strukturze wielkościowej oraz własnościowej dokonywanych inwestycji,
- Dokonanie analizy porównawczej i oceny zróżnicowania regionalnego w Polsce w zakresie realizacji inwestycji korzystających z regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach specjalnych stref ekonomicznych oraz Polskiej Strefy Inwestycji,
- Ustalenie atrakcyjności warunków korzystania ze zwolnienia podatkowego dla inwestorów według regulacji przyjętych w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w porównaniu do przepisów obowiązujących w specjalnych strefach ekonomicznych.
- Sformułowanie rekomendacji odnoszących się do możliwości usprawnienia i zwiększenia skuteczności regionalnej pomocy inwestycyjnej.

Przeprowadzone badania empiryczne pozwoliły na weryfikację postawionych w pracy hipotez badawczych. Pozytywnie zweryfikowano hipotezę badawczą H1, głoszącą, że wprowadzenie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji wpłynęło pozytywnie na zwiększenie liczby nowych inwestycji w Polsce i wartość deklарowanych nakładów inwestycyjnych oraz negatywnie na deklarację dotyczącą planowanych do utworzenia nowych miejsc pracy, w porównaniu do okresu funkcjonowania reżimu specjalnych stref ekonomicznych. Pojawienie się Polskiej Strefy Inwestycji wpłynęło na zwiększenie zainteresowania systemem zwolnień podatkowych dla nowych inwestycji w Polsce. W latach 2018-2022 wydano o 30,37% więcej decyzji o wsparciu na mocy przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji niż w zezwoleniach

działalność w specjalnych strefach ekonomicznych, w latach 2014-2018. Równocześnie całkowita wartość zadeklarowanych kosztów kwalifikowanych w ramach PSI osiągnęła wartość o 57,36% większą niż na terytorium specjalnych stref ekonomicznych. Z drugiej strony w okresie obowiązywania PSI zadeklarowano mniejszą o 27,61% liczbę nowoutworzonych miejsc pracy niż w porównywalnym okresie w ramach specjalnych stref ekonomicznych. Wiąże się to z mniejszymi wymogami dla inwestorów w tym zakresie.

Wyniki badań potwierdziły także hipotezę badawczą H2, która zakładała, że wprowadzenie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji wpłynęło pozytywnie na zwiększenie aktywności inwestycyjnej podmiotów z sektora MŚP oraz podmiotów o dominującym kapitale krajowym, w porównaniu do okresu funkcjonowania reżimu specjalnych stref ekonomicznych. W badanym okresie odnotowano 1 272 MŚP, które pozyskały decyzję o wsparciu w ramach PSI, wobec 755 MŚP, które pozyskały zezwolenie strefowe. Oznacza to wzrost liczby beneficjentów zwolnienia podatkowego z tytułu realizacji nowej inwestycji w grupie MŚP o 68,5%. Natomiast udział MŚP w strukturze wszystkich inwestorów zwiększył się z 51,6% do 63,9%. W ramach PSI zainwestowało 1451 podmiotów krajowych, co było liczbą większą o 73,4% niż w okresie funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych (837). Udział podmiotów krajowych w strukturze inwestorów zwiększył się z 57,2% do 72,9%.

Wnioski z przeprowadzonych badań umożliwiły pozytywną weryfikację hipotezy badawczej H3, zakładającej, że wprowadzenie przepisów o Polskiej Strefie Inwestycji wpłynęło pozytywnie na zwiększenie wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych, w stosunku do okresu obowiązywania przepisów o specjalnych strefach ekonomicznych. Wartość dokonywanych inwestycji zagranicznych w okresie obowiązywania PSI (63 616 mln zł) była o 42,36% wyższa niż w okresie funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych (44 686 mln zł), mimo że ilość podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego zmniejszyła się o 13,8%.

Przeprowadzone badania wskazują zatem, że w skali całego kraju rozwiązania stosowane w ramach Polskiej Strefy Inwestycji okazały się bardziej skuteczne w pozyskiwaniu nowych inwestycji niż rozwiązania obowiązujące w specjalnych strefach ekonomicznych. Jednak efekty te były zróżnicowane przestrzennie w poszczególnych regionach kraju. W toku prowadzonych badań pozytywnie zweryfikowano hipotezę badawczą H4, głoszącą, że inwestorzy działający na podstawie przepisów o specjalnych strefach ekonomicznych preferowali regiony lepiej rozwinięte, a wprowadzenie PSI nie wpłynęło na zmianę tego trendu, co przyczyniło się do utrwalenia różnicowań regionalnych w zakresie dokonywanych inwestycji. Inwestorzy działający na podstawie przepisów o specjalnych strefach ekonomicznych preferowali regiony lepiej rozwinięte. Przejawiało się to w liczbie

dokonywanych inwestycji oraz wartości zadeklarowanych nakładów inwestycyjnych. W okresie funkcjonowania przepisów o PSI ta dysproporcja stała się jeszcze wyraźniejsza. Regiony słabiej rozwinięte były mniej preferowane niż regiony lepiej rozwinięte, jeśli chodzi o wybór lokalizacji działalności gospodarczej, a inwestycje realizowane na tych obszarach cechowały relatywnie niskie kwoty nakładów. Zaobserwowano także silniejszą korelację pomiędzy poziomem rozwoju a wartością poniesionych nakładów inwestycyjnych i ilością nowo utworzonych miejsc pracy, co potwierdza utrwalenie regionalnych dysproporcji w zakresie dokonywanych inwestycji.

Wyniki badań pozwoliły na częściowe pozytywne zweryfikowanie hipotezy badawczej H5, która zakładała, że warunki korzystania z finansowych instrumentów regionalnej pomocy inwestycyjnej, związane z procesem aplikowania o pomoc i jej rozliczania, są postrzegane przez ekspertów jako korzystniejsze dla inwestorów w okresie funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych niż w reżimie Polskiej Strefy Inwestycji. Wyniki przeprowadzonych badań ankietowych oraz wywiadów pogłębionych, wskazują, że w ocenie przedstawicieli sektora publicznego oraz sektora prywatnego proces aplikowania w SSE był bardziej skomplikowany niż jest aktualnie w ramach PSI. Natomiast proces rozliczania inwestycji w ramach SSE był łatwiejszy niż jest to obecnie w ramach PSI, głównie za sprawą rozbieżnych i zmieniających się w czasie interpretacji organów podatkowych.

Podsumowując powyższe ustalenia, można stwierdzić, że w oparciu o wyniki weryfikacji hipotez szczegółowych, pozytywnie zweryfikowano hipotezę główną, głoszącą, że utworzenie Polskiej Strefy Inwestycji, jako nowego instrumentu regionalnej pomocy inwestycyjnej w stosunku do specjalnych stref ekonomicznych, przyczyniło się do zwiększenia skali i pozytywnych efektów dokonywanych inwestycji oraz do pogłębienia różnicowań regionalnych w zakresie realizowanych inwestycji.

Przeprowadzone badania posiadają pewne ograniczenia. Należy mieć na uwadze, że ze względu na tajemnicę przedsiębiorstw, w realizowanych badaniach bazowano na deklarowanych parametrach inwestycji. Zakłada się, że w przypadku bazowania na wartościach rzeczywistych (czyli wynikających z imiennych raportów kwartalnych składanych do zarządzającego SSE przez każdego z inwestorów), podlegające analizie dane mogą się różnić. Tym samym, w przypadku pozyskania dostępu do zagregowanych danych rzeczywistych, będących w posiadaniu zarządzających poszczególnych SSE, możliwe byłoby jeszcze dokładniejsze zweryfikowanie postawionych hipotez szczegółowych (jednak bez wpływu na osiągnięty w toku pracy rezultat tej weryfikacji, ponieważ wykluczono scenariusz wysokiej dysproporcji pomiędzy wartościami deklarowanymi, a rzeczywistymi). Co istotne

jednak, nawet dostęp do tych bardziej precyzyjnych danych nie oznaczałby pozyskania wiarygodnych informacji, co wynika z faktu, że ze względu na skomplikowanie przepisów odnoszących się np. do katalogu kosztów kwalifikowanych, inwestorzy mogą popełniać błędy podczas ich wykazywania (Wcisło, Folwarczny, 2022).

Najważniejsze, zidentyfikowane w toku badań bariery, leżą jednak w gestii ustawodawcy oraz władzy wykonawczej. Przedstawiciele tych organów posiadają kompetencje do ukształtowania przepisów w sposób minimalizujący warunki wejścia do PSI w regionach słabiej i średnio rozwiniętych, a także do uchylecia Interpretacji ogólnej i objaśnień podatkowych, które zawierają szereg tez ograniczających prawa beneficjentów do tej formy wsparcia. Wyniki przeprowadzonych badań posłużyły do stworzenia pewnych rekomendacji dla organów odpowiedzialnych za tworzenie podstaw prawnych oraz zasad udzielania podmiotom gospodarczym regionalnej pomocy inwestycyjnej. Skupiają się one na stworzeniu bardziej przejrzystych i uporządkowanych zasad aplikowania o wsparcie w formie regionalnej pomocy publicznej oraz jej rozliczania. Dotyczy to w szczególności wyeliminowania z obiegu prawnego Interpretacji ogólnej i objaśnień podatkowych, jako dokumentów nieposiadających charakteru aktów prawnych, a równocześnie stwarzających możliwość organom podatkowym wdrażania bardziej pro fiskalnej interpretacji przepisów o PSI, a także uspołnienienia wymogów dokumentacyjnych przy składaniu wniosków przez przedsiębiorstwa. Zalecane jest także wprowadzenie pewnych ułatwień, zwłaszcza w odniesieniu do inwestycji lokalizowanych w regionach słabiej rozwiniętych, odnoszących się do obniżenia kryteriów ilościowych, wydłużenia okresu ważności decyzji o wsparciu czy obniżenia stawek opłaty administracyjnej. Przydatne byłoby przygotowanie ogólnodostępnych wytycznych w zakresie kontroli wywiązania się przez inwestorów z kryteriów jakościowych lub ich modyfikacji. Należałoby także rozważyć przywrócenie możliwości deklarowania maksymalnej wartości kosztów kwalifikowanych w wysokości stanowiącej 130% wartości zadeklarowanych minimalnych kosztów kwalifikowanych inwestycji.

Wskazując na dalszy kierunek badań w ramach podjętej problematyki, w perspektywie kolejnych lat wskazane byłoby powtórzenie podobnej procedury badawczej, skoncentrowanej jednak na porównywaniu osiągniętych rezultatów wyłącznie w ramach PSI w okresach obowiązywania pierwotnych przepisów oraz po ich nowelizacji (np. po wprowadzeniu przepisów rządowego programu: Polski Ład). Pozwoli to ocenić skuteczność wdrażanych zmian legislacyjnych, ukierunkowanych nie tylko na pobudzenie aktywności inwestycyjnej w Polsce, ale również na powstrzymanie trendów polaryzacyjnych.

Bibliografia

Literatura przedmiotu

Abrahamian, A. (2011). Report on Rason Special Economic Zone, Democratic People's Republic of Korea. Singapore: Choson Exchange.

Ali, D. (2020). The use of special economic zones to drive sustainable development in Egypt: A case study on the Suez Canal region. Master's Thesis, the American University in Cairo. Cairo: AUC Knowledge Fountain.

Ambroziak, A. A. (2009). Krajowa pomoc regionalna w specjalnych strefach ekonomicznych w Polsce. Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH.

Ambroziak, A. A., Pamuła-Wróbel, K., Zenc, R. (red.). (2020). Pomoc publiczna dla przedsiębiorców - wybrane zagadnienia. Perspektywa podmiotu udzielającego pomocy i jej beneficjenta w Polsce. Warszawa: Wolters Kluwer.

Aravind Dohrmann, J. (2008). Special Economic Zones in India - An Introduction. ASIEN 106 (January 2008).

Augustyński, I. (2017). Iluzje specjalnych stref ekonomicznych. Prace Naukowe UE we Wrocławiu, 466, 11-21.

Baldwin, R and B Weder di Mauro (2020), Economics in the Time of COVID-19, a VoxEU.org eBook, Brussels: CEPR Press.

Bazydło, A., Smętkowski, M. (2000). Specjalne Strefy Ekonomiczne - światowe zróżnicowanie instrumentu. W: E. Kryńska (red.), Polskie specjalne strefy ekonomiczne: zamierzenia i efekty (s. 17-54). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Begg, D., Fischer, S., Dornbusch, R. (2007). Makroekonomia. Warszawa: PWE.

Bell, D. (1973). The coming of post-industrial society: A venture in social forecasting. New York: Basic Books.

Białas, D., Gosek, M., Jamroży, M., Kapera, M., Papała, R., Przybył, M., Smagowicz-Tokarz, A., Spotowska, M., Tuszyński, T., Wojszczyk, P. (red.). (2015). Funkcjonowanie przedsiębiorstw w specjalnej strefie ekonomicznej. Aspekty prawne i podatkowe. Warszawa: C.H. Beck.

Blakely, E. J. (1989). Planning Local Economic Development: Theory and Practice. Sage Library and Social Research, 168. Los Angeles: Sage Publishing.

Bludnik, I. (2004). Keynes a neokeynesiści. Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, 66(2), 129-143.

Bochenek, M. (2016). Historia rozwoju ekonomii. Od starożytności do szkoły klasycznej, t. 1. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

Boyenge, J. P. S. (2007). ILO database on export processing zones. International Labour Office.

Brandenburg, H. (2002). Zarządzanie lokalnymi projektami rozwojowymi. Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej w Katowicach. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.

Brezdeń, P., Spallek, W. (2008). Specjalne strefy ekonomiczne w przestrzeni gospodarczej województwa dolnośląskiego [Special economic zones in the economic space of the Lower Silesia voivodship]. Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 10, 217-229.

Broszkiewicz, P. (2006). Specjalne strefy ekonomiczne jako czynnik rozwoju regionalnego (na przykładzie Dolnego Śląska w latach 1997-2005). Rozprawa Doktorska. Wrocław: AE we Wrocławiu.

Central America. Havard Institute for International Development Discussion Paper No. 646, p. 11-14,

Chądzyński, J., Nowakowska, A., Przygodzki, Z. (2007). Region i jego rozwój w warunkach globalizacji. Warszawa: CeDeWu.

Chojnicki, Z. (1996). Region w ujęciu geograficzno-systemowym [w:] Czyż, T. (red.). Podstawy regionalizacji geograficznej (s. 7-46). Poznań: Bogucki Wydawnictwo

Clark, G. (2007). A Farewell to Alms. Princeton: Princeton University Press.

Colander, D. (2007). The Making of an Economist, Redux. Princeton: Princeton University Press.

Cox, M., Alm, R. (1999). The Myths of Rich and Poor. New York: Free Press.

Curtis, T., Hill, S., Lin, Ch.Ch. (2006). Special Economic Zones (SEZs): Chinese, Russian, and Latin American Cases and the Use of SEZs as an Economic Development Tool. Ford School of Public Policy, East Lansing: University of Michigan.

Cyrson, E. (1997). Kompendium wiedzy o gospodarce. Warszawa: PWN.

Czarnas, M. (2011). Strefy uprzywilejowane ekonomicznie na świecie. Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Ekonomia, 13(197), 61-69.

Ćwikliński, H. (red.). (2004). Polityka gospodarcza (Wydanie 4). Gdańsk: Wydawnictwo UG.

Dahlke, P. (2017). Samorząd terytorialny w procesie kształtowania rozwoju gospodarczego regionu na przykładzie województwa wielkopolskiego. Piła: Wydawnictwo PWSZ im. Stanisława Staszica.

Davanzati, B. (1958). Wykład o pieniądzu. W: E. Lipiński (red.), Merkantylizm i początki szkoły klasycznej. Wybór pism ekonomicznych XVI i XVII wieku (s. 91-102). Warszawa: PWN.

- Dąbrowski, A. (1995). Wybrane teorie rozwoju regionalnego i ich znaczenie w polityce ekonomicznej. W: H. Ćwikliński, G. Szczodrowski (red.), Dylematy i osiągnięcia polskiej polityki transformacji gospodarczej (s. 249-258). Gdańsk: Wydawnictwo UG.
- Dobrodziej, J. (2002). Rola władz lokalnych w stymulowaniu rozwoju - aspekt teoretyczny. Prace Naukowe AE we Wrocławiu, 939, 68-73.
- Domański, R. (1972). Kształtowanie otwartych regionów ekonomicznych. Warszawa: PWE.
- Drabarczyk, K. (2021). Pomiar i ocena zrównoważonego rozwoju lokalnego (na przykładzie województwa mazowieckiego). Praca doktorska. Warszawa: SGGW.
- Dzieciuchowicz, J. (2011). Rozwój społeczny współczesnego świata - struktura i typologia przestrzenna. Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Geographica Socio-Oeconomica, 11, 1-31.
- Dziemianowicz W. (red.) (1997) Kapitał zagraniczny a rozwój regionalny i lokalny w Polsce. Studia regionalne i lokalne, nr 54. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Europejski Instytut Rozwoju Lokalnego i Regionalnego.
- Enache, E. (2012). Free zones in Romania: Success or failure? Management Strategies Journal, 16(2), 58-66.
- Ettlinger, N. (1989). Local trajectories in global economy. Progress in Human Geography, 23(3), 335-357.
- Farole T., Special Economic Zones in Africa: Comparing Performance and Challenges, and Future Directions, Washington: World Bank, 2011
- FIAS (2008) Special Economic Zones: Performance, Lessons Learned, and Implications for Zone Development. Washington: The World Bank.
- Flammang, R. A. (1979). Economic growth and economic development: Counterparts or competitors? Economic Development and Cultural Change, 28, 47-61.
- Flassbeck, H. (2013). 10 mitów kryzysu. Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej.
- Florczak, W. (2009). Koncepcja wzrostu endogenicznego i gospodarki opartej na wiedzy w naukach ekonomicznych. Studia Prawno-Ekonomiczne, 80, 215-239.
- Foreign-Trade Zones Board. (2021). Annual Report of the Foreign-Trade Zones Board to the Congress of the United States.
- Friedman, M. (1978). Adam Smith's Relevance for 1976. W: F. R. Glahe (red.), Adam Smith and the Wealth of Nations: 1776-1976. Bicentennial Essays (s. 75-91). Denver: Colorado Associated University Press.
- Furtado, C. (1976). Mit wzrostu gospodarczego. Warszawa: PWN.
- Gilles, S. P. (1998). The Political Consequence of Unemployment. Working Paper, 343. Department of Economics, Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.

Gilowska, Z., Gorzelak, G., Jałowiecki, B., Sobczak, K. (red.). (1998). Kierunki polityki regionalnej Polski. *Studia regionalne i lokalne*, nr 57. Warszawa: Uniwersytet Warszawski, Europejski Instytut Rozwoju Lokalnego i Regionalnego.

Głapiński, A. (2005). Doktryna europejskiego merkantylizmu. *Kwartalnik Historii Myśli Ekonomicznej*, 1, 11-35.

Glibowski, K. (2021). Art. 156. W: Wierzbowski, M., Wiktorowska, A. (red.), *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz* (s. 1578-1600). Warszawa: C.H. Beck.

Goryszewski, R. (2010). Wokół poglądów na rolę pieniądza w gospodarce w historii i teorii ekonomii. (Część III: Zarys koncepcji i praktyki merkantylizmu). *Rocznik Naukowy Wydziału Zarządzania w Ciechanowie*, 4(1-4), 13-31.

Gosek, M. (red.). (2022). *Funkcjonowanie przedsiębiorstw w Specjalnej Strefie Ekonomicznej oraz Polskiej Strefie Inwestycji. Aspekty prawne, podatkowe i księgowość*. Warszawa: C.H. Beck.

Górka, K. (2007). Wdrażanie koncepcji rozwoju zrównoważonego i trwałego. *Ekonomia i Środowisko*, 2(32), 8-20.

Grishin, V. (2017). Economic Reforms in Cuba: What's Next. *Cuba in Transition*, 27, 115-119.

Grunwald, J. (1991), Opportunity Missed: Mexico and Maquiladoras, *Brookings Review*, 9(1), s. 44-48.

Gulbis, I. (2017). Foreign Direct Investment and Special Economic Zones in Latvia. Scientific Conference on Economics and Entrepreneurship. Riga: SCEE.

Hajduga, P. (2012). Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w przestrzeni gospodarczej województwa dolnośląskiego w dobie kryzysu. *Biblioteka Regionalisty*, 12, 31-41.

Hellwig, Z. (1968). Zastosowanie metody taksonomicznej do typologicznego podziału krajów ze względu na poziom ich rozwoju oraz zasoby i strukturę wykwalifikowanych kadr. *Przegląd Statystyczny*, 15(4), 307-327.

Informacja o wynikach kontroli tworzenia i funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych (SSE) na terenie Polski, Nr ewid. 182/1999/P/98/069/DGI; DGiIE – 41021/98.

Invest Korea. (n.d.). Official website. <https://www.investkorea.org/ik-en/index.do>

Investment and Development Agency of Latvia. (n.d.). Special economic zones. <https://investinlatvia.org/en/for-investors/why-invest/special-economic-zones>

Janowska, H. (n.d.). Wybrane aspekty wpływu polityki makroekonomicznej państwa na gospodarczy rozwój regionalny (ujęcie retrospektywne). *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Finansów we Wrocławiu. Finansowe aspekty rozwoju lokalnego i regionalnego u progu XXI wieku. Doświadczenia i perspektywy*, 15(1), 27-40.

Jarczewski, W. (2007). Specjalne strefy ekonomiczne w gminach. Samorząd Terytorialny, 7-8, 89-96.

Jenkins M., Esquivel G., Felipe Larraín B. (1998), Export Processing Zones in

Jenkins, M., Esquivel, G., Larrain, F. (1998). Export Processing Zones in Central America Development. Discussion Paper, no. 646, Harvard Institute for International Development, 6.

Kamerschen D.R., McKenzie R.B., Nardinelli C. (1993). Ekonomia. Pelplin: Wydawnictwo Bernardinum.

Keynes J.M. (1973). The General Theory of Employment, Interest and Money. London: Macmillan.

Kitowski, J. (2011). Uwarunkowania i bariery rozwoju przedsiębiorstw działających w specjalnych strefach ekonomicznych. W: A. Jaki, J. Kaczmarek, T. Rojek (red.), Restrukturyzacja, Teoria i praktyka w obliczu nowych wyzwań (s. 191-198). Kraków: Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Klasik, A. (1974). Optymalna struktura przestrzenna, a rozwój regionalny. Warszawa: PWE.

Klasik, A. (1996). Lokalny rozwój gospodarczy i metody jego budowania. W: M. Obrębalski (red.), Gospodarka lokalna w teorii i w praktyce (s. 23-30). Wrocław.

Knight, F. H. (1959). Review of Ricardian Economics. Southern Journal of Economics, 25(3), 293-301.

Korenik, S. (1999). Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, 799, 51-62.

Korenik, S. (2012). Dylematy polityki regionalnej w drugiej dekadzie XXI wieku. Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, 42(2012), 137-146.

Korenik, S., Zakrzewska-Półtorak, A. (2011). Teorie rozwoju regionalnego - ujęcie dynamiczne. Wrocław: Wydawnictwo UE we Wrocławiu.

Kosiedowski, W. (2001). Teoretyczne problemy rozwoju regionalnego. W: J. Adamiak, W. Kosiedowski, A. Potoczek, B. Słowińska (red.), Zarządzanie rozwojem regionalnym i lokalnym. Problemy teorii i praktyki. Toruń: Wydawnictwo TNOiK „Dom Organizatora”.

Kozaczka, M. (2015). Specjalne Strefy Ekonomiczne w Polsce 2008-2014. Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu.

Kozaczka, M. (2021). Polskie specjalne strefy ekonomiczne w latach 2015-2019. Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu.

Krugman, P., Venables, A. J. (1995). Globalization and the inequality of nations. The Quarterly Journal of Economics, 110(4), 857-880..

Krzemiński, P. (2009). Specjalne strefy ekonomiczne jako stymulator przedsiębiorczości. Przedsiębiorczość-Edukacja, 5, 218-227.

Krzyminiewska, G. (2012). Rozwój społeczny obszarów wiejskich a edukacja ekonomiczna młodego pokolenia. *Journal of Agrobusiness and Rural Development*, 2, 151-158.

Księżyk, M. (red.). (2012). *Ekonomia. Podejście historyczne i prospektywne*. Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM.

Kuciński, K. (2004). *Geografia ekonomiczna. Zarys teoretyczny*. Warszawa: Wydawnictwo SGH.

Kudełko, J. (2006). Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce jako instrumentu polityki regionalnej. *Zeszyty Naukowe/Akademia Ekonomiczna w Krakowie*, 709, 39-57.

Kudełko, J. (2013). Uwarunkowania i kierunki rozwoju województw Polski wschodniej jako regionów słabo rozwiniętych. Warszawa: Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN.

Kudełko, J., Szmigiel, K., Wałachowski, K., Żmija, D. (2022). Concept for research on the socio-economic consequences and challenges of a pandemic. *Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society*, 36(2), 27-46.

Kudłacz, T. (1999). *Programowanie rozwoju regionalnego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Kupiec, L. (1995). *Rozwój społeczno-gospodarczy*. Białystok: Dział Wydawnictw Filii UW w Białymstoku.

Landreth, H., Colander, D. (2005). *Historia myśli ekonomicznej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Leong, C. K. (2013). Special economic zones and growth in China and India: An empirical investigation. *International Economics and Economic Policy*, 10(4), 549-567.

Lewis, W. A. (1977). *The Evolution of The International Economic Order (Research Program in Development Studies Discussion Paper No. 74)*. Woodrow Wilson School, Princeton: Princeton University.

Lichota, W. (2016). Efektywność finansowa specjalnych stref ekonomicznych w Polsce. *Gospodarka Narodowa*, 281, 99-130.

Lis S. (2019). *Współczesna makroekonomia. Wydanie II zmienione*. Warszawa: CeDeWu.

Lizińska, W., Kisiel, R. (2008). *Specjalne strefy ekonomiczne jako instrument polityki regionalnej na przykładzie Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej*. Olsztyn: Wydawnictwo UWM.

Lizińska, W., Marks-Bielska, R. (2013). Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w kontekście realizacji celów ich tworzenia oraz wykorzystywanej pomocy publicznej. *Optimum. Studia Ekonomiczne*, 2(62), 92-105.

Madani, D. (1999). *A review of the role and impact of export processing zones*. World Bank Policy Research Working Paper 2238. Washington: World Bank.

- Malthus, T. R. (2013). *Prawo ludności*. Warszawa: Wydawnictwo Jirafa Roja.
- Markowski, T. (1999). *Zarządzanie rozwojem miast*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Marx, K. (1906). *Capital: A critique of political economy*, vol. 1, The process of capitalist production. Chicago: Charles H. Kerr and Co.
- Meyer, B. (1999). *Gospodarka przestrzenna. Mechanizmy rozwoju, teorie i systemy*. Warszawa: PTE.
- Midgley, J. (1995). *Social development: The developmental perspective in social welfare*. New York: SAGE Publications.
- Miłaszewicz, D. (2011). Specjalne strefy ekonomiczne jako narzędzie modernizacji gospodarki. *Studia i Prace WNEIZ US*, 22, 8-35.
- Minister of Commerce & Industry, Government of India. (n.d.). *Special Economic Zones India*. <https://sezindia.gov.in/>
- Morse, G., Loveridge, S. (1997). *Implementing local business retention and expansion visitation programs*. University Park: Northeast Regional Center for Rural Development.
- Mösle, S. (2019) *Special economic zones: An effective instrument for growth in Africa? Poverty Reduction, Equity and Growth Network, PEGNet Policy Brief, No. 16/2019*, Kiel: Kiel Institute for the World Economy.
- Navickas, V., Petroké, I., Bačiulienė, V. (2021). Impact of free economic zones on regional economic development: The case of Klaipėda free economic zone in Lithuania. *International Journal of Entrepreneurial Knowledge*, 9(1), 97-111.
- Naydenov, K. (2018). The role of free economic zones for the development of the regional economy. W: 5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts SGEM 2018. Conference proceedings. Economics and Tourism (Vol. 5). SGEM International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts (s. 833-840), <https://doi.org/10.5593/sgemsocial2018/1.4>.
- NIK (2019). NIK o (nie)zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przez pracodawców publicznych. Pobrano z: <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-zatrudnianiu-osob-niepelnosprawnych.html> (30.08.2022).
- Noworól, A. (2017). Instytucjonalne aspekty oceny skuteczności terytorialnej polityki rozwoju w kontekście strategii rozwoju województwa. *Biuletyn KPZK PAN*, 268, 118-131.
- Nurkse R. (2009). *Trade and Development*. London, New York: Anthem Press.
- Obrębalski, M. (2006). Mierniki rozwoju regionalnego. W: D. Strahl (red.), *Metody oceny rozwoju regionalnego* (s. 26-35). Wrocław: Wydawnictwo AE we Wrocławiu.
- Ofiarska, M. (2000). Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce: Zagadnienia publicznoprawne. *Rozprawy i Studia US*, 346, 344-349.

Oh, W.S., (1993). Export Processing Zones in the Republic of Korea: Economic Impact and Social Issues, Geneva: ILO.

Oh, W.S., (1993). Export Processing Zones in the Republic of Korea: Economic Impact and Social Issues, Geneva: ILO.

Olszewski, J. (1995). Export Processing Zones jako nowa forma obszaru specjalnego. Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego, 11, 12-17.

Osiatyński, J. (2020). Michał Kalecki a współczesne problemy rozwoju gospodarki kapitalistycznej. Ekonomista, 2, 236-252.

Paczoski, A. (2010). Kreowanie regionalnej i lokalnej polityki gospodarczej na podstawie teorii i koncepcji rozwoju terytorialnego. Gdańsk: Wydawnictwo UG

Parysek, J. J. (1997). Podstawy gospodarki lokalnej. Poznań: Wydawnictwo UAM.

Parysek, J. J. (2018). Rozwój społeczno-gospodarczy oraz czynniki i uwarunkowania rozwoju. Studia KPZK, 183, 37-56.

Pastusiak, R., Jasiniak, M., Keller, J., Krzeczewski, B. (2016). Wpływ specjalnych stref ekonomicznych na gospodarkę i społeczeństwo. Doświadczenia Polski. Łódź: Wydawnictwo UŁ.

Patrzalek, L. (1996). Funkcje ekonomiczne samorządu terytorialnego w okresie transformacji systemowej w Polsce. Wrocław: Wydawnictwo AE.

Pawlik, A. (2011). Zróżnicowanie rozwoju społeczno-gospodarczego woj. świętokrzyskiego. Wiadomości Statystyczne, 11(2011), 60-69.

Perroux, F. (1950). Economic Space: Theory and Applications. The Quarterly Journal of Economics, 64(1), 89-104.

Piersiala, L. (2018). Skuteczność specjalnych stref ekonomicznych w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego. Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej, 76, 217-228.

Pietrzyk, I. (2000). Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Piętak, Ł. (2014). Review Of Theories And Models Of Economic Growth. Comparative Economic Research, 17(1), 45-60.

Pilarska, Cz. (2009). Specjalne strefy ekonomiczne w Polsce. Kraków: Wydawnictwo UEkon.

Porter, M. (1990). The Competitive Advantage of Nations. Harvard Business Review, March-April.

Porter, M. E. (1990). The competitive advantage of nations. Washington: Free Press.

Poskrobko, B., Poskrobko, T. (2012). Zarządzanie środowiskiem w Polsce, Warszawa: PWE.

Potoczek, A., Stępień, J. (2008). Podstawy strategii rozwoju lokalnego i regionalnego. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki.

Prusek, A. (1999). Analiza konkurencyjności województwa krakowskiego. Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie, 527, 75-90.

PwC. (n.d.). Latvia – Tax credits and incentives. <https://taxsummaries.pwc.com/latvia/corporate/tax-credits-and-incentives>.

Remedio, E. M. (1996). Export Processing Zones in the Philippines: A Review of Employment, Working Conditions and Labour Relations. Working paper (no. 77). International Labor Organization. Geneva: ILO.

Rosa, G., Smalec, A. (red.) (2020). Aspekty rozwoju regionalnego - czynniki, instrumenty, zarządzanie. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe US.

Rothbard, M. N. (1995). Economic Thought Before Adam Smith: An Austrian Perspective on the History of Economic Thought, Volume I. Chetelcham: Edward Elgar Publishing Ltd.

Rykała, M. (2024). Wpływ wprowadzenia Polskiej Strefy Inwestycji na udział MŚP oraz przedsiębiorstw z polskim kapitałem w korzystaniu ze zwolnień z CIT i PIT na przykładzie Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. HUMANITAS Zarządzanie, 2, 159-172.

Sampat, P. (2010). Special economic zones in India: Reconfiguring displacement in a neoliberal order? City Society, 22(2), 166-182.

Samuelson, P., Nordhaus, W. D. (2010). Economics. New York: McGraw Hill.

Sanetra-Półgrabi, S. (2011). Instrumenty wspierania rozwoju regionalnego i ich znaczenie. Przegląd Naukowo Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa, 3, 101-110.

Schumpeter J.A. (1960). Teoria rozwoju gospodarczego. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Schumpeter, J. A. (1939). Business Cycles: A Theoretical, Historical and Statistical Analysis of the Capitalist Process. New York: McGraw Hill.

Schumpeter, J. A. (1960). Teoria rozwoju gospodarczego. Warszawa: PWN.

Secomski, K. (1987). Teoria regionalnego rozwoju i planowania. Warszawa: PWE.

Shah, D. K. (2009). Special Economic Zones in India: A Review of Investment, Trade, Employment Generation and Impact Assessment. Indian Journal of Agricultural Economics, 64(3), 431-442.

Słownik języka polskiego. Pobrane z: <https://sjp.pwn.pl/> (01.03.2023).

Smith, A. (2012). Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów (t. 1). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Sobczyk, M. (2010). Statystyka opisowa. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.

Stackelberg von, K., Hane, U. (1998). Teorie rozwoju regionalnego. W: S. Golinowska (red.), *Rozwój ekonomiczny regionów. Rynek pracy. Procesy migracyjne* (s. 19-50). Warszawa: Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.

Stankiewicz, W. (2007). *Historia myśli ekonomicznej*. Warszawa: PWE.

Stawasz, D. (2000). *Współczesne uwarunkowania rozwoju polskich regionów*. Łódź: Wydawnictwo UŁ.

Stec, M., Filip, P., Grzebyk, M., Pierscieniak, A. (2014). Socio-Economic Development in the EU Member States - Concept and Classification. *Inżynierine Ekonomika-Engineering Economics*, 25(5), 504-512.

Strahl, D. (2006). *Metody oceny rozwoju regionalnego*. Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu.

Strzelecki, Z. (2008). Polityka regionalna [w:] Z. Strzelecki (red.), *Gospodarka regionalna i lokalna* (78-119). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Szafranek, E. (2019). Terytorializacja polityki rozwoju. Wdrażanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w obszarach funkcjonalnych miast w Polsce. *Studia i Monografie*, 561, 219-270.

Szajnowska-Wysocka, A. (2011). Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego miast (na przykładzie Rudy Śląskiej). W: M. Soja, A. Zborowski (red.), *Człowiek w przestrzeni zurbanizowanej* (s. 231-238). Kraków: Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ.

Szewczuk, A., Kogut-Jaworska, M., Ziolo, M. (2011). *Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.

Szlachta, J. (1997). *Programowanie rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej*. Studia KPZK PAN, t. CV. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Szlachta, J. (2001). Polityka regionalna Polski w perspektywie integracji z Unią Europejską. *Studia Regionalne i Lokalne*, 1(5), 25-40.

Sztompka, P. (2005). *Socjologia zmian społecznych*. Kraków: Wydawnictwo Znak.

Sztyber, M. (2005). Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w specjalnych strefach ekonomicznych (na przykładzie Pomorskiej SSE). W: W. Karaszewski (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w podnoszeniu konkurencyjności polskiej gospodarki* (s. 103-106). Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania.

Szymczak, M. (red.). (1995). *Słownik języka polskiego*. Warszawa: PWN.

Szymła, Z. (2000). *Determinanty rozwoju regionalnego*. Wrocław: Ossolineum.

United Nations Conference on Trade and Customs. (1991). *The Challenge of Free Economic Zones in Central and Eastern Europe: International Perspectives*. New York: United Nations.

Wang, J. (2013). The economic impact of special economic zones: Evidence from Chinese municipalities. *Journal of Development Economics*, 101, 133-147.

Watson, P. L. (2001). *Export Processing Zones: Has Africa Missed the Boat? Not Yet!*. Washington: World Bank.

Watts, M. (2000). *Development*. W: R. J. Johnston, D. Gregory, G. Pratt, M. Watts (red.), *Dictionary of human geography* (s. 166-171). Haboken: Blackwell Publishing.

Wcisło, M. (2021). Polski Ład i jego wpływ na zasady aplikowania oraz korzystania ze zwolnienia podatkowego w związku z realizacją nowej inwestycji na podstawie decyzji o wsparciu w ramach Polskiej Strefy Inwestycji. *Biuletyn Instytutu Studiów Podatkowych*, 11 (303), 27-32.

Wcisło, M. (2022), Polska Strefa Inwestycji jako instrument wsparcia rozwoju sektora usług nowoczesnych w Polsce po pandemii COVID-19. [w:] Jaki A., Ziębicki B. (red.), *Wiedza - gospodarka - społeczeństwo: doskonalenie i adaptacyjność organizacji w obliczu współczesnych wyzwań* (s. 119-129). Warszawa: Instytut Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk.

Wcisło, M., Folwarczny, P., (2022). Nakłady okołoprodukcyjne w Polskiej Strefie Inwestycji, *Biuletyn Instytutu Studiów Podatkowych*", 9 (313), 33-38.

Winiarski, B. (1999). Czynniki konkurencyjności regionów. W: M. Klamut (red.), *Konkurencyjność regionów* (s. 131-148). Wrocław: Wydawnictwo AE we Wrocławiu.

Winiarski, B. (2003). Konkurencyjność gospodarki jako wyzwanie dla polityki makroekonomicznej i regionalnej w Polsce w perspektywie europejskiej integracji [w:] Tomidajewicz J. (red.), *Polityka gospodarcza w procesie akcesji Polski do Unii Europejskiej*. Poznań: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

Właźlak, K. (2010). *Rozwój regionalny jako zadanie administracji publicznej*. Warszawa: Oficyna Wolters Kluwer Business.

Wnorowski, H. (2001). Małe i średnie przedsiębiorstwa - ich rola w gospodarce oraz czynniki rozwoju. W: H. Wnorowski, A. Letkiewicz (red.), *Praktyczne problemy przedsiębiorczości* (s. 19-26). Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.

Wojarska, M., Zielińska-Szczepkowska, K. (2013). *Polityka regionalna*. W: R. Kisiel, R. Marks-Bielska (red.), *Polityka gospodarcza - zagadnienia wybrane* (s. 191-219). Włocławek: EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

Wojtasiewicz, L. (1997). Czynniki rozwoju lokalnego - nowe ujęcia metodologiczne. *Biuletyn KPZK PAN*, 177, 7-18.

Yonhap, B. (2023). S. Korea eyes W100tr of investment in free economic zones by 2032. *The Korea Herald*. Pobrano z: <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20230629000332> (19.11.2023)

Yoon Y.; Kopp P. (2017). *Overview of Legislation Development in Rason SEZ, DPRK*. Hanns Seidel Foundation. Pobrano z: <https://web.archive.org/web/20170416052115/http://www.nkeconwatch.com/nk-uploads/Overview-of-Legislation-Development-in-Rason-SEZ.pdf> (11.03.2023)

ZED Mariel. (n.d.). *Incentives*. <https://www.zedmariel.com/en/incentivos>

Zeng, D. Z. (2015). Global experiences with special economic zones: Focus on China and Africa. Washington: World Bank.

Zieliński, K. (2022). Efektywność funkcjonowania Polskiej Strefy Inwestycji na wybranych przykładach. W: L. Kowalczyk, M.J. Żmichrowska, F. Mroczko (red.), Pedagogika, zarządzanie i inżynieria zarządzania wobec wyzwań współczesności. Relacje i interdyscyplinarność wyzwaniem współczesności. Wałbrzych: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości z siedzibą w Wałbrzychu, 177-191.

Akty prawne, komentarze prawne i orzecznictwa sądowe

Dargas-Draganik, M., Formela J. (2022), Ustawa o wspieraniu nowych inwestycji. Komentarz. Legalis.

Decyzja Komisji (UE) 2016/2007 z 01.02.2016 r. w sprawie pomocy państwa SA.36754-2014/C (ex 2014/NN i 2013/N), którą Węgry częściowo wdrożyły i planują wdrożyć na rzecz Audi Hungaria Motor Ltd. (Dz. Urz. UE L 310, s. 24)

Decyzja Komisji (UE) 2016/632 z 09.07.2014 r. w sprawie pomocy państwa SA.32009 11/C (ex 10/N), którą Niemcy zamierzają przyznać na rzecz BMW AG na duży projekt inwestycyjny w Lipsku (Dz. Urz. UE L 113 z 2016 r., s.1).

European Commission. (n.d.). General block exemption regulation (GBER): Practical guide & FAQ. https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/conferences/state-aid/rdi/8gber_practical_quite_faq.pdf

General Block Exemption Regulation. Frequently Asked Questions. Pobrano z: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/conferences/state-aid/rdi/8gber_practical_quite_faq.pdf (07.08.2022).

Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 2.03.2010, sygn. IPPB3/423-985/09-2/MS

Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 23.02.2010 r., sygn. IPPB3/423-819/09-2/PD.

Interpretacja indywidualna Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z 4.07.2022, sygn. 0111-KDIB1-3.4010.277.2022.1.IM

Interpretacja indywidualna Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z 5.08.2022, sygn. 01114-KDIP2-1.4011.493.2022.1.KW

Interpretacja ogólna Ministra Finansów, Inwestycji i Rozwoju z 25.10.2019 w sprawie sposobu ustalania dochodu zwolnionego z opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych lub podatkiem dochodowym od osób fizycznych, uzyskanego z działalności gospodarczej określonej w decyzji o wsparciu, o której mowa w ustawie o wspieraniu nowych inwestycji.

Komunikat Komisji. Wytyczne w sprawie regionalnej pomocy państwa (2021/C 153/01) (Dz.U.U.E.C.2021.153.1)

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (2019). Warszawa. Pobrano z: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego> (01.03.2023).

Objaśnienia podatkowe z 6.03.2020 dotyczące sposobu ustalania dochodu zwolnionego z opodatkowania podatkiem dochodowym, osiągniętego z działalności gospodarczej określonej w decyzji o wsparciu, o której mowa w ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji.

Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.U.UE.L.2014.187.1)

Rozporządzenie Rady Ministrów z 10.12.2008 w sprawie kryteriów, których spełnienie umożliwi objęcie niektórych gruntów specjalną strefą ekonomiczną. Dz. U. 2015 poz. 1473.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 10.12.2008 w sprawie pomocy publicznej udzielanej na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenach specjalnych stref ekonomicznych. Dz.U. 2008 nr 232 poz. 1548, z późn. zm., t. jedn. Dz. U. 2019, poz. 121.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 14.12.2021 w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej na lata 2022-2027 (Dz. U. z 2021 r., poz. 2422).

Rozporządzenie Rady Ministrów z 28.08.2018 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej niektórym przedsiębiorcom na realizację nowych inwestycji. Dz. U. 2018, poz. 1713 z późn. zm.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 września 2015 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) Dz.U. 2015 poz. 1676, z późn. zm. (Dz.U. 2020 poz. 556, Dz.U. 2019 poz. 2554, Dz.U. 2018 poz. 2440, Dz.U. 2017 poz. 2453).

Rozporządzenie Ministra Przedsiębiorczości i Technologii z dnia 29 sierpnia 2018 r. w sprawie ustalenia obszarów i przypisania ich zarządzającym. Dz. U. 2018 poz. 1698.

Sejm RP (2018). Przebieg Procesu Legislacyjnego. Uzasadnienie do ustawy o wspieraniu nowych inwestycji. Druk nr 2307.

Sienkiewicz, M., Węgrzyn, B., Zwolenik, M., Aftanas, A. (2022). Moment rozpoczęcia korzystania ze zwolnienia na podstawie DoW – wyrok WSA w Krakowie 26 maja 2022 r. Deloitte. Pobrano z: <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/tax/articles/moment-rozporzeczania-korzystania-ze-zwolnienia-na-podstawie-DoW-wyrok-WSA-w-Krakowie.html> (01.03.2023).

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020. Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z 26.11.2011.

Strategia Rozwoju Województwa. Małopolska 2030. Przestrzeń rodziny. Twoja przestrzeń na sukces. Załącznik do Uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z 17.12.2020.

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Wersja skonsolidowana. Dokument 12012E. Dz. Urz. UE OJ C 326 z 26.10.2012, s. 47–390.

Ustawa z 10.05.2018 o wspieraniu nowych inwestycji. Dz.U. 2018 poz. 1162, z późn. zm., t. jedn. Dz.U. 2023 poz. 74.

Ustawa z 15.02.1992 o podatku dochodowym od osób prawnych. Dz.U. 1992 nr 21 poz. 86, z późn. zm., t. jedn. Dz.U. 2022 poz. 2587.

Ustawa z 20.03.2002 o finansowym wspieraniu inwestycji. Dz. U. 2002 nr 41 poz. 363.

Ustawa z 20.10.1994 o specjalnych strefach ekonomicznych. Dz.U. 1994 nr 123 poz. 600, z późn. zm., t. jedn. Dz.U. 2023 poz. 91.

Ustawa z 26.07.1991 o podatku dochodowym od osób fizycznych. Dz.U. 1991 nr 80 poz. 350, z późn. zm., Dz.U. 2022 poz. 2647.

Ustawa z 6.12.2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Dz.U. 2006 nr 227 poz. 1658. z późn. zm., t. jedn. Dz. U. z 2021, poz. 1057.

Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego. Dz.U. 1960 nr 30 poz. 168, z późn. zm., t. jedn. Dz.U. 2022 poz. 2000.

Ustawa z dnia 29 września 1994 o rachunkowości. Dz.U. 1994 nr 121 poz. 591, z późn. zm., t. jedn. Dz.U. 2023 poz. 120.

Ustawa z 6.03.2018 r. prawo przedsiębiorców. Dz.U. 2018 poz. 646.

Wcisło, M., Szymczyk, A., Kuś, G. (2021). Polski Ład. Zwolnienie tylko dla dochodu wygenerowanego w związku z realizacją nowej inwestycji. Studio PwC. Pobrano z: <https://studio.pwc.pl> (01.03.2023).

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z 25.05.2022, sygn. I SA/Kr 71/22.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu z 18.03.2021, sygn. I SA/Op 22/21.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z 15.03.2022, sygn. I SA/Po 518/21.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Rzeszowie z 8.10.2020, sygn. I SA/Rz 340/20.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 19.01.2021, sygn. III SA/Wa 1706/20.

Spis tabel

Tabela 1. Wybrane teorie rozwoju regionalnego oraz ich podstawowe założenia	27
Tabela 2. Charakterystyka kluczowych determinant rozwoju regionalnego	34
Tabela 3. Wybrane klasyfikacje instrumentów rozwoju regionalnego.....	48
Tabela 4. Podstawowe założenia oraz rola instrumentów w procesie wspierania rozwoju regionalnego.....	50
Tabela 5. Podstawowe zasady funkcjonowania regionalnej pomocy inwestycyjnej w krajach Unii Europejskiej	63
Tabela 6. Kryteria umożliwiające rozszerzenie terytorium SSE	83
Tabela 7. Obszary zarządzane przez zarządy poszczególnych SSE	91
Tabela 8. Szczegółowe kryteria jakościowe dla nowej inwestycji realizowanej w sektorze usług	103
Tabela 9. Szczegółowe kryteria jakościowe dla nowej inwestycji realizowanej w sektorze przemysłowym.....	111
Tabela 10. Podsumowanie sposobów spełnienia kryteriów jakościowych wraz ze wskazaniem momentu/okresu ich weryfikacji oraz najistotniejszych ryzyk po stronie inwestora	117
Tabela 11. Zestawienie miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze	121
Tabela 12. Możliwości obniżenia wartości kryterium ilościowego.....	123
Tabela 13. Zestawienie podobieństw i różnic w zakresie warunków aplikowania oraz zakończenia działalności w ramach SSE i PSI	132
Tabela 14. Zestawienie podobieństw i różnic w zakresie korzystania ze zwolnienia w ramach SSE i PSI.....	136
Tabela 15. Liczba wydanych zezwoleń w latach 2014-2018 oraz decyzji o wsparciu w latach 2018-2022	142
Tabela 16. Wartość kosztów kwalifikowanych zadeklarowanych w latach 2014-2018 przez podmioty posiadające zezwolenie strefowe (w tys. PLN).....	149
Tabela 17. Wartość kosztów kwalifikowanych zadeklarowanych w latach 2018-2022 przez podmioty posiadające decyzję o wsparciu (w tys. PLN)	152
Tabela 18. Liczba nowych miejsc pracy zadeklarowanych w latach 2014-2018 przez podmioty posiadające zezwolenie strefowe	157
Tabela 19. Liczba nowych miejsc pracy zadeklarowanych w latach 2018-2022 przez podmioty posiadające decyzję o wsparciu	159

Tabela 20. Liczba nowych inwestycji w ramach specjalnych stref ekonomicznych w Polsce w latach 2014-2018 oraz w Polskiej Strefie Inwestycji w latach 2018-2022 mierzona liczbą wydanych zezwoleń oraz decyzji o wsparciu, w podziale na różne grupy przedsiębiorstw wyróżnione na podstawie kryterium wielkościowego i własnościowego	163
Tabela 21. Wartość deklарowanych kosztów kwalifikowanych w ramach SSE w Polsce w latach 2014-2018 przez podmioty o dominującym kapitale zagranicznym (w tys. PLN).....	171
Tabela 22. Wartość deklарowanych kosztów kwalifikowanych w Polskiej Strefie Inwestycji w latach 2018-2022 przez podmioty o dominującym kapitale zagranicznym (w tys. PLN).....	172
Tabela 23. Wybrane wskaźniki rozwoju regionów w 2014 r.	181
Tabela 24. Wybrane wskaźniki rozwoju regionów w 2018 r.	182
Tabela 25. Syntetyczna miara rozwoju regionów w 2014 r.....	184
Tabela 26. Syntetyczna miara rozwoju regionów w 2018 r.....	185
Tabela 27. Liczba wydanych zezwoleń w latach 2014-2018 oraz decyzji o wsparciu w latach 2018-2022 w ujęciu regionalnym	187
Tabela 28. Nakłady podmiotów realizujących nową inwestycję w ramach SSE w Polsce w latach 2014-2018 (w tys. PLN).....	191
Tabela 29. Nakłady podmiotów realizujących nową inwestycję w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022 (w tys. PLN)	194
Tabela 30. Liczba nowych miejsc pracy zadeklarowanych w latach 2014-2018 przez podmioty posiadające zezwolenie strefowe w ujęciu regionalnym	197
Tabela 31. Liczba nowych miejsc pracy zadeklarowanych w latach 2018-2022 przez podmioty posiadające decyzje o wsparciu w ujęciu regionalnym	199
Tabela 32. Struktura wielkościowa oraz własnościowa podmiotów realizujących nowe inwestycje w ramach SSE w Polsce mierzona liczbą wydanych zezwoleń w ujęciu regionalnym	203
Tabela 33. Struktura wielkościowa oraz własnościowa podmiotów realizujących nowe inwestycje w ramach Polskiej Strefy Inwestycji mierzona liczbą wydanych decyzji o wsparciu w ujęciu regionalnym.....	206
Tabela 34. Wielkość deklарowanych kosztów kwalifikowanych w ramach SSE w Polsce w latach 2014-2018 przez podmioty o dominującym kapitale zagranicznym w ujęciu regionalnym (w tys. PLN).....	210
Tabela 35. Wielkość deklарowanych kosztów kwalifikowanych w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022 przez podmioty o dominującym kapitale zagranicznym w ujęciu regionalnym (w tys. PLN).....	211

Tabela 36. Dane wykorzystane do badania korelacji pomiędzy poziomem rozwoju regionów a efektami inwestycji realizowanych w ramach specjalnych stref ekonomicznych w latach 2014-2018.....	213
Tabela 37. Dane wykorzystane do badania korelacji pomiędzy poziomem rozwoju regionów a efektami inwestycji realizowanych w ramach Polskiej Strefy Inwestycji w latach 2018-2022	214
Tabela 38. Współczynniki korelacji rang Spearmana.....	215

Spis rysunków

Rys. 1. Struktura podmiotów realizujących nowe inwestycje w ramach SSE w Polsce w latach 2014-2018 według kryterium wielkościowego i własnościowego	169
Rys. 2. Struktura podmiotów realizujących nowe inwestycje w Polskiej Strefie Inwestycji w latach 2018-2022 według kryterium wielkościowego i własnościowego.....	170
Rys. 3. Struktura wieku respondentów	225
Rys. 4. Struktura płci respondentów	225
Rys. 5. Struktura zatrudnienia respondentów	226
Rys. 6. Ocena respondentów w zakresie zastąpienia specjalnych stref ekonomicznych Polską Strefą Inwestycji	227
Rys. 7. Ocena respondentów w zakresie tego czy aplikowanie o pomoc w ramach Polskiej Strefy Inwestycji jest łatwiejsze niż w reżimie specjalnych stref ekonomicznych	227
Rys. 8. Ocena respondentów w zakresie tego czy możliwe jest wprowadzenie rozwiązań wpływających na ułatwienie rozliczania pomocy w ramach Polskiej Strefy Inwestycji.....	228
Rys. 9. Ocena respondentów w zakresie poprawności zdefiniowania kryterium ilościowego	228
Rys. 10. Ocena respondentów w zakresie poprawności zdefiniowania kryteriów jakościowych	229
Rys. 11. Ocena respondentów w zakresie tego czy Polska Strefa Inwestycji jest rozwiązaniem bardziej dostosowanym pod oczekiwania, potrzeby i możliwości podmiotów z rodzimego sektora MŚP niż system SSE	230
Rys. 12. Ocena respondentów w zakresie tego czy Polska Strefa Inwestycji jest rozwiązaniem bardziej dostosowanym pod oczekiwania, potrzeby i możliwości inwestorów zagranicznych niż system SSE.....	230
Rys. 13. Ocena respondentów w zakresie tego czy Polska Strefa Inwestycji jest rozwiązaniem bardziej sprzyjającym tworzeniu nowych miejsc pracy niż SSE.....	231

Aneks 1. Kwestionariusz ankiety

Szanowni Państwo,

Zwracam się z uprzejmą prośbą o wzięcie udziału w ankiecie i udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania. Ankieta ma na celu poznanie Państwa opinii na temat zasadności zastąpienia specjalnych stref ekonomicznych rozwiązanymi stosowanymi w ramach Polskiej Strefy Inwestycji, a także na temat warunków aplikowania i rozliczania pomocy publicznej.

Wyniki badań ankietowych zostaną wykorzystane w dysertacji doktorskiej, nt. „Specjalne strefy ekonomiczne oraz Polska Strefa Inwestycji jako instrumenty stymulowania rozwoju regionalnego”, realizowanej w ramach przewodu doktorskiego prowadzonego w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie.

Ankieta jest anonimowa, a jej wyniki będą przedstawiane wyłącznie w formie zbiorczej.

Z góry bardzo dziękuję za pomoc i poświęcony czas.

1. Wiek:

- a) 18-30
- b) 31-40
- c) 41-50
- d) 51-60
- e) powyżej 60
- f) nie chcę odpowiadać na to pytanie

2. Płeć:

- a) kobieta
- b) mężczyzna
- c) nie chcę odpowiadać na to pytanie

3. Miejsce zatrudnienia:

- a) sektor publiczny (Ministerstwo Rozwoju i Technologii, specjalna strefa ekonomiczna)
- b) sektor prywatny (firma doradcza, inwestor posiadający zezwolenie i/lub decyzję o wsparciu)
- c) inne

4. Jak ocenia Pan/Pani zastąpienie specjalnych stref ekonomicznych rozwiązaniami wprowadzonymi przez Polską Strefę Inwestycji?

- a) zdecydowanie pozytywnie,
- b) raczej pozytywnie,
- c) nie mam zdania,
- d) raczej negatywnie,
- e) zdecydowanie negatywnie.

Proszę o uzasadnienie swojej odpowiedzi: .....

5. Czy uważa Pan/Pani, że aplikowanie o pomoc w ramach Polskiej Strefy Inwestycji jest łatwiejsze dla inwestorów niż było to w przypadku specjalnych stref ekonomicznych?

- a) zdecydowanie tak,
- b) raczej tak,
- c) nie mam zdania,
- d) raczej nie,
- e) zdecydowanie nie.

Proszę o uzasadnienie swojej odpowiedzi: .....

6. Czy dostrzega Pan/Pani możliwości wdrożenia zmian wpływających na ułatwienie rozliczania pomocy w ramach Polskiej Strefy Inwestycji?

- a) zdecydowanie tak,
- b) raczej tak,
- c) nie mam zdania,
- d) raczej nie,
- e) zdecydowanie nie.

Proszę o uzasadnienie swojej odpowiedzi: .....

7. Jak w Pana/Pani opinii zdefiniowane są kryteria ilościowe umożliwiające skorzystanie z Polskiej Strefy Inwestycji?

- a) bardzo dobrze zdefiniowane, nie wymagają poprawy,

- b) dobrze zdefiniowane, lecz wymagają nieznaczących poprawek/zmian,
- c) źle zdefiniowane, wymagają całkowitej przebudowy.

Proszę o uzasadnienie swojej odpowiedzi: .....

8. Jak w Pana/Pani opinii zdefiniowane są kryteria jakościowe umożliwiające skorzystanie z Polskiej Strefy Inwestycji?

- a) bardzo dobrze zdefiniowane, nie wymagają poprawy,
- b) dobrze zdefiniowane, lecz wymagają nieznaczących poprawek/zmian,
- c) źle zdefiniowane, wymagają całkowitej przebudowy.

Proszę o uzasadnienie swojej odpowiedzi: .....

9. Czy Pana/Pani zdaniem Polska Strefa Inwestycji jest rozwiązaniem bardziej dostosowanym do oczekiwań, potrzeb i możliwości podmiotów z sektora MŚP niż system specjalnych stref ekonomicznych?

- a) zdecydowanie tak,
- b) raczej tak,
- c) nie mam zdania,
- d) raczej nie,
- e) zdecydowanie nie.

Proszę o uzasadnienie swojej odpowiedzi: .....

10. Czy Pana/Pani zdaniem Polska Strefa Inwestycji jest rozwiązaniem bardziej dostosowanym do oczekiwań, potrzeb i możliwości zagranicznych inwestorów niż system specjalnych stref ekonomicznych?

- a) zdecydowanie tak,
- b) raczej tak,
- c) nie mam zdania,
- d) raczej nie,
- e) zdecydowanie nie.

Proszę o uzasadnienie swojej odpowiedzi: .....

11. Czy Pana/Pani zdaniem rozwiązania zastosowane w Polskiej Strefie Inwestycji bardziej sprzyjają tworzeniu większej liczby nowych miejsc pracy niż stosowane w ramach systemu specjalnych stref ekonomicznych?

- a) zdecydowanie tak,
- b) raczej tak,
- c) nie mam zdania,
- d) raczej nie,
- e) zdecydowanie nie.

Proszę o uzasadnienie swojej odpowiedzi: .....